

บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน :
ศึกษารณคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
กรุงเทพมหานคร

นายสถาพร พันธมิตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNITY REPRESENTATIVE'S ROLE IN FAMILY AND COMMUNITY GROUPS
CONFERENCING: A CASE STUDY OF VICTIMLESS CRIME IN THE OBSERVATION
AND PROTECTION CENTER IN BANGKOK METROPOLIS

Mr. Sathaporn Punthamit

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว
และชุมชน : ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อใน
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

โดย

นายสถาพร พันธมิตร

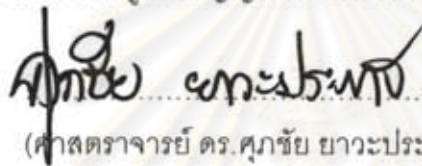
สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

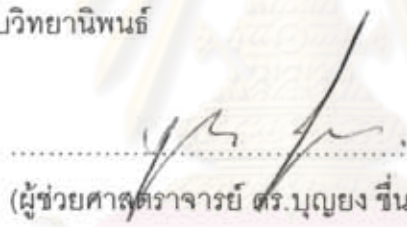
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

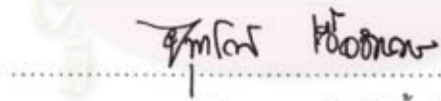
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุวิมล)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(นายนิติ จิตสว่าง)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาพร พันธมิตร: บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร. (COMMUNITY REPRESENTATIVES ROLE IN FAMILY AND COMMUNITY GROUPS CONFERENCING: A CASE STUDY OF VICTIMLESS CRIME IN THE OBSERVATION AND PROTECTION CENTER IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.จตุรรัตน์ เชื้ออำนวย, 255 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ บทบาท และความสำคัญ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และมาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กและเยาวชนกระทำผิด ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ราย และผู้แทนชุมชนที่เคยเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จำนวน 6 ราย ในคดีมีयाเสพติดประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย ร่วมกันลักลอบเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และขั้บรฉกรรยำนยนต์ในขณะเมาสุรา

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของผู้แทนชุมชนมีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความสำคัญทั้งในระหว่างการประชุมฯ และภายหลังการประชุมฯ เสร็จสิ้น โดยผู้แทนชุมชนมีบทบาทในการพูดตักเตือน ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดรวมถึงผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีบทบาทให้ความช่วยเหลือ หาข้อตกลง วางมาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนร่วมกับคณะสหวิชาชีพ และติดตามสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังกลับคืนสู่ชุมชนด้วย

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง การมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ความต้องการมีส่วนร่วม และการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ดังนั้นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงควรกำหนดบทบาทของผู้แทนชุมชนให้มีความชัดเจน และเชิญผู้แทนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเข้าร่วมการประชุมด้วย

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่อนิสิต..... ศักดิ์พร..... พันธมิตร.....
 สาขาวิชา..... สังคมวิทยา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... ศักดิ์พร.....
 ปีการศึกษา 2553

5180747824 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : FAMILY AND COMMUNITY GROUPS CONFERENCING/ COMMUNITY/CRIME

SATHAPORN PUNTHAMIT: COMMUNITY REPRESENTATIVE'S ROLE IN FAMILY AND COMMUNITY GROUPS CONFERENCING: A CASE STUDY OF VICTIMLESS CRIME IN THE OBSERVATION AND PROTECTION CENTER IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. JUTHARAT UA-AMNOEY, Ph.D., 255 pp.

The purpose of this research are to study the role and importance as well as the factors that made community representatives play their roles in the process of family and community groups conferencing and in rehabilitation measures. This study is qualitative research, used in-depth interview and observation technique in collecting data from 6 youths and 6 community representatives who had experiences in attending family and community group conferencing among drug, gambling, and drunk driving cases.

The finding showed that community representatives have both formal and informal characteristics in the communities and play important roles both between and after the meeting. More than that, the community representatives have roles in advising and encouraging youths and their parent as well. In addition, they participate in laying treatment measurements with multidisciplinary team, and monitor youths behaviors after they had returned to their communities.

The factors that made community representatives have roles in family and community groups conferencing are; background, conscious and responsibility, participation and juvenile offending behavior.

Therefore, in family and community groups conferencing we should clearly note the role of community representative and invite community representatives from the same area with youths, as well.

Department : Sociology and Anthropology

Field of Study : Sociology

Academic Year : 2010

Student's Signature Sathaporn Punthamit

Advisor's Signature J. Uamnoey

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เชื้ออำนวย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้แนวทางและคำชี้แนะในการทำวิจัย รวมทั้งคอยผลักดัน ส่งเสริมให้กำลังใจ และได้ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุวิมล และนายณัฏฐิ จิตสว่าง ที่ได้สละเวลาในการมาเป็นคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

การทำวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับการอนุเคราะห์จาก เด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของการก้าวพลาดในการกระทำความผิด และผู้แทนชุมชนทุกคน ที่ได้ถ่ายทอดถึงบทบาท รวมถึงประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นบทเรียนให้ผู้วิจัยและบุคคลอื่น ๆ ได้เรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนายธวัชชัย ไทยเขียว อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูล คุณวิมล ศรีจันทร์หา คุณบุญลักษณ์ ดุลยสุวรรณ คุณฉวีวรรณ เทียงธรรม คุณเพ็ชรินทร์ ตั้งกิตติวงศ์พร คุณอุษณา ช่างหล่อ และเจ้าหน้าที่สถานพินิจทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอบคุณพี่ทิพย์ พี่วรรณ พี่สมชาย เจ้าหน้าที่ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมทั้งเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ทุกคน ที่คอยสอบถามความคืบหน้าของงาน ให้กำลังใจผู้วิจัย และอำนวยความสะดวกให้หน่อยๆ เสมอมาจนกระทั่งการศึกษาวิจัยได้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อนๆ อาชญาวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา รุ่น 51 ทุกๆ คนที่ร่วมประสบการณ์ในการเล่าเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจจนกระทั่งมีวันนี้ ตลอดจนรุ่นพี่ในภาควิชาคือพี่บูม พี่ก๊วย ด้วยเช่นกัน

สุดท้ายขอขอบคุณอย่างที่สุดคือ แม่อบ และพ่อมงคล ที่สนับสนุนทั้งกำลังใจทรัพย์ และกำลังใจ พี่โอ พี่อาร์ พี่สุด หลานเก็กฮวย อารวม อาอ่อน น้องจูน น้องหมีว คุณย่าล้น ลุงแซน น้ำนี่ เมย์ แนน น้องซ็อน น้องตา หลานตอง คุณตาเห้ง คุณยายซิม น้ำอวบและครอบครัว น้ำอ้อย น้ำแฉว น้ำแอด ป้าพาและครอบครัว พี่เอสและครอบครัว พี่ใหม่และครอบครัว และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน และทำการวิจัย จนถึงวันที่ประสบความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. ใจทฤษฎีวิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	6
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. แนวคิดและทฤษฎี.....	9
1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.....	9
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ.....	17
1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	44
1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน.....	51
1.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วม.....	65
1.6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชน.....	77
1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม.....	81
2. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	86
3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	91

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 92
	1. ประเภทของการวิจัย..... 92
	2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)..... 92
	3. วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา..... 93
	4. การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 96
	5. ขั้นตอนการสัมภาษณ์..... 97
	6. หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล..... 98
	7. การวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
4	ผลการศึกษาและอภิปรายผล..... 100
	1. สรุปภาพรวมกรณีศึกษา..... 100
	2. ลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุม กลุ่ม ครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ..... 109
	3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ..... 117
	4. มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของชุมชน. 129
	5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชน.... 135
	6. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน..... 136
	7. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน..... 138
	8. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชน..... 140
	9. สรุปการอภิปรายผล..... 141
5.	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 148
	1.สรุปผลการวิจัย..... 148
	2.ข้อจำกัดในการวิจัย..... 150
	3.ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนารูปแบบบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการ ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน..... 151

บทที่	หน้า
4. ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	152
รายการอ้างอิง.....	153
ภาคผนวก.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	255

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปผลการตรวจจับผู้ขับขี่ที่ดื่มสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในภาพรวมของกองบัญชาการตำรวจนครบาล เดือนมกราคม-ธันวาคม 2548.....	38
2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับแอลกอฮอล์ในเลือดกับโอกาสเกิดอุบัติเหตุจราจร.....	42
3	การแบ่งระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	95
4	แสดงมาตรการในการเฝ้าระวังและแก้ไขที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดในคดียาเสพติด.....	131

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขอบเขตของความแตกต่างระหว่างความผิดในลักษณะ mala in se กับ mala prohibita.....	21
2	แผนผังการดำเนินงานตามมาตรา 63.....	61
3	กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	91
4	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของอรรถพล.....	162
5	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของณัฐวุฒิ.....	171
6	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงศ์พันธ์.....	180
7	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงษ์พัฒน์.....	188
8	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของธีรชาติ.....	198
9	แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพีระพงษ์.....	206

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่สังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 อันมีเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์เกือบทุกๆ ด้าน และมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ที่อ่อนแอและไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ซึ่งการไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เองได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “อาชญากรรม”

ความหมายอาชญากรรม คือ “พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมอนระเบียบซึ่งผู้มีอำนาจกำหนดบังคับเหนือผู้คนในรัฐของตนเองและต้องได้รับโทษ” (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548 :24) โดยนัยของการมองคำว่าอาชญากรรมในความหมายนี้คืออาชญากรรมเป็นการกระทำของบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดต่อระเบียบกฎหมายอันมาจากผู้มีอำนาจในกระบวนการยุติธรรมได้วางเอาไว้และบุคคลที่ได้กระทำการละเมิดระเบียบกฎหมายดังกล่าวจะต้องได้รับโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งการกระทำ ความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมอีกต่อไป

ปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันนี้มีรูปแบบวิธีการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และได้จำกัดเฉพาะผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่เท่านั้น สำหรับเด็กและเยาวชนก็มีการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากสถิติของกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2550 พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรวมทุกฐานความผิดที่มีการดำเนินคดีโดยสถานพินิจมีจำนวน 51,128 คน และจำนวนของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรวมทุกฐานความผิดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจปี 2551 มีจำนวน 46,981 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางสถิติดังกล่าวพบว่าการกระทำความผิด ปี 2551 มีจำนวนคดีลดลงจากปี 2550 แต่มีความผิดบางฐานที่มีความแตกต่างกัน คือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจากปี 2551 มีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี 2550 คิดเป็น 1.82 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจากอัตราการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนข้างต้นทำให้จำเป็นต้องมองย้อนกลับมายังกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญในการนำมาใช้แก้ปัญหการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของปัญหาที่แสดงความเสื่อมของกระบวนการยุติธรรมเชิงลงโทษและแก้แค้นทดแทนในบทวิเคราะห์กระบวนการทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยโดยกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 3) สรุปได้ว่า

1. กระบวนการยุติธรรมนั้นผูกขาดโดยอำนาจรัฐมากเกินไป รัฐเข้ามาจัดการแทนทั้งหมดทั้งระบบ ไม่มีพื้นที่ให้ชุมชนและประชาสังคมเข้ามา มีบทบาทมีส่วนร่วม
2. กระบวนการยุติธรรมนั้นมุ่งเน้นที่จะนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ในบางครั้งสิ่งที่จะให้ความสำคัญต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม
3. กระบวนการยุติธรรมมีลักษณะตั้งคดีความข้อพิพาทต่างๆเข้าสู่ระบบ ไม่ค่อยมีกระบวนการที่จะส่งเสริมให้มีการแก้ปัญหาในชุมชน
4. ใช้โทษจำคุกมากเกินไปทำให้เกิดปัญหา “คนล้นคุก เด็กเยาวชนกระทำผิดล้นสถานพินิจ”

จากปัญหาของกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อพยายามที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรม โดยหลายปีที่ผ่านมาได้กำเนิดแนวคิดเกี่ยวกับ “ยุติธรรมทางเลือก” (alternative dispute resolutions หรือ ADRs) สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทยได้มีการจัดให้มีโครงการต่างๆ ขึ้น เช่น มีการจัดโครงการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในศาล โครงการจัดอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน และมีการจัดตั้งสำนักอนุญาโตตุลาการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้มีการให้ “คนกลาง” จากรัฐหรือชุมชนเข้ามา มีบทบาทในการมีส่วนร่วมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีโดยรัฐช่วยสนับสนุนในการดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนคดีเข้าสู่ศาล เพื่อลดจำนวนคดีคนล้นศาลที่ไม่สำคัญออกจากกระบวนการยุติธรรมซึ่งต่อมาได้เกิดกระแส “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) โดยมุ่งที่จะให้ความสำคัญในการมองอาชญากรรมที่ว่า “อาชญากรรมเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล” (Interpersonal conflict) ซึ่งเป็นการมองในมิติเชิงซ้อนที่แตกต่างไปจากกระบวนการยุติธรรมเดิมที่มองว่า “อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ซึ่งรัฐกำหนดไว้ภายใต้อำนาจอันชอบธรรม” ซึ่งเป็นการมองเพียงด้านเดียวว่าการกระทำผิดชอบอาชญากรรมเป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม ซึ่งรัฐจะต้องเข้ามาจัดการ ซึ่งยังถือว่ามองในมิติที่ไม่ใช่เป็นองค์รวม ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม แต่ด้วยวิธีคิดใหม่ที่มีมองว่า “อาชญากรรมเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล” ซึ่งหมายความว่าให้ ผู้กระทำผิดและเหยื่อ มีการร่วมมือกันหาทางออกที่ดีที่สุด ให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน โดยวิธีนี้จะเป็นการดึงเหยื่อเข้ามา มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรม ผลัก

คือ “ผู้กระทำผิด” ได้ระบายความรู้สึกต่อพฤติกรรมที่กระทำผิดและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำนั้น ในส่วนของ “เหยื่อ” จะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยตรงจากผู้กระทำผิด ซึ่งตรงนี้เหยื่อสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดได้โดยตรง พร้อมทั้ง “ชุมชน” เข้ามา มีบทบาทสำคัญในการร่วมกันหาทางออกที่ดีที่สุดแก่ทุกๆ ฝ่าย เพื่อดำรงคุณภาพ ประสานร่องรอย ความปวดร้าว และความสัมพันธ์อันดีแก่ทุกฝ่ายไว้ดังเดิม

ในปัจจุบันรูปแบบหนึ่งที่มีการใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการจัดการปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและลดปัญหาคดีล้นศาล คนล้นคุก นั่นคือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Groups Conference) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาสู่การปฏิบัติ แนวคิดดังกล่าวมาจากนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรม ที่มีความประสงค์จะหันเห (Diversion) คดีของเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชนเดิม โดยมีการมอบหมายให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลและแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ควบคู่กับมาตรา 63 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534¹

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเกิดจากนักกฎหมายไทยด้านสิทธิเด็กและสิทธิสตรีได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศนิวซีแลนด์ เห็นว่า ควรจะนำ

¹พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 63 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และพฤติกรรมต่างๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องและเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจด้วยแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สุด

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสองปี

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป”

การประชุมกลุ่มครอบครัวของนิวซีแลนด์มาใช้ในประเทศไทย โดยให้ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจฯ จัดประชุมกลุ่มครอบครัวก่อนการให้ความเห็นแก่พนักงานอัยการว่าควรส่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

การจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวดังกล่าวมีปัญหาข้อกฎหมายว่า หากไม่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 63 เพื่อเพิ่มอำนาจในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวแก่ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจฯ จะจัดประชุมได้หรือไม่ ซึ่งนายวันชัย รุจนวงศ์ หนึ่งในนักกฎหมายที่ได้ไปศึกษาดูงานที่นิวซีแลนด์ เมื่อปี พ.ศ. 2543 ดังกล่าว เห็นว่าจัดประชุมได้ ต่อมาเมื่อนายวันชัย รุจนวงศ์ ได้โอนย้ายจากข้าราชการอัยการไปเป็นอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และมีความเห็นว่าจะถึงเวลาแล้วที่จะนำการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ จึงได้มีการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยใน พ.ศ. 2546 จึงมีคำสั่งให้ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจฯ ทั่วประเทศจัดให้มีการประชุม เรียกว่า “การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” ก่อนการให้ความเห็นต่อพนักงานอัยการ ซึ่งเหตุที่มีคำว่า “ชุมชน” ด้วยเพราะบางกรณีจะมีตัวแทนชุมชน เช่นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงเกิดขึ้นโดยคำสั่งของอธิบดีมิใช่เกิดโดยกฎหมาย ในการนำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing/ FCGC) มาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ นับว่าเป็นการนำมาใช้เป็นครั้งแรก ตั้งแต่มีบัญญัติกฎหมาย เมื่อปี พ.ศ. 2494 ทำให้กระบวนการยุติธรรมสั้นลง อันส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรมในชั้นถัดไปเป็นจำนวนมากและที่สำคัญเด็กและเยาวชนไม่มีมลทินติดตัวไปชั่วชีวิต

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Groups Conference) มีผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ครอบครัวและชุมชน โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสชดใช้ความเสียหายอันส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ให้ผู้เสียหายได้รู้สำนึกผิดในการกระทำของตนเองอย่างจริงใจ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ความเสียหายโดยตรงจากผู้กระทำผิด ให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการพูดบรรยายความรู้สึกของตนเองที่ได้รับผลจากการได้รับผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้น พร้อมกันนั้นได้ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายมีโอกาสในการร่วมมือกันหาทางออกที่เหมาะสมและยุติธรรม เป็นเสมือนก้าวผสานความสัมพันธ์รอยร้าวซึ่งเป็นแผลภายในจิตใจแก่ทั้งสองฝ่าย และและชุมชน ผู้ได้รับผลกระทบอันเกิดจากสร้าง ความแตกร้างและสูญเสียความสมดุลอันเกิดจากการที่สมาชิกในสังคมไม่ปรองดองกันก่ออาชญากรรม จำเป็นเข้ามามีส่วนร่วมในการหาวิธีการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดอาชญากรรมครั้งต่อไป

สำหรับอาชญากรรมสามารถแบ่งออกเป็นอาชญากรรมที่มีเหยื่อและอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อหรือปราศจากเหยื่อ สำหรับคดีที่มีการกระทำความผิดนั้นโดยส่วนมากแล้วเป็นคดีที่มีเหยื่อทั้งสิ้น ซึ่งการชดใช้ความเสียหายจากผู้กระทำผิดสามารถชดใช้ให้กับเหยื่อ (Victims) หรือผู้เสียหายได้โดยตรง แต่บางคดีที่เด็กและเยาวชนได้กระทำผิดเป็นคดีที่ปราศจากเหยื่อเช่นคดีเมาแล้วขับ คดียาเสพติด (มีกัญชาไว้ในครอบครอง) คดีการพนัน ซึ่งคดีข้างต้นล้วนแต่เป็นคดีที่ปราศจากเหยื่อทั้งสิ้น โดยคดีเหล่านี้เหยื่อโดยตรงคือผู้กระทำผิดเอง แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อโดยอ้อม อันมาจากเหตุผลที่ว่าถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะกระทำผิดโดยตนเองตกเป็นเหยื่อ แต่เด็กและเยาวชนผู้นั้นถือเป็นสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน ดังนั้นเมื่อเด็กและเยาวชนผู้นั้นกระทำผิด ชุมชนจึงย่อมได้รับผลกระทบด้วย เนื่องมาจากชุมชนเกิดการสูญเสียสมาชิกไป การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนผู้นั้นได้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความไม่เชื่อมั่นว่าจะสามารถใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข

แต่บางครั้งชุมชนเองก็ไม่สามารถที่จะจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนได้โดยลำพัง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะส่วนใหญ่ชุมชนจะมีพื้นที่กว้างขวาง สมาชิกในชุมชนไม่สามารถทำความรู้จัก หรือสนิทสนมได้ทุกคน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนกลางของชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีจุดศูนย์กลางในการติดต่อ เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างพลังความเป็นกลุ่มก้อนโดยผ่าน“คนกลาง”นั่นคือผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนถือเป็นบุคคลที่สมาชิกในชุมชนให้การยกย่องและเคารพนับถือนั่นเอง

สำหรับผู้แทนชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนยกย่องนับถือว่าเป็นผู้ที่สามารถชักจูง และก่อให้เกิดแรงศรัทธาในกลุ่ม เป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา หรือแก่ผู้อื่น มีความคิดริเริ่ม ทันต่อเหตุการณ์ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีการศึกษา มีแนวคิดอันเป็นประชาธิปไตย นอกจากคุณลักษณะเฉพาะตัวข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกันแล้ว อาจจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมด้านอื่นๆ ประกอบอีกด้วย เช่น เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นเจ้าของที่ดิน มีตำแหน่ง ฐานะที่สืบต่อกันมา หรือไปรับตำแหน่งต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น ตำแหน่งทางการเมือง ตำแหน่งทางศาสนา ผู้แทนชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชุมชน ซึ่งบทบาทที่สำคัญของผู้แทนชุมชนที่ปรากฏชัดเจนนั้นโดยมากแล้วคือบทบาทในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในชุมชนให้เกิดความสามัคคี มีความเข้มแข็ง ไม่เกิดการแตกแยก ทำให้สมาชิกในชุมชนมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ผู้แทนชุมชนเสมือนเป็นหัวหน้าครอบครัวของชุมชนจำเป็นที่จะต้องเข้ามา

บทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการให้หมดไปในชุมชน เพื่อให้ความสมดุล กลับคืนสู่ชุมชนดั้งเดิม

ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์จะศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร” ซึ่งคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อนั้นเป็นคดีที่ทำให้ขาดองค์ประกอบหลักของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นคือเหยื่ออาชญากรรม และเมื่อนำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้กับกรณีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจะทำให้เกิดผลอย่างไร และผู้แทนชุมชนในฐานะเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมจะสามารถมีบทบาทหน้าที่ทดแทนเหยื่อหลักรวมทั้งรัฐได้อย่างไร

2. ใจหายวิจัย

ผู้แทนชุมชนในฐานะเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมมีลักษณะ บทบาทและความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนกระทำผิดอย่างไร และมีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการข้างต้น รวมทั้งมาตรการในการเยียวยา แก้ไขปัญหาอันเกิดจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยทำการศึกษาแนวคิด วิธีดำเนินการ กระบวนดังกล่าว ที่นำมาใช้จัดการกับการกระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะศึกษาเฉพาะในเขตชุมชนเมือง ใน

พื้นที่เขตกรุงเทพมหานครที่เด็กและเยาวชนได้กระทำผิด โดยจะศึกษาวิจัยในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร อันประกอบด้วย คดีเกี่ยวกับยาเสพติด (ครอบครองกัญชา) คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ โดยจะทำการศึกษาในเรื่องบทบาทผู้แทนชุมชนในฐานะเหยื่อโดยอ้อมในแต่ละประเภทคดี ว่ามีลักษณะ บทบาท และความสำคัญ อีกทั้งมีปัจจัยใดที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในการเข้าร่วมกระบวนการข้างต้น และศึกษามาตรการในการเยียวยาและแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีดังกล่าวที่ผ่านการใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ในการวิจัยจะทำการศึกษาจากเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด และ ผู้แทนชุมชนในแต่ละชุมชนที่เด็กและเยาวชนได้มีการกระทำความผิด ซึ่งจะเลือกทำการศึกษาชุมชนที่ผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นสำคัญ

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพและตำแหน่ง

ชุมชน หมายถึง ความรู้สึกการรับรู้ถึงความเชื่อมโยงผูกพันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และมีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตและอารมณ์ ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ อันนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกลุ่ม

กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หมายถึง เป็นรูปแบบของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยมีตัวแทนของชุมชนและครอบครัวของผู้พิพาทเข้าร่วมในการปรึกษาหารือถึงแนวทางในการจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวนี้ ครอบครัวและชุมชนจะเป็นผู้กำหนดมาตรการการลงโทษแก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเอง วิธีนี้จะทำให้เด็กสามารถยอมรับโทษหรือมาตรการที่ครอบครัวและชุมชนของตนเป็นผู้กำหนดขึ้นได้มากกว่ากรณีศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำหนด

ผู้แทนชุมชน (Community Representative) หมายถึง ผู้นำของชุมชนที่สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับและรับรู้ว่าเป็นผู้แทนของชุมชน เช่น ผู้มีความรู้ ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน

นอกจากนั้นยังมี องค์กร มูลนิธิ ที่อยู่ในแต่ละชุมชนและสามารถช่วยเหลือให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม (การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน) ในชุมชน

อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ หมายถึง เป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ หรือไม่มีผู้เสียหายจากการกระทำ แต่กฎหมายก็ได้กำหนดว่าเป็นอาชญากรรมที่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนในสังคม และอาจจะเป็นอาชญากรรมที่ผิดศีลธรรมอันดีของสังคม ซึ่งจะต้องมีการลงโทษ เช่น การเล่นการพนัน การครอบครองยาเสพติด และการดื่มสุราเมาแล้วขับ เป็นต้น

ความสามานฉันท์ในชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กันและมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันโดยอยู่บนพื้นฐานของความสันติสุข

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ทราบถึงคุณลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมโดยปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน
- 2.ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน
- 3.ทราบถึงมาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency Concept)
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ (Victimless Crime Concept)
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Concept)
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing Concept)
- 5.แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วม(Role and Participation Concept)
6. แนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชน (Community Representative Concept)
7. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม (Social Control Concept)

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency Concept)

1.1.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน

ตาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติความหมายของเด็กและเยาวชนไว้ว่า

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์”

1.1.2 ความหมายของเด็กและเยาวชนกระทำผิด

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 มาตรา 73 บัญญัติไว้ว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการท่านอื่นๆ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเด็กกระทำผิดตามทฤษฎีของแต่ละท่านไว้ดังนี้

สุพัทธรา สุภาพ (2541: 50) เด็กกระทำผิด คือ เด็กเร่ร่อน ขอดทาน หนีโรงเรียน และที่รุนแรง คือการกระทำผิดกฎหมาย คือการทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ กระทำอนาจารและข่มขืน กระทำชำเราการกระทำผิดด้วยอายุเป็น เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ

เสรีณ ปุณณะหิตานนท์ (2527: 94) ได้กล่าวถึงการกระทำผิดของเด็กไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมบางรูปแบบที่ขัดแย้ง หรือต่อต้านสังคม ทำให้เกิดการเสียระเบียบ ทั้งในสังคมและตัวบุคคล และมีนัยความหมายครอบคลุมไปถึงผลการใช้ค่านิยมวินิจัยความประพฤติว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ภายในกรอบของบรรทัดฐานและกฎหมายของสังคม

Power and Witmer (1951 , p 180) ได้ให้ความหมายของเด็กกระทำผิดว่า ต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ความหนักเบาของความผิดหรือความร้ายแรงของการกระทำ
2. ความถี่ของการกระทำหรือการทำบ่อยครั้งแค่ไหน
3. ทศนคติของผู้กระทำผิดต่อสังคมหรือต่อผู้มีสิทธิอำนาจตามกฎหมาย

จากเกณฑ์ทั้งสามนี้เขาได้แบ่งเด็กที่กระทำผิดออกเป็น 5 กลุ่มคือ เกเรที่สุด เกเรธรรมดา เกเรบางโอกาส ไม่ค่อยเกเร และเกเรน้อยที่สุด

จากความหมายข้างต้นพอสรุปความหมายของเด็กกระทำผิดได้ว่า หมายถึง เด็กที่มีอายุไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และพฤติกรรมบางรูปแบบที่ขัดแย้ง หรือต่อต้านสังคม ทำให้เกิดการเสียระเบียบ ทั้งในสังคมและตัวบุคคล และมีนัยความหมายครอบคลุมไปถึงผลการใช้ค่านิยมวินิจัยความประพฤติว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ภายในกรอบของบรรทัดฐานและกฎหมายของสังคม

1.1.3 รายละเอียดเกี่ยวกับฐานความผิดของเด็กและเยาวชน

กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน (เอกสารสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม เด็กและเยาวชนพ.ศ. 2552) ได้จำแนกฐานความผิดของเด็กและเยาวชนออกเป็น

1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ ลักทรัพย์ พยายามลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ พยายามวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ พยายามชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ พยายามปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร

2. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา พยายามฆ่าผู้อื่น ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกายผู้อื่น พยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่น มั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ชุลมุนต่อผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ทำให้แท้งลูก

3. ความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ กระทำอนาจาร ช่มชู้กระทำความผิด พยายามช่มชู้กระทำความผิด โทรมหญิง พยายามทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

4. ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ได้แก่ อั้งยี่ ซ่องโจร วางเพลิง ทำให้เกิดเพลิงไหม้ หมิ่นประมาท ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จ, เบิกความเท็จ บุกรุก ทำให้เสียอิสรภาพ พรากผู้เยาว์

5. ยาเสพติดให้โทษ ได้แก่ เสพยาเสพติดให้โทษ ครอบครอง จำหน่าย ผลิต หาระเหย เสพและครอบครอง

6. ลักษณะความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด ได้แก่ พกพาอาวุธปืน เครื่องกระสุน พกพาอาวุธอื่น ๆ โดยสภาพ พกพาอาวุธสงคราม พกพาวัตถุระเบิด

7. ความผิดอื่น ๆ ได้แก่ ลักษณะความผิดอื่น ๆ คือ ปลอมแปลงเอกสาร,ดวงตรา ฯลฯ ทำให้เสียอำนาจศาล พรบ.ลิขสิทธิ์ พรบ.ป่าไม้ พรบ.ป้องกันการปราบปรามการค้าประเวณี ดำรงชีพด้วยรายได้จากการค้าประเวณี การทำให้แพร่หลายและค้าวัสดุอันลามก พรบ.โทรคมนาคม พรบ.จราจรทางบก ร่วมกันแข่งขันรถในทาง พรบ.ขนส่ง พรบ. การประมง คนจรจัด/เตร็ดเตร่ พรบ.รับราชการทหาร คนต่างด้าว – หลบหนีเข้าเมือง ขายสลากกินแบ่งเกินราคา พรบ.การพนัน อื่นๆ

ลักษณะความผิดอื่น ๆ ที่เป็นลหุโทษ ได้แก่ มาตราข้าง ดวงวัด อื่นๆ เช่น มั่วสุม หลบหนีเข้าเมือง

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้จำกัดขอบเขตการการศึกษาเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ อันได้แก่คดีเกี่ยวกับยาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ เป็นหลัก

1.1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยใช้ทฤษฎีต่างๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ (2548: 26 – 27) ได้ศึกษาและอธิบายถึงสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยใช้ทฤษฎี 4 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychogenic Theory) ซึ่งนักทฤษฎีได้แก่ เออร์วิง คอปแมน กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวบ้านแตกหรือครอบครัวที่พ่อแม่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม มักจะไม่ได้รับการตอบสนองที่ดี เด็กจะรู้สึกว่าขาดพ่อแม่ กลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย รู้สึกว่าตนได้รับการดูถูกจากสังคม ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม

เจกินส์ ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวัยรุ่นที่กระทำผิดว่า เด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดส่วนใหญ่เกิดจากความสับสนวุ่นวายในจิตใจ เพราะขาดมนุษยสัมพันธ์อย่างอบอุ่น

2. ทฤษฎีว่าด้วยทางสังคมวิทยา (Sociological Theory) โดยนักสังคมวิทยา ไม่ได้มองเรื่องของร่างกาย จิตใจป่วย เพราะเชื่อว่าทุกคนเกิดมาต้องมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้นสาเหตุการกระทำความผิดของวัยรุ่น เกิดจากการไม่ได้รับเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นในครอบครัว เด็กจะหันไปหาความอบอุ่นภายนอก และสร้างแบบของความประพฤติเพื่อขจัดปัญหานั้นเอง มีการมีถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่อีกรุ่น

3. ทฤษฎีว่าด้วยความประพฤติได้จากการเรียนรู้ (Learned delinquency behavior) โดย Sutherland กล่าวว่า ความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่เด็กๆ และสืบต่อเรื่อยมาตลอดชีวิต ความประพฤติที่ผิดจึงฝังรากลึกในประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่ผิดมาตั้งแต่เด็ก

4. ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ (Personal traits) คือ องค์ประกอบในตัวบุคคลที่บกพร่องไม่สมประกอบเป็นเหตุ เป็นสภาพที่ได้มาจากพันธุกรรม บางคนมีสภาพบกพร่องทางร่างกายมาตั้งแต่วัยเยาว์ แต่ไม่ได้หมายความว่าพันธุกรรมเป็นผลโดยตรง เพราะเด็กไม่ได้เกิดมาเป็นอาชญากรตั้งแต่กำเนิด

1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ฐิตาภรณ์ อุเทนสุด (2543:8-21) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นแนวคิดใหญ่ๆ 6 แนวคิด ประกอบด้วย

1. แนวความคิดสมัยเริ่มแรก

ความคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสมัยเริ่มแรกนั้น มีแกนของความคิดว่า คนกระทำความผิดกฎหมายก็เพราะมีความตั้งใจกระทำลงไปเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข แม้ว่าจะต้องประสบความเจ็บปวด เพราะถือว่าได้รับผลนั้นคุ้มค่าแล้ว โดย Beccaria เน้นว่าคนที่กระทำความผิดอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเพศหญิง เพศชาย วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ หรือมีบุคลิกภาพอย่างไร ก็ควรจะได้รับโทษเดียวกัน และโทษจะต้องรุนแรงพอๆ กับความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดต่อไป ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

2. แนวความคิดทางด้านนิเวศวิทยา

ความคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนในแนวนี้ยึดหลักว่าการกระทำผิดมีมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งให้เห็นว่าอัตราส่วนของการกระทำผิดในแหล่งต่างๆ มีไม่เท่ากัน Sutherland และ Cressy ได้อ้างแนวคิดของ Quetlet และ Guerry ที่แกนความคิดมีอยู่ว่าการกระทำที่เกิดขึ้น ณ แหล่งต่างๆ นั้น เป็นเพราะความขัดแย้งเรื่องค่านิยม ที่สำคัญคือค่านิยมในทางกฎหมายของบ้านเมืองอย่างหนึ่ง และค่านิยมของประชาชนอย่างหนึ่ง ส่วนในส่วนต่างๆ ของประเทศ มีค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป กฎหมายที่ออกมาไม่สอดคล้องกับค่านิยมที่เขายึดถืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมของคนชั้นต่ำ ในระยะเริ่มแรก แนวความคิดนี้เชื่อว่า การกระทำผิดเกิดจากความยากจน ความเสื่อมโทรม และความเลวร้ายต่างๆ ในระยะต่อมาบางคนกลับมีความเห็นไปในแนวเดียวกับพวกสังคมวิทยา กล่าวคือ อาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะสภาพทางชนชั้น

Taft and England (1964) (อ้างถึงใน กมลกาญจน์ ทิพพานูญ, 2551:13-14) นักอาชญาวิทยา ชาวอเมริกัน ได้แบ่งประเภทของเขตอิทธิพล ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน 7 เขตด้วยกันคือ

1. เขตยากจนโดยทั่วไป ซึ่งมักมีการลักขโมยอยู่เป็นประจำ
2. เขตชุมชนแออัดที่มีความยากจน ไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน
3. แหล่งชุมชนที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดจากสังคมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยมีสิ่งกีดขวางทั้งทางกายภาพและสังคม และเป็นเขตที่มีการขัดแย้งทางวัฒนธรรม
4. เขตชุมชนอยู่อย่างหนาแน่น ไม่มีความสนใจในภารกิจของกันและกัน
5. เขตชุมชนกลุ่มน้อยอาศัยเพียงกลุ่มเดียว

6. เขตที่มีแต่ความเลวทราม เป็นที่ซึ่งดำรงให้ความคุ้มครอง มีการค้าประเวณีและเล่นกานพนันโดยทั่วไป

7. เขตชนบทเสื่อมโทรม เป็นที่หลบซ่อนหรือที่พักของพวกอาชญากรที่มาจากเมืองใหญ่ เขตนี้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน

3. แนวความคิดทางสังคมนิยม

ทฤษฎีของ William Bonger มีสาระสำคัญว่า ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวทำให้เกิดการกระทำผิด ส่วนความเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นทำให้ละเว้นการกระทำผิดได้ ระบบทุนนิยมส่งเสริมให้คนเห็นแก่อัตรา และมีความโน้มเอียงที่จะประกอบอาชญากรรม ระบบทุนนิยมเป็นระบบที่กฎหมายซึ่งไม่ให้ความเป็นธรรมแก่คนทั่วไป เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้คนเอาเปรียบกัน ซึ่งทฤษฎีนี้ มีส่วนที่ไม่ถูกหลายประการ ได้แก่ ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ลัทธิสังคมนิยมไม่อาจทำให้ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์หมดไปได้อย่างแน่นอน และความเอาตัวเอาเปรียบนั้น มีอยู่ในทุกสังคม พฤติกรรมเหล่านี้จะบรรเทาไปได้ก็โดยการมีกฎหมายที่เป็นธรรม และมีการบังคับให้กฎหมายอย่างเด็ดขาด จริงจัง มีระบบเศรษฐกิจ สังคมที่ทำให้คนส่วนมากอยู่ดีกินดี ยังเป็นที่สงสัยอยู่ว่าระบบสังคมนิยมจะแก้ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนได้จริงหรือไม่

4. แนวความคิดทางชีววิทยา

แนวคิดนี้ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพันธุกรรมและอิทธิพลของรูปร่างหน้าตา ว่ามีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมายของคน

Sutthreland และ Cressy เสนอแนวความคิดของ Lombroso ที่มีสาระสำคัญว่าคนเป็นอาชญากรก็เนื่องมาจากพันธุกรรมหรือเป็นอาชญากรโดยกำเนิด คนพวกนี้จะมีลักษณะทางกายภาพแตกต่างจากคนธรรมดา

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะทางร่างกายจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลของ Sheldon ว่า โครงสร้างร่างกายแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. พวกเอนโดมอร์ฟิก (Endomorphic Type) มีลักษณะอ้วน เนื้อนุ่ม ชอบพักผ่อน ชอบแสดงออก

2. พวกเมโซมอร์ฟิก (Mesomorphic Type) มีกล้ามเนื้อมาก ชอบก้าวร้าว ชอบรุกราน

3. พวกเอ็คโตมอร์ฟิก (Ectomorphic Type) มีลักษณะผอมบาง เป็นคนกระวนกระวาย ไม่ชอบแสดงออก

จากแนวความคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะต่างๆ ทางกายภาพนั้นสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลักษณะทางอารมณ์ และลักษณะทางจิต และเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายก็จะมีลักษณะที่แตกต่างจากเยาวชนที่ไม่กระทำผิดทั้งในแง่ลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ หากพิจารณาอย่างรอบคอบจากแนวความคิดของเซลดอลแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าพวกเมโซมอร์ฟิก มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้มากกว่า

5. แนวความคิดทางจิตเวชศาสตร์ และจิตวิเคราะห์

Sigmund Freud และกลุ่ม Neo – Freudians เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ทุกอย่างนั้นมีแรงผลักดันและมีวัตถุประสงค์ จึงมองว่าอาชญากรรมเป็นการเติบโตที่ผิดจากการเก็บกดจากการทำงานของจิตใต้สำนึก และบาดแผลทางอารมณ์ อาชญากรรมจึงเป็นผลจากความไม่สมดุลระหว่างอีโก้ และแรงขับที่ควบคุมไม่ได้ นั่นคือ อิดกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นคือซูเปอร์อีโก้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงบุคลิกภาพของบุคคล และกระบวนการ สร้างบุคลิกภาพ

นอกจากนี้ยังได้เสนอว่า ในช่วงวัยรุ่น บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านฮอริโมน และสภาพจิต ทำให้เกิดความไม่สมดุลขององค์ประกอบของบุคลิกภาพทั้ง 3 โดยเกิดการต่อสู้ระหว่างอิด และอีโก้ โดยที่อิดอยู่ในสภาพเข้มแข็ง ในขณะที่อีโก้ค่อนข้างอ่อนแอ การต่อสู้ระหว่างความขัดแย้งภายในช่วงวัยรุ่นนี้สะท้อนออกมาในลักษณะที่ว่าอยากมีอิสระ แต่ก็กลัวความโดดเดี่ยว อยากมีความรับผิดชอบ แต่ก็กังวลว่าจะไม่สามารถทำได้ หรือตัวเองยังด้อยอยู่ และจะมีความทุกข์ทรมานจากความต้องการทางเพศ และคับข้องใจข้อห้ามทางสังคมและการควบคุมจากภายใน ดังนั้นจากการต่อสู้เพื่อความสมดุลของบุคลิกภาพนี้ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าการกระทำผิดความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากจิตใต้สำนึกหรือการขาดความสมดุลของอิด อีโก้ ซูเปอร์อีโก้ แต่องค์ประกอบทั้งสามประการไม่ได้เป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดการเป็นอาชญากร ดังนั้นเด็กจะไม่มีลักษณะของการเป็นอาชญากรตั้งแต่กำเนิด แต่การเป็นอาชญากรนั้นอาจมีจากแรงผลักดัน การเรียนรู้ภายนอกที่เลวร้าย จึงจะทำให้เด็กกลายเป็นอาชญากรได้

6. แนวความคิดทางสังคมวิทยา

Suttherland เสนอทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) โดยอธิบายว่า อัตราส่วนของการทำผิดมากขึ้นเพียงใดนั้นเป็นผลมาจากลักษณะของการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม การที่บุคคล

คบหาสมาคมกันในกลุ่มทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาปฏิบัติ ซึ่ง อาจจะเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการติดต่อสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้ถือว่า พฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่เล็กๆ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของ ชีวิต กล่าวโดยสรุปคนกระทำผิดก็เพราะการเรียนรู้แนวทางประพฤติดนที่ผิดกฎหมายจากผู้อื่น

Elderfonso เสนอแนวความคิดทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับการกระทำผิด ความผิด ของเยาวชนนั้นเกี่ยวข้องกับอายุกันเป็นกลุ่ม ทัศนคติทางสังคม สถานภาพ และบทบาททาง สังคมของบุคคลตลอดทั้งสถาบันทางสังคม และความเกี่ยวข้องของสถาบัน มีผลต่อการกระทำผิด ของเยาวชนทั้งนั้น

Merton ได้เสนอทฤษฎีสภาพไร้กฎหมายในสังคม (Anomie Theory) และ ได้รับความนิยมนำ สามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายได้ชัดเจน โดยได้กล่าวว่า อาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเกิดจากสภาพไร้กฎหมายในสังคม สภาพ เช่นว่านั่น คือ สภาพของความสับสนทางวัฒนธรรม จะปรากฏขึ้นเมื่อค่านิยมที่ดีงามในสังคมไม่ เป็นที่ยอมรับของคนบางกลุ่มที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ทำให้เกิดความต้องการที่จะปฏิบัติกิจ ใ้บรรลุเป้าหมายอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการปฏิบัติอันถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวง่ายๆ ก็ คือสภาพไร้กฎหมาย จะเกิดขึ้นเมื่อคนยึดวิธีการที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันพึง ประสงค์ เป้าหมายกลายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม จะใช้วิธีการอย่างไรไม่สำคัญขอให้ทำสำเร็จ บรรลุเป้าหมายเป็นอันใช้ได้

เมอร์ตัน มองว่า การที่กระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเกิดขึ้นเพราะวิถีทางที่ จะให้บรรลุความสำเร็จอย่างถูกต้องที่มีอย่างจำกัด จึงต้องหันไปใช้วิถีทางที่ไม่ถูกต้องตาม กฎหมาย ในขณะที่ Cloward กลับมองว่า คนเรามีโอกาสที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของการกระทำผิด กฎหมายและการกระทำถูกต้องตามกฎหมาย ความแตกต่างอันนี้เองที่ทำให้เกิดอาชญากรรม นานาชนิด อาชญากรรมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคนได้เรียนรู้และโอกาสอำนวยให้กระทำผิด

Hirschi ได้เสนอทฤษฎี Control Theory และกล่าวถึงความผูกพัน โดยกล่าว ว่า เยาวชนนั้นมีอิสระที่จะกระทำผิดได้เมื่อความผูกพันต่อระเบียบแบบแผนของสังคมขาดสะบั้น ลง การกระทำผิดนั้นมักจะกระทำในสิ่งที่ตื่นเต้นหรือกระทำในสิ่งที่สะดวกสบาย เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายอันพึงประสงค์ มีคนจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเช่นนี้ หากไม่หาทางยับยั้ง โดยการให้มีข้อผูกมัดกับผู้อื่น เมื่อความผูกพันนั้นขาดสะบั้น ก็ไม่จำเป็นเลยว่าจะต้องมีสิ่งอันใดมา จูงใจให้กระทำผิด เขาก็กระทำผิดจนได้ กล่าวคือ ทฤษฎีนี้จะยึดประเด็นความคิดอยู่ตรงแนวคิด แห่งข้อผูกมัด ซึ่งข้อผูกมัดเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องมีต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

โดยเฉพาะต่อมาตรฐานความประพฤติที่ซึ่งบอกให้รู้ว่าความประพฤติเช่นไรเป็นความประพฤติที่เหมาะสม

Albert K. Cohen เสนอทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture theory) อธิบายว่าการปฏิบัติของเด็กและเยาวชนอาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่สังคมนั้น กล่าวคือ เด็กเหล่านั้นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมย่อยพวกตน เช่น สำนวนการสนทนา การแต่งกาย ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งพวกวัฒนธรรมย่อยของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ (ผู้ใหญ่เห็นว่าไม่ดีงาม) กลุ่มเด็กและเยาวชนพวกนี้จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม เมื่อเป็นเช่นนั้นกลุ่มเด็กและเยาวชนจึงหันเข้ามารวมกลุ่มกันและสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้นมาซึ่งพวกเขาคิดว่าจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งวัฒนธรรมย่อยของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีได้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำหรือพฤติกรรมของตน แต่มุ่งแสดงให้เด็กและเยาวชนด้วยกันเห็นว่าตนนั้นเป็นคนเก่ง หรือเป็นคนมีความสามารถ เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากบรรดาเพื่อนในกลุ่มของตน เช่น การตั้งตนเป็นหัวหน้าแก๊งและมีฉายาเรียก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่พวกของตน เช่น ปูระเบิดขวด เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือในกลุ่มของตน

Cohen อธิบายให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กและเยาวชนที่จับกันเป็นพวกเป็นหมู่ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนพวกนั้นเป็นไปในลักษณะที่ฝ่าฝืนระเบียบ แบบแผนของสังคมส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ อธิบายได้เฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนชายเท่านั้น ส่วนเด็กและเยาวชนหญิงที่มารวมกันและมีพฤติกรรมในลักษณะเกเรนั้นไม่ไปในลักษณะเช่นนี้

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าการกระทำทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากการที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเกิดการเรียนรู้ในการประกอบอาชญากรรมผ่านการที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเด็กที่กระทำความผิด จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการกระทำความผิด อีกทั้งเด็กที่กระทำความผิดโดยส่วนใหญ่จะไม่มี ความผูกพันต่อสังคม ชอบเก็บตัว และเป็นเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จึงจำเป็นต้องหลบซ่อน หรือจับกลุ่มกันเพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจความมีตัวตนของตนเองจากสังคม

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ (Victimless Crime Concept)

อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ คือ อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดเป็นผู้กระทำให้ตนเองเกิดความเสียหายเองหรือตนเองได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของตนเอง

ซึ่งเป็นการกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของสังคม จึงถือเป็นอาชญากรรมต่อมาตรฐานทางศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นการกระทำที่สิ้นคลองทางศีลธรรม ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำพฤติกรรมเหล่านั้นแม้จะมีผู้กระทำผิดจำนวนมาก แต่ก็มิได้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น ซึ่งฝ่ายกฎหมายอ้างว่ารัฐมีสิทธิที่จะคุ้มครองรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชนแห่งรัฐ พฤติกรรมดังกล่าวจึงผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตามอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อนั้นก็มีส่วนทำร้ายสังคมเช่นกัน ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็เป็นการทำร้ายทางอ้อม เพราะการที่ครอบครัวหนึ่งครอบครัวใดมีสมาชิกติดสุรายาเสพติดหรือเล่นการพนัน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อบรรยากาศภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนั้นๆ จะต้องอดทนต่อพฤติกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้อาชญากรรมปราศจากเหยื่อนั้นสามารถที่จะนำไปสู่อาชญากรรมที่มีเหยื่ออันส่งผลกระทบต่อคนในสังคมได้เช่นกัน กล่าวคือ ถึงแม้ว่าการเล่นการพนันจะเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ แต่ถ้าผู้เล่นมีการเสียพนันมากจนกลายเป็นหนี้ ก็จะเปิดปัญหาสังคม เช่นการฉ้อ ปล้น ลักทรัพย์ วิ่งราว ใต้ หรือแม้แต่การเมาหรือการเสพยาเสพติดแล้วไปขับรถ ก็อาจจะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุต่อผู้ใช้รถใช้ถนนเช่นเดียวกัน

1.2.1 ความหมายของอาชญากรรม

คำว่า Crime มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Crimen หรือ Criminis ซึ่งหมายถึงการตัดสิน คำพิพากษา การจับกุม หรือการลงโทษ แต่ต่อมาความหมายมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ Crime มีความหมายว่าความผิด หรือการร้องทุกข์จากความผิด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 : 1361 ได้ให้ความหมายของคำว่า อาชญากรรมว่า คำว่า “อาชญากรรม” มาจากคำว่า อาชญา (อำนาจหรือโทษ มักใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านาย) ซึ่งสมรสกับคำว่า “กรรม” (การกระทำ) รวมกัน ดังนั้น อาชญากรรม จึงมีความหมายว่า การกระทำความผิดทางอาญา

จากความหมายข้างต้นประมวลความหมายของอาชญากรรม ว่า เป็นการกระทำความผิดทางอาญา และได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแต่คนในสังคม และจะต้องมีการลงโทษ

1.2.2 การจัดแบ่งระดับของอาชญากรรม

การจัดแบ่งระดับอาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายต่างๆ ในมุมมองของกฎหมาย ไม่เพียงแต่จะจัดแบ่งระดับของอาชญากรรมหรือการกระทำผิดโดยใช้ “ผู้กระทำผิด” เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาระดับอาชญากรรมเท่านั้น แต่ยังใช้ “พฤติกรรมการกระทำผิด” ประกอบการพิจารณาด้วย ดังนั้นการให้น้ำหนักแก่ความผิดและการลงโทษ จึงมีการให้

น้ำหนักความหนัก – ความเบา แตกต่างกันไปตามประเภทของความผิดเป็นสำคัญซึ่งแบ่งระดับได้ดังนี้

1. การแบ่งอาชญากรรมตามระดับของความผิดที่กระทำ

1.1 แนวของกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษ แบ่งออกเป็น

(1) ความผิดอุกฉกรรจ์ (Very serious offenses) เป็นความผิดที่มีโทษหนัก เช่นฆ่า ช่มชู้ ปล้น เป็นต้น จะฟ้องร้องดำเนินคดีที่ Crown Court ซึ่งมีผู้พิพากษา 1 นาย พิจารณาคดีพร้อมคณะลูกขุน

(2) ความผิดเล็กน้อยๆ (Summary offenses) เช่น เป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อยมาก เรียกว่าเป็นคดี “รกรงรกศาล” จึงใช้อาสาสมัครผู้รู้กฎหมายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา (unpaid lay magistrates) พิจารณาโดยไม่มีคณะลูกขุน

(3) ความผิดทั่วไป (either way offenses) คือความผิดอาญาที่ไม่เข้าข่ายกลุ่มที่ 1 และ 2 เช่น ลักทรัพย์ ย่องเบา หรือ เจตนาทำร้ายร่างกาย เป็นต้น การพิจารณาคดีเหล่านี้กระทำโดย Magistrates หรือ Crown Court ก็ได้ ขึ้นกับสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีของแต่ละคดี และความประสงค์ของจำเลยเป็นสำคัญ

1.2 แนวกฎหมายอเมริกัน แบ่งออกเป็น

(1) Felonies คืออาชญากรรมที่มีลักษณะร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ เช่น ฆาตกรรม ปล้นฆ่า ฆ่าช่มชู้ ที่มีโทษจำคุก 1 ปีขึ้นไปถึงจำคุกตลอดชีวิต

(2) Misdemeanors คืออาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยๆ หรือความผิดลหุโทษ เช่น การฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือเทศบัญญัติค่าประเวณี เมาสุรา อาละวาด ซึ่งมีโทษสถานเบา เช่น จำคุกกระยะสั้น ปรับ หรือรอลงอาญาและคุมประพฤติ

1.3 แนวกฎหมายไทย ในชั้นพิจารณาคดีของศาล แบ่งออกเป็น

(1) การฟ้องด้วยวาจา ในคดีความผิดเล็กน้อยๆ ที่มีโทษปรับไม่เกิน 30,000 บาท และโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน การพิจารณาคดีใช้ผู้พิพากษาเพียง 1 นาย

(2) ฟ้องด้วยคำฟ้อง ในคดีความผิดที่มีโทษปรับเกิน 30,000 บาทและโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนขึ้นไป การพิจารณาคดีจะต้องใช้ผู้พิพากษาเต็มองค์คณะ

2. การแบ่งน้ำหนักของความผิดตามภาพการรับรู้ของสาธารณชนและนิยามตามกฎหมาย

การแบ่งน้ำหนักของความผิดตามภาพการรับรู้ของสาธารณชนและนิยามตามกฎหมายแบ่งออกเป็น

2.1 ความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง (Mala in se) ได้แก่ ความผิดต่อชีวิตร่างกายและความผิดต่อทรัพย์สิน การลักทรัพย์ เช่น ข่มขืน ฆ่า หรือปล้น ฯลฯ ซึ่งสมาชิกสังคมโดยทั่วไปเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นอาชญากรรม

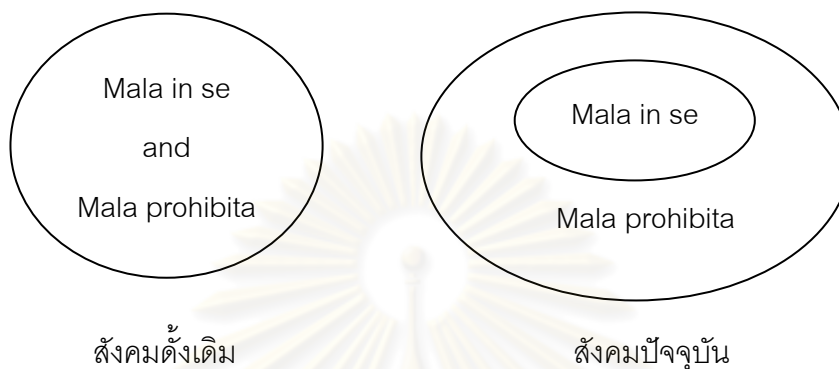
2.2 ความผิดตามที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด (mala prohibita) แม้ว่าการกระทำดังกล่าวสมาชิกสังคมโดยทั่วไปอาจจะไม่ ตระหนักว่าเป็นความผิดก็ตาม การกระทำที่ผิดกฎหมายหรือการกระทำที่ผิดระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมเหล่านี้ได้แก่ การขับรถยนต์เร็วเกินอัตราความเร็วที่กฎหมายกำหนดสำหรับถนนนั้นๆ รวมถึงอาชญากรรมประเภทปราศจากผู้เสียหาย (victimless crime) เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด ทำแท้ง เตรีตเตร่เพื่อค้าประเวณี ฯลฯ เนื่องจากเป็นพฤติกรรมต่างๆบรรทัดฐานที่สังคมบางแห่งยอมรับว่าสมาชิกสังคมของตนสามารถกระทำพฤติกรรม เหล่านี้ได้โดยไม่มีกฎหมายห้ามกระทำ หรือมีกฎหมายกำหนดรับรองให้กระทำได้ ขณะที่สังคมบางแห่งออกกฎหมายห้ามกระทำพฤติกรรมดังกล่าวทำให้การกระทำพฤติกรรมเหล่านี้เป็นเรื่องผิดกฎหมายที่รัฐและสังคมนั้นๆ กำหนดขึ้น ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องนั้นๆ ซึ่งบางประเทศหรือบางมลรัฐในประเทศเดียวกันอาจจะกำหนดว่าการกระทำนั้นถูกกฎหมาย ขณะที่อีกสังคมหนึ่งอาจกำหนดว่าการกระทำเดียวกันนั้นผิดกฎหมาย ขึ้นกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และกรอบบรรทัดฐานที่แตกต่างกัน

ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาความผิดในลักษณะ mala in se กับ mala prohibita ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนักในสังคม เรียกได้ว่าแทบจะทาบบซ้อนเป็นวงเดียวกัน เนื่องจากกฎศีลธรรมความผิดบาป กฎจารีต และกฎหมาย เกือบจะกลายเป็นเรื่องเดียวกัน แต่พัฒนาการของสังคมโลกในปัจจุบันทำให้ขอบวงแห่งอาชญากรรมทั้งสองลักษณะแตกต่างกันโดยความผิดลักษณะ mala prohibita ที่รัฐกำหนดเพิ่มขึ้นภายหลังมีจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการขยายขอบเขตความแตกต่างกันระหว่างความคิดแบบ mala in se กับความผิดแบบ mala prohibita มากขึ้นทุกที่ทุกที่ จนมีลักษณะราวกับวงแหวน ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1

ขอบเขตของความแตกต่างระหว่างความผิดในลักษณะ

Mala in se กับ mala prohibita

ที่มา : จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, “สังคมวิทยาอาชญากรรม”, 2551 : 90

ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับ mala in se กับ mala prohibita คือ

Mala in se มีลักษณะเป็นสากล (Universality) ไม่ขึ้นกับกาลเวลา (timelessness) ในขณะที่จะมีการให้นิยามผิดแผกแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม และมีรายละเอียดของการกระทำเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย เช่น เรียกการทำร้ายร่างกายถึงแก่ความตายว่า ฆ่าคนตาย (murder) ฆาตกรรม (homicide) ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) เรียกการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินว่า ลักทรัพย์ ย่องเบา ปล้นทรัพย์ ฯลฯ

ส่วน mala prohibita มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและกาลเวลาซึ่งเป็นตัวกำหนดว่าที่สำคัญ เช่น การเสพยาเสพติดในประเทศไทยสมัยหนึ่งประชาชนสามารถเสพได้อย่างเปิดเผยและถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการจัดตั้งโรงยาฝิ่นขึ้นมาแต่ต่อมารัฐก็มีกฎหมายห้าม เนื่องจากเล็งเห็นถึงภัยอันตรายที่จะเกิดกับสุขภาพอนามัยของทรัพยากรบุคคลของประเทศและผลเสียหายอื่นๆ ตามมาอีกมาก ขณะเดียวกันการซื้อขายยาเสพติดประเภทกัญชาเคยเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในหลายๆ ประเทศรวมทั้งประเทศเนเธอร์แลนด์ด้วยนั้น ปัจจุบันประเทศเนเธอร์แลนด์มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทำให้สามารถซื้อขายกัญชาได้ถูกกฎหมายที่ร้านขายยาในปริมาณและวิธีการที่รัฐกำหนดและควบคุม โดยเริ่มใช้วิธีการที่เรียกว่า “การลดความรุนแรงความเป็นอาชญากรรม” (Crime deduction) ต่อพฤติกรรมต่างบรรทัดฐานบางประเภทที่สังคมยอมรับได้มากยิ่งขึ้น โดยการลดระดับความเข้มใน

การบังคับใช้กฎหมายต่อความผิดบางประเภท เพื่อผลในการบริหารจัดการงานยุติธรรมและการควบคุมสังคมทางหนึ่ง

1.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม²

1.2.3.1 ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่ออาชญากรรม (Crime victim) หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือได้รับผลกระทบใดๆ จากการประกอบอาชญากรรม หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นความผิดกฎหมายอาญา เช่น ถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามคำว่าเหยื่ออาชญากรรมไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย แต่กฎหมายจะเรียกเหยื่ออาชญากรรมว่า “ผู้เสียหาย” หรือ “พยาน” แล้วแต่กรณี

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) บัญญัติความหมายของผู้เสียหายไว้ว่า หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5, และ 6

1.2.3.2 ประเภทของเหยื่ออาชญากรรม

จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสามารถจำแนกเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ผู้เสียหายโดยตรง หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง (Direct Victim) หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานหนึ่งฐานใดโดยตรงจากการกระทำความผิดกฎหมายนั้น

2. ผู้เสียหายโดยอ้อม หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อม (Indirect Victim) หมายถึง บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4, 5 และ 6 ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรง ซึ่งได้แก่

2.1 ครอบครัว ญาติพี่น้อง และผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหยื่ออาชญากรรม
เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับความเสียหายทั้งทางทรัพย์สินและจิตใจ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ต้องสูญเสียบุคคลที่ตนรักซึ่งอาจจะเป็นลูก ในบางครั้งลูกที่ตกเป็นเหยื่อและถึงแก่ความตายอาจจะเป็นผู้จุนเจือ ครอบครัว เป็นเสาหลักของครอบครัว เมื่อเสียชีวิตจากการตกเป็นเหยื่อโดยตรง เหยื่อโดยอ้อมอย่างเช่นครอบครัวก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วย

² จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, สังคมวิทยาอาชญากรรม, หน้า 160

2.2 พยานผู้เห็นเหตุการณ์ที่อยู่ในที่เกิดเหตุ

คือกลุ่มพลเมืองดีที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่เห็นเหยื่อถูกทำร้าย ซึ่งพลเมืองกลุ่มนี้อาจจะสามารถให้ปากคำ ให้การ หรือเบิกความเป็นพยานได้ แต่บุคคลกลุ่มนี้อาจจะได้รับผลกระทบ เช่นเสียเวลา อันเนื่องมาจากจะต้องขึ้นศาลเพื่อเป็นพยาน ซึ่งกว่าคดีจะสิ้นสุดนั้น เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้อาจจะได้รับผลกระทบไปด้วย

2.3 ประชาชน สังคม ชุมชนที่ถูกวงละเมิดกฎหมาย

เหยื่ออาชญากรรมกลุ่มนี้ เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่ต้องประสบภัยกับความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในฐานะสมาชิกของสังคมที่เป็นไปด้วยอาชญากรรม โดยได้รับผลกระทบทางอ้อมอยู่ตลอดเวลาและไม่อาจจะคาดเดาได้ว่าตนและครอบครัวจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมบ้างในวันใดวันหนึ่ง

ผลกระทบของอาชญากรรมที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมมีดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง
 - ผลกระทบต่อชีวิตและร่างกาย
 - ผลกระทบต่อทรัพย์สิน
 - ผลกระทบต่อจิตใจ
2. ผลกระทบต่อญาติพี่น้องและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม บุคคลใกล้ชิดจะรู้สึกถึงความสูญเสียของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดความโศกเศร้า
3. ผลกระทบต่อพยานผู้พบเห็น หรือประจักษ์พยาน บุคคลที่เห็นเหตุการณ์ในการประกอบอาชญากรรมและสามารถเป็นพยานได้ จะต้องเสียเวลาในการมาเป็นพยานจนกว่าคดีจะสิ้นสุดลง
4. ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม สังคมจะรู้สึกหวาดกลัว ระวัง และไม่มีความสงบสุขในการดำเนินชีวิต

1.2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน และเมาแล้วขับ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาถึงอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ 3 คดี คือ คดีเกี่ยวกับยาเสพติด คดีเกี่ยวกับการพนัน คดีเมาแล้วขับ ซึ่งแนวคิดของทั้งสามคดีมีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1.1 ความหมายของยาเสพติดให้โทษ

องค์การอนามัยโลก ได้ให้คำนิยามของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อได้เข้าสู่ร่างกาย โดยการรับประทาน ฉีด สูด หรือดม ก็ตาม แล้วทำให้มีผลต่อ จิตใจและร่างกายของผู้ใช้สารนี้ โดยจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้ใช้ยานี้แล้วต้องเพิ่มขนาดตลอดเวลา
2. เมื่อหยุดใช้ก็จะทำให้เกิดมีอาการขาดยา
3. ผู้ใช้ยานี้เป็นเวลานาน จะทำให้เกิดความต้องการยานี้มากขึ้น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4. ผู้ใช้ยานี้เป็นเวลานาน ก็จะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพของผู้ใช้นั้นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ได้ให้คำนิยามของยาเสพติดให้โทษว่า หมายถึง ยาหรือสารเคมีใดก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าร่างกายโดยการฉีด สูบ กิน หรือดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดเป็นพิษเรื้อรัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นแก่บุคคล ผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออกซึ่งลักษณะต่างๆ กัน คือมีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้นๆ ต่อเนื่อง มีความต้องการเพิ่มปริมาณของยามากขึ้น และมีภาวะเป็นการติดยา และอยากยาทั้งร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ 2525:21, อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ คงทับทิม, 2546:31)

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 20 พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมี หรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

จากความหมายข้างต้นประมวลเป็นแนวคิดได้ว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง ยาหรือสารเคมีใดก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าร่างกายโดยการฉีด สูบ กิน หรือดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะก่อให้เกิดเป็นพิษเรื้อรัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นแก่บุคคล ผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออกซึ่งลักษณะต่างๆ กัน คือมีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้นๆ ต่อเนื่อง มีความต้องการเพิ่มปริมาณของยามากขึ้น และมีภาวะเป็นการติดยา และอยากยาทั้งร่างกายและจิตใจและรวมไปถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย

1.2 ประเภทของยาเสพติด

ปัจจุบันยาเสพติดมีมากกว่าร้อยชนิด ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ นอกจากแบ่งตามการออกฤทธิ์แล้วยังแบ่งตามแหล่งที่มา แบ่งตามกฎหมาย และแบ่งตามองค์การอนามัยโลกได้ดังนี้ (ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สมุทรสงคราม 2542 : 4-5, อ้างถึงในเกรียงศักดิ์ คงทัตติม, 2546:32)

1.ตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1 ประเภทกดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่น (ฝิ่นยา มอร์ฟีน โคเคอิน เฮโรอีน ฯลฯ) ยาระงับประสาทและยานอนหลับ (เซโคบาร์บิทัล อะไมบาร์บิทัล ฯลฯ) ยาากล่อมประสาท (โมโปรบาเมต ไดอะซีแพม คลอไดอาซีพอกไซด์ ฯลฯ) สารระเหย (ทินเนอร์ น้ำมัน เบนซิน ฯลฯ) เครื่องดื่มมีนเมา (เหล้า เบียร์ วิสกี้ ฯลฯ)

1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระเทียม โคเคน บุหรี่ กาแฟ

1.3 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย

1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจกด กระตุ้น หรือหลอนประสาท ผสมร่วมกัน เช่นกัญชา

2. แบ่งตามแหล่งที่มา

2.1 ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน กระเทียม กัญชา ฯลฯ

2.2 ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน เซโคบาร์บิทัล แอมเฟตามีน ฯลฯ

3. แบ่งตามกฎหมาย

3.1 ประเภทตามกฎหมาย เช่น ยาแก้ไอ น้ำดำ

3.2 ประเภทผิดกฎหมาย

ยาเสพติดให้โทษ เช่น มอร์ฟิน ฝิ่น กระท่อม กัญชา แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน แอลเอสดี เอ็คตาซี

วัตถุออกฤทธิ์ เช่น เซโคบาร์บิทัล เฟโมลีน อีเฟรดิน

สารระเหย เช่น ทินเนอร์ กาว แล็กเกอร์

4. แบ่งตามองค์การอนามัยโลก

โดยองค์การอนามัยโลกได้จัดแบ่งยาเสพติดออกเป็น 9 ประเภท คือ

4.1 ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน เพรดิ้น

4.2 ประเภทบาบิทูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล พาราล ดีไฮด์ เมโปรบาเมท ไดอาซีแอม คลอไดอาซีพอกไซด์

4.3 ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

4.4 ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน

4.5 ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ไซโคคา

4.6 ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

4.7 ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

4.8 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลีน เมล็ดมอร์นิงโกลี่ ต้นสำโพง เห็ดบางชนิด

4.9 ประเภทอื่นๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

1.3 การจำแนกประเภทยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ดังนี้

1. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน เอ็มดีเอ็มเอ (ยาอี) แอลเอสดี ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้ไม่ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์

2. ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 เช่น มอร์ฟีน โคเคอิน เพทิตีน เมทาโดน และฝิ่น ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้ มีประโยชน์ทางแพทย์แต่มีโทษมาก ดังนั้นต้องใช้ภายใต้ความควบคุมของแพทย์ และใช้กรณีเฉพาะกรณีที่เป็นเท่านั้น

3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 เป็นยาสำเร็จรูปที่ผลิตขึ้นตามทะเบียนตำรับที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขแล้ว มีจำหน่ายตามร้านขายยา ได้แก่ ยาแก้ไอที่มีตัวยาโคเคอินหรือยาแก้ท้องเสีย ที่มีตัวยาโดเฟนออกซิน เป็นต้น ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 มีประโยชน์ทางการแพทย์ และมีโทษน้อยกว่ายาเสพติดให้โทษอื่น

4. ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 เป็นน้ำยาเคมีที่นำมาใช้ในการผลิตให้โทษ ประเภท 1 ได้แก่ น้ำยาเคมีอะเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) อะเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride) เอทิลิตีน ไดอะเซเดท สารเอริโกเมทริน และคลอซูโออีเฟตรีน ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้ส่วนใหญ่ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดรักษาอาการของโรคแต่อย่างใด

5. ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ได้แก่ พืชกัญชา พืชกระท่อม ฝิ่น และพืชเห็ดขี้ควาย ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้ไม่มีประโยชน์ทางการแพทย์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นศึกษา การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ประเภท 5 เพราะเป็นคดีที่เข้าหลักเกณฑ์ที่สามารถนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

1.4 สาเหตุของการติดยาเสพติด

สาเหตุของการติดยาเสพติดมีสาเหตุผสมผสานกันหลายประการ

1. ติดเพราะยาเสพติดเอง โดยที่ตัวของมันเองมีคุณสมบัติในการทำให้เกิดการเสพติดเมื่อร่างกายของคนได้รับเข้าไป ฤทธิ์ของยาเสพติดทำให้การทำงานตามปกติของร่างกายเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าใช้ไปนานๆ สมองจะชินต่อสภาพที่เปลี่ยนแปลงแล้วนั้น ซึ่งถ้าขาดยาเสพติดแล้วร่างกายก็จะพยายามกลับคืนสู่สภาพเดิม และเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้มีอาการที่เรียกว่าอยากยาขึ้น ทำให้ร่างกายของคนผู้นั้นไม่อาจทนได้ บุคคลนั้นจึงต้องพยายามหาเสพเพื่อให้ร่างกายคงสภาพนั้นไว้และเลิกไม่ได้ จนกว่าจะได้รับการรักษา

2. ติดเพราะความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจของผู้เสพ กล่าวคือ

2.1 ทางร่างกาย ในพวกที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง และได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่มีวิธีใดๆ ที่จะช่วยเขาได้ เช่น ในพวกที่เป็นวัณโรคระยะร้ายแรงมีอาการไอ เจ็บหน้าอก หรือเป็นโรคหืด หรือเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย เป็นต้น คนพวกนี้อาศัยฤทธิ์ยาเสพติดช่วยให้อาการเจ็บปวดทุกข์ทรมานหายไป ร่างกายสบายขึ้น

2.2 ทางจิตใจ ผู้ติดยาเสพติดทุกคนถือว่าเป็นผู้ป่วยทางใจ คือ มีความผิดปกติทางจิตใจจนไม่สามารถจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แบ่งออกเป็นพวกใหญ่ๆ ได้ 4 พวก คือ

2.2.1 พวกโรคประสาท เป็นพวกที่มีความวิตกกังวลตลอดเวลา ถ้ามีปัญหาหนักๆ เกิดขึ้น คนพวกนี้จะหาทางออกไม่ได้ ต้องหันเข้าหายาเสพติดเพื่อบรรเทาความตึงเครียดของจิตใจ หยุดความวิตกกังวล ถ้าหยุดเสพเมื่อไรอาการต่างๆ จะปรากฏขึ้นมาอีก พวกนี้จะไม่ใช่ยาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่จะใช้น้อยๆ และเป็นเวลานานๆ

2.2.2 พวกที่มีจิตเป็นอันธพาล พวกนี้มักทำอะไรตามใจตัวเอง ดุดันไม่มีความเป็นมิตรกับใคร ไม่สามารถอยู่ในระเบียบแบบแผนหรือกฎข้อบังคับใดได้ เมื่อสังคมไม่เต็มใจก็จะเกิดอารมณ์ขุ่นแค้นก้าวร้าวลง มั่วสุมกันเป็นกลุ่มกับพวกที่มีนิสัยอย่างเดียวกัน เป็นต้นเหตุของอาชญากรรมทั้งหลาย

2.2.3 พวกที่เป็นโรคจิต พวกนี้มักอยู่ในโลกของความฝันมีความเชื่อถือนในสิ่งที่ผิดจากความจริง ทำให้พอใจกับการเข้าใจผิดไปจากพวกปกติธรรมดาพวกนี้อาศัยยาเสพติด ทำให้อาการทางโรคจิตตัวของเขาทุเลาลง พอจะเข้ากับสังคมธรรมดาได้ คนไข้บ้าง คนถอนยาเสพติด แล้วอาการของโรคจิตชัดเจน บุคคลธรรมดาที่มีความผิดปกติทางจิตใจไม่มากนัก เช่น คนช่าง คิดช่างฝัน พวกจิตรกร เป็นพวกที่มีอารมณ์อ่อนไหวกว่าคนธรรมดา คนพวกนี้ถูกชักจูงให้ทดลองยาเสพติดได้ง่าย และมักจะติดได้ง่ายเพราะมีความโน้มเอียงที่จะหาที่พึ่งอยู่แล้ว

2.2.4 พวกปัญหาอ่อน เป็นพวกสติทึบ ใจ เชื้อคนง่าย มักจะถูกหลอกหลวง

3. ติดเพราะสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยระยะหลังมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เองทำให้เกิดภาวะไร้ระเบียบของสังคมและ ผู้มีหน้าที่ตรวจตรา ก็ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง และคนก็ไม่สามารถปรับตัวได้ จึงหันไปพึ่งยาเสพติดในที่สุด

1.5 โทษของยาเสพติด

ยาเสพติดเกือบทุกชนิดล้วนแต่มีพิษภัย ไร้ซึ่งประโยชน์อะไร ซึ่งชีวิตมนุษย์ทั้งชีวิตเมื่อตกเป็นทาสยาเสพติดให้โทษแล้วก็จะเสื่อมโทรมไร้คุณค่าลง จนอาจสูญสิ้นไปหรือก่อให้เกิดภัยร้ายแรงต่อครอบครัวเพื่อนบ้านและสังคม ชุมชนต่างๆ ต่อไปได้อีกมาก โทษที่เกิดขึ้นได้แก่ (พัชราภา มนัสปัญญากุล 2545 : 17 – 18)

1. โทษทางร่างกายและจิตใจ

1.1 โดยเหตุที่พิษภัยของยาเสพติดทำลายประสาทสมอง ทำให้สมรรถภาพเสื่อมโทรมลง มีอารมณ์จิตใจไม่ปกติ เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น ซึมเศร้า กังวล เลื่อนลอยหรือฟุ้งซ่านทำงานไม่ได้ อยู่ในภาวะมีเมตตาตลอดเวลา และอาจเป็นโรคจิตได้ง่าย

1.2 ในด้านบุคลิกภาพจะเสียหายหมด ขาดความสนใจในตัวเอง ทั้งความประพฤติ ความสะอาด และสติสัมปชัญญะ มีอาการปฏิกิริยาแปลกๆ ไปเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

1.3 ร่างกายผู้นั้นจะซูบซีดอ่อนเพลียหมดเรี่ยวแรง ขาดความกระปรี้กระเปร่าและ เกียจคร้าน เฉื่อยชา กินไม่ได้นอนไม่หลับ ปล่อยเนื้อปล่อยตัวสกปรก ความเคลื่อนไหวของร่างกายกล้ามเนื้อต่างๆ ผิดปกติ

1.4 ทำลายสุขภาพของผู้ติดยาเสพติดให้ทรุดโทรมทุกขณะ เพราะระบบอวัยวะต่างๆ ของร่างกายถูกพิษยาทำให้เสื่อมลง น้ำหนักตัวลด ผิวคล้ำซีด เลือดจาง ผ่ายผอมลงไปทุกวัน

1.5 เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย ความต้านทานต่อโรคน้อยกว่าปกติ ทำให้เกิดเชื้อโรค ได้ง่าย เจ็บไข้ได้ง่าย และรุนแรงได้มากและรักษายาก

1.6 อาจประสบอุบัติเหตุได้ง่ายเช่น หกล้ม รถชน ถูกกระทบกระเทาะต่างๆ เพราะการควบคุมทางกล้ามเนื้อ และประสาทบกพร่อง ใจลอย ทำงานด้วยความประมาท และเสี่ยงต่ออุบัติเหตุอยู่ตลอดเวลา โทษที่ร้ายแรงมากก็คือ จะเกิดคั่งคั่งถึงขั้นอาละวาด เมื่อหิว ยาเสพติดและหายาไม่ทัน เริ่มด้วยการนอนไม่หลับ น้ำตาไหล เหงื่อออก อาเจียน ท้องเดิน กล้ามเนื้อกระตุก กระวนกระวายและในที่สุดจะมีอาการเหมือนคนบ้า เป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมถึงกับลูกฆ่าพ่อแม่

2. โทษทางครอบครัว

2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และญาติพี่น้องหมดสิ้นไป ไม่สนใจที่จะดูแลครอบครัว

2.2 ทำให้เสียทรัพย์สินเงินทอง ที่จะต้องหามาซื้อยาเสพติด จนจะไม่มีใช้จ่ายอย่างอื่น และต้องเสียเงินรักษาเมื่อติดโรคแทรกได้ง่ายเพราะยาเสพติด

2.3 ทำงานไม่ได้ขาดหลักประกันครอบครัว นายจ้างและหน่วยงานทั่วไปหมดความไว้วางใจ

2.4 สูญเสียสมรรถภาพในการหาเลี้ยงครอบครัว นำความหายนะมาสู่ครอบครัวและญาติพี่น้อง

3. **โทษต่อสังคมและเศรษฐกิจ** เนื่องจากเป็นคนอมโรค มีความประพฤติและบุคลิกลักษณะเสื่อมจนเป็นที่รังเกียจของสังคม ถูกผลักดันให้ประกอบกิจการที่ผิดศีลธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งเสพติด เช่น ต้องพุดปด ต้องขโมย ต้องกลายเป็นอาชญากรรม แสวงหาเงินซื้อยาเสพติดเพื่อคลายความอยาก ความงุ่นง่านภาวะต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการทำลายอนาคต ทำลายชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล

4. **โทษที่ก่อให้เกิดแก่ส่วนรวมและประเทศชาติ** ผู้ติดยาเสพติดให้โทษจะถูกพิษภัยเหล่านั้นครอบงำจนก่อให้เกิดโทษร้ายแรงต่างๆ ได้นับตั้งแต่ร่างกายและชีวิตของตนเอง ทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ไป ตลอดจนจนเป็นภาระและภัยอันตรายต่อผู้อื่นที่แวดล้อมอยู่ในชุมชน และผลร้ายก็สะท้อนมาถึงประเทศชาติอันเป็นรวม รัฐต้องมีภาระในการป้องกันปราบปรามและให้การรักษาแก่ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ โดยใช้ทั้งกำลังและเงินงบประมาณแผ่นดิน ที่เก็บได้จากภาษีอากร อันเป็นหยาดเหงื่อ น้ำพักน้ำแรงของประชาชนพลเมืองทั้งหลายที่เสียสละไว้ให้ บ้านเมืองจะสูญเสียพลังของชาติ สุขภาพอนามัยถูกบั่นทอน เศรษฐกิจและถูกถ่วงความก้าวหน้า ความสงบสุขของบ้านเมือง ความมั่นคงของประเทศชาติถูกระทบกระเทือน เอกရာชอธิปไตย เสี่ยงอยู่ในอันตราย เศรษฐกิจทรุด ประชาชนเดือดร้อนเพราะเหตุอาชญากรรมการป้องกันประเทศอ่อนแอ เพราะพลังงานสูญเสียไปเพราะผู้ติดยาเสพติดให้โทษเหล่านี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง

1.6 บทลงโทษทางกฎหมายยาเสพติด

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้กำหนดโทษเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทที่ 5 ไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นราย ๆ ไป

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ ไว้ในครอบครอง มีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิได้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖/๑ ปริมาณยาเสพติดให้โทษที่จะอนุญาตได้ตามหมวดนี้ให้เป็นไปตามมาตรา ๔ (๕)

มาตรา ๗๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้น เป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๗๖ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๖/๑ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่ง ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้ โทษไม่ถึงสิบกิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสอง แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้าน ห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาใน วรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาใน วรรคสองนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

1.7 วิธีการป้องกันการติดยาเสพติด

จากการศึกษาเอกสาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว พอสรุปการ ป้องกันการติดยาเสพติดได้ดังนี้

1. พยายามไม่ให้ยาทุกชนิด โดยมีได้รับคำแนะนำจากแพทย์
2. อย่าทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด เพราะติดง่ายแต่รักษายาก
3. ช่วยชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจถึงโทษและภัยอันตรายของยาเสพติดให้โทษ

4. คอยสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัว หรือผู้ที่อยู่ร่วมกัน หรือผู้ อยู่ใกล้ชิด ผู้ร่วมงาน เมื่อทราบว่า มีผู้ติดยาเสพติดช่วยแนะนำให้เข้ารับการรักษา

5. เมื่อทราบว่า ที่ได้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ให้ความร่วมมือโดย แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษทราบจะเห็นได้ว่า ยาเสพติดเป็นอันตรายร้ายแรงกับผู้ใช้เป็นอย่างมาก จึงสมควรที่จะดำเนินการให้ความรู้ถึงโทษ พิษภัยและชนิดของยาให้เยาวชน ประชาชนได้ทราบ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเบื้องต้นก่อน โดย การให้ความรู้ถึงโทษพิษภัย และวิธีการป้องกันและแก้ไข

1.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติด

การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนิน เกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายใน สังคมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยได้บรรจุเรื่องการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดไว้ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ดังนี้

“...ให้ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนา เอกชนภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ ปัญหา ยาเสพติดของชุมชนด้วยกระบวนการประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเฝ้าระวัง ปัญหาการผลิต การเสพ และการค้า ยาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมภูมิคุ้มกัน โดยให้ความรู้ที่ถูกต้อง และเหมาะสม ในการป้องกันตนเองแก่เด็กและเยาวชน ที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด...

...ให้มีการคัดกรองกลุ่มผู้เสพยาเสพติดที่ไม่ใช่ผู้ค้าออกมาบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจ ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการฝึกอาชีพ สร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข...

...เร่งรัดการดำเนินงานแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด โดยการปราบปรามที่ รวดเร็ว เด็ดขาดจริงจัง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและการ บังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิต และ ค้า ยาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อบริเวณชายแดน...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคม

นโยบายของรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

รัฐบาลได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา โดยได้ กำหนดให้ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วน โดยได้มีคำสั่งที่

119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 กำหนดแนวทางการใช้พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด รวมทั้งได้ระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสพติด ซึ่งจากการประชุมดังกล่าว ได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานการณ์ปัจจุบัน จะต้องคิดใหม่ ทำใหม่โดยทุกองค์กรในสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็นพลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว

การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวทางข้างต้นจะต้องยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงาน เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหายา และให้ความสำคัญแก่การป้องกัน โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนเพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติด ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยา

ดังนั้นเนื่องจากปัญหายาเสพติดนั้นไม่ใช่เป็นปัญหาเล็กๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่นำไปสู่ผลเสียเป็นวงกว้าง ยิ่งมีการแพร่ระบาดในเด็กและเยาวชน อันเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของชาติแล้ว ทุกฝ่ายควรที่จะเร่งมือในการหามาตรการในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น กระบวนการหนึ่งที่สามารรถแก้ไขปัญหายาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดได้คือกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาถึงแนวทาง มาตรการในการแก้ไขปัญหายาที่ผ่านกระบวนการข้างต้น ว่ามีแนวทาง มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เด็กสามารถกลับมาเป็นทรัพยากรที่สมบูรณ์ของชาติต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพนัน

2.1 ความหมายของการพนัน

ตามพจนานุกรมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พระสรภัญญะ 2511:21, อ้างถึงใน กฤษณะชัย ลัมบุญแดง, 2545: 19) ได้อธิบายความหมายของการพนันขึ้นต่อไว้ว่า

การพนัน หมายถึง ข้อตกลงที่มีอยู่ว่า ผู้ใดเข้าเล่นชนะด้วยความฉลาดไหวพริบ และความชำนาญของตนรวมทั้งมีโชคปนอยู่ด้วย จะได้รับประโยชน์จากผู้เข้าเล่นคนอื่นที่แพ้ เช่น เล่นไพ่ เล่นถั่วไป

ชั้นต่อ หมายถึง ข้อตกลงของบุคคล 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งยืนยัน อีกฝ่ายหนึ่ง ปฏิเสธต่อเหตุการณ์อันในอันหนึ่ง และตกลงว่าถ้าความจริงอยู่แก่ฝ่ายใด ฝ่ายนั้นเป็นผู้ชนะ เช่น ชกมวย เป็นต้น

ทนายภูธร(2530:58-64) ให้ความหมายของการพนันว่า “สัญญาที่ ก่อให้เกิดการได้หรือเสียซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน โดยคู่สัญญาถือเอาผลแห่งเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่ แน่นนอน ซึ่งคู่สัญญาไม่มีส่วนได้เสียเป็นเครื่องชี้ขาด” ซึ่งจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ต้องมีการได้หรือเสีย ถ้าไม่มีการได้หรือเสีย หรือได้เสียทาง เดียวหรือได้เสียกันด้วยกัน ไม่ถือว่าเป็นการพนัน

ลักษณะที่ 2 สิ่งที่ได้เสียต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สิน

ลักษณะที่ 3 ต้องถือเอาเหตุการณ์ในอนาคตเป็นเครื่องชี้ขาด แต่ถ้ารู้ผล การได้เสียก่อนแล้ว ไม่เป็นการพนัน

ลักษณะที่ 4 คู่สัญญาต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในผลที่เสี่ยงนั้น เช่น นาย ก. ตกลงกับนาย ข. ว่าภายใน 1 ปี ถ้าไฟไหม้บ้านนาย ก. นาย ก. จะให้เงิน นาย ข. 1,000 บาท ถ้าเกิดไฟไหม้บ้านนาย ก. นาย ข. จะต้องจ่ายเงินให้นาย ก. 100,000 บาท กรณีนี้ไม่เป็นการพนัน เพราะถือว่าเป็นการประกันภัย

ลักษณะที่ 5 ต้องมีผู้เล่นตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป คือมีผู้จัดให้มีการเล่นการ พนัน (เจ้ามือ) และมีผู้ร่วมเล่น

จรรยา กล่าวสุนทร(2540:33) สรุปความหมายของการพนันไว้ว่า การที่ จะสรุปว่าบุคคลใดเล่นการพนันต้องพิจารณาจากบุคคล 2 ฝ่าย หรือมากกว่า ตกลงกันว่าเอาผล ของเหตุการณ์หนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นเหตุการณ์ที่ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเครื่อง ตัดสินการได้เสียเงินหรือทรัพย์สินของมีค่า แต่ถ้านอกเหนือจากนี้ไม่ถือว่าบุคคลนั้นเล่นการพนัน

จากความหมายข้างต้นประมวลเป็นแนวคิดได้ว่า การพนันหมายถึง บุคคลใดเล่นการพนันต้องพิจารณาจากบุคคล 2 ฝ่าย หรือมากกว่า ตกลงกันว่าเอาผลของ เหตุการณ์หนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นเหตุการณ์ที่ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเครื่องตัดสิน การได้เสียเงินหรือทรัพย์สินของมีค่า

2.2 ประเภทของการพนัน

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ได้แบ่งประเภทของการพนัน ออกเป็น 2 ประเภท คือ บัญชี ก. และบัญชี ข. ดังนี้

บัญชี ก. มี 27 ชนิด คือ 1) หอย ก. ข. 2) โปป๋น 3) โปก่า 4) ถั่ว 5) แปด
 แก้ว 6) ต่อแต้ม 7) เบี้ยโบก 8) คู่คี่ หรืออีจั้ง 9) ไฟสามใบ 10) ไม้สามอัน 11) ซ้างงา หรือป็อก 12)
 ไม้ดำไม้แดง 13) อีโปงครอบ 14) กำตัด 15) ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุกๆ อย่าง 16) หัวตัวหรือทาย
 ภาพ 17) การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ 18) บิลเลียดรู หรือตีผี 19) โยนจิม 20) สีเหงาลัก 21)
 ขลุขลิก 22) น้ำเต้าทุกๆอย่าง 23) ไฮโล 24) อีก้อย 25) ปั้นแปะ 26) อีโปงซัด 27) สล๊อทแมชชีน

บัญชี ข. มี 26 ชนิด คือ 1) การเล่นต่างๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขัน 2) วึ่ง
 วัควน 3) ซกมวย มวยปล้ำ 4) แข่งเรือพุน แข่งเรือล้อ 5) ซี่รูป 6) โยนห่วง 7) โยนสตาจค์หรือวัตถุ
 ใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ 8) ตกเบ็ด 9) จับสลากโดยวิธีใดๆ 10) ยิงเป้า 11) ปาหน้าคน ปาส์ตร์ หรือ
 สิ่งใด 12) เต้าข้ามด่าน 13) หมากแกว 14) หมากหัวแดง 15) บิงโก 16) สลากกินแบ่ง สลากกิน
 รวย หรือการเล่นใด ที่เสี่ยงโชคให้เงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น แก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง 17) โดตเต-
 ไลเซเตอร์ 18) สวีปสำหรับการเล่นอนางใดอย่างหนึ่ง 19) บุกเมกิงสำหรับการเล่นอย่างใดอย่าง
 หนึ่ง 20) ขายสลากกินแบ่ง หรือสลากกินรวย หรือ สวีปซึ่งไม่ใช่ออกในประเทศไทย แต่จัดให้มีขึ้น
 โดยชอบด้วยกฎหมาย ของประเทศที่จัดนั้น 21) ไฟนกหระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่างๆ 22) ดวด 23)
 บิลเลียด 24) ซ้องอ้อย 25) ฟุตบอลลีเตะ 26) เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล ไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลัง
 อื่นใด ซึ่งสามารถเล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดัด ดึง ดัน ยิง โยน หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำ
 ให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้ม หรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม

2.3 สาเหตุของการเล่นการพนัน

ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล (2540:15) ได้นำเสนอสาเหตุใหญ่ๆ ที่สำคัญ
 ที่ทำให้คนเล่นการพนันไว้ดังนี้

1. ความโลภ เป็นสาเหตุที่สามัญที่สุด เพราะการได้เงินก้อนใหญ่โดยง่าย
 เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจคนเรา
2. ความโก้ ค่านิยมของสังคมบางกลุ่มหรือคนบางคน ยังนิยมยกย่องคน
 เด่นและการทำตัวให้เป็นที่สังเกตได้ในสังคมนั้น คือ นักพนันมือหนัก
3. ความเบื่อ ในชีวิตประจำวันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนมุ่งหน้าเข้าหา
 การพนันเพื่อแสวงหาความท้าทาย
4. ความภูมิใจ บางครั้งการได้เล่นการพนันอย่างมีชั้นเชิงนั้น ก่อความปิติ
 ยิ่งกว่าชนะเงินพนันที่ได้นั้นเป็นเพียงแต่สิ่งที่บอกให้รู้ถึงความเก่ง
5. ความเชื่อในโชค นักพนันนั้นไม่มีใครยอมรับว่าการเล่นได้ของตนนั้น
 เกิดขึ้นเพราะเพราะดี แต่เชื่อว่าเป็นเพราะโชคประจำตัว

6. ความระทึกใจ บรรยากาศของการพนัน เต็มไปด้วยความหวังและความจริงจั่งที่สามารถทำให้คนตื่นเต้นได้เป็นอย่างดี

7. ความเลือนลอย บางทีคนที่เล่นการพนันนั้นเป็นคนที่อยู่ในภาวะผิดหวัง และไม่สามารถหาคุณค่าในชีวิต จึงใช้การพนันเป็นทางออก นักพนันบางคนนั้นเล่นเพื่อเป็นการลบบมด้อยของตนเอง

การพนัน ถึงแม้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นเสมือนเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์ผ่อนคลายได้มาตลอดหลายยุคหลายสมัยก็จริง แต่ถ้าผู้เล่นมีความหมกมุ่นเกินไป ก็อาจจะทำลายตนเองได้อีกทั้งการพนันอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมที่มีเหยื่อ อันมาจากการแพ้พนันแล้วไป ลักทรัพย์ ปล้นจี้ และยิ่งถ้าเป็นเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดในคดีการพนัน ก็จะทำให้ชาติสูญเสียทรัพยากรที่มีค่าและเด็กและเยาวชนผู้นั้นจะเสียนาคตด้วยอีกเช่นกัน

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทาง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนโดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนในการแก้ปัญหา เพื่อทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นมีจำนวนลดน้อยถอยลง หรือไม่ส่งผลเสียต่อทรัพยากรของชาติมากขึ้นกว่าเดิม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเมาแล้วขับ

3.1 ความหมายของคำว่าสุราและแอลกอฮอล์

ราชบัณฑิตยสถาน (2530) ให้คำจำกัดความว่า สุรา มาจากภาษาบาลี และสันสกฤต แปลว่า เหล้า หรือน้ำเมาที่กลั่นหรือหมักแล้ว

ชมรมเมาไม่ขับ(2544) สุรา หมายถึง เครื่องดื่มที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl Alcohol หรือ Ethanol) ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน 60 ดีกรี เป็นเกณฑ์ที่คนสามารถดื่มได้ เกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์กำหนดสากล ขณะที่ของไทยอนุญาตให้มีเอทิลแอลกอฮอล์ผสมได้ในปริมาณไม่เกิน 80 ดีกรี

ราชบัณฑิตยสถาน (2530) ให้ความหมายของ “แอลกอฮอล์” สารอินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลว มีกลิ่นฉุน ระเหยง่าย มีจุดเดือดที่ 78.5 องศาเซลเซียส ชื่อเต็มคือ เอทิลแอลกอฮอล์ โดยปกติเกิดจากการหมักสารประเภทแป้งหรือน้ำตาลผสมยีสต์ ซึ่งมักเรียกกันว่าแป้งเชื้อหรือเชื้อหมัก เป็นองค์ประกอบสำคัญของสุราและเมรัยทุกชนิดเมื่อดื่มเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมา ใช้ประโยชน์เป็นตัวทำละลายและเป็นเชื้อเพลิง

เกียรติยศ (2544) ให้ความหมายของแอลกอฮอล์ไว้ว่า เป็นของเหลวที่ปราศจากสีที่ผสมอยู่ในเหล้าและเบียร์

สารานุกรมไทย(2546) แอลกอฮอล์ หรือ สุราหรือเหล้า เป็นสารธรรมชาติที่ได้มาจากกระบวนการหมักน้ำตาล เช่น จากข้าว องุ่น ข้าวโพด กับยีสต์ เกิดเป็นสารที่เรียกว่า เอทานอล (Ethanol) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในเครื่องดื่มประเภทสุรา แต่การที่จะดื่มเอทานอลที่บริสุทธิ์เพียงอย่างเดียววันนั้น ไม่สามารถดื่มได้เพราะรสชาติแรงบาดคอ ต้องมีส่วนผสมเพื่อให้รสชาติดีขึ้น

จากความหมายข้างต้นประมวลเป็นแนวคิดได้ว่า สุรา หรือ แอลกอฮอล์ เป็นสารธรรมชาติที่ได้มาจากการหมักน้ำตาล เกิดเป็นสารที่เรียกว่า เอทานอล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในเครื่องดื่มประเภทสุรา

3.2 ความหมายของคำว่าเมา

กฎหมายได้ระบุว่าบุคคลที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมต่อปริมาณโลหิต 100 มิลลิกรัมถือเป็นบุคคลที่เมา

3.3 ประเภทของสุรา

ชมรมเมาไม่ขับ (2544) ได้จำแนกสุรา ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สุรากลั่น คือ สุราที่เกิดจากการเอาน้ำสา (แป้งหรือน้ำตาล หมักด้วยยีสต์ จนเกิดแอลกอฮอล์) มากลั่นอาจจะมีการเติมสี ปรงกลั่น แต่งรสด้วยสารปรุงแต่งอื่น ๆ แล้วเก็บบ่มต่อไป สุราประเภทนี้ได้แก่ สุราขาว สุราผสม สุราผสมพิเศษ และสุราปรุงพิเศษ เป็นต้น
2. สุราไม่กลั่น คือ สุราที่ได้จากการหมักสาให้เกิดเป็นน้ำเมาแต่ไม่ได้นำมากลั่น มักจะหมัก จากเมล็ดธัญพืช ผลไม้ และน้ำตาลจากพืช เช่น เบียร์ ไวน์ กระแช่ น้ำขาว น้ำตาลเมา เป็นต้น

3.4 สถานการณ์การบริโภคสุราในประเทศไทย

จากข้อมูลผลการปฏิบัติงานตาม “โครงการเมาไม่ขับ” ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า สถิติการตรวจจับผู้ขับขี่ที่ดื่มสุราหรือของเมาอย่างอื่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2546 มีจำนวน 1,642 ราย ปี 2547 มีจำนวน 2,433 ราย (ข้อมูลของกองบังคับการตำรวจจราจรเพียงแห่งเดียว) และในปี 2548 ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมผู้ขับขี่ที่ดื่มสุราหรือของเมาอย่างอื่น ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 13,692 ราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

สำหรับสถิติคืออุบัติเหตุจากรถทางบก พื้นที่ทั่วราชอาณาจักร ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (จำแนกตามสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ) ปี พ.ศ. 2538 - 2546 พบว่าอุบัติเหตุที่มีสาเหตุจากเมาสุรามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากปี 2538 มีเพียง 1,868 ราย และค่อย ๆ ลดลงจนต่ำสุดในปี 2542 เหลือเพียง 1,346 ราย แต่หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นมาตลอด ปีละประมาณ 1,000 ราย จนกระทั่งในปี 2546 เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าของปี 2545 (จาก 2,823 ราย เป็น 5,085 ราย) และจะเกิดอุบัติเหตุจากการเมาสุราสูงขึ้นกว่าปกติในช่วงเทศกาลสำคัญที่มีวันหยุดติดกันยาว ๆ โดยสูงสุดในเดือนธันวาคม 2546 พบสูงมากเป็น 1 ใน 5 ของทั้งหมด (1,030 ราย) รองลงมาคือ เดือนมกราคม พบ 597 ราย (สำนักมาตรการป้องกันสาธารณสุข, 2547)

ตารางที่ 1 สรุปผลการตรวจจับผู้ขับขี่ที่ดื่มสุราหรือของเมาอย่างอื่น ในภาพรวมของกองบัญชาการตำรวจนครบาล เดือน มกราคม - ธันวาคม 2548

เดือน	ตรวจทั้งหมด	พบมีแอลกอฮอล์	พบเกินกฎหมายกำหนด	แยกผู้ขับขี่ (พบแอลกอฮอล์เกิน)		แยกประเภทรถ (พบมีแอลกอฮอล์เกิน)		
				ชาย	หญิง	รถยนต์	จยย.	รถบรรทุก
มกราคม	14,680	1,674	1,396	1,386	10	678	677	41
กุมภาพันธ์	7,668	1,700	865	850	15	387	429	49
มีนาคม	7,459	1,515	821	815	6	352	413	56
เมษายน	24,169	4,296	3,887	3,879	8	1,373	2,447	67
พฤษภาคม	9,422	1,562	558	556	2	240	300	18
มิถุนายน	8,211	1,187	597	592	5	274	292	31
กรกฎาคม	12,195	1,665	800	791	9	343	442	15
สิงหาคม	9,639	1,510	706	702	4	336	362	8
กันยายน	9,686	1,496	524	522	2	235	277	12
ตุลาคม	11,211	1,319	757	753	4	408	326	23
พฤศจิกายน	11,697	2,152	1,096	1,089	7	394	659	43
ธันวาคม	20,116	3,158	1,685	1,666	19	562	1,094	29
รวม	146,153	24,234	13,692	13,601	91	5,582	7,718	392

ที่มา: กองบังคับการตำรวจจราจร, 2549

3.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการเริ่มบริโภคแอลกอฮอล์

สารานุกรมไทย (2546) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการเริ่มบริโภคแอลกอฮอล์ ดังต่อไปนี้คือ

1. ความอยากลอง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ในการที่อยากจะลองหรือเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะในวัยที่ความรู้สึกอยากลองเป็นเรื่องที่ทำหาย ตื่นเต้น สนุกสนาน เช่น ในวัยรุ่น
2. กลุ่มเพื่อน หลายคนไม่กล้าที่จะปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์ หรือบางคน มีเจตคติว่า การดื่มแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อน หมายถึงการรักพวกพ้อง เป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน
3. สังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยมองเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ว่าเป็นเรื่องธรรมดา จะเห็นได้ว่า งานสังสรรค์ งานเลี้ยง งานฉลอง และงานประเพณีต่างๆ แทบทุกงาน จะต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ ทำให้ผู้ที่เติบโตในสังคมลักษณะนี้มองว่า การดื่มเป็นเรื่องธรรมดา เพียงแต่ว่าสำหรับตนเองจะเป็นโอกาสใด
4. ความเชื่อ เมื่อใดที่คนเรามีความเชื่อว่า สิ่งที่ตนเองกำลังกระทำไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง และสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ เมื่อนั้นจะยิ่งทำให้ความกังวลใจหรือความกลัวที่จะกระทำสิ่งนั้นๆ ลดน้อยลง และเจตคตินี้ไปสอดคล้องกับความเชื่อที่มีต่อ แอลกอฮอล์ โดยช้านานมาแล้วคนมักจะมีเชื่อในสรรพคุณของยาตองเหล้า และเชื่อว่าการดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว หรือประเภท ดีกว่าเรื่อยๆ คงไม่น่าจะเป็นปัญหากับตนเอง
5. กระแสของสื่อโฆษณา ปัจจุบันนี้สื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนอย่างมาก และในเรื่องที่เกี่ยวกับแอลกอฮอล์ จะเห็นว่า มีการแข่งขันทางการค้ากันสูงมาก โฆษณาที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอยู่มากมาย ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของบริษัทผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จะต้องพยายามสร้างสื่อโฆษณาขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกอยากลอง และรู้สึกว่า การบริโภค แอลกอฮอล์นั้นเป็นเรื่องที่ดีงาม หรือเป็นเรื่องที่ควรจะมีใจในฐานะที่เกิดเป็นคนไทย (ซึ่งจริงๆ แล้วไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย) หรือเป็นเรื่องที่ผู้ชายควรจะต้องลอง เพื่อแสดงความเป็นลูกผู้ชายอย่างแท้จริง บางผลิตภัณฑ์จะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น กลุ่มสุภาพสตรี ให้หันมามีค่านิยมในการดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น นอกจากสื่อโฆษณาสินค้าเครื่องดื่มแล้ว สื่อในลักษณะบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ ละคร หรือแม้กระทั่งเพลง ก็มีส่วนจูงใจผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งสินค้าที่สะดวกต่อการซื้อหาที่มีอยู่อย่างดาษดื่น ก็มีส่วนอย่างมากต่อการส่งเสริมการบริโภคเครื่องดื่มประเภทนี้

6. ความเครียด คุณสมบัติของแอลกอฮอล์ สามารถทำให้ผู้ดื่มเกิดความรู้สึกผ่อนคลายลืมความทุกข์ และเกิดความคึกคะนอง ทำให้ในหลายๆครั้ง การดื่มเพื่อลดความเครียดจึงเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งของผู้ดื่ม และยังเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการดื่มอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษาพบว่า เมื่อดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากจะทำให้เกิดความรู้สึกตรงกันข้าม คือ กระวนกระวาย เครียด หรือหงุดหงิดได้ง่าย โดยเฉพาะช่วงที่ระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเริ่มลดลง

3.6 ผลของสุราต่อร่างกาย

สารานุกรมไทย (2546) (อ้างถึงใน นงนุช ตันติธรรม, 2549:16-17) ได้กล่าวถึงผลของสุราที่มีต่อร่างกายไว้ ดังนี้

แอลกอฮอล์ที่คนบริโภคเข้าไปนั้น ประมาณร้อยละ 90 จะถูกดูดซึมอย่างรวดเร็ว โดยลำไส้ เล็กส่วนต้น และภายในเวลา 30 - 90 นาที ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะขึ้นสูงสุด แอลกอฮอล์จะกระจายในร่างกาย ได้อย่างรวดเร็ว ผลที่เห็นได้อย่างชัดเจนลำดับแรกคือฤทธิ์ต่อสมอง ในระยะแรกจะทำให้ผู้ดื่มเกิดความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า คึกคะนอง แต่ในขณะเดียวกันก็เริ่มมีผลต่อการตัดสินใจ การพูด ความว่องไวในการทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อจะช้าลง ทำให้มีผลต่อการขับชี่ยานพาหนะ และเมื่อระดับของแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้นอีกจะทำให้สูญเสียด้านการทรงตัว การมองเห็น สมาธิ ความจำ และอาจรุนแรงถึงขั้นหมดสติได้ นอกจากนี้ การดูดซึมของแอลกอฮอล์ที่บริเวณลำไส้เล็กก็จะทำให้การดูดซึมของวิตามินบีชนิดต่างๆ ลดลงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิตามินบี 1 โดยภาวะพร่องวิตามินบี 1 จะทำให้เกิดโรคสมองเสื่อมขึ้นได้ และจะเป็นอย่างถาวรถ้าแก้ไขไม่ทัน และแน่นอนที่สุด แอลกอฮอล์จะไปมีผลทำให้เกิดการอักเสบของเซลล์ตับ ก่อให้เกิดตับอักเสบ ไขมันสะสมในตับ และตับแข็งได้ แอลกอฮอล์ยังมีผลต่อหลอดเลือดและหัวใจทำให้ความดันเลือดเพิ่มขึ้น มีอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้น ระดับคอเรสเตอรอลและไตรกลีเซอไรด์เพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจขาดเลือดเนื่องจากภาวะ หลอดเลือดหัวใจตีบ นอกจากนี้ แอลกอฮอล์ ยังเป็นพิษโดยตรงต่อกล้ามเนื้อหัวใจอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า แอลกอฮอล์นั้นมีผลต่อระบบภายในร่างกายหลายระบบ ยิ่งบริโภคในปริมาณที่มากและต่อเนื่องเป็นระยะเวลาสั้น ก็ยิ่งเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ เหล่านี้มากขึ้น

3.7 ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดกับปฏิกิริยาแสดงออกของร่างกาย

ชมรมเมาไม่ขับ (2544) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดจะมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จะรู้สึกครึ่ครื้น สนุกสนาน รื่นเริง
2. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 - 150 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เดินไม่ตรงทาง โสเซ เนื่องจากเสียการควบคุมระบบกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว การตัดสินใจช้าลง สมรรถภาพการมองเห็นลดลง
3. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 150 - 300 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จะสับสน ง่วงงม ซึม ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ พูดไม่ชัด การทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายไม่ประสานกัน
4. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 300 - 500 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เสียการควบคุมกล้ามเนื้อ การมองเห็นเลือนราง ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ ระบบหายใจถูกกด บางรายอาจหายใจไม่ออก และเสียชีวิต
5. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 500 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป สภาพร่างกายวิกฤต สูญเสียประสาทสัมผัสต่างๆ ไม่รู้สึกตัว หายใจช้าลง และอาจถึงแก่ชีวิตได้ หากแก้ไขไม่ทัน

3.8 สุรากับอุบัติเหตุจราจร

จากการศึกษาของเกียรติก้องไกร (2540) ถึงระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจากลมหายใจกับการบาดเจ็บในผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้ขับขี่ที่มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจระหว่าง 1 - 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ มีความเสี่ยงไม่แตกต่างกับ ผู้ขับขี่ที่ตรวจไม่พบแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจ ในขณะที่ผู้ขับขี่ที่ตรวจพบระดับแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจตั้งแต่ 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บเป็น 6.6 เท่า เมื่อเทียบกับผู้ขับขี่ที่ตรวจไม่พบแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจ แต่ในผู้ขับขี่ที่ตรวจพบระดับแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจตั้งแต่ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บเป็น 14.8 เท่า เมื่อเทียบกับผู้ขับขี่ที่ตรวจไม่พบแอลกอฮอล์ในเลือดทางลมหายใจ

ชมรมเมาไม่ขับ (2544) ได้สรุปความสัมพันธ์ของระดับแอลกอฮอล์ในเลือดกับโอกาสเกิดอุบัติเหตุจราจรไว้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับแอลกอฮอล์ในเลือดกับโอกาสเกิดอุบัติเหตุจราจร

ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด (มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์)	สมรรถภาพในการขับขี่รถ	โอกาสเกิดอุบัติเหตุจราจร
20	มีผลเพียงเล็กน้อย	ใกล้เคียงกับคนไม่ดื่มสุรา
50	ความสามารถการขับขี่รถลดลง ร้อยละ 8	โอกาสเกิดอุบัติเหตุเป็น 2 เท่าของคนไม่ดื่มสุรา
80	ความสามารถการขับขี่รถลดลง ร้อยละ 12	โอกาสเกิดอุบัติเหตุเป็น 3 เท่าของคนไม่ดื่มสุรา
100	ความสามารถการขับขี่รถลดลง ร้อยละ 15	โอกาสเกิดอุบัติเหตุเป็น 6 เท่าของคนไม่ดื่มสุรา
150	ความสามารถการขับขี่รถลดลง ร้อยละ 33	โอกาสเกิดอุบัติเหตุเป็น 40 เท่าของคนไม่ดื่มสุรา

ที่มา : ชมรมเมาไม่ขับ, 2544 (อ้างถึงในนงนุช ดันติธรรม, 2546:18)

3.9 วิธีตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ในเลือด

1. ทางลมหายใจ โดยให้ผู้ดื่มสุราเป่าลมหายใจเข้าไปในเครื่องตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ ในเลือดทางลมหายใจ ตัวเลขที่ปรากฏบนจอของเครื่องจะบอกระดับแอลกอฮอล์ในเลือด หน่วยเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2. ทางเลือด โดยการเจาะเลือดจากผู้ดื่มสุรา แล้วส่งตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ในเลือด โดยตรวจในห้องปฏิบัติการ ผู้ตรวจวิเคราะห์ต้องมีความชำนาญเฉพาะทาง
3. ทางปัสสาวะ โดยการเก็บตัวอย่างปัสสาวะจากผู้ดื่มสุรา แล้วนำปัสสาวะนั้นส่งตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ในเลือดทางห้องปฏิบัติการ ผลที่ได้มีความถูกต้องใกล้เคียงกับในเลือด

3.10 การควบคุมการบริโภคสุรา

มาตรการทางกฎหมายเป็นหนึ่งในหลายหนทางที่จะช่วยลดปัญหาจากการดื่มสุรา โดยวางมาตรการให้ผู้ดื่ม ลด ละ เลิก ตลอดจนการจำกัดการโฆษณา และพยายามควบคุมให้คนที่ดื่มสุราแล้วไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ทั้งนี้ จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในประเทศไทย พบว่ามีกฎหมาย ที่วางหลักและแนวปฏิบัติให้บ้างแล้ว แต่หลายมาตรการยังไม่ถูกนำมา

บังคับใช้อย่างจริงจัง ประเด็น สำคัญเกี่ยวกับการจำกัดการดื่ม และลดปัญหาจากสุรา ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับต่างๆ มีดังนี้ (ยงยุทธและบังอร, 2547)

การจำกัดเวลาจำหน่าย

กฎกระทรวงการคลังฉบับที่ 35 (พ.ศ.2504) ออกตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมกระบวนการผลิตและจำหน่ายสุราในประเทศไทย กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาขายสุรา โดยสืบเนื่องจากมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติ ที่ระบุให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราย่อยคือจำหน่ายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร สามารถขายสุราได้เฉพาะในเวลาที่กำหนด คือ เวลา 11.00 น. ถึง 14.00 น. และเวลา 17.00 น. ถึง 02.00 น. ของวันใหม่

เครื่องดื่มควบคุมฉลาก

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 272) พ.ศ.2546 กำหนดเรื่องการแสดงฉลากสุราระบุให้สุราเป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก นอกจากนี้ ฉลากของสุราต้องมีคำเตือนเป็นภาษาไทยที่มองเห็นได้ง่ายโดยใช้ตัวอักษรเส้นที่ขนาดความสูงไม่น้อยกว่า 5 มิลลิเมตร ในกรอบสี่เหลี่ยม สีของกรอบและข้อความตัดกับสีพื้นของฉลาก โดยข้อความที่ต้องแสดงประกอบด้วย 3 แบบ คือ

1. ห้ามจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
2. การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง
3. เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่ม

จำกัดกลุ่มผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระบุไว้ว่า “เด็ก” หมายถึง ผู้ซึ่งอายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ต่อเนื่องด้วย ในมาตรา 26 (10) กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในมาตรา 45 ห้ามมิให้เด็กซื้อ หรือเสพ สุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้เจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูล และเรียกผู้ปกครองมาปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือนทำทัณฑ์บน หรือจัดให้เด็กทำงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์

จำกัดการโฆษณา

ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ 2546 เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้กำหนดไว้ว่า ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ หรือเครื่องดื่มอื่นใดซึ่งมี

ปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่าร้อยละ 0.5 ของน้ำหนัก ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ตั้งแต่เวลา 05:00 – 22:00 น. ในขณะเดียวกัน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2546 กำหนดให้สถาบันการศึกษาและ การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ไม่รับการสนับสนุนใด ๆ จากผู้ผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และห้ามติดป้ายโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในรัศมี 500 เมตร จากสถานศึกษา

จำกัดคนเมา

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น” และกระทรวงมหาดไทย ได้ออกกฎกระทรวง กำหนดให้มีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ หากตรวจพบปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ซึ่งเปรียบได้กับการดื่มเหล้าผสมโซดา 2 แก้ว หรือดื่มเบียร์ 3 แก้ว จะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 – 10,000 บาท

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงสาเหตุการเมาแล้วขับของเด็กและเยาวชน รวมถึงบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อหามาตรการให้การแก้ไขปัญหาในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีเมาแล้วขับว่าเป็นอย่างไร

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Concept)

1.3.1 ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545:12 – 13) ได้อธิบายถึงยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ว่า ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีรากศัพท์มาจาก restorative หรือ restoration ซึ่งแปลว่า การฟื้นฟู การซ่อมแซม การทำกลับให้คืนสภาพดีดังเดิม หรือปฏิสังขรณ์หากแปลตรงตัวคือ กระบวนการยุติธรรมเชิงปฏิสังขรณ์ แต่ได้ใช้คำว่าสมานฉันท์ จะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น เพราะมองว่าเป้าหมายคือ การทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม แต่เมื่อมีการพูดถึงความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะต้องกล่าวถึงคำว่า Social harmony ควบคู่กับการกล่าวคำนี้เสมอ

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2544) ให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ว่าปรัชญา แนวคิด และกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง

โดยกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์จะสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน และความสัมพันธ์รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ในสังคม

วันชัย รุจนวงศ์ (2549) อธิบายถึงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญามุ่งความสนใจไปที่ตัวผู้กระทำผิด โดยเอาผู้กระทำผิดเป็นศูนย์กลางและมุ่งที่ผล คือการทำให้แน่ใจว่าผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ สอดคล้องกับการกระทำความผิดแต่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะพุ่งเป้าความสนใจไปที่ความต้องการของผู้เสียหายความต้องการของชุมชนและความต้องการของผู้ต้องหา

จากความหมายข้างต้นประมวลเป็นแนวคิดได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึงเป็นกระบวนการในการฟื้นฟู ซ่อมแซม คืนสมดุลให้กับเหยื่อและชุมชน อันเกิดจากผลของอาชญากรรม โดยเป้าหมายหลักคือการลดใช้ความเสียหายให้แก่เหยื่อและชุมชน ให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสชดเชยสิ่งที่ทำให้เหยื่อเกิดความเจ็บปวดเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมดั้งเดิม

1.3.2 ความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เหตุที่ต้องมีการพัฒนาแนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เกิดมาจากจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก โดยนักวิชาการสรุปดังนี้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย , 2548)

1. หน่วยงานต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมมิได้สนองความต้องการของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้อย่างเป็นที่เข้าใจและสอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น แต่ชุมชน ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ญาติพี่น้องต่างหากที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้ตรงประเด็น
2. หน่วยงานต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมได้แต่ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย ทำให้ล้มเหลวในการอำนวยความยุติธรรมที่แท้จริงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ผลก็คือการระงับข้อพิพาทหรือการลงโทษมิได้ช่วยให้ผู้เสียหายหรือผู้สูญเสียมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย
3. การตัดสินใจใดๆ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมิได้ก่อให้เกิดความพึงพอใจที่แท้จริง เนื่องจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องมิได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นๆ
4. กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมิได้ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีข้อพิพาทกันนั้นมาร่วมกันหาทางออก ดังนั้นความรู้สึกโกรธ เกลียด และกลัวยังมีต่อไป

5. ทั้งๆ ที่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเป็นฝ่ายแรกที่กระบวนการยุติธรรมควรให้ความสำคัญ แต่กลับเป็นผู้กระทำผิดที่เป็นฝ่ายสำคัญ ดังนั้นในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจึงให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้กระทำผิดน้อยเกินไป

1.3.3 หลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

Van Ness and strong (1997) สรุปถึงหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ 3 ประการ คือ

1. จะต้องมุ่งเยียวยาความเสียหาย
2. ผู้มีส่วนได้เสียต้องมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ เหยื่อ ผู้กระทำผิด และชุมชน
3. การปรับบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับรัฐจะต้องมีผลในทางเปลี่ยนแปลงโดยชุมชนมีบทบาทเชิงรุกและเข้ามารับผิดชอบต่ออาชญากรรมและการกระทำที่เกื้อหนุนในชุมชนของตนมากขึ้น

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545:11-12) ได้กล่าวถึงหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ดังนี้

1. อาชญากรรม ไม่เป็นเพียงแต่ การฝ่าฝืนกฎหมายและละเมิดบรรทัดฐานสังคม ซึ่งต้องลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่อาชญากรรมทำให้เกิดความเสียหาย ต่อผู้เสียหาย เพราะการกระทำผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคมไปพร้อมๆกัน

2. กระบวนการยุติธรรม ไม่ควรเน้นเพียงแต่การจับตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทน สร้างความข่มขู่ยับยั้ง และตัดโอกาส เขาไม่ให้กระทำผิดอีก แต่ควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่าย กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม อีกด้วย อันเป็นที่มาของแนวคิดเรื่อง คือต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำผิดให้สังคม

3. รัฐ จึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ “เหยื่อ ผู้กระทำผิด และชุมชน” ได้มีโอกาส ร่วมกันหาทางออกในการแก้ปัญหาเหล่านี้ร่วมกัน

4. “บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม” ตามแนวคิดแบบดั้งเดิมเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นจะมีคำถามพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. การกระทำผิดนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายเรื่องใด มาตราใด
2. ใครเป็นผู้กระทำ

3.จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างไร

ส่วนแนวคิดแบบ Restorative Justice คำถามพื้นฐานจะเปลี่ยนไปเป็น

- 1.ความเสียหาย หรือ ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้คืออะไร
- 2.จะแก้ไขเยียวยาให้ทุกคนคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างไร
- 3.ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยา และด้วยวิธีอย่างไร

1.3.4 โครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ประกอบด้วย เหยื่ออาชญากรรม (ผู้เสียหาย) ผู้กระทำความผิด และชุมชน (ผู้แทนชุมชน)

1.3.5 ขั้นตอนการทำงานของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

Ron Claassen (2000) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาด้านนิติวิธีและความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยเพสโน แปะซิฟิก สหรัฐอเมริกา เสนอขั้นตอนการทำงานของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ดังนี้ (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548:112) ไว้ 6 ขั้นตอน

1. การเชิญชวน คือ การเชิญหรือแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำความผิด และผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายให้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการประชุม
2. รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน ผู้เข้าร่วมประชุมพึงตระหนักถึงกฎเกณฑ์พื้นฐานของการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การดำเนินการที่เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การแสดงสิทธิในการตอบปฏิเสธได้ตลอดเวลา เมื่อรู้สึกว่าการบวนการที่ดำเนินนั้นไม่ยุติธรรมสำหรับตน การไม่พูดสอดแทรกในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูด และเต็มใจที่จะดำเนินกระบวนการวิธีไปสู่ข้อสรุป
3. บรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการวิธีทางจิตวิทยาที่ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง โดยผู้ฟังจะเป็นผู้สรุปความภายหลังจากที่จบการฟังทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนัก ซึ่งมีรูปแบบของการสนทนา คือ คนแรกพูด คนที่สอง สรุปความ จากนั้นพิจารณาว่าจากประสบการณ์ดังกล่าวต่างตระหนักถึงคุณค่า ความหมาย ความรู้สึก ความเสียหายที่อีกฝ่ายประสบหรือไม่อย่างไร ถ้ายังไม่เป็นที่ประจักษ์ให้ย้อนกลับมาดำเนินกระบวนการในขั้นตอนนี้ซ้ำอีกครั้ง
4. แสวงหาความลงตัวในข้อตกลง เป็นขั้นตอนที่จะทำการสอบถามว่า จะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรในขณะนี้ ในวิธีทางที่เป็นไปได้แสดงเจตนา ให้ความมั่นใจในอนาคต เป็นขั้นตอนที่สอบถามว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคตได้อย่างไร

5. สรุปข้อตกลงและแสดงความยินดี เป็นขั้นตอนที่เขียนสรุปข้อตกลง (ถ้าบรรลุถึงข้อตกลง) กำหนดนัดประชุมเพื่อติดตามผล และแสดงความยินดีที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ แต่ถ้ายังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงให้ย้อนกลับไปเริ่มที่ขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง

6. ติดตามผล เป็นขั้นตอนที่ติดตามตรวจสอบดูว่ามีการรักษาสัญญาด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าได้รับรายงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นให้ย้อนกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้ง

1.3.6 ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545: 15-16) ได้ศึกษาแล้วพบว่าไม่มีกฎหมายที่ว่าการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับความผิดเล็กน้อยเท่านั้น

แต่โดยส่วนใหญ่ผู้สังคมโลกนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดที่เด่นชัดอันได้แก่

1. ความผิดที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำ
2. ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว
3. ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาที่ยอมความกันได้ เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานอนาจาร ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสียรีภาพ ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก

ความผิดที่ผู้กระทำผิดเป็นญาติกัน ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหาย

1. การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
2. ความผิดเล็กน้อยๆ อื่นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น ให้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาล สามารถพิจารณาคดีโดยใช้ดุลยพินิจเพื่อเบี่ยงเบนคดีประเภทนี้ออกนอกกระบวนการตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เช่นกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น ลดความแออัดในเรือนจำ

ความผิดคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ ประเภทนี้ได้แก่ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ความผิดที่กระทำโดยประมาท

1.3.7 รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

โดยทั่วไปในโลก จะมีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์รูปแบบแตกต่างกัน แต่ที่ใช้กันทั่วไปมี 4 รูปแบบ คือ

1. การไกล่เกลี่ยเหยื่อ – ผู้กระทำผิด

วิธีการ ประกอบด้วย การเผชิญหน้าระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับผู้กระทำผิด ซึ่งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและอาสาสมัครอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและมีข้อสังเกตสำคัญที่ว่าทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดต้องพูดคุยทำความเข้าใจกันในโลกของความเป็นจริงและบนฐานของความสมเหตุสมผลของสองฝ่ายโดยความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไปจะต้องไม่เป็นผลจากการไกล่เกลี่ย

1. สนับสนุนให้มีการเยียวเหยื่ออาชญากรรมโดยการจัดเวทีที่ปลอดภัยและควบคุมได้ให้พวกเขาได้พบปะพูดคุยกับผู้กระทำผิดบนพื้นฐานของความสมัครใจ
2. ยอมให้กระทำความผิดได้เรียนรู้ผลกระทบของอาชญากรรมที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมและเข้ามาแสดงความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของเขาที่กระทำไป
3. จัดหาโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดได้ร่วมกันพัฒนาและยอมรับแผนการเยียวยาชาติใช้ความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมนั้น

2. การประชุมกลุ่มครอบครัว

การประชุมกลุ่มครอบครัวประกอบด้วย เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และสมาชิกครอบครัวผู้มีความสำคัญหรือเพื่อนของทั้งสองฝ่าย เช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการในขณะนี้โดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ การประชุมกลุ่มครอบครัวอาจใช้ในโรงเรียน โบสถ์ หรือกลุ่มสมาชิกอื่นๆ โดยกระบวนการนี้มีการย้ำถึงความเอาใจจริงเอาใจของชุมชนต่ออาชญากรรมและความเต็มใจของชุมชนที่จะยอมรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง จากแนวคิด “ความละเอียดเชิงบูรณาการ”

เป้าหมาย 1. เปิดโอกาสสำหรับเหยื่ออาชญากรรมให้มีส่วนร่วมโดยตรงในการอภิปรายเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการลงโทษเชิงสมานฉันท์ที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิด

1. เพิ่มความตระหนักถึงความรับผิดชอบตามหลักมนุษยธรรมของผู้กระทำผิดอันเกิดจากการกระทำของเขาหรือหล่อนและเปิดโอกาสให้ได้แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น

2. โยงยึดผูกพันความรับผิดชอบร่วมของกลุ่มผู้สนับสนุนผู้กระทำผิดต่อการเยียวยาชาติใช้และต่อการปรับพฤติกรรมในอนาคต

3. อนุญาตให้ทั้งผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมเป็นกุญแจเชื่อมโยงชุมชนที่ให้การสนับสนุนเข้าด้วยกันอีกครั้ง

3. การพิจารณาแบบวงล้อมวง

โดยผู้เข้าร่วมในการพิจารณาแบบวงล้อมวงได้แก่สมาชิกของชุมชนเป็นผู้ที่เคยทำงานเป็นผู้พิพากษา ตำรวจ และอื่นๆ มาแล้วเป็นเวลาหลายปีในแคนาดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ยูคอน และเมนิโซตา รวมทั้งที่เคยรับผิดชอบงานการพิจารณาคดีและการควบคุมสอดส่องมาแล้ว

การล้อมวงสามารถดำเนินการได้ในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมทั้งภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ผู้สนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม เช่น ครอบครัวและเพื่อนผู้กระทำผิด ผู้สนับสนุนผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และสมาชิกชุมชน ระหว่างการล้อมวง ผู้เข้าร่วมจะได้รับการสนับสนุนให้พูดจากันอย่างเปิดเผยด้วยความเคารพต่อผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมที่มีต่อชุมชน ขณะเดียวกันก็แสวงหาวิธีในการเยียวยาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและหาวิธีการบูรณาการผู้กระทำผิดโดยใช้ชนบทเป็นสัญลักษณ์ส่งผ่านไปรอบๆ วง ผู้ที่ถือชนบทคือผู้ที่ได้รับโอกาสเป็นผู้พูดในขณะนั้น โดยไม่มีการขัดจังหวะ กระบวนการนี้อาจมีการล้อมวงเพียงวงเดียวหรือหลายวงซึ่งแต่ละคนมีโอกาสนำเสนอเรื่องราวของตนแตกต่างกันไป โดยมีเป้าหมายคือ

1. สนับสนุนให้มีการเยียวยาทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบ
2. เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้ค่าเสียหาย
3. เสริมพลังเหยื่ออาชญากรรม สมาชิกชุมชน ครอบครัวและผู้กระทำผิด โดยให้มีสิทธิมีเสียงและแบ่งปันความรับผิดชอบในการค้นหาข้อสรุปที่กระทำได้จริง
4. กำหนดสาเหตุพฤติกรรมอาชญากรรมได้ชัดเจนมากขึ้น
5. สร้างจิตสำนึกรักชุมชนและสร้างศักยภาพในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนให้ชุมชน

6. ส่งเสริมสนับสนุนและแบ่งปันคุณค่าความรู้สึกอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน

4. คณะกรรมการบูรณาการชุมชน

คณะกรรมการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเบี่ยงเบนคดีหรือการคุมประพฤติ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้คนในชุมชน ผู้กระทำผิด เหยื่ออาชญากรรมผู้แทนจากกระบวนการยุติธรรม และบางครั้งก็มีสมาชิกครอบครัวของผู้กระทำผิดรวมอยู่ด้วยใช้กับผู้กระทำผิดไม่

ร้ายแรง และดำเนินการเช่นเดียวกับรูปแบบอื่นๆ คือมีการพูดคุยกันด้วยความเคารพก่อนที่คณะจะพิจารณาโทษ คณะกรรมการเหล่านี้มีความสำคัญต่อสมาชิกชุมชนในการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนที่อยู่ระหว่างชุมชนกับระบบยุติธรรมทางอาญา โดยมีเป้าหมาย คือ

1. สนับสนุนพลเมืองให้เป็นเจ้าของระบบยุติธรรม โดยมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการอำนวยความสะดวก
2. เปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมและสมาชิกชุมชนได้เผชิญหน้ากับผู้กระทำผิดเพื่อศึกษาเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำผิด
3. เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบของตนในการเยียวยาความเสียหายที่เข้าได้กระทำต่อเหยื่ออาชญากรรมและชุมชน
4. สืบทอดเจตนาของชุมชนในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมเอง อันเป็นการลดค่าความเสียหายจากการที่ใช้กระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบ

จากแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่นำเสนอข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะทำความเข้าใจในหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็กรากฐานสำคัญของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวคิดนี้เพื่อทำความเข้าใจ และนำไปเชื่อมโยงกับกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว โดยทำการศึกษาบบาทตัวแทนชุมชนในกระบวนการดังกล่าวในการหามาตรการในการเยียวยา ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ อันได้แก่ คดี ยาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing Concept)

การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) เป็นการฟื้นคืนดีออกจาก การพิจารณาของศาล (Diversion) และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ต้นกำเนิดมาจากประเพณีของชนเผ่าเมารีในประเทศนิวซีแลนด์ และมีการใช้ต่อมาทั่วประเทศนิวซีแลนด์ ต่อมากรมพินิจและคุ้มครองเด็ก กระทรวงยุติธรรม ได้นำมาใช้ในประเทศไทย เรียกว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยให้จัดประชุมก่อนที่ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการว่า ควรสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว มาตรา 63

1.4.1 ความเป็นมาของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหา “คดีล้นศาล” จึงมีแนวคิดที่จะให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ใช้อำนาจดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยนักกฎหมายไทยด้านสิทธิเด็กและสิทธิสตรีที่ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศนิวซีแลนด์ เห็นว่า ควรจะนำการประชุมกลุ่มครอบครัวของนิวซีแลนด์มาใช้ในประเทศไทย โดยให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จัดประชุมกลุ่มครอบครัวก่อนการให้ความเห็นแก่พนักงานอัยการว่าควรส่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

การจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวดังกล่าวมีปัญหาข้อกฎหมายว่า หากไม่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 63 เพื่อเพิ่มอำนาจในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จะจัดประชุมได้หรือไม่ ซึ่งนายวันชัย รุจนวงศ์ หนึ่งในนักกฎหมายที่ได้ไปศึกษาดูงานที่นิวซีแลนด์ เมื่อปี พ.ศ. 2543 ดังกล่าว เห็นว่าจัดประชุมได้ ต่อมาเมื่อนายวันชัย รุจนวงศ์ ได้โอนย้ายจากข้าราชการอัยการไปเป็นอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และมีความเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะนำการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ จึงได้มีการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยใน พ.ศ. 2546 จึงมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ทั่วประเทศจัดให้มีการประชุม เรียกว่า “การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” ก่อนการให้ความเห็นต่อพนักงานอัยการ (เหตุที่มีคำว่า “ชุมชน” ด้วยเพราะบางกรณีจะมีตัวแทนชุมชน เช่นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เข้าร่วมประชุมด้วย) ซึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงเกิดขึ้นโดยคำสั่งของอธิบดีมิใช่เกิดโดยกฎหมาย

แต่ตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมายังไม่เคยมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี กรณีที่เห็นว่า เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวอาจกลับตนเป็นคนดีได้ตามมาตรา 63 โดยนำเอาวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing / FCGC) มาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และนับว่าเป็นการนำมาใช้เป็นครั้งแรก ตั้งแต่มีบัญญัติกฎหมาย เมื่อปี พ.ศ. 2494 ทำให้กระบวนการยุติธรรมสั้นลง อันส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรมในชั้นถัดไปเป็นจำนวนมากและที่สำคัญเด็กและเยาวชนไม่มีมลทินติดตัวไป ชั่วชีวิต

1.4.2 หลักการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

วันชัย รุจนวงศ์ (2545) ได้กล่าวถึงหลักการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ไว้ในเอกสารประกอบโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย ประกอบด้วย

1. ต้องการให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และได้รับทราบถึงผลกระทบ ความเจ็บปวด และความเสียหายจากการกระทำของตนต่อผู้อื่น และพร้อมที่จะรับผิดชอบ หรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน
2. ครอบครัวและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนรับรู้การกระทำของเด็ก เข้ามารับผิดชอบต่อและร่วมกันหาทางแก้ไขด้วยวิธีที่เหมาะสม
3. ผู้เสียหายต้องมีส่วนที่จะให้ข้อมูลถึงความทุกข์ทรมานหรือความเสียหายที่ได้รับ และได้มีโอกาสพูดจากับเด็กที่กระทำผิด ตลอดจนมีบทบาทในการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด
4. การขอโทษที่จริงใจโดยเด็กที่กระทำผิดต่อผู้เสียหายอันเป็นปัจจัยสำคัญและการชดเชยไม่ว่าทางทรัพย์สินหรือโดยการปฏิบัติภารกิจหรืองานเพื่อชุมชนประการใดประการหนึ่ง (หากสามารถทำได้) เป็นส่วนสำคัญ
5. ครอบครัวเด็กและญาติพี่น้องที่เป็นครอบครัวขยายจะเป็นผู้ประชุมและกำหนดมาตรการลงโทษเด็กเอง แต่มาตรการนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษา
6. มาตรการการลงโทษจะต้องเพียงพอและเป็นไปเพื่อให้เด็กได้กลับตัวเป็นคนดีและดำรงชีวิตอยู่ได้ตามปกติ โดยไม่ตัดโอกาสในการที่เด็กจะได้รับการพัฒนา และมีวัตถุประสงค์ไม่ให้เกิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก
7. หากเด็กที่กระทำผิดปฏิบัติครบถ้วนตามข้อตกลงจะถือเสมือนว่าไม่เคยกระทำผิดมาก่อน แต่หากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง เด็กนั้นจะต้องถูกดำเนินคดีต่อไป

1.4.3 วัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

วันชัย รุจนวงศ์ ได้อธิบายว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีการตัดสินใจร่วมกันในกระบวนการแก้ไขปัญหาว่าผู้กระทำผิดควรแก้ไขผลร้ายและรับผิดชอบต่อเขาอย่างไร
2. เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเอาใจใส่และได้รับการรับฟังและมีส่วนร่วมโดยตรงในการกำหนดมาตรการที่จะใช้ต่อผู้กระทำผิด
3. เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เพื่อลดโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำ และจัดให้มีระบบที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของเด็ก

4. เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการนำผู้เยาว์เข้าสู่ระบบศาล ซึ่งเป็นการป้องกันการถูกรังแก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้เยาว์ในการที่จะกลับคืนสู่สังคม

5. ส่งเสริมความมีส่วนร่วมหรือบทบาทของครอบครัวในการจัดการกับความผิดของเด็ก

1.4.4 ลักษณะของเยาวชนที่เข้าหลักเกณฑ์

วิมัย ศรีจันทร์ (2551:5) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีดังนี้

1. เด็กและเยาวชนมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และวันที่เด็กกระทำผิดต้องมีอายุไม่เกิน 18 ปี

คดีที่สามารถใช้มาตรา 63 มีคดีต่อไปนี้

1) ไม่เป็นคดีนโยบาย 2) แจ้งความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน 3) มั่วสุมกันตั้งแต่ 10 คนเป็นต้นไป ๔) ทำร้ายร่างกายผู้อื่น 5) ลักทรัพย์ 6) รับของโจร 7) กรรโชกทรัพย์ 8) ทำให้ผู้อื่นเสียทรัพย์ 9) บุกรุก 10) ขับรถโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยฯ 11) ขับรถขณะเมาสุรา 12) การพนัน: ต่อแต้ม ไพรมี่ ไม่ผสมสีบ ไพ่โป๊กเกอร์แปดเก้า น้ำเต้าปูปลา ไฮโลว์ 13) สูดดมสารระเหย 14) ครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 5(กัญชา)

2. เด็กและเยาวชนรู้สำนึกผิดและสารภาพถึงพฤติการณ์แห่งความผิดนั้น

3. เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก

4. มีการบรรเทาผลร้ายโดยการชดใช้ความผิดที่ได้กระทำให้แก่ผู้เสียหาย

5. ผู้เสียหายยินยอมให้ผู้กระทำผิดมีการชดใช้สิ่งที่ได้กระทำนั้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาคดี 3 ประเภทคดี ซึ่งเป็นคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ อันได้แก่ คดีขับรถขณะเมาสุรา คดีการเล่นการพนัน และคดีครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 5 (กัญชา) ซึ่งถือเป็นคดีที่רבกวนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม และเป็นคดีที่สามารถใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการหามาตรการแก้ไขปัญหามสามประเภทคดีข้างต้นได้

1.4.5 ขั้นตอนของคดีที่สามารถนำเอาวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนมาใช้

1. ขั้นสอบสวน

เมื่อเด็กถูกจับกุมมาแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำและนำเด็ก เด็กหรือเยาวชนนั้นส่งยังสถานพินิจตั้งที่บัญญัติในมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ ระหว่างนี้พนักงานสอบสวนยังคงต้องทำการสอบสวนต่อไปในส่วนที่เกี่ยวกับคดี

ในความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หากทำการสืบเสาะแล้วเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ผู้อำนวยการสถานพินิจสามารถเสนอความเห็นดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการได้ เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับความเห็นของ ผู้อำนวยการสถานพินิจก็มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ (มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ) ตรงนี้อาจจะมีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เยาวชน ได้สำนึกและบรรเทาผลร้ายที่ได้กระทำ

ในความผิดที่มีโทษจำคุกเกินห้าปี แม้ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้อำนวยการสถาน พินิจจะเสนอความเห็นใช้มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ ได้ ก็ยังสามารถนำวิธีการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดกับ ผู้เสียหายและครอบครัวทั้งสองฝ่ายให้ช่วยกันหาทางแก้ไขได้

2. ขั้นศาล

ก่อนพิพากษา เมื่อศาลรับฟ้องแล้ว แต่คดีนั้นสถานพินิจยังมีได้จัดให้มีการ ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตัวเป็นคนดีได้ไม่ว่า ความผิดมีอัตราโทษเท่าใด ศาลอาจสั่งให้สถานพินิจจัดการประชุมกลุ่มครอบครัว เพื่อหาแนวทาง ในการแก้ไขปัญหา และประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย หลังจากนั้นให้ส่งผลจากประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน พร้อมทั้งวิธีแก้ไข แนวทางการลงโทษ เพื่อศาลจะได้กำหนดแนวทาง วิธีการ สำหรับเด็กเยาวชนต่อไป

หลังพิพากษา คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ให้ลงโทษ เมื่อเด็กมีพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ผู้อำนวยการสามารถที่จะจัดการประชุมกลุ่มครอบครัว ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลได้ ถ้าเห็นว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้น

1.4.6 วิธีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัว

วิธีการดำเนินการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนผู้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี

วิธีการดำเนินการ

1. คัดเลือกเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกินสามปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม และมีใช้เป็นกรณีของเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดรื้อนให้แก่สังคม หรือความผิดที่รัฐมีนโยบายปราบปรามเป็นพิเศษ

2. พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติยังไม่เสียหาย หรือเสียหายอยู่บ้างแต่พอแก้ไขได้ และเด็กหรือเยาวชนให้การรับสารภาพผิดอย่างแท้จริง มีความรับผิดชอบที่จะแก้ไขความเสียหายหรือผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับ

3. สอบถามบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู แล้วเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังเอาใจใส่พร้อมสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนแก้ไขพฤติกรรมและสามารถหลีกเลี่ยงต่อภาวะเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีก หรือสามารถแก้ไขเด็กหรือเยาวชนให้กลับตัวเป็นคนดีได้ รวมทั้งมีแผนป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ

4. การดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 นั้น ต้องพยายามให้มีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปโดยการดำเนินการ ดังนี้

- หากยังไม่ได้จำแนกและบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะ ของเด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ด้วย ไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ที่จะนำมาวางเป็นหลักประกันให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาความน่าเชื่อถือของบุคคลเหล่านั้น หรืออาจให้ครูอาจารย์ นายจ้าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาให้คำรับรอง หรือมีหนังสือรับรองความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนจากบุคคลเหล่านั้นมาแสดงก็จะพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว

- กรณีที่เด็กไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือมีแต่ไม่สามารถติดตามบุคคลดังกล่าวได้ ให้สถานพินิจประสานกับหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือองค์การเอกชน หรือมูลนิธิที่ให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนไปดูแล

- กรณีที่สถานพินิจปล่อยตัวชั่วคราวไปโดยไม่มีหลักประกัน หากเด็กหรือเยาวชนไม่มาตามนัด ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจออกหมายเรียกไปยังบุคคลเหล่านั้นถ้าไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจที่จะสั่งปรับผู้

นั้นเป็นเงินตามเห็นสมควรไม่เกินห้าพันบาทอันเป็นบทกำหนดโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ

5. จัดให้เด็กเยาวชนรับการเข้าตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต

6. เมื่อดำเนินการข้างต้นแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาโดยคำนึงถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้ว หากเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตัวเป็นคนดีไม่ต้องฟ้อง ให้พนักงานคุมประพฤติและหัวหน้าคดีหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 ต่อไป

7. วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดำเนินการดังนี้

7.1 ให้สถานพินิจจัดให้มีการประชุมขึ้นในวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งเห็นว่าสะดวกเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่าย

7.2 ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

ก. เด็กหรือเยาวชน ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติใกล้ชิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ข. คณะสหวิชาชีพ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและสมควรเข้าร่วมการประชุมด้วย เช่น ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ค. ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน บิดามารดาผู้ปกครองของผู้เสียหายกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์

7.3 ระหว่างการประชุม ให้ดำเนินการโดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันในเชิงสมานฉันท์ ปฏิบัติดีสำนึกเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับรู้ถึงผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อขึ้นและทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความรับผิดชอบพร้อมแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายนั้น

7.4 ให้ที่ประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น แนวทางแก้ไขที่กำหนด ได้แก่ ให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมในระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความผิด

7.5 นอกจากมาตรการแก้ไขตามข้อ 4 แล้วต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีกและอาจกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติโดยให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราวเพื่อติดตามการปฏิบัติตนของเด็กหรือเยาวชนในเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด

7.6 จัดให้มีการบันทึกข้อตกลงในข้อ 4 ให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

7.7 หากพนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ให้พนักงานคุมประพฤติส่งผลการประชุม แนวทางแก้ไขที่กำหนดขึ้นทางโทรสารหรือวิธีอื่นใด ไปยังสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว หรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าแนวทางแก้ไขที่กำหนดให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำหรือไม่ เห็นควรปรับเปลี่ยนประการใด

8. สถานพินิจต้องติดตามหรือจัดให้มีการดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขที่กำหนดไว้ในข้อ 7.4 อย่างครบถ้วน ถ้าเห็นว่าเห็นไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติตามไม่ครบถ้วน โดยไม่มีเหตุอันควร หรือกระทำผิดซ้ำ ให้ยุติการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 และดำเนินคดีตามปกติต่อไป

9. พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการโดยไม่ต้องรอรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจและต้องจัดทำรายงานแสดงข้อความเท็จจริงและผลการแก้ไขตามแบบที่กำหนดเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ พร้อมหนังสือแจ้งความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและสำเนาบันทึกตามข้อ 7.6 ไปยังสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว หรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำจังหวัด (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว) เพื่อส่งต่อไป

10. เมื่อได้รับคำสั่งไม่ฟ้องจากพนักงานอัยการให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวแก่เด็กหรือเยาวชน และนัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมบ่มนิสัยซึ่งสถานพินิจจัดไว้สำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้โดยจัดให้ตามความเหมาะสมกับจำนวนเด็กหรือเยาวชน

วิธีดำเนินการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนผู้กระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกิน 3 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี

วิธีดำเนินการ

ให้นำวิธีการดำเนินการในส่วนที่ 1 มาใช้กับการดำเนินการในส่วนที่ 2 โดยอนุโลม และมีส่วนที่ต้องดำเนินเพิ่มเติมหรือส่วนที่กำหนดแตกต่างกับวิธีการดำเนินการในส่วนที่ 1 ดังนี้

1. การคัดเลือกคดี ให้คัดเลือกเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกเกินสามปี แต่ไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม หรือมีอัตราโทษไม่เกินสามปี แต่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่สมควรได้รับการแก้ไขด้วยวิธีการในส่วนที่ 1
2. จัดให้มีการจำแนกประเภทเพื่อประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ
3. คณะสหวิชาชีพผู้เข้าร่วม ได้แก่ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยให้มีไม่น้อยกว่า 4 ใน 5 ของจำนวนวิชาชีพ ดังกล่าว
4. บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและสมควรเข้าร่วมประชุมด้วย ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวพิจารณาแล้วเห็นว่าหากเชิญเข้าร่วมประชุมจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น

1.4.7 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

1. เมื่อได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนพร้อมหนังสือแจ้งการจับกุมแล้ว เจ้าหน้าที่อัยการหรืออัยการคดี ลงเลขประจำตัวเด็กหรือเยาวชน และลงทะเบียนรับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น แล้วจัดทำปกสำนวนส่งให้หัวหน้ากลุ่มงานคดีหรือหัวหน้าฝ่ายคดี
2. หัวหน้ากลุ่มงานคดีหรือหัวหน้าฝ่ายคดีรับสำนวนแล้วพิจารณาขอหาตามหนังสือแจ้งการจับกุมว่ามีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์ที่จะดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ หรือไม่ หากมีอัตราโทษตามข้อหาที่ถูกแจ้งการจับกุมมานั้นไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จำดำเนินการดังกล่าวได้ก็พิจารณาจ่ายสำนวนให้ดำเนินการอย่างคดีปกติ แต่หากอยู่ในเกณฑ์ที่จะดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ ได้ ก็ให้ลงทะเบียนในบัญชีเฉพาะอีกครั้งหนึ่งในบัญชีแบบ ม.63 - 2 โดยลงทะเบียนทุกคดีที่มีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์

3. ส่งสำนวนที่จะดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ แก่พนักงานคุมประพฤติ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ในฝ่ายประสานกิจการชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ หรือหัวหน้ากลุ่มงานคดี หัวหน้าฝ่ายคดี อาจดำเนินการเองได้

4. หัวหน้าฝ่ายคดีหรือผู้รับมอบหมายให้ดำเนินการต้องสอบถามคำเด็กหรือเยาวชนและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนทำการสืบค้นข้อเท็จจริงที่ควรทราบและประเมินว่าควรดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯหรือไม่

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมที่จะเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ

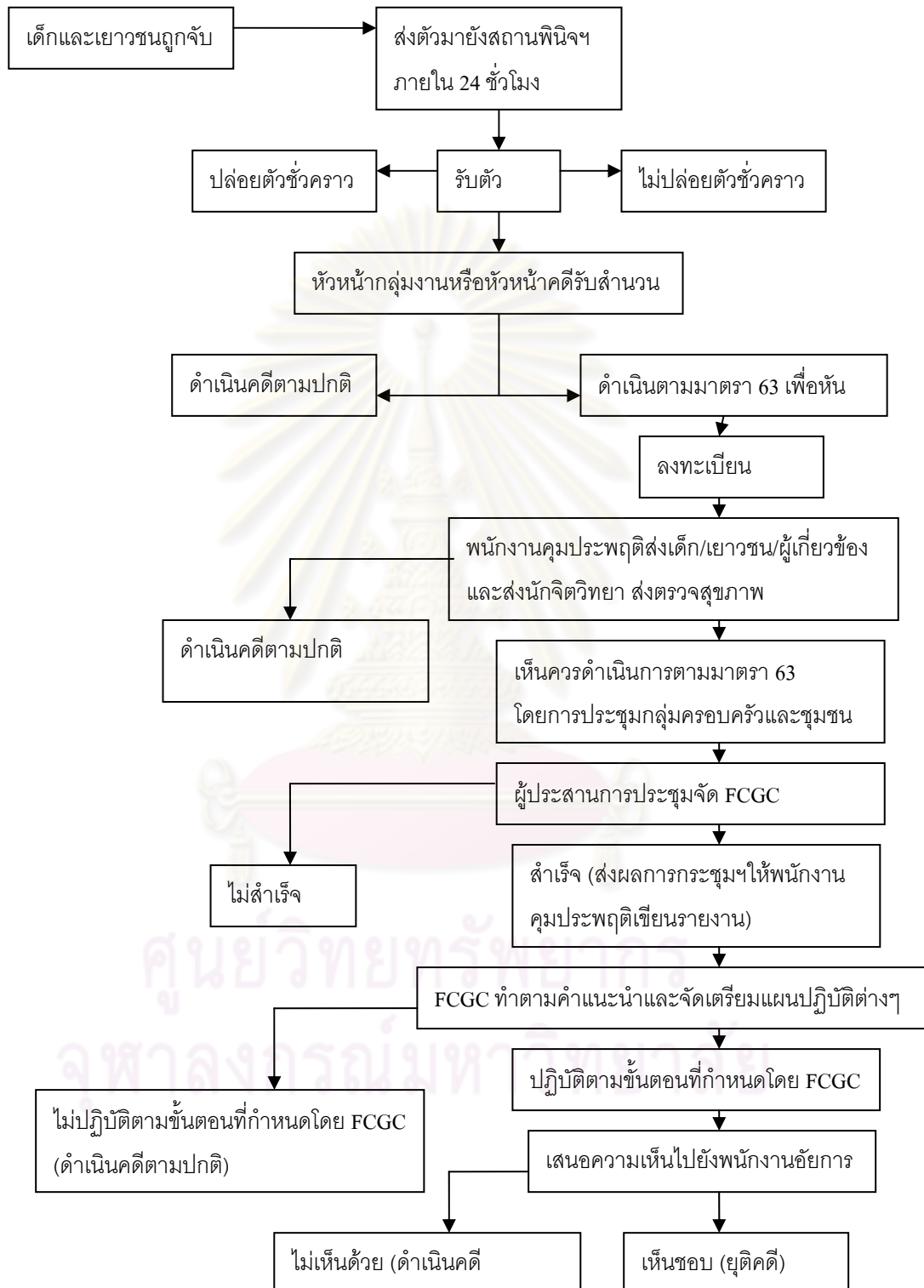
- เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นครั้งแรก
- ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนโดยตรง เช่น อายุ นิสัยและความประพฤติ สุขภาพและภาวะแห่งจิต การศึกษาหรืองานอาชีพ
- ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครอบครัวและสภาพแวดล้อม
- ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหาย
- พฤติการณ์แห่งคดีและสาเหตุแท้จริงที่ผลักดันให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

5. การดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติ จัดตั้งฯ นั้นแม้ได้วิเคราะห์เห็นว่าเหมาะสม แต่ต่อมาพบว่าไม่เหมาะสม ก็สามารถเปลี่ยนแปลงกลับไปดำเนินคดีตามปกติได้

6. หากผลการวิเคราะห์เห็นว่าควรดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งฯ แล้วให้พนักงานคุมประพฤติหรือผู้ดำเนินการการประชุม จะต้องอธิบายได้เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง ฯลฯ เข้าใจในหลักการประชุม

7. จัดทำการประชุม โดยกำหนด เวลา สถานที่ โดยเลือกสถานที่อื่นไม่สร้างความอับอายแก่เด็กหรือเยาวชน ผู้คนไม่พลุกพล่าน

ภาพที่ 2 แผนผังการดำเนินงานตามมาตรา 63

ที่มา: คู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550

1.4.8 รูปแบบการทำงานบริการสังคมและการอบรมบ่มนิสัย

ตามหลักสูตรการอบรมเด็กและเยาวชนตามมาตรา 63

1. กลุ่มเด็กที่ไม่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาสัมพันธภาพ
ภายในครอบครัว

- การทำงานบริการสังคม
- ให้ความรู้เรื่องกฎหมายใกล้ตัว

2. ไม่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยง แต่มีปัญหาลักษณะภายใน
ครอบครัว

- ทำงานบริการสังคม
- ให้คำปรึกษาครอบครัว/ ครอบครัวบำบัด (รายบุคคล)
- ให้ความรู้เรื่องกฎหมายใกล้ตัว

3. เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดและมีปัญหา
สัมพันธภาพภายในครอบครัวแต่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะ ดังนี้

3.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ว่างาน ไม่ได้ศึกษาต่อ

- ให้ทำงานบริการสังคม
- เข้าร่วมโปรแกรม บำบัดฟื้นฟูแบบคนใช้นอก (เป็นกลุ่ม) ตามแบบ

กิจกรรมที่แนบ

3.2 ประกอบอาชีพ ศึกษาต่อ

- ทำงานบริการสังคม
- การปรับพฤติกรรม เสริมทักษะชีวิต (ตามสภาพปัญหา) เช่น ทักษะการ
ปฏิเสธ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การกล้าแสดงออก คลายเครียด โดยทำเป็นรายบุคคล

- การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา จิตบำบัด (รายบุคคล)
- การให้คำปรึกษาครอบครัว ครอบครัวบำบัด (รายบุคคล)
- ให้ความรู้เรื่องกฎหมายใกล้ตัว

4. เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ยากจน

- ให้การสงเคราะห์ในเบื้องต้น
- ส่งต่อไปยังองค์กรสงเคราะห์ เพื่อให้การช่วยเหลือ

5. เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางด้านกาย จิต

- ส่งต่อไปบำบัดรักษาตามสถานพยาบาลตามความเหมาะสม

6. กรณีที่ขัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนทุกราย

6.1 ให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ

- กฎหมายที่ควรทราบเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ 1 ชั่วโมง
- จริยธรรม 1 ชั่วโมง
- เพศศึกษา โรคทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ 1 ชั่วโมง
- โทษของยาเสพติด 1 ชั่วโมง

6.2 ให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับด้าน

- ธรรมชาติของวัยรุ่น ปัญหาพัฒนาการตามวัยที่พบบ่อยในวัยรุ่น

ตลอดจนแนวทางในการอยู่ร่วมกับวัยรุ่นอย่างมีความสุข

- การอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม

โปรแกรมบำบัดฟื้นฟูแบบคนไข้นอก

กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้ารับการบำบัด ตามมาตรา 63 เป็นโปรแกรมที่เน้นแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ

หลักการของโปรแกรม

- การปรับพฤติกรรม
- การสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง
- การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- การใช้ชีวิตในสังคม
- การมีส่วนร่วมของครอบครัว

ระยะเวลา 2 สัปดาห์แรกเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ จันทร์-ศุกร์ เวลา 09.00 –

15.00 น.

2 สัปดาห์ถัดมาเข้าร่วมกิจกรรม วันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 09.00-

12.00 น.

รูปแบบการทำงานบริการสังคม

1. คดีขับรถประมาท ผิดจราจร

- ช่วยตำรวจจราจรพาเด็กนักเรียนข้ามถนน จูงคนชรา คนตาบอด ข้ามถนน
- ดูแลเด็กพิการข้ามข้าม
- พยาบาลคนป่วย

- เข้ารับการอบรมกฎจราจร 2 ชั่วโมง

2. คดีลักทรัพย์

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานให้ผู้เสียหาย เช่น ทำความสะอาด ปลุกต้นไม้ ตัดหญ้า ฯลฯ
- ทำงานตามผู้เสียหาย หรือ ผู้นำชุมชนจัดให้ เช่น ทำความสะอาดวัด

ชุมชน สถานที่ต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ

3. คดีทำร้ายร่างกาย

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานตามผู้เสียหาย หรือ ผู้นำชุมชนจัดให้ เช่น ทำความสะอาดวัด

ชุมชน สถานที่ต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ

- ดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อน

- พยาบาลคนป่วย

4. คดีทำลายทรัพย์สิน

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทาสีกำแพง
- ให้ซ่อมแซมทรัพย์สินของผู้เสียหายที่เด็กหรือเยาวชนทำเสียหาย
- ทำงานในห้องสมุด

5. คดีเกี่ยวกับการพนัน

- ทำงานบริการสังคมตามที่จัดให้ เช่น กวาดถนน ทำงานวัด เก็บขยะ ทำ

ความสะอาดที่ทำการชุมชน โรงเรียน สถานีตำรวจ

- ดูแลคนชรา

- ปลุกต้นไม้ ตัดหญ้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการหามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในแต่ละประเภทคดีว่าเป็นอย่างไร ซึ่งกระบวนการข้างต้นเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาระหว่างบุคคลสองฝ่าย(เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้แทนชุมชน (เหยื่อโดยอ้อม)) โดยมีบุคคลที่สามเป็นผู้ประสาน(พนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่)เพื่อให้เกิดการพบปะพร้อมทั้งเจรจาหามาตรการแก้ไขปัญหาด้วยกัน อันจะทำให้เกิดความสมดุลในชุมชนกลับคืนดังเดิม

1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วม (Role and Participation concept)

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

1.1 ความหมายของบทบาท

อมรา พงศาพิชญ์ (2521:91-92) แสดงความเห็นไว้ว่า บทบาท คือสิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2527:53) ให้ความหมายว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคลซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือบุคคลทั่วไป ถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะมากขึ้นเท่านั้น

สุพัทธรา สุภาพ (2528 :26-30) กล่าวถึงสถานภาพและบทบาทว่า สถานภาพเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งที่เฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ(ตำแหน่ง)

จากความหมายข้างต้นสามารถประมวล ความหมายของคำว่า บทบาท หมายถึงเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ หน้าที่ และสิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยที่สังคมจะเป็นผู้กำหนดและคาดหวังกับบทบาทของบุคคลในแต่ละสถานภาพหรือฐานะไว้ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทในทฤษฎีต่างๆ ดังนี้ (อัญญารัตน์ สุวรรณโณ , 2545:13)

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516:31) ได้สรุปสาระสำคัญของบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทมีประจำอยู่ในทุกสถานภาพของสังคม
2. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีในสังคม เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้จะต้องมีสังคมปกรณ (Socialization)

4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามปทัสถานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริงนั้น เป็นผลของปฏิกิริยาแห่งบุคคลที่ครองสถานภาพ รวมเป็นบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นต่างๆที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดจากการแสดงบทบาท

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522:48) ได้อธิบายว่าการที่บุคคลผู้สวมบทบาท และแสดงบทบาทได้ดีหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

1. วัฒนธรรม ประเพณี และความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง
2. ลักษณะเฉพาะของสังคม
3. บุคลิกภาพ และความจำเป็นของผู้แสดง

เบอโล (Berlo, 1966 : 34-35, อ้างถึงใน อัญญารัตน์ สุวรรณโณ , 2545:15) ได้ศึกษา วิเคราะห์บทบาททางพฤติกรรมของบุคคล โดยแบ่งบทบาทออกเป็น

1. บทบาทที่กำหนดไว้ (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบ อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง
2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง เมื่อได้อยู่ในบทบาทนั้นๆ
3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ ควรจะกระทำอะไร

จากแนวคิดทฤษฎีบทบาทดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่าบทบาทของมนุษย์แปรผันตามตำแหน่งทางสังคม โดยที่ตำแหน่งทางสังคมเป็นตัวจำแนกคุณลักษณะและพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้บทบาทของมนุษย์จึงเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทตามอุดมคติ หรือบทบาทตามที่คาดหวัง คือ บทบาทที่อยู่ในระดับความคิดส่วนบุคคลเท่านั้น เช่น คิดว่าจะกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร แต่ยังไม่ได้กระทำจริงๆ
2. บทบาทที่ปรากฏจริง หรือพฤติกรรมบทบาทนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของการกระทำจริง ไม่ใช่เป็นเพียงระดับของความคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงบทบาทที่ปรากฏจริงของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในการหามาตรการ แก้ไขปัญหาในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน เพื่อความสงบสุขของชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นิรุทธ ประสิทธิเมตต์ (2540: 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540: 51) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ กระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

วินัย มนต์ปัญญากุล (2544 : 16) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม

DAVIS (1972:18, อ้างถึงใน มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ 2540: 49) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเข้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อกลุ่มดังกล่าวด้วย

WILLIAM ERWIN (1981: 3 – 5, อ้างถึงใน ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ 2543 : 136-137) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจระดับต่างๆทางการจัดการบริหารและทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตนความหมายของการมีส่วนร่วมเป็นความหมายที่กว้างเกี่ยวข้องกับบุคคลในทุกระดับทุกส่วน ดังที่ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมายไว้เพื่อการดำเนินงานขององค์การว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็ก หรือสังคมขนาดใหญ่ ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลืออย่างเต็มที่ต่อสังคมนั้นๆ อันได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การพิจารณาปัญหา การตั้งนโยบาย การตัดสินใจ ประเด็นสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาประชาชาติและการประเมินความต้องการของสังคมนั้นๆการมีส่วนร่วม จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จึงหมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน ตั้งแต่การวางแผนการบริหารงบประมาณ การดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล

จากความหมายของคำว่าความร่วมมือ ประมวลได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการร่วมมือร่วมใจของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

2.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีรูปแบบที่แตกต่างกันเป็นหลายรูปแบบดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 188) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้

3 ประการ คือ

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่างๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่นกรรมการของกลุ่ม หรือชุมชน กรรมการกลุ่มเลี้ยงไหม กรรมการหมู่บ้าน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ตัวแทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

นิรุช ประสิทธิเมตต์ (2540: 9) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่นิยมใช้กันมี 3รูปแบบ คือ

1. การกระตุ้น รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้จัดทำแบบหรือโครงการซึ่งได้มาจากการประเมินความต้องการของประชาชน แล้วมาชักจูงให้ประชาชนมามีส่วนร่วมทำโครงการนั้นๆ ให้สำเร็จ
2. การเจรจาต่อรอง รูปแบบนี้รัฐบาลและประชาชนร่วมกัน กำหนดแผนและปฏิบัติให้บรรลุแผน โดยรัฐบาลทำหน้าที่ในการกระตุ้น แนะแนว และสนับสนุนให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้
3. การจัดการโดยตนเอง รูปแบบนี้ สังคมจะจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรของสังคมนั้นๆ กันเอง

โดยสรุปแล้วรูปแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม

2.3 วิธีการของการมีส่วนร่วม

ไคลน์ (Klein 1995: 17-18 อ้างถึงใน นิรุช ประสิทธิเมตต์ 2540: 9-11) ได้แบ่งกรรมวิธีไว้ 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. การร่วมประชุม เป็นการร่วมอภิปราย หรือเนื้อหาสาระของการวางแผนพัฒนาหรือการจัดทำแผนโดยตรง
2. การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกันตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียในกรณีต่างๆ
3. การให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการนี้ประชาชนต้องเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการ เพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามา มีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน
4. การสำรวจ วิธีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นในกรณีต่างๆ
5. การประสานงานร่วมกัน เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มให้เข้าไปร่วมงานบริหารและการจัดการ หรืออาจจะเป็นรูปเข้าร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาจากฝ่ายประชาชน
6. การสัมภาษณ์ หรือการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ และประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
7. การจัดทัศนศึกษาไปยังจุดหรือบริเวณที่จะมีการก่อสร้าง หรือการจัดทำโครงการพัฒนาเพื่อการสำรวจ และตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนจะร่วมตัดสินใจ
8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการไต่สวนข้อมูลจากประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน และทุกกลุ่มในสังคม ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกฎระเบียบและนโยบายประเด็นต่างๆ ที่สำคัญของรัฐบาล ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม
9. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับวิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ แผนที่ และหุ่นจำลอง เพื่อเผยแพร่ข่าวสารจากรัฐสู่ประชาชนให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึงกัน
10. การเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน การพิจารณาเลือกผู้แทนของสังคมทำได้โดยการปรึกษาหารือ ประสานงานร่วมกัน สัมภาษณ์ ร่วมประชุมและถกเถียงกัน
11. การออกเสียงประชามติโดยตรง เป็นการตอบคำถามของรัฐบาลโดยประชาชนให้ประชาชนทุกคนในสังคมออกความคิดเห็นโดยตรงต่อรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลมีคำถามที่สำคัญมาก และต้องการให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาล

12. การรายงานผล การรายงานผลมักกระทำในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวางแผน และจัดทำแผนผลของการตัดสินใจในกระบวนการวางแผน จนถึงขั้นของการจัดทำแผนและโครงการถูกส่งกลับไปยังประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการถามซ้ำความแน่ใจของท้องถิ่นอีกครั้งก่อนตัดสินใจทำโครงการ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้พิจารณาอีกครั้ง หากต้องการเปลี่ยนจะได้แก้ไขได้ทันที

2.4 ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 189) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่ามีหลายระดับตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกเข้าร่วมการประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ
4. เป็นกรรมการ
5. เป็นประธานกรรมการ

นอกจากนี้แล้ว ยังอาจพิจารณาลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ

6. สมาชิกผู้นั้นทำอะไร ระหว่างการประชุม
7. สมาชิกผู้นั้น เล่นบทบาทอะไรในที่ประชุม

นิรุท ประสิทธิเมตต์ (2540:11-12) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของกระบวนการที่ครบถ้วน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินการ ซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้า หาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
4. มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงาน

2.5 เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 186) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างน้อย 3 ประการ ดังที่ เสนอแนะไว้ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participate)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participate)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participate)

หากไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ และไม่มีใจเต็มใจแล้วไซ้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้นเลย

และนอกจากเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการดังกล่าวแล้ว นีรันดร์ จงวุฒิเวศย์ เสนอทัศนะว่าความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังต้องอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลา
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินมากเกินไปกว่าที่คาดว่าจะได้รับผลตอบแทน
3. ประชาชนต้องมีความสนใจ
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารกันรู้เรื่องทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกรู้ว่ากระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือ

สถานภาพทางสังคม

วินัย มนต์ปัญญากุล (2544: 20 – 21) ได้สรุปเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าประชาชนจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านความสามารถ ความเต็มใจ และอิสรภาพนอกจากนั้นยังจะต้องประกอบเงื่อนไขอื่นๆ อีก เช่น เวลา ความสนใจ ความสามารถในการสื่อสารและไม่เกิดผลเสียหายต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคม รวมทั้งต้องไม่เสียเงินเสียทองในการมีส่วนร่วมด้วย

2.6 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ในเรื่องปัจจัยของการมีส่วนร่วมนั้น มีผู้ทำการวิจัยด้านนี้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization / UNICEF, อ้างถึงใน นิรุช ประสิทธิเมตต์ 2540:13) ได้เสนอปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรก มองเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองการได้รับการบอกกล่าว หรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจ เป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาส หรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้ คือ ประการแรก เปิด

โอกาสให้ทุกๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาชัดเจน แน่นนอน เพื่อให้ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการและผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

วินัย มนัสปัญญากุล (2544: 22) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส
2. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การมีตำแหน่งหน้าที่
3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้
4. ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อกับชุมชน
5. ปัจจัยทางด้านค่านิยม ได้แก่ การพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม การศึกษา

หาความรู้

2.7 เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม

เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม คือ การบ่งบอกถึงระดับของการมีส่วนร่วมว่ามากน้อยเพียงใด โดยใช้อะไรเป็นเกณฑ์ คือข้อกำหนดอย่างเป็นรูปธรรม มีผลงานที่กล่าวถึงเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม คือ

Kasperson และ Breibank (1974 : 3 – 4 อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี 2536 :12) ได้เสนอมาตรฐานว่า การกระทำอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ประการแรก พิจารณาจากความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง และมีระยะเวลาของการกระทำกิจกรรมที่ยาวนาน

ประการสอง พิจารณาถึงคุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งพิจารณาได้จากผลและผลกระทบของการกระทำ เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้าง ยอมรับความสามารถและ ความคิดเห็นของคนอื่น

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10, อ้างถึงใน มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ 2540 : 51) ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ประธาน สุวรรณมงคล (2527 : 82 – 83) ได้กล่าวถึงขอบเขตของการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาชุมชน ว่าควรมีบทบาทสำคัญใน 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540 : 51) ได้กล่าวว่าผู้รู้ในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ควรมีส่วนร่วม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยการวางแผน

2. การมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติงาน

3. การมีส่วนร่วมโดยการประเมินผล

จากแนวคิดบทบาทและการมีส่วนร่วมที่นำเสนอข้างต้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และ บทบาทของผู้แทนชุมชนในการหามาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหาค่าความผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการระงับปัญหาไม่ให้แผ่ขยายเป็นวงกว้าง และคืนความสงบให้แก่ชุมชนดั้งเดิม

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าหลักการสำคัญและแนวคิดจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ซึ่งการนำชุมชนผู้เป็นเหยื่อโดยอ้อมในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อมาเข้าร่วมเพื่อหาทางออก ยุติปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย โดยสามารถใช้หลักการจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อธิบายถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนได้

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญๆ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 115) ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม (Crime victims) ผู้กระทำความผิด (offenders) และชุมชน (Communities) ซึ่งโครงสร้างแต่ละส่วนต่างก็ทำหน้าที่ของตนเพื่อ

สนับสนุนหลักของ “ความยุติธรรม” ตามที่ John Bell and Erik Schokkaert ได้กล่าวไว้ในทฤษฎี และงานวิจัยเชิง สหวิทยาการเกี่ยวกับความยุติธรรมของเขา ที่ว่า “ความยุติธรรม” เป็น องค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับส่วนรวม ผลผสมผสานกันในการตระหนักถึง “สิทธิ” และ “หน้าที่” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมอันพึงมีต่อกันระหว่าง “รัฐกับพลเมือง” “พลเมืองกับเพื่อนร่วมสังคม” และ “บุคคลกับครอบครัวของตน”

2.8.1 ชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

McCold (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548:195) อธิบายว่า “ชุมชน” หมายถึง ความรู้สึกการรับรู้ถึงความเชื่อมโยงผูกพันระหว่างมนุษย์แต่ละคนที่มีต่อกันกลุ่มสังคมใดๆ การสร้าง ชุมชนจึงมีความหมายในเชิงของการสร้างสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันขึ้นมา เรียกว่าเป็น “ชุมชน ตามหน้าที่” (function community) ที่ได้ก็ตามที่ไร้ซึ่งความผูกพันในท่ามกลางกลุ่มสังคมที่นั้นไม่มี “ชุมชน” ซึ่งเป็น “ชุมชนตามพื้นที่” (geographical community) หรืออยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกันก็ตาม คนเหล่านั้นอาจจะไม่รู้สึกถึงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน หรือไม่ตระหนักถึง ความเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ซึ่งไม่อาจกล่าวได้นั้นคือ “ชุมชนเดียวกัน”

Michael Smith วิเคราะห์ขอบเขตและนิยามของ “ชุมชน” ที่เกี่ยวข้องของ สัมพันธ์และนำมาใช้ในทางอาชญาวิทยาและงานยุติธรรมว่ามี 2 ลักษณะ คือการลงโทษในชุมชน (Community penalty) และการรักษาความปลอดภัยในชุมชน (public safety) ลักษณะแรก คือ การลงโทษในชุมชน หมายถึงการใช้ชุมชนเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการป้องกันอาชญากรรมและ ลงโทษผู้กระทำผิด ได้แก่ลงโทษเพื่อการยับยั้งป้องกัน และเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ลักษณะของชุมชนที่ ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นชุมชนที่มีความหมายเชิงการรักษาความปลอดภัยใน ชุมชน ซึ่งมีคุณค่าทางการเมืองแฝงอยู่เท่าๆ กับสวัสดิการทางจริยธรรม เป็นวาทกรรมเชิงการเมือง และเชิงสาธารณะ (public and political discourse) โดยการรักษาความปลอดภัยในชุมชนผูก โยงกับความหมายว่า อัตราการเกิดอาชญากรรมต่ำชาวบ้านช่วยกันป้องกัน ชุมชนเข้มแข็ง และลด อัตราการกระทำผิดซ้ำ ความหมายของการรักษาความปลอดภัยในชุมชนในเชิงของนโยบาย สาธารณะยังเชื่อมโยงกันกับเงื่อนไขของ “สถานที่” ณ “เวลา” หนึ่งเมื่อใครคนใดคนหนึ่งอาศัยอยู่ ได้โดยปราศจากความกลัวการถูกทำร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินอีกด้วย

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต้องการ “ชุมชนตามหน้าที่” และบทบาทของ “ชุมชน” ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือการเสริมพลังกันเป็นกระแส ความนิยมลัทธิปัจเจกบุคคลที่ต่างคนต่างอยู่ ร่วมกันตระหนักรับรู้ถึงการล่มสลายของชีวิตชุมชน หากปรากฏขึ้น สร้างความรู้สึกเชื่อมโยงชีวิตของตนและความปลอดภัยของเพื่อนบ้านให้เกิดขึ้น

สร้างความรู้สึกลดภัยของ “เรา” จะกลายเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ยากและเกิดอุปสรรคขึ้นเมื่อเพื่อนบ้านเรากลายเป็นคนแปลกหน้า เมื่อพันธะผูกพันทางสังคมอ่อนแอลงด้วยความกลัวและความโดดเดี่ยว อำนาจของชุมชนก็ลดลงและอาชญากรรมกลับมีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น และผู้แทนชุมชนส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ที่ก้าวออกมาทำหน้าที่เป็น “คนกลาง” ในการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด

2.8.2 หลักการสำคัญสำหรับ “ชุมชน” ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ข้อมูลจากเวทีการเสวนาเรื่องชุมชนกับความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มลรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ระบุหลักการสำคัญสำหรับชุมชนไว้ดังนี้ คือ

1. ชุมชน เพื่อนบ้านควรแบ่งปันความรับผิดชอบต่อสมาชิกและแต่ละคน มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของชุมชนด้วย
2. ชุมชนรวมเอาความรับผิดชอบของระบบงานยุติธรรมที่สนับสนุนกระบวนการนี้ด้วย
3. ชุมชนแบ่งปันความรับผิดชอบในการตระหนักถึงและช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม โดยการทำให้แน่ใจว่าความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมได้รับการใส่ใจและสมานฉันท์กลับสู่สังคม
4. ชุมชนแบ่งปันความรับผิดชอบในการเป็นศูนย์กลางความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการทำให้กระบวนการนี้เสร็จสมบูรณ์และคืนสภาพเหยื่ออาชญากรรมสู่สายตาของชุมชน

นอกจากการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ปัจจุบันยังมีอีกแล้วคิดหนึ่งที่มีความสำคัญและสามารถแก้ไขปัญหา โดยการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ซึ่งจากเดิมนั้นรัฐจะเป็นหน่วยเดียวที่เข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จุดนี้เองที่ทำให้ไม่สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรมในชุมชนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งอีกกระบวนการที่กล่าวถึงนี้คือ ยุติธรรมชุมชน

2.9 แนวคิดเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน

2.9.1 ความหมายของยุติธรรมชุมชน

ยุติธรรมชุมชน เป็นแบบแผนของกลยุทธเชิงรุกที่เน้นป้องกันอาชญากรรมด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนในลักษณะของ “หุ้นส่วน” ที่เข้มแข็งระหว่างองค์กรภาครัฐที่มีความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของสาธารณะกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชนนั้นๆ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2547)

ยุติธรรมชุมชน (Community justice) เป็นแนวคิดที่มองอาชญากรรมว่าเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วย ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนเป็นหลัก (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 27)

แนวคิดยุติธรรมชุมชนกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีลักษณะที่ทับซ้อนกันอยู่ แต่มีหลักการสำคัญที่ใช้ร่วมกัน คือ ยุติธรรมชุมชนเน้นว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่บ่อนเซาะคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนโดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรขยายพันธกิจออกไปให้รวมถึงการป้องกันอาชญากรรม การประณอมข้อพิพาทและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเพื่อนบ้านด้วยโดยส่งเสริมและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมด้วย

2.9.2 หลักการพื้นฐานของแนวคิดยุติธรรมชุมชน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 28–30)

1. อาชญากรรมมิใช่เป็นเพียงเรื่องทั่วไปหรือเป็นคดีความที่ต้องดำเนินไปตามกระบวนการเท่านั้น แต่อาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อชีวิตผู้คนในชุมชน ควรเน้นการแสวงหาวิธีการป้องกันอาชญากรรมโดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ความไม่เป็นระเบียบของสังคมเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นถ้าไม่รีบจัดการแก้ปัญหาอย่างจริงจังแต่เนิ่นๆ ก็จะทำให้ปัญหาลุกลามต่อไปทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมทวีจำนวนและระดับมากขึ้นและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านเสื่อมโทรมลงซึ่งจะส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการควบคุมอาชญากรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

3. การแก้ปัญหา ก่อนเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้น อาจเป็นนัยของความร่วมมือในการทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วนใดๆ ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ กับชุมชน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการป้องกันหรือควบคุมแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

4. การให้ความสำคัญกับสถานที่ตั้งของชุมชน ให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนโดยการบังคับโทษที่จะกระทำกันในชุมชนแทนที่จะกระทำกันในเรือนจำ หรืออาจดำเนินการเปิดหน่วยงานยุติธรรมชุมชนเพื่อนบ้านที่บ้านใดบ้านหนึ่งในชุมชนนั้น และใช้เป็น

สถานที่ทำงานในลักษณะที่มีชั่วโมงการทำงานแบบยืดหยุ่นและให้บริการข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่บรรดาเพื่อนบ้านใกล้เคียง

เพราะฉะนั้นชุมชนควรจะต้องมีศักยภาพสามารถมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพเงื่อนไขที่นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งต่อเพื่อนบ้านด้วยกัน ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมหรือการแก้ไขเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและสถานการณ์ของการเกิดอาชญากรรม

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชน (Community Representative Concept)

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้แทนชุมชนพบว่าไม่มีงานวิจัยเล่มใดที่กล่าวถึงผู้แทนชุมชนได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจากการประมวลความรู้และแนวคิดหนึ่งนั้นคือแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชน ซึ่งมีความใกล้เคียงมากที่สุดกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยพอจะสรุปเป็นแนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชนได้ดังต่อไปนี้

1.6.1 ความหมายของผู้แทนชุมชน

กัลดเพอร์ บัญชาพัฒน์ศักดิ์ดา (2548) ตัวแทนจากชุมชน หมายถึง ประธานชุมชนหรือบุคคลที่ถูกคัดเลือกที่ได้รับการยอมรับ นับหน้าถือตาจากชุมชน

จากความหมายข้างต้นประมวลได้ว่า ผู้แทนชุมชน หมายถึง ประธานของชุมชน หรือผู้นำของชุมชน หรือบุคคลที่ถูกคัดเลือกจากสมาชิกในชุมชน และสมาชิกในชุมชนให้การยอมรับและรับรู้ว่าเป็นผู้แทนของชุมชน เช่น ผู้มีความรู้ ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นอกจากนี้ยังมี องค์กร มูลนิธิ ที่อยู่ในแต่ละชุมชนและสามารถช่วยเหลือให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม (การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน) ในชุมชนได้

1.6.2 ลักษณะของผู้แทนชุมชน

ลักษณะของผู้แทนชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ** คือ ลักษณะของผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ จะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ (authority) โดยได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากทางราชการ โดยหน่วยงานของทางราชการต่าง เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล พัฒนาการ และครู ซึ่งกลุ่มบุคคลข้างต้นนี้เองจะมีหน้าที่ในการเป็นทั้งผู้นำ และเป็นทั้งผู้แทนใน (กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน) ได้

2. ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ผู้แทนชุมชนลักษณะนี้ เกิดจากการสังสรรค์ของชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ ลักษณะของกลุ่มในหมู่บ้าน เป็นกลุ่มแบบปฐมภูมิ จึงเพิ่มความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวในระหว่างชาวบ้านด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ตามมาคือมีการพัฒนาของกลุ่มแบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มเหล่านี้ก็จะมีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ ผู้มีความรู้ดี ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ข้าราชการบำนาญ กลุ่มผู้นำสตรี หรือพระภิกษุ เป็นต้น ซึ่งผู้แทนลักษณะนี้จะสามารถช่วยเชื่อมโยงหรือเป็นตัวประสานกับผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อสมาชิกในชุมชนประสบความเดือดร้อนใจเรื่องอะไร สมาชิกในชุมชนจะมีการปรึกษาพูดคุยกับกลุ่มผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ เป็นส่วนมาก ทำให้บุคคลที่เป็นผู้แทนกลุ่มนี้รับรู้ถึงปัญหาของสมาชิกในชุมชน และอาจจะนำเรื่องที่เกิดขึ้นไปปรึกษาหาวิธีการแก้ไขปัญหากับผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหของสมาชิกชุมชนได้อย่างตรงจุด

1.6.3 บทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชน

โดยทั่วไปแล้วทั้งผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบเป็นทางการ และผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการนั้นมีหน้าที่ไม่แตกต่างกันมากนัก คือหน้าที่โดยส่วนใหญ่ของผู้แทนชุมชนทั้งสองประเภทจะเป็นเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สมาชิกในชุมชนวางแผนเพื่อทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ปราศจากสิ่งที่จะมารบกวน ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความเดือดร้อน ไม่มั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิตในชุมชน ตอบสนองความต้องการที่ดีของสมาชิกในสังคม แต่อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชนทั้งสองลักษณะจะมีความแตกต่างจากการที่กฎหมาย หรือทางราชการกำหนด เพราะผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ จะมีอำนาจหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่กฎหมายหรือราชการกำหนดเอาไว้ แต่ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ จะทำหน้าที่ที่มาจากความรู้สึกมีจิตสำนึกรักชุมชน และมาจากแรงผลักดันที่สมาชิกในชุมชนเห็นความสำคัญและความสามารถ จึงทำให้ ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ เกิดความต้องการที่จำทำหน้าที่นั้นๆ ให้สมกับที่สมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน

1.6.4 บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ครอบครัวและชุมชน โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสชดใช้ความเสียหายอันส่งผลกระทบต่อแก่เหยื่อ ให้ผู้เสียหายได้รู้สำนึกผิดในการกระทำของตนเองอย่างจริงใจ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ความเสียหายโดยตรงจากผู้กระทำผิด ให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการพูดบรรยายความรู้สึกของตนเองที่ได้รับผลจากการได้รับผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นพร้อมกันนั้นได้ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายมีโอกาสในการร่วมมือกันหาทางออกที่เหมาะสมและยุติธรรม เป็นเสมือนก้าวผสานความสัมพันธ์รอยร้าวซึ่งเป็นแผลภายในจิตใจแก่ทั้งสองฝ่าย และชุมชน ผู้ได้รับผลกระทบอันเกิดจากสร้าง ความแตกร้างและสูญเสียความสมดุลอันเกิดจากการที่สมาชิกในสังคมไม่ปรองดองกันก่ออาชญากรรม จำเป็นเข้ามามีส่วนร่วมในการหาวิธีการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดอาชญากรรมครั้งต่อไป

สำหรับผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เนื่องจากผู้แทนชุมชนเป็นผู้ที่สมาชิกในชุมชนให้การเคารพนับถือ และสมาชิกในชุมชนมีความศรัทธาและความเชื่อ ทำให้ไม่ว่าผู้แทนชุมชนที่มาจากความศรัทธาและเคารพนับถือของชุมชน จะทำกิจกรรม ตัดสินใจประการใดสมาชิกในชุมชนพร้อมจะทำตามก็จะเห็นด้วยเสมอ

การกระทำผิดในชุมชนของเหล่าสมาชิกในชุมชนเองนั้น ถือเป็นเรื่องที่ทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความโกรธ เกิดความกลัว เกิดการไม่ยอมรับบุคคลที่ได้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดโดยการปลั่งพลาตหรือตั้งใจ เพราะเมื่อผลของการกระทำนั้นได้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชนเกิดความเดือดร้อน เป็นไปได้ยากที่สมาชิกในชุมชนจะยอมรับกลับคืนสู่ชุมชนได้ดังเดิม

อย่างที่ได้อธิบายถึงจุดหมายของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้วว่า กระบวนการข้างต้นมุ่งผสานความสัมพันธ์รอยร้าวซึ่งเป็นแผลภายในจิตใจแก่ทั้งผู้เสียหาย ทั้งอาชญากรและชุมชนให้กลับคืนสู่สภาวะสมดุลดังเดิม ดังนั้นผู้แทนชุมชนหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการหามาตรการ แก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกผู้ก้าวพลาดของตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถสรุปบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. **บทบาทของผู้แทนชุมชนในการไกล่เกลี่ย** คือ ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น เป็นการทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหาย กับผู้กระทำผิด ได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุย โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เหยื่อได้ระบายความเจ็บปวดที่ได้รับจากการกระทำจากผู้กระทำผิด และให้ผู้กระทำผิดได้ พูดถึงเหตุผล ความจำเป็นที่ได้กระทำผิดไป และให้ยอมรับการกระทำผิดของตนเองอย่างจริงใจ พร้อมชดใช้ความเสียหายให้แก่เหยื่อจากผลการกระทำนั้นๆ ซึ่งถ้าทั้งเหยื่อและผู้กระทำผิด มีเหตุผลประการใดเล็กๆน้อยๆ ที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้แทนชุมชนจะเป็นคนกลาง เป็นผู้เข้ามามีบทบาทในการช่วยไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่าย เพราะผู้นำชุมชนก็ถือเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้อาวุโส หรือเคารพนับถือ อาจทำให้ทั้งเหยื่อและผู้กระทำผิด เกิดความเชื่อถือ ซึ่งก็จะนำไปสู่การหาทางออกที่สมเหตุสมผลได้ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นเปิดโอกาสให้ทั้งผู้แทนชุมชนของเหยื่อและผู้แทนชุมชนของผู้กระทำผิดเข้าร่วมด้วย ดังนั้นผู้แทนชุมชนทั้งสองฝ่ายไม่ควรเข้าข้างฝ่ายของตนเอง แต่ควรมีความเป็นกลางให้มากที่สุด

2. **บทบาทของผู้แทนชุมชนในการประนีประนอม** โดยบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้นในบทบาทของการประนีประนอมนั้น ผู้แทนชุมชนจะเป็นตัวกลางในการช่วยไกล่เกลี่ยระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิดจากเดิมที่อาจจะมีการไม่ยอมกันแต่ผู้แทนชุมชนจะเป็นตัวช่วยให้ทั้งสองฝ่ายเกิดการประนีประนอมยอมความกันได้ โดยอาจจะใช้วิธีการเสนอแผน ข้อตกลง ที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถยอมรับได้ โดยไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียเปรียบ ทั้งสุดท้ายทั้งเหยื่อและผู้กระทำผิดเกิดความเข้าใจและจบกันได้ด้วยดี

3. **บทบาทของผู้แทนในการเป็นผู้ประสาน** ถึงแม้ว่าในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะมีผู้ประสานคือพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานแล้วก็ตาม แต่โดยสามัญสำนึกของผู้แทนชุมชนโดยส่วนมากในกระบวนการนี้นั้น มุ่งเน้นให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดพบปะพูดคุย หาทางออกในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้แทนชุมชนจะมีบทบาทเป็นผู้ที่คอยพูดประสานความเข้าใจของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายคืนความสัมพันธ์ที่ดีดังเดิม

4. **บทบาทของผู้แทนชุมชนในการหาข้อสรุปตกลงจากการประชุม** โดยในบทบาทนี้หลังจากที่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ดำเนินการมาถึงช่วงสุดท้าย ผู้แทนชุมชนจะทำหน้าที่ในการช่วยเหลือกลุ่มในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ถึงการจัดทำแผน มาตรการในการแก้ปัญหา รวมถึงเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำไปสู่ข้อตกลงอันดี ที่มีความเหมาะสมแก่บุคคลทั้งสองฝ่าย

5. **บทบาทของผู้แทนชุมชนในการติดตามผล** โดยบทบาทนี้จะเป็นบทบาทต่อเนื่องหลังจากที่มีการบันทึกข้อตกลงของผู้กระทำผิดกระทำแล้ว ผู้แทนชุมชนจะเป็นผู้ที่คอยติดตามพฤติกรรมกรรมการทำตามข้อตกลงของเด็กที่กระทำผิด รวมทั้งติดตามว่าพฤติกรรมของเด็กหลังจากผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำอีก

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้แทนชุมชนที่นำเสนอข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ และผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการในการกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ว่าเป็นอย่างไร ในการหามาตรการ แก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู และสามารถกลับมาใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติ

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม (Social Control Concept)

สังคมทุกสังคมมีการพยายามสร้างและถ่ายทอดค่านิยมให้กับสมาชิกโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ฯลฯ ซึ่งถ้าสถาบันที่มีหน้าที่ขัดเกลาทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีแล้ว สมาชิกของสังคมนั้นๆ จะกลายเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ

1.7.1 ความหมายของการควบคุมทางสังคม

สำหรับความหมายของคำว่า การควบคุมทางสังคม ได้มีนักวิชาการแสดงทัศนะไว้ดังต่อไปนี้

เอ็ดเวิร์ด รอลซ์ (อ้างถึงใน พระมณเฑียร สังข์เงิน, 2544 :10) ได้ให้ความหมายการควบคุมทางสังคม คือรูปแบบและวิธีการต่างๆ ที่สังคมใช้ควบคุมให้สมาชิกในกลุ่มหรือในสังคมแต่ละแห่งประพฤติปฏิบัติในสอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม หรือตามที่คนส่วนใหญ่ในกลุ่มนั้น คาดหวังและยอมรับ เพื่อความเป็นระเบียบและความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม

สมศักดิ์ วชิรพันธ์ (2537) กล่าวถึงความหมายของการควบคุมทางสังคมว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลในสังคมประพฤติ ปฏิบัติตามที่สังคมได้คาดหวังไว้หรือควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมหรือเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

สมนึก ชัชวาล (2531, น.9) ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคมว่า เป็นวิธีการทางสังคมที่ทำให้บุคคลต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของสังคมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

จากความหมายข้างต้น สามารถประมวลสรุปความหมายของการควบคุมทางสังคมว่า เป็นกระบวนการที่สังคมใช้ในการควบคุมสมาชิกในสังคม ให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่ทางสังคมได้วางเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

1.7.2 ลักษณะของการควบคุมทางสังคม

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551: 259) แบ่งลักษณะของการควบคุมทางสังคมกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. **การควบคุมสังคมจากภายใน (Internal social control)** คือการควบคุมทางสังคมเป็นเรื่องต่อจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมกำหนดไว้เพื่อรักษาระดับของการจัดระเบียบและองค์การทางสังคม รวมทั้งเป็นพฤติกรรมที่กลายเป็นแบบแผนพยากรณ์ความเป็นไปในภายหน้า ดังนั้นสังคมพยายามขัดเกลาสมาชิกของตน เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมต้องการ ถ้ากระบวนการขัดเกลามีประสิทธิภาพ บุคคลก็จะกระทำการต่างๆ โดยไม่ต้องหยุดคิดว่าอะไรผิดหรือถูก เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเพราะเขาหรือหล่อนปฏิบัติตามบรรทัดฐานสังคม เมื่อบุคคลใดจะกระทำการฝ่าฝืนบรรทัดฐานเขาก็จะรู้สึกละอายแก่ใจและไม่สบายใจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้กลายเป็นการควบคุมจากภายในโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2. **การควบคุมสังคมภายนอก (External social control)** คือเมื่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคมล้มเหลว และบุคคลไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม กลไกการควบคุมสังคมภายนอกก็จะถูกนำมาใช้เพื่อรักษาบรรทัดฐานให้คงอยู่ต่อไป คนบางคนไม่รู้สึกละอายหรือละอายหรือเกรงกลัวต่อการกระทำผิดกฎหมาย กฎกติกาทางสังคม ตัวอย่างเช่น มือปืนรับจ้าง (a paid killer) เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดชัดเจนถึงผลของกระบวนการทางสังคมที่ทำหน้าที่บกพร่อง เพราะเขาไม่ได้แสดงความรู้สึกเศร้า เสียใจ หรือละอายต่อบาปภายหลังประกอบอาชญากรรม ซึ่งกรณีดังกล่าวควรใช้วิธีการควบคุมสังคมภายนอกโดยการลงโทษ ซึ่งน่าจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งชั่งใจก่อนกระทำผิดมากขึ้น

1.7.3 วัฒนธรรมกับการควบคุมสังคม

Edward Tylor (Cohen & Orbuch, 1988) (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551: 262) ได้ให้คำนิยาม “วัฒนธรรม” ว่าหมายถึงสิ่งซับซ้อน ซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ

ศีลธรรมจรรยา กฎหมาย ประเพณี และสรรพสิ่งต่างๆ ที่มีขึ้น รวมถึงความเคยชินต่างๆ ที่ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

วัฒนธรรมควบคุมสังคมได้โดยส่งอิทธิพลผ่านทางเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1.1 บรรทัดฐาน (norms) หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ และความคาดหวังของสังคม ซึ่งเป็นแนวทางกำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกสังคม ทั้งในลักษณะห้ามทำและให้ทำ

บรรทัดฐานแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) **วิถีประชา (folkway)** เป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยทั่วไปจนเกิดความเคยชิน ไม่รู้สึกเป็นภาระเมื่อปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนก็ไม่มี การลงโทษอย่างรุนแรง

2) **จารีตหรือกฎศีลธรรม (mores)** เป็นบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม (moral) และข้อห้ามทางสังคม (taboo) ใช้กับการแต่งงาน ความสัมพันธ์ทางเพศ ฯลฯ โดยการบังคับให้กระทำหรือห้ามกระทำหนักแน่นกว่าวิถีประชา ใครฝ่าฝืนจะได้รับการตอบโต้ด้วยความรู้สึกที่รุนแรงกว่า

3) **กฎหมาย (law)** เป็นบรรทัดฐานที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการ ระบบและเป็นทางการ เพื่อควบคุมความประพฤติสังคมให้อยู่ในกฎ กติกา มารยาทที่กำหนดไว้ ผู้ประพฤติเบี่ยงเบนหรือผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจะถูกลงโทษโดยตัวแทนที่ทำหน้าที่บังคับอย่างเป็นทางการ คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์

1.2 การควบคุมทางสังคม (sanction) วิธีการควบคุมสังคมที่จำเป็นและสำคัญซึ่งทุกคนต้องใช้ คือ วิธีการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ซึ่งช่วยสอนให้สมาชิกเรียนรู้ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ แต่บางครั้งบางคนก็ประพฤตินอกกลุ่มนอกทางที่สังคมคาดหวังไว้

1.2.1 วิธีการควบคุมสังคม มี 2 วิธี คือ

1) **การควบคุมทางสังคมเชิงบวก หรือเชิงปฏิฐาน (positive sanctions)** เป็นวิธีการควบคุมสังคมโดยใช้กำลังใจแก่บรรดาสมาชิกที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานสังคม สิ่งที่ให้คือ รางวัลในระดับต่างๆ กัน ได้แก่ รางวัลที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic reward) เช่น เหรียญตราเชิดชูเกียรติยศ เป็นต้น รวมไปถึงการให้รางวัล ทางวัตถุ (physical reward) ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดสถานภาพทางสังคม เช่น ทรัพย์สินเงินทอง ความมั่งคั่ง และอำนาจเหนือบุคคลอื่น เป็นต้น

2) การควบคุมทางสังคมเชิงลบ หรือเชิงนิเสธ (negative sanction)

เป็นวิธีการควบคุมทางสังคมซึ่งใช้เพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา สิ่งที่ได้คือ การลงโทษ (punishment) โดยอาจกระทำทั้งการใช้กำลังบังคับอย่างเปิดเผย (overt force) หรือโดยการใช้สัญลักษณ์ต่าง รวมถึงการระงับสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ตามธรรมชาติ เช่น การห้ามมิให้ใช้เสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ เป็นต้น การลงโทษที่รุนแรงสุด คือการตัดออกจากสังคมด้วยการประหารชีวิต

1.2.2 ระดับการควบคุมทางสังคม มี 3 ระดับ ดังนี้คือ

1) **ระดับปัจเจกบุคคล (individuals)** เป็นวิธีการควบคุมสังคมโดยให้รางวัลหรือให้การลงโทษระหว่างบุคคล (interpersonal level) ได้แก่ การข่ม การยกย่องชมเชย ให้ของขวัญ เข้าไปใกล้ชิดสนิทสนมด้วย เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี คือเกิดกระแสอิทธิพลทางบวกแก่การปฏิบัติตาม หรือเกิดความทุกข์ น่าสังเวช คือเกิดกระแสอิทธิพลทางลบ เป็นการลงโทษแก่การไม่ยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม

2) **ระดับองค์การ (organization)** วิธีการที่ใช้ในระดับองค์การ ยังคงใช้วิธีการเสมือนหนึ่งการจัดฉากเล่นละคร ด้วยการให้รางวัลแก่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา และลงโทษแก่พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในระดับที่เป็นทางการมากยิ่งขึ้นโดยผ่านทางสถาบันต่างๆ ได้แก่ โรงเรียน หน่วยงานต่างๆ โดยผู้มีอำนาจเหนือการบริหารจัดการองค์การต่างๆ เป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนค่าตอบแทนต่อผลงานที่ต้องการ ระยะเวลาการทำงาน ชนิดของงาน ขนาดและสถานที่ทำงาน โอกาสในการเลื่อนระดับตำแหน่ง รวมทั้งโอกาสที่ควรได้รับการสรรเสริญยกย่องหรือตำหนิติเตียนทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ซึ่งเขามีอิทธิพลกำหนดทั้งการให้รางวัล และการลงโทษ รวมทั้งการทำให้สมาชิกสังคมรู้สึกอับอายขายหน้าหรือรันทด กระวนกระวาย ซึ่งเป็นการลงโทษในอีกลักษณะหนึ่ง

3) **ระดับสังคม (societies)** ในระดับสังคมส่วนใหญ่จะให้รางวัลและลงโทษแก่สมาชิกผ่านทางระดับปัจเจกบุคคลและระดับองค์การ เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าอำนาจในการควบคุมทางสังคมขององค์การนั้น ถูกตอกย้ำให้เข้มข้นมากขึ้นด้วยระบอบของชื่อเสียงเกียรติยศที่สังคมให้ค่าแก่ทรัพย์สินเงินทอง ยศถาบรราดศักดิ์ และอิทธิพลขององค์การดังกล่าว ย่อมส่งผลไปยังปัจเจกบุคคลที่อยู่ในองค์การให้ปฏิบัติตามกระแสอิทธิพลนั้น

1.2.3 รูปแบบของการควบคุมทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1) การควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ (informal sanctions) เป็นรูปแบบการควบคุมทางสังคมที่ใช้ในกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) และชุมชนขนาดเล็ก โดยวิธีการควบคุมสังคมผ่านกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองอย่างใกล้ชิดต่อการกระทำของบุคคลแต่ละคนภายในกลุ่ม บุคคลที่มีอิทธิพลเหล่านั้น ได้แก่ ครู พระ นักบวช กลุ่มเพื่อน หรือถ้าจะใช้วิธีการควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการผ่านบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ห่างออกไป จะกระทำการโดยวิธีการเล็กๆ การชูชิบนิินทา การวิพากษ์วิจารณ์ หรือหัวเราะเยาะ

2) การควบคุมทางสังคมแบบเป็นทางการ (formal sanctions) เป็นรูปแบบการบังคับควบคุมและกดดันให้มีการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมโดยตรง เรียกว่าเป็นการบังคับอย่างเป็นแบบแผน โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ กรมตำรวจ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาล ราชทัณฑ์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โรงพยาบาลนิติจิตเวช สถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด สถานสงเคราะห์ และองค์กรสังคมสังคมสงเคราะห์ต่างๆ โดยที่ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ จัดว่าเป็นตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ควบคุมสังคมที่เคร่งครัดเป็นทางการมากที่สุด ขณะที่หน่วยงานอื่นๆ ข้างต้นต่างก็มีหน้าที่ในการควบคุมเชิงบังคับที่เคร่งครัดน้อยกว่ากลุ่มแรก

1.3 บทบาทและสถานภาพ (role and status) ซึ่ง สถานภาพ คือ ตำแหน่งของบุคคลในสังคม ใช้ในการประชาสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างกันในสังคม ซึ่งสถานภาพมีทั้งที่ได้มาโดยกำหนด (ascribed status) เช่น เป็นหญิง-ชาย เป็นลูก เป็นต้น หรือสถานภาพที่ได้มาโดยการกระทำ (achieved status) เช่น ตำรวจ ขโมย ฯลฯ ส่วน บทบาท หมายถึงการกระทำที่ขึ้นอยู่กับสถานภาพที่คนๆ นั้นมีอยู่ เช่น บทบาทของพ่อ ครู นายจ้าง ฯลฯ

นักสังคมวิทยาเชื่อว่าบทบาทมีความสำคัญต่อการควบคุมสังคมในลักษณะที่เรียกว่า “การควบคุมซึ่งกันและกัน” (reciprocal control) คือเป็นกระบวนการจัดระเบียบทางสังคม และพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมคนอื่นๆ ทำให้พฤติกรรมของตนเองถูกควบคุมด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น มารดากับบุตร นายจ้างกับลูกจ้าง เป็นต้น

1.4 กลุ่มและการเข้าร่วมสังคม (groups & societal entry) กลุ่ม หมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งมนุษย์ชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ตั้งแต่อยู่กันเป็นคู่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ประกอบธุรกิจ ไปวัด และการเข้าร่วมองค์กรขนาดใหญ่ระดับชาติและระดับโลก กลุ่มจึงมีอิทธิพลควบคุมเหนือพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม

ขณะเดียวกันการรับสมาชิกใหม่เข้าร่วมกลุ่มหรือในสังคมนั้นกลุ่มหรือสังคมใช้วิธีการขัดเกลาให้สมาชิกใหม่เรียนรู้และปฏิบัติตามมาตรฐานของกลุ่ม หรือบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดไว้ จึงเท่ากับเป็นการควบคุมการกระทำของสมาชิกใหม่ไว้ด้วยเช่นกัน

โดยการเข้าร่วมในสังคมของสมาชิกใหม่อาจเกิดจากการเป็นทารกซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว หรือการเข้าสู่กลุ่มเนื่องจากการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคม ดังนั้นวิธีการที่สังคมใช้กับสมาชิกใหม่เหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม คือ

1. ใช้วิธีการขัดเกลาทางสังคมขั้นปฐมภูมิแก่บรรดาสมาชิกใหม่
2. ใช้วิธีการขัดเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิแก่สมาชิกที่เปลี่ยนสถานภาพ
3. ใช้วิธีการผสมผสานกลมกลืน (assimilation) กับคู่สมรส
4. ใช้วิธีการกำหนดสัญลักษณ์และพิธีกรรม (physical symbols and rituals) เช่น ไม้กางเขน เป็นสัญลักษณ์ของผู้นับถือศาสนาคริสต์ พิธีโกนจุดจัดขึ้นเพื่อรับเด็กเข้าสู่สังคมผู้ใหญ่ต่อไป เป็นต้น

1.5 การจำแนกความแตกต่างและชนชั้น (differentiation & ranking)

จำแนกความแตกต่างเป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งทำให้บุคคลหรือครอบครัวในแต่ละสังคมแตกต่างกันในด้านอำนาจ สิทธิพิเศษ เกียรติยศ มีทั้งในสังคมแบบเปิดและสังคมปิด

จากแนวคิดการควบคุมทางสังคมที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการศึกษาการควบคุมทางสังคมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะมีการใช้ในสังคมที่มีขนาดเล็ก คือชุมชน ซึ่งจะศึกษาว่าลักษณะของการใช้การควบคุมทางสังคมรูปแบบที่ไม่เป็นทางการของแต่ละชุมชนที่เด็กได้กระทำผิดในคดีที่ศึกษามีลักษณะการควบคุมเป็นอย่างไร เพราะถ้าสังคมมีรูปแบบการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพก็จะช่วยลดปัญหาเด็กกระทำผิดได้

2. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Alana Marie Abramson (2005) ศึกษาบทบาทของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการศึกษาพบว่า บทบาทของชุมชนจะเป็นเสมือนสิ่งที่จะช่วยให้สะพานมีความแข็งแรงระหว่างนักคิด กับเครื่องมือในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากการศึกษาพบว่าชุมชนมีบทบาทความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การไม่ทำตามกฎหรือบทบาทที่ได้รับจะทำให้กระบวนการดังกล่าวไม่สามารถใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการนี้ถือว่าผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญ ที่สุดที่จะกระทำตามบทบาท เพื่อเป็นการประคับประคองให้ชุมชนเกิดความสงบสุข

Mark S. Umbreit, Robert B. Coates, Betty Vos (2002) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับผลของการประชุมกลุ่มครอบครัว จากการ review ผลงานวิจัย 3 ชิ้นในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ งานวิจัยของ Fercello และ Umbreit ในปี 1998 Cold และ wachtel ในปี 1998 และของ McGarrel ในปี 2001 พบว่า ประมาณร้อยละ 95 ของผู้เสียหายเห็นว่ากระบวนการและผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มครอบครัวมีความเป็นธรรม และร้อยละ 89 ของเยาวชนที่กระทำผิดใน Minnesota ก็เห็นว่าข้อตกลงที่ได้จากการประชุมมีความเป็นธรรม มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในเมือง Bethlehem มลรัฐ Pennsylvania และในมลรัฐ Minnesota ประเทศสหรัฐอเมริกาจะแนะนำโปรแกรมการประชุมกลุ่มครอบครัวให้แก่คนอื่นๆ และเกือบจะทั้งหมดของผู้เสียหายในการศึกษาวิจัยที่ Indianapolis ระบุว่า จะแนะนำโปรแกรมการประชุมกลุ่มครอบครัวให้แก่บุคคลที่ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับตน เช่นเดียวกับร้อยละ 85 ของเยาวชนผู้กระทำผิดที่ได้เข้าร่วมประชุม จะแนะนำโปรแกรมการประชุมกลุ่มครอบครัวให้แก่เพื่อนๆ ด้วย

Daly (2001) ศึกษาเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวในเมือง Adelaide และเมืองต่างๆ ใน Port Augusta และ whyalla ในประเทศออสเตรเลียพบว่าร้อยละ 80 – 95 ของผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเห็นว่า ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและได้มีโอกาสพูดและแสดงความคิดเห็นในการทำข้อตกลง ร้อยละ 74 ของผู้กระทำผิดรู้สึกว่าการประชุมมีความเป็นธรรมเปรียบเทียบกับร้อยละ 54 ของผู้กระทำผิดที่ถูกดำเนินคดีทางศาล ที่เห็นว่าการตัดสินและการกำหนดโทษของศาลมีความเป็นธรรม โดยสรุปคือเห็นว่าผลจากการประชุม มีความเป็นธรรมมากกว่าการกำหนดบทลงโทษจากศาล

Edwin M. Engel (1978) ได้สรุปผลวิจัยที่ค้นคว้าพฤติกรรมในการระงับข้อขัดแย้งในชนบทภาคเหนือของไทย ในเขตเชียงใหม่ ว่า คนไทยในเขตชนบทนิยมระงับข้อขัดแย้งโดยการประนีประนอมยอมความมากกว่าการฟ้องร้องคดี เมื่อมีกรณีพิพาทหากคู่กรณีตกลงกันเองไม่ได้ก็จะให้บุคคลที่เป็นผู้ที่น่าเคารพเชื่อถือผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้าน ไกล่เกลีและประนีประนอม

กมลกาญจน์ ทิพพาบุญ (2551) การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี: สถานพินิจและคุ้มครองและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1. เด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจากสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี ภายในระยะเวลา

2 ปี ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 – 18 ปี จำนวน 7 คน 2. บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาจำนวน 7 คน และ 3. ได้แก่ผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน และบุคคลที่แวดล้อมเด็กและเยาวชนในชุมชน จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชน หลังจากผ่านการอบรมจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวก กล่าวคือ ตัวเด็กเองมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น รู้สึกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ให้สิ่งดีๆ ทำให้ตนเองเป็นผู้ใหญ่ ในส่วนผู้ปกครอง มีความเห็นว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีในเรื่องของการทำงาน และชุมชน เห็นว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีในเรื่องของการทำตัวเป็นคนดี ขยันเรียนและทำงานดี

สำหรับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนั้น ปัจจัยอันดับแรกคือ ครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนอันมีอิทธิตต่อบุคลิก ลักษณะ และพฤติกรรมของเยาวชนมาตั้งแต่กำเนิด ปัจจัยอันดับสอง คือ ตัวเด็กและเยาวชนเอง โดยเยาวชนมองว่าพฤติกรรมที่กระทำนั้นเป็นผลมาจากความต้องการของตนเองที่ต้องการจะทำเช่นนั้น บุคคลอื่นมีส่วนน้อยมากที่จะบังคับ เพียงแต่ให้คำแนะนำเท่านั้น ปัจจัยอันดับสาม กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ในด้านการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัวกับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้มาจากเด็กและครอบครัวมีปัญหาทางการสื่อสารซึ่งกันและกัน ซึ่งการใช้โครงการนี้มาแก้ปัญหาทำให้เด็กและเยาวชนกับครอบครัวมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น และประการสุดท้าย คือ ชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ถึงแม้ว่าในชุมชนจะมีสิ่งยั่วยุให้เกิดการกระทำความผิดได้ง่าย แต่ถ้าชุมชนมีการให้กำลังใจ คอยดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะกระทำความผิดก็คงมีไม่มากนัก

บุศยา รามจักร (2550) ศึกษาถึงความเห็นของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อนโยบายในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากรในการศึกษาคือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคอีสานที่มีสถานแรกรับ ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ พนักงานพินิจ และผู้อำนวยการสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน

พบว่าความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจฯ ต่อนโยบายการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และเด็กเยาวชนอย่างยั่งยืน แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านการรับรู้นโยบายพบว่าเจ้าหน้าที่เป็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับการรับรู้วัตถุประสงค์ของนโยบาย
2. ด้านการรับรู้วัตถุประสงค์ของนโยบายพบว่าเจ้าหน้าที่เป็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับการรับรู้วัตถุประสงค์ของนโยบาย
3. ด้านการรับรู้ภารกิจและการมอบหมายงานพบว่าเจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับมากในด้านการรับรู้ภารกิจและการมอบหมายงาน
4. ด้านกิจกรรมการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพบว่า เจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับมาก
5. ด้านการปรับปรุงนโยบายพบว่าเจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับมาก
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นด้านการรับรู้นโยบายการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ต่อการรับรู้วัตถุประสงค์ ภารกิจและการมอบหมายงานพบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวก คือมีความสอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย คือควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายทุกขั้นตอน คือให้รู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ค้นคว้า หาสาเหตุปัญหา สร้างรูปแบบ วิธีการแก้ไขปัญหา กำหนดนโยบายวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติการ ดำเนินงานตามนโยบายที่วางไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

วราภรณ์ บัวเดือน (2549) ศึกษาเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อศึกษาบทบาทและปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในชุมชนเอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนในเทศบาล ตำบลพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ชุมชนเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยทำให้เข้าใจ ยอมรับ ยอมความของคู่กรณีอย่างสันติวิธี เป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือเมื่อมีการกระทำความผิด ชุมชนได้รับความเสียหาย การกระทำความผิดไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมปกติ แต่ให้ชุมชนเข้าไปไกล่เกลี่ยการกระทำความผิดนั้นได้ โดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมแก่ทุกฝ่าย

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การคืนอำนาจ แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน ซึ่งสามารถสรุปไว้คือ รัฐควรคืนอำนาจการอำนวยความยุติธรรมบางลักษณะให้แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชนไปจัดการดูแลและใช้อำนาจควบคุมสังคมกันเอง ซึ่งประกอบไปด้วยสองภาคส่วนคือ ภาคส่วนที่คุมอำนาจบริหาร และภาคภาคส่วนที่

ควบอำนาจตุลาการของสังคม แต่ไม่ว่าฝ่ายไหนจะต้องเป็นผู้คืนอำนาจให้แก่ประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติก็หน้าที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะของภาคส่วนผู้กำหนดกฎ กติกาใช้บังคับควบคุมสังคม อย่างเป็นทางการมากที่สุด คือต้องกำหนดออกมาในรูปของกฎหมายที่ทุกฝ่ายยินยอมและเห็นพ้องต้องกัน และเนื่องมาจากประชาชนคือเจ้าของอำนาจเดิม ทั้งสามส่วนควรมีการมอบอำนาจให้ประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

ด้านสังคมและวัฒนธรรมของการคืนอำนาจการอำนวยความยุติธรรมแก่ชุมชน ซึ่งแบ่งเป็น ชุมชนกับบทบาทหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม คือ การรื้อฟื้นแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้อีกครั้ง ทำให้แนวคิดยุติธรรมชุมชน ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่การมีความสร้างสรรค์ในการป้องกันชุมชนจากอาชญากรรมที่ชุมชนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ประชาชนป้องกันตนเอง ลูกหลานจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม กระตุ้นให้มีการเสริมสร้างพลังทางบวกในการป้องกันอาชญากรรม

และชุมชนกับบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม คือเมื่อปัญหาอาชญากรรมเกิดจากคนในชุมชนกระทำแก่คนในชุมชนด้วยตนเอง ปัญหาเหล่านั้นควรที่จะได้รับการควบคุมดูแลแก้ไขโดยชุมชนเช่นกัน

การอำนวยความยุติธรรมแก่ชุมชนจึงเป็นการเสริมพลังชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนปฏิกิริยาของชุมชนและวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งองคาพยพเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น

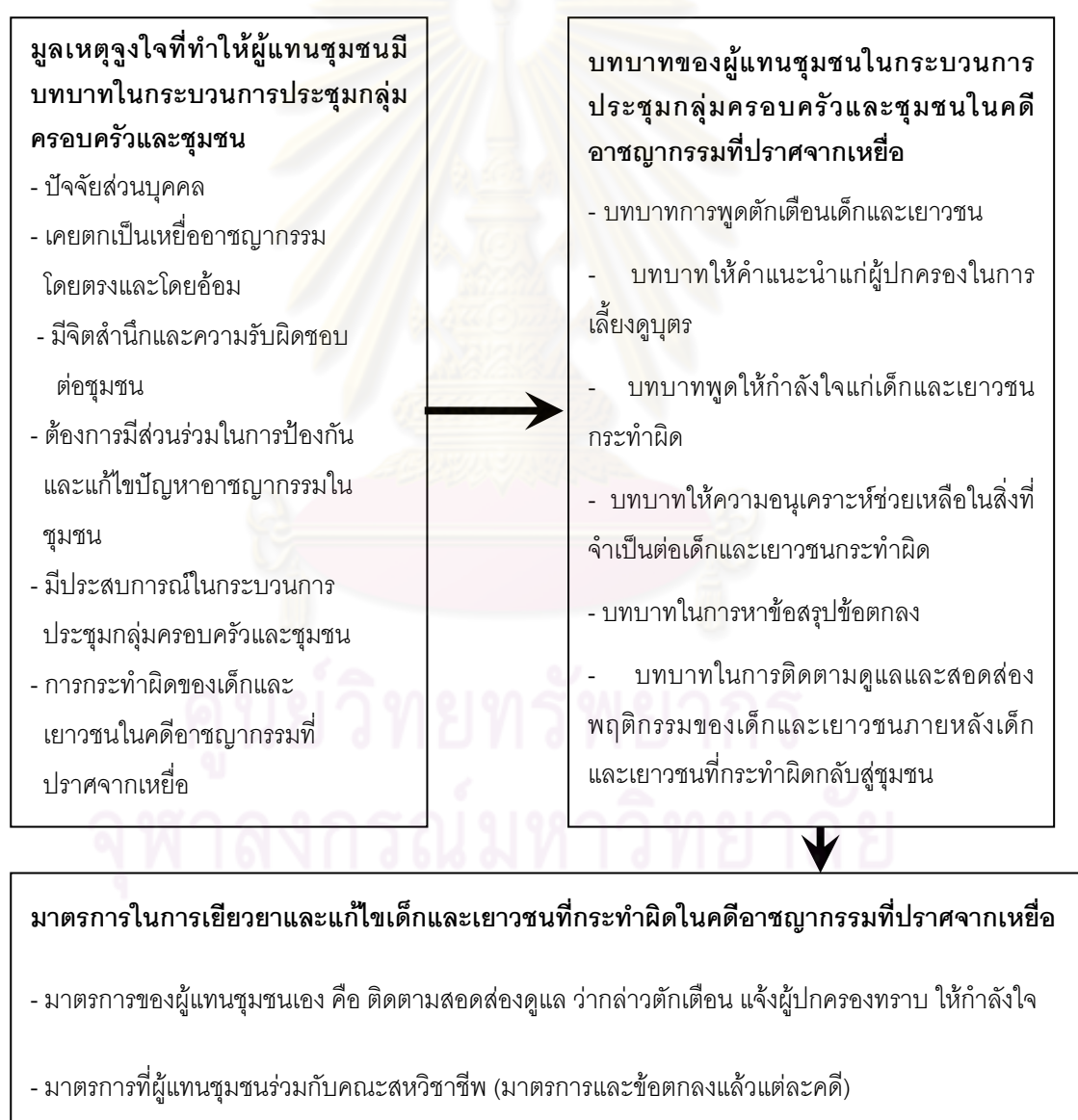
ศศิพร สิงโตมาศ (2546) ศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก” ผลการศึกษาพบว่าหลายประเทศได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาเป็นแนวทางออกแนวความคิดนี้ได้ใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยการนำผู้กระทำผิด บุคคลใกล้ชิดสนิทในครอบครัว ผู้เสียหาย บุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือทั้งสองฝ่ายและตัวแทนจากกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตัวแทนชุมชน มาพบกัน เพื่อร่วมกันหาทางออกและวิธีการแก้ไขปัญหาคดีที่ดีที่สุด ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้เด็กจะได้แสดงถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยมีครอบครัวเป็นผู้กำหนดโทษ เด็กจะไม่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็น ขณะเดียวกันผู้เสียหายก็มีโอกาสที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวมีประโยชน์ในการที่จะช่วยเหลือให้เหยื่อได้รับการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสม อีกทั้งมีความยุติธรรมในการหาข้อตกลงให้แก่ผู้กระทำผิด

กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวช่วยขจัดความขัดแย้งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ คือความขัดแย้งภายในจิตใจ ดังนั้นการประชุมกลุ่มครอบครัวจะช่วยก่อให้เกิดความสมดุลแก่เหยื่อและผู้กระทำผิดได้เป็นอย่างดี และสมควรที่จะมีการพัฒนาการใช้ให้เป็นที่แพร่หลายต่อไป

3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย “บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ”

ภาพที่ 3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง เรื่อง “บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีคือศึกษากรรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร” มีรายละเอียดตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary study) โดยเน้นข้อมูลเกี่ยวกับการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำ ทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่ผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และบทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชนในกระบวนการดังกล่าว เพื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) รวมทั้งการสังเกตการณ์ (observation) เฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยคัดเลือกแล้วว่าสามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่เป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ในเขตพื้นที่ชุมชนเมือง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และผู้แทนชุมชนที่ได้ผ่านการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีข้างต้น โดยข้อมูลแต่ละคดีนั้นจะติดตามจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (ศูนย์ฟื้นฟูบ้านเมตตา) และจะทำการเลือกคดีที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเท่านั้น โดยผลของคดีนั้นได้มีการชดใช้ หรือมีแนวทางในการกำหนดแนวทางแก้ไขความประพฤติ แนวทางการปฏิบัติในแก่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด และคดีสิ้นสุดลงโดยที่เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดไม่ขึ้นสู่ศาล

และรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1 เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งเป็นความผิดที่ปราศจากเหยื่อ 3 ประเภทคดี ได้แก่ คดีเมาแล้วขับ คดียาเสพติด (มีกัญชาไว้ในครอบครอง) และคดีการพนัน โดยจะศึกษาประเภทคดีละ 2 กรณีศึกษา ที่ผ่านการกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว รวมทั้งสิ้น 6 กรณีศึกษา

2.2 ผู้แทนชุมชน ที่ผ่านการประชุมในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนร่วมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน 3 คดีข้างต้น

3. วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักจากที่มาสำคัญ 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจาก

3.1.1 เอกสารทางด้านวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

3.1.2 เอกสารประเภทรายงานการสัมมนา รายงานการประชุม รายงานการสำรวจที่เกี่ยวข้อง ที่องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ได้มีจัดและรวบรวมไว้

3.1.3 ข้อมูลทางด้านหลักกฎหมาย และระเบียบวิธีปฏิบัติของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.1.4 ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

3.1.5 ข้อมูลจากสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (observation) บทบาทของผู้แทนชุมชนและเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ระหว่างดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (two-way communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกมา ทั้งกิริยาท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์อีกด้วย

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) มีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure or guide interviews) โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 กลุ่มเด็กและเยาวชนกระทำผิด ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนถูกดำเนินคดี ข้อหาที่กระทำความผิด และโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิด
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพสถานภาพ รายได้ สภาพครอบครัว ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติการณ์คดี
- 5) ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 13 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างมาจากแนวคิดของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยประกอบด้วยกลุ่มคำถาม 5 ด้าน ดังนี้

1. คำถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน	3 ข้อ
2. คำถามด้านเกณฑ์การพิจารณาคดี	จำนวน	3 ข้อ
3. คำถามด้านหลักการและแนวคิด	จำนวน	3 ข้อ
4. คำถามด้านโทษหรือข้อปฏิบัติ	จำนวน	2 ข้อ
5. คำถามด้านการแก้ไขการกระทำผิด	จำนวน	2 ข้อ

ทั้งนี้ข้อคำถามประกอบด้วยข้อความในเชิงบวกจำนวน 8 ข้อ คือ ข้อที่ 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, และ 13 โดยแต่ละข้อถ้าตอบใช่ให้ 1 คะแนน ตอบไม่ใช่ให้ 0 คะแนน และข้อความเชิงลบ จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 3, 4, 6 และ 12 โดยแต่ละข้อถ้าตอบไม่ใช่ให้ 1 คะแนน ตอบใช่ให้ 0 คะแนน

เมื่อให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว จะนำความรู้ได้ที่มาวิเคราะห์เป็นคะแนนความรู้โดยรวม โดยแบ่งจากคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ คือสูง กลาง และต่ำ ใช้เกณฑ์การแบ่งแบบอิงกลุ่ม (Norm Reference) เป็นหลักในการแบ่ง ซึ่งแบ่งจากคะแนนเฉลี่ย และบวก/ลบ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกลุ่มกลางจะบวก/ลบ ด้วยครึ่งหนึ่งของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มสูงจะบวกด้วย 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและกลุ่มต่ำจะลบด้วย 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2540: 280) ดังนั้นจึงสามารถแบ่งระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และต่ำ โดยมีช่วงคะแนนแต่ละกลุ่มดังนี้

ตารางที่ 3 การแบ่งระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้	ช่วงคะแนนความรู้
ดี	12.58 - 13
ปานกลาง	11.45 - 12.21
ต่ำ	0 - 11.08

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย = 11.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.75

3.2.2 ผู้แทนชุมชน แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ศาสนา สถานภาพ จำนวนบุตร ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และตำแหน่งในชุมชน
- 2) ประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้แทนชุมชน
- 3) ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผู้แทนชุมชน
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพชุมชน
- 5) ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน
- 6) ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน
- 7) ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ
- 8) บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
- 9) มาตรการในการเยียวยา และแก้ไขเด็กกระทำผิด
- 10) ความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เด็กและเยาวชนกระทำผิด

ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามที่กำหนดว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จะสามารถให้คำตอบตามโจทย์การวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา)

2. หลังจากมีหนังสือตอบรับจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้ว ผู้วิจัยได้นำหนังสือตอบรับนั้นไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา)

3. เมื่อเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจฯ (บ้านเมตตา) ได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลแล้ว จึงแนะนำให้ผมเข้าไปพบ คุณบุญญลักษณ์ ซึ่งเป็นพนักงานคุมประพฤติ และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยถึงได้แนะนำตัว และบอกกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย พร้อมทั้งพูดคุย สอบถามถึงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวอย่างคร่าวๆ อีกทั้งผู้วิจัยก็ได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมถึงวัน เวลา สถานที่ และคดี ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและจะเข้ารับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจากคุณบุญญลักษณ์ด้วยเช่นกัน

4. ในวันเดียวกันที่ผมได้เจอคุณบุญญลักษณ์นั้น คุณบุญญลักษณ์ ก็ได้พาผู้วิจัยไปแนะนำตัวกับคุณเพชรินทร์ ซึ่งเป็นนักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอีกท่านหนึ่ง ซึ่งสุดท้ายผมก็สอบถามทุกเรื่องเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจากคุณเพชรินทร์ ตลอดมา

5. เมื่อทราบวัน เวลา สถานที่ และคดี แล้ว ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าเก็บข้อมูล และร่วมสังเกตการณ์ในระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้น วิจัยได้มีการโทรนัดคุณเพชรินทร์ ก่อนทุกครั้ง เพื่อพบปะพูดคุย รวมถึงขอคำแนะนำ คำชี้แจง จากคุณเพชรินทร์ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

6. ในระหว่างการประชุมนั้นจะมีคุณเพชรินทร์เป็นผู้ให้ความรู้และอธิบายกระบวนการ และภายหลังการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงได้มีโอกาสพบกับ

เด็กและเยาวชนกระทำผิด โดยผู้วิจัยเข้าไปแนะนำตัว และบอกกล่าววัตถุประสงค์ รวมถึงอนุญาต สัมภาษณ์ กับเด็กและเยาวชนกระทำผิด ซึ่งเยาวชนตอบรับด้วยความยินดี

7. การสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้น จะใช้เวลาหลังจากการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน เสร็จสิ้น โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และมีการ โทรศัพท์พูดคุย และสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

4.2 ผู้แทนชุมชน

ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลผู้แทนชุมชนจากคุณเพชรินทร์อีกเช่นกัน โดยผู้วิจัยจะพบผู้แทน ชุมชนในวันที่มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงเข้าไปแนะนำตัว รวมถึงบอกกล่าววัตถุประสงค์ในการมา และขออนุญาต เข้าสัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน ภายหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเสร็จสิ้น ซึ่งผู้แทน ชุมชนก็ได้ให้ความเมตตา ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ได้ ผู้วิจัยจะใช้เวลาหลังจากการประชุมกลุ่มฯ สัมภาษณ์ผู้แทนชุมชนประมาณ คนละ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และโทรศัพท์สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

5. ขั้นตอนการสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์ แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนยินดีให้ข้อมูล และ พุดคุยจนจบกระบวนการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยเริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสอบถามข้อมูลส่วนตัว การเรียน การทำงานในปัจจุบัน สภาพภายในชุมชน ประสบการณ์ใน การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลา ประมาณ 10 นาที

3) การสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย บทบาท และความคิดเห็นใน กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตามประเด็นในแบบ สัมภาษณ์

4) ผู้วิจัยปิดการสัมภาษณ์ด้วยการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ และขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และนัดหมายหากมี ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการเพิ่มเติม

5) การสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็น จากการสัมภาษณ์ และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาทบทวนจาก ข้อมูลที่มีการบันทึกเสียงไว้

อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีอุปสรรคในการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนมีภารกิจอื่นๆ ได้แก่ ภาระหน้าที่ในการทำงาน การดูแลครอบครัว และธุระส่วนตัวของแต่ละคน ทำให้ข้อมูลที่ได้ในครั้งแรกนั้นไม่มีความสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลได้อนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถโทรศัพท์สัมภาษณ์ในส่วนของคุณสมบัติที่ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งสุดท้ายผู้วิจัยก็ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในที่สุด

6. หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

จริยธรรมในการเก็บข้อมูลเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ในการทำวิจัย เนื่องจากในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนเป็นผู้ให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์อาจมีคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งในกรณีของผู้แทนชุมชน มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว ฉะนั้นเพื่อรักษาประโยชน์อันชอบธรรม ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการเปิดเผยตนเองของนักวิจัย ในการทำวิจัยโดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนทราบ โดยไม่ปิดบังรายละเอียดในการทำวิจัย หรือหลอกลวง หรือปลอมตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ

2. การให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมให้เก็บข้อมูลโดยสมัครใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ และสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวาจา และให้คำยินยอมทางวาจา

3. การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การรักษาความลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้มีการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งหากข้อมูลถูกเปิดเผยอาจส่งผลกระทบต่อกรณีชีวิตเด็กและเยาวชน และผู้แทนชุมชน ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามมาได้ ดังนั้นในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ โดยจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด แต่จะใช้ชื่อสมมติแทน ซึ่งวิธีนี้ถือว่าสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีขีด เพื่อมิให้ผู้ใดนำข้อมูลไปใช้ในแง่บวกและแง่ลบได้

4. การวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและคำนึงถึงความสะดวกก่อนต่อจิตใจของผู้ถูกวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะพยายามรบกวนเวลาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้น้อยที่สุด และในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะพยายามหลีกเลี่ยงคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจ หรือบางครั้ง

ในระหว่างการสัมภาษณ์ หากผู้วิจัยเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีสีหน้าท่าทางอึดอัด ลำบากใจ ผู้วิจัยจะเปลี่ยนประเด็นในการสัมภาษณ์

5. การเข้าร่วมสังเกตการณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องยินยอมให้ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์โดยสมัครใจ ทั้งนี้ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อสังเกตการณ์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทุกท่านก่อนเข้าร่วมทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้ทุกท่านที่เข้าร่วมประชุมทราบวัตถุประสงค์ และไม่เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในตัวผู้วิจัย ทำให้การดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดำเนินไปตามปกติที่สุด เสมือนว่าไม่มีผู้วิจัยมานั่งสังเกตการณ์แต่อย่างใด

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง
- 2) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยแยกเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ และโจทย์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนด ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) จากการจัดทำสารบบจำแนกประเภท (taxonomy) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งเป็น

3.1 เด็กและเยาวชนกระทำผิด จะวิเคราะห์ ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และ ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

3.2 ผู้แทนชุมชน จะวิเคราะห์ บทบาทของผู้แทนชุมชนในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และมาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ จากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากโจทย์การวิจัยที่มุ่งศึกษาว่าผู้แทนชุมชนในฐานะเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมมีลักษณะ บทบาทและความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนกระทำผิดอย่างไร และมีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการข้างต้น รวมทั้งมาตรการในการเยียวยา แก้ไขปัญหาอันเกิดจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างไร เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และผู้แทนชุมชน ที่เข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสิ้น 12 คน และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ มาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา content analysis เพื่อแยกกลุ่มตัวแปรและประมวลสิ่งที่ค้นพบเป็นหมวดหมู่สามารถอภิปรายผลการศึกษาในลักษณะการพรรณนาความ และตอบโจทย์การวิจัยได้ทั้งหมด ซึ่งจะนำเสนอเป็น 2 ส่วนคือ สรุปภาพรวมของกรณีศึกษา และตอบโจทย์วิจัยรวมถึงอภิปรายผลเป็นรายข้อ

1. สรุปภาพรวมกรณีศึกษา

ภาพรวมของข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

1.1 เด็กและเยาวชนกระทำผิด

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชนกระทำผิด ทั้งหมดจำนวน 6 คน มีอายุระหว่าง 14 – 17 ปี ส่วนการศึกษาที่ตั้งแต่วัยจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 มีจำนวนชั้นปีละ 1 คน ศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และไม่ได้ศึกษาต่อ มีจำนวน 1 คน และศึกษาไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 2 คน ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาต่อจำนวน 3 คน มีอาชีพก่อนถูกดำเนินคดีเป็นพนักงานรับจ้าง อย่างไรก็ตามก่อนที่เด็กและเยาวชนทั้งหมดถูกควบคุมตัวดำเนินคดีนั้น มีจำนวน 2 คน ที่พักอาศัยกับบิดามารดา มีจำนวน 1 คนที่พักอาศัยกับบิดา และมีจำนวน 3 คนที่ไม่ได้พักอาศัยกับบิดาและมารดา นอกจากนี้เด็กและเยาวชนทั้งหมดมีการกระทำผิดในข้อหา การพนัน เมาแล้วขับ และยาเสพติด จำนวนคดีละ 2 คน สาเหตุในการกระทำผิด คืออยากรู้ อยากทดลอง และตามเพื่อน โดยเมื่อเด็กและเยาวชนทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

โทษที่ได้รับ กล่าวคือมีเด็กและเยาวชนจำนวน 2 คนในคดียาเสพติดต้องได้รับการบำบัด และ 1 ในจำนวนนี้ต้องทำงานบริการสังคมด้วย นอกจากนี้มีจำนวน 1 คน ในคดีเมาแล้วขับต้องทำงานบริการสังคม ในขณะที่เด็กและเยาวชนอีกจำนวน 3 คนต้องปฏิบัติตามข้อตกลงปกติ เช่น การมารายงานตัวกับนักสังคมสงเคราะห์ทุก 3 เดือน ให้ผู้ปกครองติดตามเอาใจใส่ดูแลเยาวชนให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

1.1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทั้งหมด 6 คน โดยเด็กและเยาวชนจำนวน 5 คนมีบิดามารดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา ในขณะที่เยาวชนจำนวน 1 คนบิดามารดาเสียชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย ปัจจุบันเยาวชนอยู่ในการดูแลของอา ซึ่งอาจบรรพบุรุษ

อาชีพของบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทั้งหมด 6 คน มีอาชีพรับราชการและเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ อย่างละ 1 คน และมีอาชีพรับจ้างจำนวน 4 คน

สถานภาพของบิดามารดาของเด็กและเยาวชนทั้งหมด มีจำนวน 3 คนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ในขณะที่บิดามารดาแยกกันอยู่ บิดาและมารดาถึงแก่กรรม และมารดาถึงแก่กรรมเหลือแต่บิดา มีจำนวนอย่างละ 1 คน

สำหรับรายได้ของบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทั้งหมด มีเพียงจำนวน 1 คนเท่านั้นมีรายได้มากกว่า 20,000 บาท โดยจำนวน 3 คนมีรายได้ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท และอีกจำนวน 2 คนมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท

ในเด็กและเยาวชนทั้งหมดนี้ มีจำนวน 1 คนเป็นบุตรคนเดียวในครอบครัว และอีกจำนวน 4 คน เป็นบุตรที่มีพี่น้องจากบิดามารดาเดียวกัน ในขณะที่จำนวน 1 คนที่มีพี่น้องต่างบิดา นอกจากนี้เด็กและเยาวชนทั้งหมดไม่มีใครสนิทสนมกับสมาชิกในครอบครัวคนใดเป็นพิเศษ และเมื่อเกิดปัญหาเด็กและเยาวชนทั้งหมดจะปรึกษาเพื่อนสนิทของตนเอง โดยเมื่อมีการทำความดี บุคคลในครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนมาก มีความรู้สึกนิ่งเฉย ไม่ได้แสดงความชื่นชมยินดีแต่อย่างใด แต่เมื่อเด็กและเยาวชนทั้งหมดกระทำผิดบุคคลในครอบครัวจะลงโทษด้วยการดูดำ ว่ากล่าว เป็นต้น

1.1.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ ในจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิดทั้ง 6 คน มีจำนวน 4 คน ที่ย้ายมาจากต่างจังหวัด โดยอาศัยอยู่ในชุมชนในกรุงเทพมหานครไม่เกิน 3 ปี และมีจำนวน 2 คนที่มีภูมิลำเนาเป็นกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่กำเนิด ลักษณะสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เด็กและเยาวชนทั้งหมดอาศัยอยู่นั้น เป็นย่านที่พัก

อาศัย และความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนของเด็กและเยาวชนทั้งหมดจะมีความสนิทสนมกัน เฉพาะบ้านใกล้เคียงเท่านั้น

1.1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด ในจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งหมด มีจำนวน 4 คน ที่กระทำผิดในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และมีจำนวน 2 คน กระทำผิดในวันทำงานราชการคือวันจันทร์และวันพุธ สำหรับเวลาในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทั้งหมด มีจำนวน 5 คนกระทำผิดในช่วงเวลากลางคืนตั้งแต่เวลา 22.00 – 02.00 นาฬิกา โดยมีเยาวชนจำนวน 1 คนเท่านั้น ที่กระทำผิดในช่วงเวลากลางวันเวลา 15.00 นาฬิกา สำหรับสถานที่ในการกระทำ ความผิด ของเด็กและเยาวชนทั้งหมด มีจำนวน 3 คน ที่กระทำผิดในสถานที่สาธารณะ (ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมขณะเมาแล้วขับ 2 คน และ เสพกัญชา 1 คน) ในขณะที่อีก 2 คนกระทำ ความผิดโดยใช้สถานที่ของผู้อื่น (บ้านเพื่อนสนิท,คนรู้จัก) ส่วนอีกคนที่เหลือกระทำผิดในบ้านของตนเอง คือคดีการพนัน ในด้านเหตุการณ์ในการกระทำผิดนั้น เด็กและเยาวชนจำนวน 4 คนได้ กระทำผิดร่วมกับเพื่อนและคนรู้จัก (คดียาเสพติดและคดีการพนัน)และอีกจำนวน 2 คน ได้กระทำ ผิดโดยลำพังคือเมาแล้วขับ (รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิดทั้ง 6 คน อยู่ในส่วนของ กรณีศึกษา)

สำหรับความรู้สึกของเด็กและเยาวชนทั้งหมด เมื่อถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับ ดำเนินคดี เด็กและเยาวชนทั้งหมดมีความรู้สึกไม่แตกต่างกันคือ ตกใจ และเสียใจกับสิ่งที่ได้ กระทำลงไป บางคนถึงกับร้องไห้ โดยผู้ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนทั้งหมด กล่าวคือเด็ก และเยาวชนจำนวน 2 ได้รับการช่วยเหลือจากบิดา และอีกจำนวน 2 คนได้รับความช่วยเหลือจาก มารดา ส่วนที่เหลือมี พี่สาว และ อา ให้ความช่วยเหลือ อย่างละ 1 คน นอกจากนี้หลังจากเด็กและ เยาวชนถูกจับกุมแล้ว เด็กและเยาวชนทั้งหมดจะถูกดำเนินคดีโดยการจำคุกเป็นเวลา 1 คืน เนื่องจากเด็กและเยาวชนทั้งหมดกระทำผิดในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถส่งตัวเด็กและ เยาวชนไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ (ติดเรื่องเวลาเปิดทำการของสถานพินิจฯ) และในวันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงส่งตัวเด็กและเยาวชนทั้งหมดไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนกรุงเทพมหานคร จากนั้นทำการลงทะเบียน ระบุหมายเลขประจำตัว สอบปากคำเพื่อ ทำรายงานประวัติ ตรวจสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิต และเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่ม ครอบครัวยุติธรรมและชุมชน

1.1.5 ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของเด็ก และเยาวชนกระทำผิด พบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่ม ครอบครัวยุติธรรมและชุมชนในระดับปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยรวม 11.83 จากคะแนนเต็ม 13 คะแนน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากแบบสัมภาษณ์พบว่า โดยส่วนใหญ่ตอบถูกต้องว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้แสดงความรับผิดชอบ และแก้ไขตนเอง รวมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ข้อตกลงหรือบทลงโทษนั้นต้องไม่ส่งผลร้ายต่อเด็กและเยาวชน เยาวชนสามารถทำงานบริการสังคมเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหายได้ และถ้าเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างครบถ้วน พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องคดีและถือว่าเด็กและเยาวชนไม่เคยกระทำผิดมาก่อน แต่เด็กและเยาวชนบางคนยังไม่แน่ใจว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้นหรือสามารถใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปี และเห็นว่าข้อตกลงเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด

1.1.6 ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีทิศทางไปในเชิงบวก กล่าวคือ ด้านวัตถุประสงค์กระบวนการนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ได้ชดเชยการกระทำผิด เช่น การทำงานบริการสังคม อีกทั้งเด็กและเยาวชนได้พูดคุยและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

ด้านเกณฑ์ในการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีเหมาะสมแล้วที่มีการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้กับคดีเล็กน้อยๆ มีโทษไม่ร้ายแรง

ด้าน ข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีความอึดอัดใจ และไม่เป็นผลเสียหรือส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต แต่มีเยาวชนบางคนเห็นว่าการนัดให้มารายงานตัวในวันทำงานราชการซึ่งตรงกับวันที่มีชั่วโมงเรียน อาจส่งผลกระทบต่อบางเล็กน้อย

ด้านเวลาและสถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสมแล้วที่ให้มีการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เพราะสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ราชการ จึงมีความสะดวกในการมาใช้บริการ อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนบางคนเห็นว่าการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจฯ นั้นสร้างความกดดันให้แก่เขา ส่วนความคิดเห็นด้านเวลานั้นเด็กและเยาวชนเห็นว่าควรใช้เวลาในการประชุมกลุ่มฯ ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งที่ผ่านมากการใช้เวลาก็มีความเหมาะสมแล้ว

“การทำกรประชุมกลุ่มๆ ผมไม่อยากประชุมกลุ่มๆ ที่สถานพินิจฯ เพราะทำให้ผมคิดถึงวันที่ตำรวจพาผมมาที่นี่ ผมรู้สึกกดดัน และคิดถึงวันที่ผมทำผิดพลาด

พงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

ด้านการดำเนินการในกระบวนการประชุมกลุ่ม เด็กและเยาวชนเห็นว่า เด็กและเยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และพอใจกับการดำเนินการที่มีขั้นตอนตามลำดับ กล่าวคือ มีการให้ทุกคนในที่ประชุมได้พูดคุย แสดงความเห็น โดยเรียงลำดับจนครบทุกคน

ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว คือไม่มากเกินไปจนทำให้รู้สึกกดดัน

และในด้านการถาม - ตอบ คำถาม ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนมากเห็นว่า เป็นคำถามที่ตอบไม่ยาก และไม่ต้องใช้เวลาในการคิดคำตอบนาน เพราะเป็นคำถามเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน แต่ยังมีเยาวชนบางคนเห็นว่า คำถามบางคำถามต้องใช้เวลาในการคิดนาน เช่นการถามเรื่องอนาคตว่าอยากเป็นอะไร จะดำเนินชีวิตอย่างไรต่อไป เป็นต้น

1.1.7 ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะสามารถให้กำลังใจเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดี อีกทั้งให้คำแนะนำที่ดีในการดำเนินชีวิต และมีผู้แทนชุมชนบางคนเสนอความช่วยเหลือ เช่นผู้แทนชุมชนจากมูลนิธิ mercy เป็นต้น นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในส่วนของ การตรวจตรา ดูแลสมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความสงบปราศจากอบายมุขทั้งปวง อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนส่วนนี้ก็ยังเห็นว่าผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทน้อยมาก ทั้งบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และบทบาทในการตรวจตรา ติดตาม ดูแลสมาชิกในชุมชน

1.2 ผู้แทนชุมชน

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้แทนชุมชน จำนวน 6 คน มีอายุระหว่าง 45 – 72 ปี ผู้แทนชุมชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว และส่วนใหญ่มีบุตร 2-4 คน มีผู้แทนชุมชนเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มีบุตรจำนวน 1 คน

ด้านการศึกษามีจำนวน 4 คนจากผู้แทนชุมชนทั้งหมด ที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี ในจำนวนนี้จบการศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ (การบัญชี) สาขานิติศาสตร์ และสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างละ 1 คน

ด้านอาชีพ ในจำนวนผู้แทนชุมชนทั้งหมด มีจำนวน 3 คนที่มีอาชีพหลัก ส่วนจำนวนที่เหลือเป็นข้าราชการบำนาญ ลูกจ้างประจำปลดเกษียณ และแม่บ้าน อย่างละ 1 คน ทั้งนี้ผู้แทนชุมชนทั้งหมดไม่มีอาชีพเสริมใดๆ นอกจากช่วยเหลืองานด้านบริการสาธารณะ

ด้านรายได้ ผู้แทนชุมชนทั้งหมด มีจำนวน 5 คนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 – 40,000 บาท ส่วนอีกคนที่เหลือ รายได้จะได้รับจากบุตรในแต่ละเดือนซึ่งมีจำนวนที่ไม่แน่นอน

ผู้แทนชุมชนทั้งหมด มีเพียงแค່รายได้เท่านั้นที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ เกิดเป็นระยะเวลา 71 ปี ส่วนผู้แทนชุมชนจำนวนที่เหลือได้ย้ายมาจากภูมิลำเนาอื่น และมี ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

ส่วนตำแหน่งในชุมชนนั้น มีจำนวนเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มีตำแหน่งเป็น ประธานชุมชนในปัจจุบัน ส่วนจำนวนที่เหลือมีตำแหน่งในชุมชนดังนี้ ประธานชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน เคยเป็นประธานชุมชน 2 สมัยๆละ 2 ปี จำนวน 2 คน และเป็นแค่สมาชิกในชุมชน จำนวน 2 คน

1.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม

ในจำนวนผู้แทนชุมชนทั้งหมด มีจำนวน 2 คนที่เคยตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมด้วยตนเอง คือโดนวิ่งราวทรัพย์ และผู้ร้ายขโมยของในบ้านพักอาศัย ซึ่งทั้งสองคน ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้มีจำนวน 1 คน ที่เป็นผู้กระทำ ผิดเสียเอง คือขโมยรถจักรยานยนต์ และโดนตำรวจจับขณะเียวาวัย อย่างไรก็ตามมีจำนวน 3 คน ที่ไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทั้งด้วยตนเองหรือคนใกล้ชิด

1.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการ ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว ของผู้แทนชุมชนทั้งหมดนั้น มีจำนวน 5 คนที่เข้าประชุมกลุ่มฯ มากกว่าจำนวน 10 ครั้ง ในจำนวน นี้มีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ มากที่สุดคือ 30 ครั้ง แต่มีผู้แทนชุมชนคนเดียวเท่านั้นที่เข้า ร่วมประชุมกลุ่มฯ เป็นครั้งแรก

1.2.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

สภาพชุมชนที่ผู้แทนชุมชนทั้งหมดอาศัยอยู่นั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่อยู่อาศัย ในจำนวนทั้งหมด 6 คน มีผู้แทนชุมชนจำนวน 2 คนที่อยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งไม่ปรากฏอาชญากรรม และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นจะมีความสนิทสนมกันเฉพาะบ้านใกล้เคียงเท่านั้น นอกจากนี้มีผู้แทนชุมชนจำนวน 2 คนที่อยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่พักอาศัยแบบมีบริเวณ ซึ่งเกิดอาชญากรรมน้อยมาก ส่วนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นจะมีความสนิทสนมกันมากกว่าชุมชนแบบหมู่บ้านจัดสรร คือมีการไปมาหาสู่รู้จักกันหลายหลังคาเรือน อย่างไรก็ตามมีจำนวนผู้แทนชุมชนอีก 2 คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งยาเสพติด อบายมุข ซึ่งก่อให้เกิดอาชญากรรมบ่อยครั้ง ส่วนความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างมาก

1.2.5 ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

ด้านการรับรู้การเกิดอาชญากรรมในชุมชน พบว่าผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีวิธีการรับรู้การเกิดอาชญากรรมในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนด้วยการบอกกันปากต่อปาก

ด้านความตระหนักเมื่อรับรู้ว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชนตนเอง พบว่าผู้แทนชุมชนทั้งหมดมีความรู้สึกไม่แตกต่างกันมาก คือ ตกใจ และกังวลถึงความปลอดภัยที่มีต่อการใช้ชีวิตในชุมชน และทุกคนได้แสดงความต้องการที่จะแก้ปัญหา เช่นการพูดคุยปรึกษากับประธานชุมชนหรือพูดคุยปรึกษาระหว่างเพื่อนบ้านด้วยตนเอง

ด้านการปฏิบัติ พบว่า ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยทำหน้าที่เป็นผู้คิดโครงการ เป็นผู้ประสาน ในฐานะที่เป็นประธานชุมชน ผู้แทนชุมชนบางคนมีโอกาสเป็นผู้จัดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลกระชับความสัมพันธ์ให้กับเด็กและเยาวชน ส่วนผู้แทนชุมชนที่ไม่ได้เป็นประธานชุมชนก็มีการเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งแล้วแต่โอกาส

1.2.6 ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

เหตุผลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนของผู้แทนชุมชนพบว่า เพราะมีตำแหน่งในชุมชน และอาศัยในชุมชนมาเป็นเวลานาน จึงเกิดความผูกพันต่อชุมชน อีกทั้งยังอยากให้ชุมชนเกิดความสงบสุข

ส่วนวิธีการที่ผู้แทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม คือ ร่วมเป็นผู้กำหนด จัดกิจกรรม เช่นกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลกระชับความสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ร่วมเป็นผู้ประสานระหว่างสมาชิกในชุมชน และหน่วยงานที่จะมาให้การสนับสนุน และผู้แทนชุมชนที่

ไม่มีตำแหน่งในชุมชนก็เข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกของชุมชนคนหนึ่ง ส่วนความถี่ในการเข้าร่วมส่วนมากแล้วแต่โอกาสว่าจะว่างจากการทำอาชีพหลักหรือไม่ และผู้แทนชุมชนบางคนมีโอกาสดำเนินการตักเตือนสมาชิกในชุมชนที่มีโอกาสจะกระทำผิดด้วยเช่นกัน

1.2.7 ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

ด้านความรู้สึกของผู้แทนชุมชนเมื่อรู้ว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดพบว่าผู้แทนชุมชนไม่ความรู้สึกไม่แตกต่างกัน คือ เศร้าใจ เสียหาย หดหู่ใจ และรู้สึกไม่ดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนทุกคน คิดว่าควรให้ความสำคัญกับคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ เช่น คดีการพนัน คดีเมาแล้วขับ และคดียาเสพติด โดยผู้แทนชุมชนส่วนมากให้เหตุผลว่าคดีข้างต้นสามารถพัฒนาเป็นคดีที่มีเหยื่ออาชญากรรมหรือมีผู้เสียหายได้ ซึ่งก่อความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น จึงควรให้ความสำคัญ ส่วนมาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ผู้แทนชุมชนทุกคนให้ความเห็นว่า การใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรของครอบครัวก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เด็กไม่กระทำผิดได้

1.2.8 บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ผู้แทนชุมชนทั้งหมดนั้น มีจำนวนผู้แทนชุมชน 5 คน ที่ได้แสดงบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยการพูดคุยตักเตือน ให้กำลังใจ ชี้ให้เห็นโทษของการกระทำผิดแก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้มีการให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้ปกครองที่มาประชุมกลุ่มฯ ด้วย อย่างไรก็ตาม มีผู้แทนชุมชนเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มีโอกาสในการติดตาม และได้พูดถึงการติดตามดูแลพฤติกรรมภายหลังเด็กและเยาวชนได้ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปแล้ว

1.2.9 มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับมาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า ผู้แทนชุมชนทั้งหมด ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในกระบวนการข้างต้น ทั้งนี้ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่บอกว่า นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตำรวจ พนักงานอัยการ จะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการเยียวยาเด็กที่จะทำผิด นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มองว่าสถาบันครอบครัวก็สามารถเยียวยาแก้ไขสมาชิกในครอบครัวที่กระทำผิดได้ด้วย

1.2.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ด้านวัตถุประสงค์ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีโอกาสพูดคุยให้คำแนะนำผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทำให้เกิดความเข้าใจกัน

ด้านเกณฑ์การพิจารณาคดี ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับคดีเล็กๆ น้อยๆ เช่นคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพราะเด็กยังขาดวุฒิภาวะในการคิด กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนในการปรับปรุงแก้ไขตนเอง

ด้านแนวทางการประชุม ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ สัมผัสใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอยู่แล้ว และคิดว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการปรับตัวเป็นคนดี

ด้านเวลา – สถานที่ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ เห็นว่า เวลาในการประชุมไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง ส่วนสถานที่ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีความพอใจและเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ผู้แทนชุมชนบางคนเห็นว่าควรจัดให้มีการดำเนินการประชุมโดยใช้โต๊ะกลม เพราะจะทำให้เห็นกิริยาในการพูดและปฏิกิริยาตอบรับ ระหว่างผู้พูดกับผู้รับฟัง

ด้านจำนวนคน ผู้แทนชุมชนทุกคน มีความพอใจ และเห็นด้วยในจำนวนคนที่เข้าร่วมประชุม คือไม่เกิน 8 คนที่ทำการประชุมกลุ่มๆ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามยังมีผู้แทนชุมชนเพียงคนเดียว ที่คิดว่านักจิตวิทยาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาทางจิตวิทยา ซึ่งยากแก่การเข้าใจ และส่งผลต่อการให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ด้านการดำเนินการประชุม ผู้แทนชุมชนทุกคนได้ออกความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทุกคนรับฟังเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนทุกคน ให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรดำเนินการประชุมในรูปแบบที่เป็นทางการเกินไป เพราะจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกกดดัน และเครียด ควรใช้การพูดคุยสนทนาดีกว่า

ด้านโทษหรือข้อปฏิบัติจากการประชุม ผู้แทนชุมชนทุกคนคิดว่ามีความเหมาะสมแล้ว เพราะไม่เน้นการลงโทษ แต่เน้นการแก้ไขพฤติกรรม ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชน และเด็กและเยาวชนคงไม่กระทำผิดซ้ำอีก เพราะจะไม่มีโอกาสครั้งที่สองอีก

2. ลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

2.1 ลักษณะของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าลักษณะของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. **ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ** กล่าวคือผู้แทนชุมชนที่มาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน ซึ่งมีตำแหน่งในชุมชนอยู่แล้ว คือเป็นประธานชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ เป็นคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ

นอกจากผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชนแบบทางการแล้ว ยังมีผู้แทนชุมชนอีกลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยเช่นกันคือผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการนั่นเอง

2. **ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ** คือเป็นผู้แทนชุมชนที่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชนแต่อย่างใด แต่สมาชิกในชุมชนให้ความเคารพนับถือ และยกย่อง ศรัทธา ทั้งในเรื่องของความอาวุโส การมีความรู้ดี การมีฐานะที่ดี เป็นต้น ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลก็พบว่าผู้แทนชุมชนที่ไม่ได้มีตำแหน่งในชุมชนอย่างเป็นทางการที่มาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการเกษียณอายุ ผู้อาวุโส ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจการเงินดี สมาชิกในชุมชนผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่นมีความรู้ทางด้านกฎหมาย มีความรู้ทางด้านแพทย์แผนไทย เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข

จากลักษณะของผู้แทนชุมชน 2 ลักษณะข้างต้นนั้น มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิรันดร์ จงวุฒิวเศศ และคณะ (2527) ที่ได้ศึกษาเรื่องผู้นำชุมชน ว่าผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน คือบุคคลที่ชาวบ้านในชุมชนนั้นๆ ยอมรับนับถือเชื่อถือ และเมื่อชาวบ้านมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องอะไรมักจะไปขอคำแนะนำ ส่วนมากเป็นผู้มีประสบการณ์ได้รู้ได้เห็นมามาก เป็นคนที่มีความคิดกว้างไกลกว่าชาวบ้านโดยทั่วไปหรือมีความสามารถเฉพาะด้าน โดยได้แบ่งแยกผู้นำท้องถิ่นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ คือ ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางการให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนของทางราชการในการพัฒนาชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส เป็นต้น
2. ผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการ ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เฉพาะตัวและเป็นแกนนำสำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทาง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมการพัฒนา ตลอดทั้งกิจกรรมทางสังคมนั้น

1.2 บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนนั้น มีบทบาทที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทการพูดตักเตือนเด็กและเยาวชน กล่าวคือ จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์แสดงบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น พบว่าโดยส่วนมากแล้วผู้แทนชุมชนจะแสดงบทบาทไปในทิศทางเดียวกันคือ บทบาทในการพูดตักเตือนกับเด็กและเยาวชนในเรื่องของการห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง รวมถึงการเลิกคบเพื่อนที่ติ เป็นต้น

2. บทบาทในการให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ยังมีบทบาทในส่วนของการให้คำแนะนำในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีความสนิสนมใกล้ชิดแบบเพื่อน เพราะเมื่อบุตรมีปัญหาที่กล้าที่จะนำปัญหานั้นมาปรึกษาผู้ปกครอง อีกทั้งผู้ปกครองควรใช้เวลาแก่บุตร ไม่ทำงานมากเกินไป เป็นต้น

“บทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มฯ ของป้าที่ทำอยู่นั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการตักเตือนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งให้เขาได้เห็นโทษที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบที่บุคคลใกล้ชิดเขาได้รับ นอกจากนี้ป้าก็จะให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตรแก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กไป ในฐานะที่ป้าก็เป็นผู้ใหญ่กว่า พ่อแม่เด็กที่มา แต่ก่อนที่เราจะให้คำแนะนำเขาได้ เราต้องการอ่านประวัติเด็กก่อนว่าเขาเป็นอย่างไร มีอะไรที่บกพร่อง เมื่อเราอ่านประวัติเราก็จะสามารถให้คำแนะนำ

เขาได้อย่างถูกต้อง แต่ละคะดี เด็กแต่ละคนจะมีความต้องการไม่เหมือนกัน เรา
ต้องดูเป็นรายๆ ไป ”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

“บทบาทของคนที่ผมทำในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนคือผม
จะพูดให้คำแนะนำทุกอย่าง เช่นโทษของการทำผิด ผลกระทบที่ได้รับ แนะนำ
ด้านการดำเนินชีวิต และด้านการเรียน ผมจะบอกเขาเหมือนสอนลูกหลานตัวเอง
ให้เขาได้กลับตัวเป็นคนดี นอกจากนี้ผมได้แนะนำวิธีการเลี้ยงลูกให้แก่บิดา
มารดาผู้ปกครองของเด็กด้วย เพื่อให้เขาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ถูกวิธี”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

3. บทบาทการพูดให้กำลังใจแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด กล่าวคือ
ลักษณะการพูดให้กำลังใจแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชนของผู้แทนชุมชนด้วยเช่นกัน เพราะเด็กที่กระทำผิดนั้นส่วนใหญ่ไม่มีเจตนาที่
จะกระทำผิดแต่อย่างใด แต่การกระทำผิดส่วนมากนั้นเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ การกระทำ
ตามเพื่อน เป็นต้น ดังนั้นการพูดให้กำลังใจ เป็นมาตรการหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีกำลังใจที่
จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมเป็นคนดีได้เช่นกัน

“บทบาทในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผมนั้น ส่วนใหญ่ผมจะพูดใน
แง่ของการให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กในกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่พ่อแม่มีเงิน
เท่าที่สัมผัสมาครอบครัวหนึ่งจะมีรายได้เข้าวันละ 250 บาท แต่
ส่วนที่เด็กขาดนั้นคือความอบอุ่น พ่อไม่มีเวลาให้ นอกจากนี้จะพูดเชิงยกตัวอย่าง
โดยเอาตัวผมเองเป็นตัวอย่างให้ดู เปรียบเทียบความโชคดีที่เด็กมีทุนชีวิตที่ดีกว่า
ผม ให้เขารู้ว่าเขามีดีเยอะมาก ดีกว่าใครหลายคน ส่วนการจะให้ทุนแก่เด็กนั้น
ขณะนี้ทางคณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ยังไม่ทุนมากนัก แต่เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้
ยากจน แต่จะมีปัญหาที่ใจเท่านั้น ซึ่งครอบครัวจะต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิด”

นายอาชา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

4. บทบาทให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็นต่อเด็กและเยาวชน
ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้นยังขาดความพร้อมในด้านหลายด้าน แต่ที่

สำคัญนั้นคือเรื่องของการศึกษา เช่นเด็กบางคนมีความสนใจที่จะเป็นโปรแกรมเมอร์ เป็นกราฟฟิค ดีไซน์เนอร์ อยากมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้แทนชุมชน เช่นนางมารศรี เป็นผู้มีความพร้อมในด้านนี้ ได้เสนอความคิดให้เด็กและเยาวชนที่สนใจด้านคอมพิวเตอร์ สามารถไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งผู้ที่จะให้ความรู้นั้นก็คือบุตรของตนเอง ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งของผู้แทนชุมชนที่มีความสำคัญ สามารถเติมเต็มความต้องการของเด็กและเยาวชนด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี

“บทบาทหน้าที่ของกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นไม่มีขอบเขตที่แน่นอนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง แต่เราจะรู้ได้ด้วยตัวของเราเองว่า เราต้องทำทุกอย่างให้ดีขึ้น นั่นคือการพูด พูดให้แง่คิด พูดให้คำแนะนำ หรือให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เด็กและเยาวชนยังขาด ในส่วนตัวของป้า บ้านป้ามีคอมพิวเตอร์หลายเครื่อง ป้อยครั้งที่บ้านอ่านประวัติข้อเท็จจริงของเด็กแล้วพบว่าเด็กอยากได้คอมพิวเตอร์ ป้าก็จะชักชวนเด็กมาเล่นคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ซึ่งป้าก็จะมีโอกาสปลูกฝัง สอนคอมพิวเตอร์ไปในทางที่ดี ดังนั้นบทบาทของกรรมการสงเคราะห์ที่ป้าทำอยู่จะเป็นเรื่องของการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือสิ่งที่เราช่วยได้ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

ซึ่งนอกจากนางมารศรีแล้ว ยังมีนายพ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อยู่ในมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลในพระบรมราชูปถัมภ์ (MERCY) มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในด้านการดูแลทางด้านการศึกษา และด้านอื่นๆ ได้เช่นกัน ซึ่งภายหลังเด็กและเยาวชนออกจากสถานพินิจเด็กและเยาวชนบ้านเมตตาแล้ว มีความเดือดร้อนเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก็สามารถขอความช่วยเหลือกับทางมูลนิธิ โดยผ่านนายพได้เช่นกัน

5. บทบาทของผู้แทนชุมชนในการหาข้อสรุปตกลงจากการประชุม ในการร่วมวางแผนหามาตรการหรือวิธีการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ซึ่งบทบาทในส่วนนี้ของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่จะเป็นการปฏิบัติร่วมกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมกลุ่มฯ ซึ่งมาตรการส่วนใหญ่ที่จะเด็กและเยาวชนนั้นปฏิบัติตามแผนคือ เรื่องของการกำหนดเวลาให้เด็กและเยาวชนกลับบ้าน เรื่องของการให้ส่งผลการศึกษาเมื่อมารายงานตัว เรื่องการทำงาน

บริการสังคม นอกจากนี้จะเป็นเรื่องของการห้ามไม่ให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติ เช่น ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ห้ามคบเพื่อนไม่ดี ห้ามดื่มสุรา ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกประเภท เป็นต้น

6. บทบาทในการติดตามดูแลและสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหลังจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดกลับคืนสู่ชุมชน บทบาทนี้ถือว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญอีกบทบาทหนึ่ง เพราะการติดตามดูแลและสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหลังจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมชุมชนนั้น เป็นมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำอีก

“การติดตามเด็กภายหลังจากที่ได้ประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้วมีความจำเป็น เพราะว่าเด็กจะอยู่ในชุมชนของเรา เราจะต้องสอดส่องพฤติกรรมของเขาว่าเขาประพฤติตามข้อตกลงของการประชุมหรือไม่ ตรงนี้จะต้องเข้มงวด เพราะจะต้องทำให้เด็กนั้นรู้ว่าเขายังอยู่ในความดูแล และยังคงใช้ความผิดอยู่ ซึ่งถ้าในฐานะผู้แทนชุมชนก็มีการไปซักถามถึงพฤติกรรมของเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กอยู่เป็นประจำ ถือว่าบทบาทนี้เป็นบทบาทที่สำคัญของผู้แทนชุมชน”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิจัยยังพบว่าในส่วนของบทบาทการติดตามดูแลและสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหลังจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมชุมชนแล้ว ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอันเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกนั้น ผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทข้างต้นน้อยมาก ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด กับผู้แทนชุมชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น มีที่พักอาศัยอยู่คนละพื้นที่คนละชุมชนกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจางค์ เคียงสุนทร (2550) คือ มีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันกับอาสาสมัครเพียงร้อยละ 68 เท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองจึงส่งผลกระทบต่อการแสดงบทบาทในส่วนของติดตามและสอดส่องพฤติกรรมภายหลังเด็กและเยาวชนกลับสู่ชุมชนของผู้แทนชุมชน ทำให้ผู้แทนชุมชนไม่สามารถแสดงบทบาทการติดตามได้อย่างเต็มที่ และยังคงส่งผลทำให้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่ติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังกลับสู่ชุมชน จะทำให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกก็เป็นได้

“ป่าคิดว่า ถ้าป่ามีอายุไม่มากและเด็กและเยาวชนในชุมชนของป่ากระทำผิด ป่าจะต้องออกไปติดตามดูพฤติกรรมของเด็กด้วยตัวเอง เพราะจะได้เห็นว่าเด็กมีโอกาสไปกระทำผิดซ้ำหรือไม่ อย่างไร ป่าคิดว่าถ้าเราไม่ได้ติดตาม การประชุมกลุ่มฯ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีนั้นคงไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะเด็ยเด็กที่ทำผิดก็จะหนีไปกระทำผิดอีก ป่าคิดว่าบทบาทนี้สำคัญมาก”

นางกุหลาบ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

นอกจากนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของบทบาทการหาข้อสรุปตกลงจากการประชุม ในการการร่วมวางแผนหามาตรการหรือวิธีการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์พบว่า ผู้แทนชุมชนมีบทบาทตรงส่วนนี้บ่อยมากเช่นกัน กล่าวคือ มาตรการหรือวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ เป็นการ Check list ในแบบฟอร์ม “บันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” ซึ่งเป็นหน้าที่ของคณะ สหวิชาชีพ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และอัยการ เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะมีบางมาตรการบางมาตรการเช่น เวลาที่จะให้เด็กและเยาวชนกลับบ้าน การทำงานบริการสังคม เท่านั้น ที่ผู้แทนชุมชนมีบทบาทบ้าง จึงทำให้บทบาทตรงส่วนนี้ของผู้แทนชุมชน มีความขัดแย้งกับหลักการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่ว่าต้องการให้ครอบครัวและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนรับรู้การกระทำของเด็ก เข้ามารับผิดชอบและร่วมกันหาทางแก้ไขด้วยวิธีที่เหมาะสม

จากผลการศึกษาถึงบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องบทบาทของอาสาสมัครชุมชนในกระบวนการจัดการความขัดแย้งของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมด้วยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ของเบญจรงค์ เคียงสุนทร (2550) พบว่าบทบาทของอาสาสมัครชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้น คือ การร่วมวางแผนหามาตรการหรือวิธีการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ซึ่งวิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูที่อาสาสมัครชุมชนได้ทำร่วมกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นคือการกำหนดแผนปฏิบัติในเรื่องการห้ามดื่มสุรา ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ห้ามคบเพื่อนชั่ว ห้ามเที่ยวเตร่เวลากลางคืน ให้กลับไปตั้งใจเรียนหนังสือ และให้ทำงานบริการสังคมมากที่สุด (ร้อยละ 92) และบทบาทที่อาสาสมัครชุมชนมีมากที่สุดคือ การให้คำแนะนำตักเตือนเด็กหรือเยาวชน (ร้อยละ 100)

1.3 ความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงระหว่างมีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในช่วงนี้ ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนของชุมชนที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาศัยอยู่ ซึ่งผู้ประสานการประชุมจำเป็นต้องเชิญผู้แทนชุมชนมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือในวิธีที่เหมาะสมต่อสมาชิกในชุมชนของผู้แทนชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกระบวนการประชุมกลุ่มฯ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่สมาชิกในชุมชนของตนได้กระทำผิด และส่งผลกระทบต่อชุมชน

สำหรับความสำคัญของผู้แทนชุมชนในช่วงระหว่างมีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นมีดังต่อไปนี้คือ

1.1 **ตักเตือน แนะนำและให้กำลังใจ แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด** กล่าวคือ ในระหว่างมีการประชุม นั้น ผู้แทนชุมชนซึ่งถือเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทั้งทางด้านประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในทุกด้าน จะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชน ทั้งในเรื่องของการคบเพื่อน การใช้ชีวิตประจำวัน การรู้จักตัดสินใจและการปฏิเสธ นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนได้ตักเตือนเด็กและเยาวชนในลักษณะของการห้ามไม่ให้เด็กและเยาวชนคบเพื่อนที่ไม่ดี ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขทั้งปวง อีกทั้งผู้แทนชุมชนยังคอยเป็นใจให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชน โดยใช้คำพูดที่ดี เช่น เชื่อว่าลูกเป็นคนดี และสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ หรือลูกมีทุนชีวิตที่เพียงพอ คือมีพ่อแม่ที่รัก มีฐานะที่ดีแล้ว เป็นต้น ซึ่งการที่ผู้แทนชุมชนให้คำตักเตือน คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะทำให้เด็กมีที่พึ่ง มีการดำเนินชีวิตที่ดี ไม่หลงไปในทางเสียหาย ซึ่งถือว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

1.2 **ให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน** กล่าวคือนอกจากผู้แทนชุมชนจะทำการตักเตือน ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจแก่เด็กและเยาวชนแล้ว ผู้แทนชุมชนยังมีส่วนช่วยในการให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

ที่กระทำผิดด้วย ซึ่งส่วนมากจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ เรื่องที่ผู้แทนชุมชนให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนนั้นจะเป็นเรื่องของการให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สามารถกำหนดทิศทางให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีหรือไม่ดีได้ ซึ่งถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกวิธี เช่นการให้เวลาในยามที่เด็กและเยาวชนมีปัญหา ต้องการความช่วยเหลือพ่อแม่และผู้ปกครองควรมีเวลารับฟังและแก้ไขปัญหานั้นไปกับบุตร อีกทั้งเรื่องของการใช้วาจาที่รุนแรงจะทำให้บุตรไม่อยากปรึกษาปัญหา เป็นต้น

1.3 ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็นต่อเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เนื่องจากเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านฐานะ เป็นต้น การมีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ เนื่องจากผู้แทนชุมชนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ นั้นมีศักยภาพทางด้านฐานะค่อนข้างดี เช่น ผู้แทนชุมชนคนหนึ่ง มีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่บ้านหลายเครื่อง จึงชักชวนเด็กและเยาวชนที่สนใจทางด้านคอมพิวเตอร์ไปเรียนรู้ โดยให้ลูกเป็นผู้สอน และไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น หรือแม้แต่ผู้แทนชุมชนบางคนมาตัวแทนจากมูลนิธิ Mercy ซึ่งเป็นมูลนิธิให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนภายหลังออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ จะเห็นได้ว่าการมีผู้แทนชุมชนมีอยู่ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความสำคัญ เพราะสามารถให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนได้

1.4 ร่วมหาข้อตกลง มาตรการ แนวทางแก้ไขเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี กับคณะสหวิชาชีพ เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นสมาชิกในชุมชน จึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่ผู้แทนชุมชนในชุมชนนั้นจะต้องมาร่วมหามาตรการในการเยียวยา แก้ไขสมาชิกของตนเองให้กลับกลายเป็นคนดี โดยส่วนมากจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ พบว่า เรื่องที่ผู้แทนชุมชนจะมีส่วนในการกำหนดเป็นข้อตกลงให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดปฏิบัติคือ เรื่องของเวลาในการเข้าบ้าน และข้อห้ามต่างๆ เช่น หน้าคบเพื่อนไม่ดี ห้ามยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ให้ตั้งใจเรียน เป็นต้น ซึ่งการให้ผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการหาข้อตกลงนั้น จะทำให้เด็กและเยาวชนยอมรับและไม่รู้สึกไม่พอใจ เพราะผู้แทนชุมชนจะรู้จักกับเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว การทำข้อตกลงก็เน้นการแก้ไขพฤติกรรม ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ

2. ช่วงหลังจากที่เด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปแล้วกลับคืนสู่ชุมชน

ช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อเนื่องจากช่วงระหว่างมีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะภายหลังจากเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้วกลับคืนสู่ชุมชน ผู้แทนชุมชนมีหน้าที่ในการติดตามสอดส่อง ดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดว่าปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ประชุมอย่างครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มฯ ผู้แทนชุมชนจะต้องมารายงานให้นักสังคมสงเคราะห์ทราบ ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์จะดำเนินการรายงานผลการปฏิบัติตามข้อตกลงให้พนักงานอัยการทราบ แล้วจะมีการสั่งฟ้องคดีตามปกติต่อไป ซึ่งบทบาทของผู้แทนชุมชนส่วนนี้ก็มีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเกรงกลัว และช่วยให้เด็กและเยาวชนประพฤติตนเป็นคนดีได้ เพราะมีผู้คอยควบคุมดูแลอย่างเช่นผู้แทนชุมชนนั่นเอง

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน มีดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้แทนชุมชน

ผู้แทนชุมชนผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับดี คือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพที่มีความมั่นคง ได้แก่ รับราชการ เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย เป็นที่ปรึกษาด้านการวางระบบบัญชี เป็นลูกจ้างปลดเกษียณ เป็นต้น ในส่วนของรายได้ก็นับพบว่าผู้แทนชุมชนเกือบทั้งหมดมีรายได้ระหว่าง 15,000 – 40,000 บาท ในจำนวนผู้แทนชุมชนที่มาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนี้ ส่วนมากมีตำแหน่งในชุมชน คือ เป็นประธานชุมชน เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ เป็นคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และมีบางคนเคยเป็นอดีตประธานชุมชน 2 สมัยๆ ละ 2 ปีด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ที่มาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอาศัยอยู่ในชุมชน อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งบางคนอาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งการ

อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นระยะเวลาที่ยาวนานนั้นส่งผลต่อการติดต่อสื่อสารกันมาเป็นเวลายาวนานด้วยเช่นกัน

ในส่วนของผู้แทนชุมชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น มีจำนวน 2 คนที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้วยตนเอง คือโดนิงราวทรัพย์ และผู้ร้ายขโมยของในบ้านพักอาศัย ซึ่งทั้งสองคนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้มีจำนวน 1 คน ที่เป็นผู้กระทำผิดเสียเอง คือขโมยรถจักรยานยนต์ และโดนตำรวจจับขณะเยาว์วัย

สำหรับประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวของผู้แทนชุมชนทั้งหมดนั้น มีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ มากกว่าจำนวน 10 ครั้ง ในจำนวนนี้มีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ มากที่สุดคือ 30 ครั้ง

2.2 ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ปัจจัยการเกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนนั้นมีปัจจัย 2 ประการ คือ

1. **จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน** คือ เป็นความรู้สึกที่เกิดจากภายในจิตใจของตัวผู้แทนชุมชนเองอยู่แล้ว ว่าอยากช่วยเหลือชุมชนตัวเองให้มีความสงบสุขปราศจากอาชญากรรม

“...การทำงานสาธารณะนั้นถือเป็นการสร้างบุญบารมีให้กับตัวเอง ครอบครัว และพ่อแม่พี่น้อง”

นายอาชา, **สัมภาษณ์**, 17 ธันวาคม 2553

“...ปกติป้าก็จะเอาขนม สิ่งของต่างๆ มาบริจาคให้กับเด็กที่นี่เป็นประจำเกือบทุกวันสำคัญ เคยมีโอกาสเอาดนตรีมาเล่นให้เด็กๆ ได้ดูกัน และป้าก็มีโอกาสได้ร้องเพลงด้วย เด็กๆ ชอบกันมาก ดูเขามีความสุข เราก็มีความสุข”

นางกุหลาบ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

“...ป้าจึงมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากเด็กและเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง อีกอย่างป้าก็ทำกิจกรรมสมัยเป็นนักเรียนมาตลอด การทำให้งานกับส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับป้า”

นางมารศรี, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

2. จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายนอก คือ เป็นจิตสำนึกที่มีปัจจัยภายนอกมากระตุ้นให้ผู้แทนชุมชนเกิดจิตสำนึก อันได้แก่

2.1 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งพบว่าผู้แทนชุมชนแต่ละคนมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ต่ำกว่า 10 ปี และผู้แทนชุมชนบางคนก็อาศัยอยู่ในชุมชนของตนเองมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งระยะเวลาที่ยาวนานในการอาศัยอยู่ในชุมชนนั้นได้ก่อให้เกิดความรักและความผูกพันต่อชุมชนของตนเอง

“ป่าอยู่ในชุมชนดินแดงมา 26 ปี ในฐานะของป่าก็พอมีพอใช้ ป่ารู้สึกผูกพันกับคนในชุมชน อยากให้ชุมชนน่าอยู่”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

2.2 เพื่อนบ้าน พบว่า ซึ่งมีส่วนที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเกิดจิตสำนึกเช่นเดียวกัน คือเพื่อนบ้านใกล้เคียงของผู้แทนชุมชนไปร่วมกันทำกิจกรรม เช่นการจับผู้ร้าย เมื่อผู้แทนชุมชนเห็น ผู้แทนชุมชนก็เข้าไปร่วมจับผู้ร้ายด้วย

“...ถ้าเป็นเหตุซึ่งหน้า สมาชิกในชุมชนก็จะรวมตัวกันจับกุมผู้กระทำผิด แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย นำตัวส่งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินคดี สมาชิกในชุมชนให้ความช่วยเหลือกันดี เพราะมันเป็นความสงบสุขภายในชุมชน ทุกคนอยากมีความปลอดภัย ทุกคนในชุมชนจึงร่วมมือกันดี”

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่ามีความสอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจ (2543) ได้อธิบายถึงการก่อจิตสำนึกดังนี้ สำนึกของคนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมมากมาย จำแนกได้เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (1) ปัจจัยภายในคือการครุ่นคิดไตร่ตรอง ตรึงตรองของแต่ละคนในการพิจารณาตัดสินเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมนุษย์ทุกคนสามารถสร้างสำนึกให้ตัวเองได้ ด้วยการมองเห็น การเรียนรู้ และการคิด และ (2) ปัจจัยภายนอก คือมนุษย์อยู่ในสังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลของภาวะแวดล้อมได้ ภาวะดังกล่าวได้อบรมกล่อมเกลาและสะสมการรับรู้ที่ละเล็กที่ละน้อยจนเกิดรูปแบบอันหลากหลายของจิตสำนึก การพัฒนาจิตสำนึกของคนหนึ่งๆมีที่มาจากภาวะสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยเริ่มตั้งแต่พ่อแม่ ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน คนทั่วไป ฯลฯ ตลอดจนระดับที่สูงขึ้น เช่นองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ล้วนแต่มีส่วนในการสร้างจิตสำนึกทั้งสิ้น

และการแสดงออกถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนเรื่องของอาชญากรรมของผู้แทนชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า

1. **ด้านการรับรู้การเกิดอาชญากรรมในชุมชน** พบว่าผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีวิธีการรับรู้การเกิดอาชญากรรมในชุมชนจากสมาชิกในชุมชนด้วยการบอกกันปากต่อปาก

2. **ด้านความตระหนักและความรู้สึก** พบว่าผู้แทนชุมชนทั้งหมดมีความรู้สึกไม่แตกต่างกันมาก คือ ตกใจ และกังวลถึงผลกระทบและความปลอดภัยที่มีต่อการใช้ชีวิตในชุมชน และทุกคนได้แสดงความต้องการที่จะแก้ปัญหา เช่นการพูดคุยปรึกษากับประธานชุมชนหรือพูดคุยปรึกษาระหว่างเพื่อนบ้านด้วยตนเอง

3. **ด้านการปฏิบัติ** พบว่า ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยทำหน้าที่เป็นผู้คิดโครงการ เป็นผู้ประสาน ในฐานะที่เป็นประธานชุมชน ผู้แทนชุมชน

ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้น มีความสอดคล้องสุพจน์ ทรายแก้ว (2545) ได้อธิบายลักษณะของการเกิดจิตสำนึกว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) การได้รับรู้ (Cognition) เป็นการมีประสบการณ์ต่อสิ่งต่างๆ ที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้บุคคลนั้นประเมินค่าต่อสิ่งดังกล่าวได้ (2) ความรู้สึกทางด้านจิตใจ (Affection) คือความสนใจต่อสิ่งที่ได้รับรู้มา และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งนั้น (3) พฤติกรรม (Behavior) เป็นการแสดงออกและปฏิบัติต่อสิ่งนั้น

2.3 **ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม** จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมของผู้แทนชุมชนนั้นมีเหตุมาจากความรู้สึกกังวล ความไม่ปลอดภัยในการใช้ชีวิต มีผลกระทบต่อความสงบสุขภายในชุมชนของตนเองเมื่อเกิดอาชญากรรม ดังนั้นสมาชิกในชุมชนจึงร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยการจัดตั้งองค์กรในชุมชนของตนเอง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

“เหตุผลที่ป่าต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เป็นเพราะว่า หนึ่งคือเราเป็นประธานชุมชน เราเป็นผู้นำ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ในเมื่อเราอาสาที่จะมาดูแลคนชุมชน คนในชุมชนก็เลือกให้เราเป็นประธานเราก็ต้องทำหน้าที่ตรงนี้ อีกอย่างเราอยู่ในชุมชนนี้มานานมาก 20 กว่าปีแล้ว ความผูกพันของป่ากับชุมชนมันก็มีมาก และยิ่งตอนนี้ป่ามีหลาน ป่าก็กลัวว่าถ้าชุมชนนี้ไม่ดี มันก็ส่งผลถึงหลานของป่าได้...”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

“ปัญหาอาชญากรรมนั้น ปัจจุบันป่าว่ามีความรุนแรงและน่ากลัว และส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันด้วย มันทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ในหมู่บ้านป่านะ ป่าอาศัยในชุมชนนี้มา 10 ก็มีความผูกพันในสมาชิกในชุมชน อีกอย่างป่าเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านให้ความเคารพ ป่าก็ต้องทำหน้าที่ของป่าที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด...”

นางกุหลาบ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

จากผลการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมของผู้แทนชุมชนข้างต้นนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ เกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ (1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน (2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน (3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงรวมกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

นอกจากนี้เมื่อจากการพิจารณาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล พบว่ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** กล่าวคือผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ดี คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสมรสแล้ว และคู่สมรสของผู้แทนชุมชนทุกคนยังมีชีวิตอยู่ ผู้แทนชุมชนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 45 – 72 ปี

2. **ปัจจัยทางด้านสังคม** อีกทั้งผู้แทนชุมชนมีตำแหน่งในชุมชนอยู่แล้ว คือ เป็นทั้งประธานในชุมชน เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ เป็นคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนบางคนก็เคยเป็นอดีตประธานชุมชนมาก่อนด้วยเช่นกัน

“เหตุผลที่ป่าต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เป็นเพราะว่า หนึ่งคือเราเป็นประธานชุมชน เราเป็นผู้นำ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ในเมื่อเราอาสาที่จะมาดูแลคนชุมชน คนในชุมชนก็เลือกให้เราเป็นประธานเราก็ต้องทำหน้าที่ตรงนี้ อีกอย่างเราอยู่ในชุมชนนี้มานานมาก 20 กว่าปีแล้ว ความผูกพันของป่ากับชุมชนมันก็มีมาก...”

นางศรีสกุล, **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2553

“...นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เหนียวแน่น ซึ่งผมจะเข้าร่วมทุกกิจกรรมเพราะผมจะเป็นกรรมการผู้สูงอายุ...”

นายอาชา, **สัมภาษณ์**, 17 ธันวาคม 2553

“เมื่อเกิดเหตุในชุมชน สมาชิกในชุมชนก็มีส่วนร่วมในการโทรมาเพื่อแจ้งเหตุร้ายกับผม เพราะผมเป็นประธานชุมชน ผมได้ให้เบอร์โทรศัพท์ของผมแก่ทุกคน...”

นายสมนึก, **สัมภาษณ์**, 21 ธันวาคม 2553

3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้รายได้ผู้แทนชุมชนที่มาร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนโดยส่วนมากมีรายได้ตั้ง 15,000 – 40,000 บาท

“ป่าอยู่ในชุมชนดินแดงมา 26 ปี ฐานะของป่าก็พอมีพอใช้ ป่ารู้สึกผูกพันกับคนในชุมชน อยากให้ชุมชนน่าอยู่...ป่าคิดว่าชีวิตป่าสบายแล้ว จึงอยากทำงานให้ชุมชนบ้าง ป่าจึงมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากเด็กและเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง อีกอย่างป่าก็ทำกิจกรรมสมัยเป็นนักเรียนมาตลอด การทำงานกับส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับป่า”

นางมารศรี, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

4. ปัจจัยทางด้านระยะเวลา และสภาพแวดล้อม ผู้แทนชุมชนแต่ละคนในกระบวนการดังกล่าวมีการอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งบางคนอาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่กำเนิดเป็นระยะเวลาถึง 71 ปี ซึ่งการอาศัยอยู่ในระยะเวลาที่ยาวนานก็ขนาดนี้ ได้ส่งผลต่อการติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนเป็นระยะเวลาที่ยาวนานด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความรักและความผูกพันกับชุมชนเป็นอย่างมาก และลักษณะของชุมชนที่ผู้แทนชุมชนอาศัยอยู่ เป็นลักษณะชุมชนที่มีความหลากหลาย คือ เป็นหมู่บ้านจัดสรร เป็นชุมชนย่านที่พักอาศัยแบบมีบริเวณ และเป็นชุมชนแออัดที่เกิดอาชญากรรมบ่อยครั้ง

“ปัญหาอาชญากรรมนั้น ปัจจุบันป่าว่ามีความรุนแรงและน่ากลัว และส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันด้วย มันทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ในหมู่บ้านป่านะ ป่าอาศัยในชุมชนนี้มา 10 ก็มีความผูกพันในสมาชิกในชุมชน...”

นางกุลลาบ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ วินัย มนัสปัญญากุล (2544) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมและแนวทางในการป้องกันปัญหายาบ้าของผู้นำชุมชน : ศึกษากรณี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส
2. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การมีตำแหน่งหน้าที่
3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้
4. ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อกับชุมชน
5. ปัจจัยทางด้านค่านิยม ได้แก่ การพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม การศึกษาหาความรู้

ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขอาชญากรรม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้แทนชุมชนมีลักษณะในการเข้าร่วมที่มีหลากหลายลักษณะ คือ มีทั้งผู้แทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นประธาน ซึ่งจะคอยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างหน่วยงานที่เชิญมาเป็นวิทยากรกับสมาชิกชุมชน ลักษณะของการกรรมการชุมชนทำหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรม และสมาชิกในชุมชนท่านใดที่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) เรื่องกลวิธีแนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำหรือเป็นประธานกรรม ดังนี้ (1) เป็นสมาชิก (2) เป็นสมาชิกเข้าร่วมประชุม (3) เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ (4) เป็นกรรมการ (5) เป็นประธานกรรมการ นอกจากนี้แล้ว ยังอาจพิจารณาลักษณะต่อไปนี้เป็น (6) สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างการประชุม และ (7) สมาชิกผู้นั้น เล่นบทอะไรในที่ประชุม

สำหรับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขอาชญากรรม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้แทนชุมชนมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1. **ค้นหาแหล่งข้อมูลการเกิดอาชญากรรม** โดยวิธีการเข้าถึงข้อมูลการเกิดอาชญากรรมนั้นจะมาจากการบอกปากต่อปากของสมาชิกในชุมชนด้วยกันเอง

“ป่าจะรับรู้ข่าวอาชญากรรมการกระทำผิดของคนในชุมชน มาจากเด็กที่เป็นเพื่อนกับเด็กที่กระทำผิด เพราะป่าก็สนิทกับเด็กเกือบทุกคนในหมู่บ้าน แต่ส่วนมากแล้วที่ป่าได้รู้มานั้นมาจากการที่ป่าเดินผ่าน แล้วไปแอบได้ยินเด็กพูดกัน เพราะเด็กมักจะรวมตัวกันพูดคุยที่เซเว่นบ้าง โดยส่วนมากเด็กนี้แหละตัวดี มีอะไรก็จะมาเล่ามาบอกกัน เราก็จะสังเกต และแอบฟังจากพวกเด็ก...”

นางศรีสกุล, **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2553

2. **ร่วมกันวางแผน จัดกิจกรรม** เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยเมื่อพบข้อมูลการเกิดอาชญากรรมในชุมชนแล้ว สมาชิกในชุมชนก็จะมีการแจ้งให้ประธานชุมชนทราบ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา

“เมื่อเกิดเหตุในชุมชน สมาชิกในชุมชนก็มีส่วนร่วมในการโทรมาเพื่อแจ้งเหตุร้ายกับผม เพราะผมเป็นประธานชุมชน ผมได้ให้เบอร์โทรศัพท์ของผมแก่ทุกคนๆ นอกจานี้ภายในชุมชนผมยังมีการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด โดยผมในฐานะที่เป็นประธานชุมชนมาทั้งหมด 3 สมัยๆ ละ 2 ปี ผมก็จะทำหน้าที่คอยเป็นผู้ประสานระหว่างชาวบ้านกับวิทยากรที่มาให้ความรู้ ซึ่งชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี...”

นายสมนึก, **สัมภาษณ์**, 21 ธันวาคม 2553

“...ผมจึงมีโอกาสนในการจัดกิจกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนเป็นประจำทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพื่อจะเป็นเกราะป้องกันอาชญากรรมที่จะเข้ามาได้ ซึ่งสมาชิกในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือทุกครั้งเป็นอย่างดี”

นายนพ, **สัมภาษณ์**, 15 ธันวาคม 2553

จากผลการศึกษาถึงขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมของผู้แทนชุมชนข้างต้นพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วินัย มนต์ปัญญากุล (2544)

เรื่องการมีส่วนร่วมและแนวทางในการป้องกันปัญหาบ้านของผู้ประชุมชน ที่ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมโดยการคิดวางแผน เช่น การศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การจัดทำโครงการ (2) การมีส่วนร่วมโดยการดำเนินงาน เช่น การอบรมให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม

2.4 ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

ปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนคือ การที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดนั่นเอง ซึ่งในการที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดนี้เอง ได้ส่งผลกระทบต่อทางจิตใจของผู้แทนชุมชนเป็นอย่างมาก จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าเมื่อผู้แทนชุมชนทราบว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด ผู้แทนชุมชนแต่ละคนมีความรู้สึกไปในทิศทางลบ นั่นคือ เศร้าใจ เสียหาย หดหู่ใจ และรู้สึกไม่ดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนทุกคน คิดว่าควรให้ความสำคัญกับคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ เช่น คดีการพนัน คดีเมาแล้วขับ และคดียาเสพติด โดยผู้แทนชุมชนส่วนมากให้เหตุผลว่าคดีข้างต้น สามารถพัฒนาเป็นคดีที่มีเหยื่ออาชญากรรมหรือมีผู้เสียหายได้ ซึ่งก่อความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น จึงควรให้ความสำคัญ ส่วนมาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ผู้แทนชุมชนทุกคนให้ความเห็นว่า การใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนบุตรของครอบครัวก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เด็กไม่กระทำผิดได้

“ป้ารู้สึกเศร้าใจนะ เพราะเด็กก็คือเด็ก เราต้องโทษผู้ใหญ่ล่ะ ที่เป็นพ่อแม่เด็ก เด็กสมัยนี้โดนเลี้ยงด้วยเงิน พ่อแม่มีไม่เวลา มัวแต่ทำมาหากิน ไม่มีเวลาสั่งสอน ลูก หลายครั้งที่ป้าไปเตือนพ่อแม่เด็กนะ แต่เค้าบอกว่าช่างเหอะ ปล่อยให้มันไป แต่ป้าว่าสุดท้ายเค้ามันแหละที่เดือดร้อนเพราะลูกเค้าไปทำผิด แต่อย่างทีบอกว่าคุณเด็กก็คือเด็กถ้าเราเลี้ยงเค้าดีมันก็อดี แต่ถ้าไม่สนใจมันก็กลายเป็นปัญหาของคนอื่น ไปทำให้คนอื่นเดือดร้อน”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

“ความรู้สึกคือเศร้าใจ ถึงแม้ว่าคดีดังกล่าวข้างต้นอาจจะดูไม่มีความร้ายแรง เพราะไม่มีผู้เสียหาย แต่จริงๆ แล้วควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทุกคดีข้างต้นนั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดคดีที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดคดีที่มีผู้เสียหาย คือ ถ้าเมาแล้วขับแล้วมีการชน ก็จะทำให้เสียชีวิตและทรัพย์สิน คดียาเสพติดก็ทำลายชาติ ส่วนคดีการพนันถ้าแพ้พนันมาก ก็จะไปปล้น จี้ ฆ่า คนอื่นได้อีก ทุกคดีก็ส่งผลทำให้คนอื่นและตัวเด็กและเยาวชนกระทำผิดเดือดร้อนด้วย จึงต้องให้ความสนใจ”

นางกุลลาบ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

“เมื่อป่าเห็นเด็กและเยาวชนในบ้านเมตตา และบ้านกรณา ป่ารู้สึกเสียตาย เพราะเขาเป็นพลังสำคัญของชาติ เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เขามีเลือดที่มีพลังเสียตายที่เขาต้องมาหยุดอนาคตไว้ที่บ้านเมตตา ป่ามองว่าถ้าเราอยากให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนที่สำคัญของชาติ เราต้องช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง คือ ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความอบอุ่น สร้างกรอบความคิดให้บุตร เพื่อให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้”

นางมารศรี, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

นอกจากนี้มีปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดนั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งพบว่า มี 2 ปัจจัยที่สำคัญคือ

1. **สถาบันครอบครัว** ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักและความอบอุ่น อีกทั้งคอยสนับสนุนบุตรในด้านที่ดี แต่ปัจจุบันนี้พบว่าครอบครัวแต่ละครอบครัวนั้นไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูบุตรมาเท่าที่ควร เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองแต่ละครอบครัวให้ความสำคัญกับการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เข้ามาอุดหนุนครอบครัว จากการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำงานนอกบ้าน และให้ความสำคัญกับงานมากเกินไป จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบุตร เมื่อเกิดช่องว่างเช่นนี้ จึงทำให้บุตรเคืองคว้าง เพราะเมื่อประสบปัญหาใดๆ บุตรไม่สามารถหาที่ยึดเหนี่ยวปรึกษาได้ จึงทำให้บุตรหันเหออกนอกบ้าน เพื่อหาที่ยึดเหนี่ยว เพื่อปรึกษาปัญหา ซึ่งสุดท้ายแล้วด้วยภาวะทางความคิดของบุตรยังมีน้อยมาก จึงเลือกเพื่อนของตนเองที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน จึงทำให้ทางออกที่ได้นั้นมีทิศทางที่ไม่ดีขึ้น แต่กลับแย่ลง

และจากการศึกษาประวัติครอบครัวของเด็กและเยาวชนในการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีเด็กและเยาวชนแค่คนเดียวเท่านั้นที่อาศัยอยู่ด้วยกันกับบิดามารดา ส่วนเด็กอีกห้าคนที่เหลือเป็นเด็กที่มีครอบครัวไม่ครบสมบูรณ์ เช่น แม่เสียชีวิตและอยู่กับพ่อ แต่พ่อก็ไปทำงานต่างจังหวัดเป็นระยะเวลานาน ปล่อยให้บุตรอยู่คนเดียว นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชน ที่เดินทางมาทำงานยังกรุงเทพมหานคร และมาพักอาศัยอยู่กับอา หรือนายจ้าง เป็นต้น ด้วยเหตุข้างต้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนขาดการดูแลที่ดี ขาดความเอาใจใส่ ขาดที่พึ่งพา จึงทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด

“...พ่อแม่เด็ก เด็กสมัยนี้โดนเลี้ยงด้วยเงิน พ่อแม่มีไม่เวลา มัวแต่ทำมาหากิน ไม่มีเวลาสั่งสอนลูก หลายครั้งที่ป่าไปเตือนพ่อแม่เด็กนะ แต่เค้าบอกว่าช่างเหอะ ปล่อยให้มันไป แต่ป่าว่าสุดท้ายเค้ามันแหละที่เดือดร้อนเพราะลูกเค้าไปทำผิด แต่อย่างทีบอกว่าเด็กก็คือเด็กถ้าเราเลี้ยงเค้าดีมันก็ดี แต่ถ้าไม่สนใจมันก็กลายเป็นปัญหาของคนอื่น ไปทำให้คนอื่นเดือดร้อน”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

“...เราต้องช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง คือควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความอบอุ่น สร้างกรอบความคิดให้บุตร เพื่อให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

“...แต่ผมคิดว่าสาระสำคัญคือเราต้องมองให้ลึกถึงเนื้อแท้ว่าเด็กที่ก้าวพลาด กระทำความผิดไปนั้น สาเหตุมาจากอะไร บางทีอาจจะมีสาเหตุมาจากความไม่พร้อมของผู้ปกครองในการดูแลบุตร ในชุมชนคลองเตยจะมีท่าเรือ ซึ่งจะมีแรงงานที่เป็นเด็กอยู่จำนวนมาก ซึ่งถ้าพ่อแม่มีความสามารถในการส่งเสียเรื่องการศึกษา เด็กก็คงจะไม่มาทำงานในสถานที่เช่นนี้...”

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้ข้างต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Fleck (1966) อ้างถึงใน เนาวรัตน์ เฉลิมศรี (2543) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพครอบครัวที่ดีจะเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้ดีไปด้วย แต่ถ้าครอบครัวเกิดปัญหาก็คงส่งผลกระทบต่อเด็ก โดยทำให้เด็กแสดง

พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น ครอบครัวจึงนับว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว ซึ่ง เฟลคได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่ดีและจะส่งผลที่ดีต่อเด็กจะมีลักษณะดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่ดี
2. พ่อแม่จะสามารถเข้าใจและสนับสนุนการพัฒนาของเด็กได้อย่างเต็มที่
3. ครอบครัวนั้นสามารถสอนค่านิยม ทศนคติของสังคมให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง
4. ครอบครัวจะต้องสามารถให้ความสมบูรณ์กับเด็กได้ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างเต็มที่
5. ครอบครัวจะต้องมีความสมบูรณ์ ที่จะสู้กับปัญหาของครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2. **สิ่งแวดล้อมภายนอก** จากการรวบรวมข้อมูลเมื่อศึกษาประวัติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มีที่พักอาศัยที่มีสิ่งแวดล้อมค่อนข้างเสี่ยงต่อการกระทำผิด อีกทั้งการกระทำผิดส่วนใหญ่ที่เด็กได้กระทำนั้นจะเป็นชุมชนที่แออัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ Taft and England (1964) นักอาชญาวิทยา ชาวอเมริกัน ได้แบ่งประเภทของเขตอิทธิพล ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน 7 เขตด้วยกันคือ

1. เขตยากจนโดยทั่วไป ซึ่งมักมีการลักขโมยอยู่เป็นประจำ
2. เขตชุมชนแออัดที่มีความยากจน ไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน
3. แหล่งชุมชนที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดจากสังคมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยมีสิ่งกีดขวางทั้งทางกายภาพและสังคม และเป็นเขตที่มีการขัดแย้งทางวัฒนธรรม
4. เขตชุมชนอยู่อย่างหนาแน่น ไม่มีความสนใจในภารกิจของกันและกัน
5. เขตชุมชนกลุ่มน้อยอาศัยเพียงกลุ่มเดียว
6. เขตที่มีแต่ความเลวทราม เป็นที่ซึ่งดำรงให้ความคุ้มครอง มีการค้าประเวณีและเล่นกานพนันโดยทั่วไป
7. เขตชนบทเสื่อมโทรม เป็นที่หลบซ่อนหรือที่พักของพวกอาชญากรที่มาจากเมืองใหญ่ เขตนี้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน

นอกจากนี้การคบเพื่อนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด ซึ่งการคบเพื่อนไม่ดีก็ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดตามเพื่อนไปด้วย

“...หลังจากฝึกงานเสร็จพีๆ ในร้านได้ชักชวนตนและเพื่อนไปเลี้ยงส่งที่ร้านในซอยอินทามระ 10 ซึ่งตนและเพื่อนได้ไปร่วมเลี้ยงฉลองตามคำเชิญชวน และตนก็ได้ดื่มเบียร์กับเพื่อนๆ ที่ไปด้วยกัน 6 ขวด...”

พงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

“วันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 ตนไปเรียนหนังสือแล้วได้พบกับเพื่อนซึ่งเคยเสพกัญชาด้วยกันชื่อนายบีส ตนจึงขอกัญชาจากนายบีสไว้ 1 มวนบุหรีมาเก็บไว้เพื่อเสพ หลังกเลิเรียนตนก็กลับบ้านไปทานข้าว เมื่อเวลาประมาณ 2 ทุ่ม ตนก็ขี่รถจักรยานยนต์ออกจากบ้านไปหานายเมย์ และนายบ็อก ที่เขตบางซื่อ เพื่อจะเสพชาด้วยกัน เวลา 5 ทุ่ม ตำรวจผ่านมาจึงจับตนมาดำเนินคดี และเหตุผลที่ตนได้กระทำผิดคือตนอยากรู้อยากเห็น เสพตามเพื่อน”

พงพัฒน์, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับที่ Sutherland ได้กล่าวถึงทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) โดยอธิบายว่า อัตราส่วนของการทำผิดมากขึ้นน้อยเพียงใดนั้นเป็นผลมาจากลักษณะของการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม การที่บุคคลคบหาสมาคมกันในกลุ่มทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่ก็นั้นขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการติดต่อสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้ถือว่าพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่เล็กๆ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต กล่าวโดยสรุปคนกระทำผิดก็เพราะการเรียนรู้แนวทางประพฤติดันที่ผิดกฎหมายจากผู้อื่น

4. มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดของชุมชน

สำหรับมาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่จะทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ สามารถแบ่งออกเป็น 2 มาตรการ คือ

3.1 มาตรการในการเฝ้าระวัง และแก้ไขเด็กและเยาวชนของผู้แทนชุมชน
เอง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าเมื่อมีเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกระทำผิดเกิดขึ้น ผู้แทนชุมชนจะมีมาตรการในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น 2 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. ขั้นก่อนที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด มาตรการนี้เป็นมาตรการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกระทำผิด ซึ่งมีวิธีการคือ

1.1 สอดส่องดูแล มาตรการนี้ผู้แทนชุมชนมีการเลือกใช้ในสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนยังไม่กระทำผิด แต่เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดในอนาคต ซึ่งผู้แทนชุมชนเลือกที่จะเข้าไปคุยกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ วิธีการคือเมื่อผู้แทนชุมชนพบเด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันนั่งพูดคุยหรือทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งกันจนเลยเวลาที่สมควรเช่นเวลาค่ำมืดจนเกินไป ผู้แทนชุมชนก็จะเข้าไปบอกให้เด็กและเยาวชนกลับบ้าน

1.2 ว่ากล่าวตักเตือน มาตรการนี้ผู้แทนชุมชนจะเลือกใช้ในสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนกำลังกระทำการไม่เหมาะสม หรือมีการกระทำผิดในระดับที่ไม่รุนแรงมากนัก เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เป็นต้น ซึ่งวิธีการ คือ เมื่อผู้แทนชุมชนพบเห็นว่าเด็กและเยาวชนกำลังสูบบุหรี่ หรือดื่มเหล้ากัน ผู้แทนชุมชนจะเข้าไปว่ากล่าว ตักเตือนให้เด็กและเยาวชนหยุดกระทำการข้างต้น และพูดถึงโทษของบุหรี่และเหล้าให้กับเด็กและเยาวชนฟัง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมองเห็นโทษและไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่และเหล้าอีก

1.3 แจ้งให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทราบ มาตรการนี้เป็นมาตรการต่อเนื่องจากการว่ากล่าวตักเตือนเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำ ความผิด วิธีการคือ เมื่อผู้แทนชุมชนเห็นว่าเด็กและเยาวชนคนไหนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด หรือได้กระทำผิดเล็กน้อยแล้ว เช่น การสูบบุหรี่หรือดื่มเหล้า ซึ่งทั้งสองสิ่งข้างต้นนี้สามารถพัฒนาให้เกิดการกระทำผิดที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ผู้แทนชุมชนจะไปบอกกล่าวให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้ทราบเพื่อเฝ้าระวัง และติดตามพฤติกรรมบุตรหลานของตัวเองอย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้บุตรหลานของตัวเองไปกระทำความผิด

2. ขั้นหลังจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกดำเนินคดีแล้วถูกปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน ซึ่งมาตรการในขั้นนี้มีความสำคัญมากเช่นกัน ซึ่งมาตรการที่ผู้แทนชุมชนใช้อยู่ มีดังต่อไปนี้

2.1 การพูดปลอบโยนจิตใจ โดยมาตรการนี้ผู้แทนชุมชนจะใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วถูกดำเนินคดี และเมื่อเด็กและเยาวชนกลับสู่ชุมชนแล้ว ผู้แทนชุมชนจะทำหน้าที่ในการพูดปลอบใจ ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เด็กและ

เยาวชนไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองถูกทอดทิ้ง หรือถูกตีตรา ซึ่งมาตรการนี้จะช่วยให้เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดมีกำลังใจในการแก้ไขปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น

2.2 การติดตามดูแล มาตรการนี้ผู้แทนชุมชนจะมีวิธีการคือติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับสู่ชุมชน ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มจะกลับไปหาสิ่งแวดล้อมเดิม เพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยกระทำผิดร่วมกัน เป็นการปิดกั้นป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำอีก

3.2 มาตรการในการเยียวยา และแก้ไขเด็กและเยาวชนของผู้แทนชุมชนร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้แทนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนร่วมกับคณะสหวิชาชีพ ได้แก่ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ด้วย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนในคดีที่ปราศจากเหยื่ออันได้แก่ คดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ นั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

3.2.1 คดียาเสพติด มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดียาเสพติดในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จะประกอบด้วยข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรม และข้อปฏิบัติที่เน้นเรื่องของการเยียวยา ดังตัวอย่างกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงมาตรการในการเยียวยา และแก้ไข ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติด

กรณีศึกษา นายพงษ์พัฒน์	กรณีศึกษา นายธีรชาติ
ข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรม	ข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรม
1. ให้เลือกคบเพื่อนที่ดี	1. ให้เคารพและประพฤติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. ห้ามสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และห้ามเกี่ยวข้องกับนาเสพติด	2. ให้เลือกคบเพื่อนที่ดี
3. ห้ามเกี่ยวข้องกับกาพนันและอบายมุขทุก	3. ห้ามสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ชนิด	และห้ามเกี่ยวข้องกับนาเสพติด
4. ให้ใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์	4. ให้ใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์
5. ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และนำผลการเรียนมาแสดงเมื่อมารายงานตัว	5. ให้หาโอกาสศึกษาต่อ และนำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อมารายงานตัว
6. ให้เชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลังปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	6. ให้เชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลังปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
7. ให้ผู้ปกครองเอาใจใส่เยาวชนมากขึ้น	7. ให้ผู้ปกครองเอาใจใส่เยาวชนมากขึ้น
8. ให้กลับบ้านไม่เกินเวลา 21.00 นาฬิกา	8. ให้กลับบ้านไม่เกินเวลา 22.00 นาฬิกา
9. ห้ามนอนค้างบ้านเพื่อน	9. ห้ามนอนค้างบ้านเพื่อน
10. ให้อยู่ในความควบคุมดูแลสถานพินิจ กรุงเทพมหานครเป็นเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน	10. ให้อยู่ในความควบคุมดูแลสถานพินิจ กรุงเทพมหานครเป็นเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน
ข้อปฏิบัติเพื่อเน้นการเยียวยา	ข้อปฏิบัติเพื่อเน้นการเยียวยา
11. ให้พนักงานเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ณ ศูนย์สาธารณสุข 3 บางซื่อ	11. ให้ธีรชาติและผู้ปกครองเข้ารับคำปรึกษากับนักจิตวิทยาทุกครั้งที่มารายงานตัว
	12. ให้ธีรชาติเข้ารับการบำบัดยาเสพติด ณ ศูนย์สาธารณสุข 55
	13. ให้ธีรชาติทำงานบริการสังคมที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 7 ในวันที่ 21 ธันวาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 8 ชั่วโมง

ที่มา: สถาพร พันธมิตร, 2554

จากตารางที่ 4 แสดงมาตรการในการเยียวยา และแก้ไข ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดในการบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น พบว่า ในส่วนของข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรมนั้น ทั้งสองกรณีศึกษาไม่มีความแตกต่างกันมากนัก นอกจากเรื่องของการศึกษาเท่านั้น ซึ่งคณะสหวิชาชีพจะเน้นเป็นพิเศษ กล่าวคือถ้าตรวจพบจากข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชนกระทำผิดแล้วพบว่า เด็กและเยาวชนยังมีการศึกษาที่ไม่เพียงพอหรือไม่มีการศึกษาในระดับที่ดีที่สามารถประกอบอาชีพที่มั่นคงในอนาคตได้ ทางคณะสหวิชาชีพ

จะกำหนดเรื่องการศึกษาให้เป็นข้อตกลงที่เด็กและเยาวชนจะต้องปฏิบัติ ซึ่งถ้าเด็กและเยาวชนมีปัญหาเรื่องการศึกษาเช่น ไม่มีทุนการศึกษา ทางผู้แทนชุมชนที่มาจากมูลนิธิ Mercy คือนายนพ สามารถให้ความช่วยเหลือได้

ในส่วนของข้อปฏิบัติเพื่อเน้นการเยียวยานั้น จากตารางที่ 4 พบว่า ข้อปฏิบัติที่เน้นการเยียวยาที่เหมือนกันคือ เด็กและเยาวชนกระทำผิดในคดียาเสพติดจะต้องมีการเข้ารับการบำบัดรักษา ยาเสพติดเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในเรื่องของสถานที่บำบัด ซึ่งทางคณะสหวิชาชีพจะคำนึงถึงระยะทาง ความใกล้ของที่พักอาศัยของเด็กและเยาวชนกับสถานที่บำบัด เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนและผู้ปกครองน้อยที่สุด

นอกจากนี้ข้อปฏิบัติเพื่อเน้นการเยียวยานั้น มีความแตกต่างกันคือในส่วนของนายธีรชาติ ซึ่งนักจิตวิทยาเป็นผู้ตรวจพบว่าธีรชาติมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน คือเป็นคนเงิบ ไม่เชื่อฟังผู้ปกครองอย่างมาก ส่วนผู้ปกครองก็ไม่มีทักษะในการอบรม ทางนักจิตวิทยาจึงเสนอข้อตกลงให้ธีรชาติและผู้ปกครองมาเข้ารับคำปรึกษาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรทุกครั้งเมื่อมารายงานตัว และให้ธีรชาติทำงานบริการสังคมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อปฏิบัติข้างต้นที่น่าเสนอนั้น พบว่าไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน ทั้งที่คดีมีลักษณะเหมือนกัน แต่ข้อปฏิบัติมีความแตกต่างกัน ที่สำคัญในเรื่องของการบริการสังคม ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการทั้ง 2 กรณีนี้ และที่สำคัญควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์พิจารณาข้อตกลงให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.2.2 คดีการพนันสำหรับมาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีการพนัน ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า เนื่องจากคดีการพนันเป็นคดีเล็กน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองคดี คือ คดียาเสพติด และคดีเมาแล้วขับ ดังนั้นมาตรการในการเยียวยาจะเน้นในเรื่องของข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรมนั้นเพียงเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษากรณีเฉพาะทั้งสองกรณีก็ไม่มี ความแตกต่างกันแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่นของนายพีระพงษ์ ซึ่งข้อปฏิบัติเพื่อแก้ไขพฤติกรรมมีดังต่อไปนี้

1. ให้พีระพงษ์เลือกคบหาเพื่อนที่ดี หลีกเลี่ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด
2. ห้ามพีระพงษ์สูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด

3. ห้ามพีระพงษ์เกี่ยวข้องกับภรรยาและอภายมุขทุกชนิด
4. ให้พีระพงษ์ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควร เช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น
5. ให้พีระพงษ์หาโอกาสศึกษาต่อ และ/หรือ ศึกษาต่อควบคู่กับการประกอบอาชีพ และให้นำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว
6. ให้พีระพงษ์เชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
7. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่พีระพงษ์ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
8. ให้พีระพงษ์กลับบ้านไม่เกินเวลา 21.00 นาฬิกา
9. ห้ามพีระพงษ์นอนค้างคืนบ้านเพื่อน
10. ให้พีระพงษ์อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน ภายหลังจากที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

3.2.3 คดีเมาแล้วขับ สำหรับมาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมาแล้วขับในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มาตรการในการเยียวยาจะเน้นในเรื่องของข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรมนั้นเพียงเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษากรณีเฉพาะทั้งสองกรณีก็ไม่มี ความแตกต่างกันแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่นของนายพงศ์พันธ์ ซึ่งข้อปฏิบัติเพื่อแก้ไขพฤติกรรมมีดังต่อไปนี้

1. ให้พงศ์พันธ์เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. ห้ามพงศ์พันธ์สูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
3. ห้ามพงศ์พันธ์ขับขีรถจักรยานยนต์หรือขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ และให้ปฏิบัติตามกฎจราจร
4. ให้พงศ์พันธ์นำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว
5. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่พงศ์พันธ์ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
6. ให้พงศ์พันธ์อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 3 เดือน ภายหลังจากที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

แต่ในส่วนของข้อปฏิบัติทั่วไปเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของในณัฐวุฒิในคดีลักษณะเดียวกันคือเมาแล้วขับนั้นทางคณะสหวิชาชีพได้กำหนดข้อตกลงเพื่อเน้นการเฝ้าในส่วนของการให้ณัฐวุฒิทำงานบริการสังคมที่ วัดดอน เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 12 ธันวาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 6 ชั่วโมง ซึ่งแตกต่างกับคดีของนายพงศ์พันธ์ที่ไม่มีการทำงานบริการสังคม

โดยสรุปจากการรวบรวมข้อมูลด้านมาตรการในการเฝ้าระวัง และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหตุจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทั้ง 3 คดี คือคดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ ข้างต้นนั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับคู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (2550) เรื่องรูปแบบการทำงานบริการสังคม (1) คดีขับรถประมาท ผิดจราจร ทำงานบริการสังคมโดยการ ช่วยสำรวจจราจรพาเด็กนักเรียนข้ามถนน จูงคนชรา คนตาบอด ข้ามถนน ดูแลเด็กพิการเข้าช้อนพยาบาลคนป่วย เข้ารับการอบรมกฎจราจร 2 ชั่วโมง (2) คดีเกี่ยวกับการพนัน ให้ทำงานบริการสังคมโดย กวาดถนน ทำงานวัด เก็บขยะ ทำความสะอาดที่ทำการชุมชน โรงเรียน สถานีตำรวจดูแลคนชรา ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า แต่จะมีความแตกต่างกันในส่วนของ คดีลักษณะเดียวกันแต่ข้อตกลงในการให้ทำงานบริการสังคมนั้นไม่เหมือนกัน คือบางคนต้องทำแต่อีกคนไม่ต้องทำ ซึ่งผู้วิจัยมองว่ายังขาดเกณฑ์การทำข้อตกลงที่แน่นอน อย่างไรก็ตามก็ผู้วิจัยคิดว่าควรจะให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทำงานบริการสังคมทุกคดี เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้สึกความรับผิดชอบต่อความผิดของตนเอง อันส่งผลกระทบต่อสังคม

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยรวม 11.83 จากคะแนนเต็ม 13 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากแบบสัมภาษณ์พบว่า โดยส่วนใหญ่ตอบถูกว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทำให้เด็กและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำอีก อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้แสดงความรับผิดชอบ และแก้ไขตนเอง รวมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ข้อตกลงหรือบทลงโทษนั้นต้องไม่ส่งผลร้ายต่อเด็กและเยาวชน เยาวชนสามารถทำงานบริการสังคมเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหายได้ และถ้าเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างครบถ้วน พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องคดีและถือว่าเด็กและเยาวชนไม่เคยกระทำผิดมาก่อน

นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนบางคนยังไม่แน่ใจว่าการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนสามารถใช้กับคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้นหรือสามารถใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปี และเห็นว่าข้อตกลงเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด

จากข้อมูลข้างต้นพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาของหัทธรัตน์ นาคศิลป์ (2550) ได้กล่าวถึงความรู้ของเยาวชนต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 0.88 แสดงว่าเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของการประชุมกลุ่มครอบครัวมากโดยเฉพาะประเด็นการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการให้โอกาสเยาวชนได้แก้ไขตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.7 และประเด็นการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้กับความผิดเล็กน้อย มีค่าเฉลี่ยเพียง 87.3 เท่านั้น

ซึ่งการให้ความรู้แก่เด็กในเรื่องการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในประเด็นที่ว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้นและไม่สามารถใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะถ้าเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความรู้ในประเด็นข้างต้น ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนคิดว่าการกระทำผิดร้ายแรงก็สามารถใช้กระบวนการนี้ช่วยได้ ซึ่งอาจจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนอาจจะกระทำความผิดร้ายแรงมากขึ้น เพราะจะทำให้เด็กและเยาวชนคิดว่ามีกระบวนการนี้สามารถช่วยเหลือถึงแม้ว่าจะทำผิดและมีโทษร้ายแรงมากเพียงใดก็ตาม

6. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะสามารถให้กำลังใจเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดี อีกทั้งให้คำแนะนำที่ดีในการดำเนินชีวิต และมีผู้แทนชุมชนบางคนเสนอความช่วยเหลือ เช่นผู้แทนชุมชนจากมูลนิธิ mercy เป็นต้น นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในส่วนของ การตรวจตรา ดูแลสมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความสงบปราศจากอบายมุขทั้งปวง อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนส่วนนี้ก็ยังเห็นว่าผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทน้อยมากทั้งบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และบทบาทในการตรวจตรา ติดตาม ดูแลสมาชิกในชุมชน

“ผู้แทนชุมชนถือว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะมีความสนิทสนมรู้จักกับสมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาอะไรในชุมชน ผู้แทนชุมชนจะเป็นผู้ที่ต้องมาแก้ปัญหาเป็นคนแรกๆ เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน และรู้จักสมาชิกในชุมชนแต่ละครอบครัวแต่ละคนเป็นอย่างดี มากกว่าสมาชิกด้วยกัน แต่สำหรับบทบาทของผู้แทนชุมชนที่มาประชุมในคดีของผมนั้น ผมเห็นว่า ผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทไม่มากเพียงพอ เพราะผู้แทนชุมชนเพียงแต่ถามถึงการเลี้ยงดูผมกับแม่ผมเท่านั้น ซึ่งตนว่ามันยังมีน้อยไปสำหรับบทบาทของผู้แทนชุมชน ตนคิดว่าในกลุ่มการประชุม ควรให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทมากกว่านี้”

อรรถพล, **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2553

“การมีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้แทนชุมชนเป็นผู้ใหญ่ สามารถให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำที่ดีแก่ตนและอาชงตนได้ และถ้ามีผู้แทนชุมชนอยู่ในชุมชน ผู้แทนชุมชนก็จะช่วยตักเตือนไม่ให้คนในชุมชนกระทำผิดได้ ซึ่งผมคิดว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญมาก”

ณัฐวุฒิ, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

“ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน คือผู้แทนชุมชนเป็นผู้อาวุโส มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ สามารถให้คำแนะนำสั่งสอนผมและพ่อของผมในวันที่ผมและพ่อของผมเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ ได้เป็นอย่างดี และผู้แทนชุมชนก็สามารถตรวจดูแลความเรียบร้อยสมาชิกในชุมชนให้ห่างไกลการกระทำผิด โดยการเขาไปตักเตือนเยาวชนในชุมชนได้”

พงศ์พันธ์, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

จากผลการศึกษาถึงทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนข้างต้น พบว่า ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญทั้งสองส่วนคือขณะอยู่ในชุมชน ผู้แทนชุมชนจะเป็นผู้คอยตรวจตราดูสิ่งแล้วล้อมภายในชุมชน อีกทั้งผู้แทนชุมชนมีความสนิทสนมกับสมาชิกในชุมชนทำให้ผู้แทนชุมชนสามารถรู้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนได้เป็นอย่างดีอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางที่ถูกทาง นอกจากนี้เมื่อผู้แทนชุมชนมาเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผู้แทนชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำ

ให้กำลังใจ แก่เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด อีกทั้งให้คำปรึกษา วิธีการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วย ด้วยเหตุนี้เองในทัศนคติของเด็กและเยาวชนจึงเห็นว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนยังเห็นว่าบทบาทของผู้แทนชุมชนทั้งในขณะที่อยู่ในชุมชนและขณะอยู่ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวมีบทบาทน้อย จึงอยากให้ผู้แทนชุมชนมีเพิ่มบทบาททั้งสองส่วนให้มากยิ่งขึ้น

7. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าพบว่า ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีทิศทางไปในเชิงบวก กล่าวคือ

ด้านวัตถุประสงค์กระบวนการนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ได้ชี้แจงความเสียหาย เช่น การทำงานบริการสังคม อีกทั้งเด็กและเยาวชนได้พูดคุยและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

ด้านเกณฑ์ในการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้วที่มีการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้กับคดีเล็กน้อย มีโทษไม่ร้ายแรง

ด้าน ข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีความอึดอัดใจ และไม่เป็นผลเสียหรือส่งผลกระทบต่อการทำงานดำเนินชีวิต แต่มีเยาวชนบางคนเห็นว่าการนัดให้มารายงานตัวในวันทำงานราชการซึ่งตรงกับวันที่มีชั่วโมงเรียน อาจจะส่งผลกระทบต่อบางเด็กน้อย

ด้านเวลาและสถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้วที่ให้มีการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เพราะสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ราชการ จึงมีความสะดวกในการมาใช้บริการ อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนบางคนเห็นว่าการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจฯ นั้นสร้างความกดดันให้แก่เขา ส่วนความคิดเห็นด้านเวลานั้นเด็กและเยาวชนเห็นว่าควรใช้เวลาในการประชุมกลุ่มฯ ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งที่ผ่านมากการใช้เวลาก็มีความเหมาะสมแล้ว

“การทำการประชุมกลุ่มฯ ผมไม่อยากจะประชุมกลุ่มฯ ที่สถานพินิจฯ เพราะทำให้ผมคิดถึงวันที่ตำรวจพาผมมาที่นี่ ผมรู้สึกกดดัน และคิดถึงวันที่ผมทำผิดพลาด

พงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

ด้านการดำเนินการในกระบวนการประชุมกลุ่ม เด็กและเยาวชนเห็นว่าเด็กและเยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และพอใจกับการดำเนินการที่มีขั้นตอนตามลำดับ กล่าวคือ มีการให้ทุกคนในที่ประชุมได้พูดคุย แสดงความเห็น โดยเรียงลำดับจนครบทุกคน

ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว คือไม่มากไปจนทำให้รู้สึกกดดัน

และในด้านการถาม - ตอบ คำถาม ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนมากเห็นว่า เป็นคำถามที่ตอบไม่ยาก และไม่ต้องใช้เวลาในการคิดคำตอบนาน เพราะเป็นคำถามเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน แต่ยังมีเยาวชนบางคนเห็นว่าคำถามบางคำถามต้องใช้เวลาในการคิดนาน เช่นการถามเรื่องอนาคตว่าอยากเป็นอะไร จะดำเนินชีวิตอย่างไรต่อไป เป็นต้น

จากผลการศึกษาข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรัณยู นวลศรี (2551) เรื่องทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า

(1) ด้านหลักการและวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น เด็กและเยาวชนมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 4.43 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนเห็นด้วยที่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ชี้แจงความเสียหายด้านเกณฑ์ในการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้วที่มีการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้กับคดีเล็กน้อย มีโทษไม่ร้ายแรง ด้านข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีความอึดอัดใจ และไม่เป็นผลเสียหรือส่งผลกระทบต่อกรดำเนินชีวิต

(2) ด้านวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น เด็กและเยาวชนมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 4.08 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนเห็นด้วยที่เวลาและสถานที่ที่มีความเหมาะสม คือสถานที่ที่ใช้จัดการประชุมนั้นมีความสะดวกในการเดินทาง บรรยากาศไม่สร้างความกดดัน เด็กและเยาวชนสามารถตอบคำถามได้อย่างสบายใจและตอบความจริง

8. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

(1) ด้านวัตถุประสงค์ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีโอกาสพูดคุยให้คำแนะนำผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทำให้เกิดความเข้าใจกัน

(2) ด้านเกณฑ์การพิจารณาคดี ผู้แทนชุมชน ส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับคดีเล็กๆ น้อยๆ เช่นคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพราะเด็กยังขาดวุฒิภาวะในการคิด กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนในการปรับปรุงแก้ไขตนเอง

(3) ด้านแนวคิดการประชุม ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ สัมผัสใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอยู่แล้ว และคิดว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการปรับตัวเป็นคนดี

(4) ด้านเวลา – สถานที่ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ เห็นว่า เวลาในการประชุมไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง ส่วนสถานที่ ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีความพอใจและเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ผู้แทนชุมชนบางคนเห็นว่าควรจัดให้มีการดำเนินการประชุมโดยใช้โต๊ะกลม เพราะจะทำให้เห็นกิริยาในการพูดและปฏิกิริยาตอบรับ ระหว่างผู้พูดกับผู้รับฟัง

(5) ด้านจำนวนคน ผู้แทนชุมชนทุกคน มีความพอใจ และเห็นด้วยในจำนวนคนที่เข้าร่วมประชุม คือไม่เกิน 8 คนที่ทำการประชุมกลุ่มฯ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามยังมีผู้แทนชุมชนเพียงคนเดียว ที่คิดว่านักจิตวิทยาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาทางจิตวิทยา ซึ่งยากแก่การเข้าใจ และส่งผลต่อการให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

(6) ด้านการดำเนินการประชุม ผู้แทนชุมชนทุกคนได้ออกความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทุกคนรับฟังเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนทุกคน ให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรดำเนินการประชุมในรูปแบบที่เป็นทางการเกินไป เพราะจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกกดดัน และเครียด ควรใช้การพูดคุยสนทนาดีกว่า

(7) ด้านโทษหรือข้อปฏิบัติจากการประชุม ผู้แทนชุมชนทุกคนคิดว่ามีความเหมาะสมแล้ว เพราะไม่เน้นการลงโทษ แต่เน้นการแก้ไขพฤติกรรม ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน และเด็กและเยาวชนคงไม่กระทำผิดซ้ำอีก เพราะจะไม่มีโอกาสครั้งที่สองอีก

จากผลการศึกษาข้างต้น พบว่า ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นไปในทิศทางเชิงบวก กล่าวคือผู้แทนชุมชนเห็นว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาด และพร้อมที่จะให้โอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัวให้เป็นคนดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจางค์ เคียงสุนทรา (2550) เรื่องบทบาทของอาสาสมัครชุมชนในกระบวนการจัดการความขัดแย้งของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมด้วยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ของอาสาสมัครชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ผู้เสียหาย สังคมและชุมชนคิดเป็นร้อยละ 94 สอดคล้องกับความเห็นของบุคลากรที่ ปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมทุกวิชาชีพที่ว่าวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยการนำอาสาสมัครชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งสังคมและชุมชนเป็นอย่างมาก

9. สรุปการอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน และปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมาตรการในการเยียวยา แก้ไขปัญหาอันเกิดจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างไรนั้น สามารถสรุปการอภิปรายผลเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. **ลักษณะของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน** พบว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ และผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นที่ทางการ ผลการศึกษาที่ได้ข้างต้นนั้นพบว่า มีผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการซึ่งเป็นที่เข้าใจกันดีว่า ผู้แทนชุมชนที่เป็นทางการนั้นจะมีตำแหน่งในชุมชนอยู่แล้ว ซึ่งการมีตำแหน่งก็คือการมีหน้าที่ ดังนั้นการที่ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการมาเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและ

ชุมชน จึงถือเป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่ผู้แทนชุมชนแบบทางการจะต้องกระทำ ซึ่งอาจจะมาจากความเต็มใจหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ต้องกระทำเพราะเป็นหน้าที่

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แทนชุมชนอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่แพ้ผู้แทนชุมชนประเภทแรกนั่นคือ ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ คือไม่มีตำแหน่งใดๆในชุมชน แต่ผู้คนในชุมชนให้ความเคารพรักและศรัทธา ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่ผู้แทนชุมชนกลุ่มนี้เป็น ผู้ที่มีศึกษาดี มีฐานะดี หรือเป็นผู้อาวุโส ฯลฯ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้แทนชุมชนกลุ่มนี้ที่มาร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยความสมัครใจ มีความต้องการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนที่มาจากภายในตัวเอง ทั้งๆ ที่ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องทำเหมือนผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการ

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการเข้าร่วมของผู้แทนชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบทางการหรือไม่ทางการ ก็ส่งผลดีต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดโดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทั้งสิ้น เพราะเมื่อผู้แทนชุมชนทั้งสองกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการข้างต้นนั้นย่อมหมายความว่าเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดกำลังจะได้รับการดูแลแก้ไขในสิ่งที่พวกเขาทำพลาด ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนก้าวพลาดมีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะไม่จำกัดแค่ทำให้ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้แทนชุมชนแบบเป็นทางการเท่านั้นที่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้เพียงผู้เดียวแต่ผู้แทนชุมชนที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการสามารถเข้ามาจัดการดูแลแก้ไขปัญหานี้ได้เช่นกัน ซึ่งก็ถือเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

2. บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน จากการศึกษาบทบาทของผู้แทนชุมชนในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทในเรื่องของการให้คำแนะนำ ตักเตือนเด็กและเยาวชน และมีบทบาทน้อยสุดในเรื่องของการติดตามภายหลังที่เด็กและเยาวชนกลับคือผู้ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจางค์เคียงสุนทรา (2550)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทในเรื่องของการตักเตือนให้คำแนะนำเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นพื้นฐานของการให้คำแนะนำแก่ผู้ที่กระทำผิดอยู่แล้ว แต่ยังมีบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญคือ บทบาทของการติดตามภายหลังเด็กและเยาวชนกลับคือผู้ชุมชนไปแล้ว ซึ่งพบว่าผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทในส่วนนี้น้อยมาก อาจจะมีสาเหตุมาจากการเชิญผู้แทนชุมชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยคนละพื้นที่กับเด็กและเยาวชนกระทำผิด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการติดตามดูแลภายหลังเด็ก

และเยาวชนกระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเชิญผู้แทนชุมชนที่มีพื้นที่เดียวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพื่อจะทำให้ผู้แทนชุมชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการติดตามพฤติกรรมเด็กและเยาวชนภายหลังที่กลับคืนสู่ชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะหันไปกระทำผิดซ้ำอีก

3. ความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน จากการศึกษาพบว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญ 2 ช่วง คือ ช่วงระหว่างมีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และช่วงภายหลังจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชนไปแล้ว ซึ่งจากที่ผู้วิจัยมีโอกาสเข้าสังเกตการณ์ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า ในระหว่างที่มีการประชุมผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ให้กำลังใจเด็กและเยาวชนกระทำผิด พร้อมกันนี้ผู้แทนชุมชนบางท่านก็มีการเสนอที่จะให้เด็กและเยาวชนไปหาความรู้ในเรื่องที่ผู้แทนชุมชนพร้อมที่จะให้ เช่น เด็กและเยาวชนสนใจด้านคอมพิวเตอร์ ผู้แทนชุมชนก็จะเสนอตัวที่จะสอนให้เพราะมีความพร้อมอยู่แล้ว ซึ่งถือว่าผู้แทนชุมชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะเป็นผู้ที่สามารถช่วยสนับสนุนในสิ่งที่เด็กและเยาวชนมีความสนใจแต่ยังขาดอยู่ ซึ่งการต่อยอดความสนใจของเด็กและเยาวชน เป็นวิธีการที่จะพัฒนาและแก้ไขเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดได้รับการสนับสนุน เด็กและเยาวชนก็จะไม่หันไปกระทำผิดอีก

และความสำคัญของผู้แทนชุมชนอีกช่วงหนึ่งคือหลังจากที่เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าความสำคัญช่วงนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่ระดับของการมีบทบาทของผู้แทนชุมชนในส่วนนี้ยังมีน้อย กล่าวคือ เนื่องจากการเชิญผู้แทนชุมชนคนละพื้นที่กับเด็กและเยาวชนกระทำผิดมาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชนแล้ว ไม่มีผู้ติดตามดูแลพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้เองอาจจะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่จะหันไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเชิญผู้แทนชุมชนที่มีพื้นที่อาศัยเดียวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพื่อเพิ่มมาตรการในส่วนของการติดตาม เป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีก

4. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการข้างต้นมีดังต่อไปนี้คือ

4.1 ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้แทนชุมชน คือผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีความพร้อมทั้งในเรื่องของฐานะ การศึกษา มีอาชีพมั่นคง ระยะเวลาที่ยาวนานที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปัจจัยทั้งหมดข้างต้นนี้เป็นเหตุได้ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาผู้แทนชุมชนบางรายได้ให้ข้อมูลว่า การจะทำอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้นไม่จำเป็นต้องรวยหรือมีฐานะดีมาก ทุกอย่างอยู่ที่ใจ ถ้าใจต้องการที่จะทำอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ก็สามารถทำได้ เพราะบางคนไม่มีเงิน แต่ก็สามารถช่วยด้วยแรงซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยเพราะเป็นแนวความคิดที่ดีไม่ยึดติดว่าผู้มีฐานะดีเท่านั้นที่จะสามารถทำอะไรเพื่อสังคมได้เพียงกลุ่มเดียว

4.2 ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน พบว่ามาจากปัจจัยย่อยสองปัจจัยคือ ปัจจัยภายใน กล่าวคือ เป็นปัจจัยที่ผู้แทนชุมชนให้ข้อมูลว่ามาจากภายในจิตใจที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้ว และอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยภายนอก นั่นคือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่อย่างยาวนาน ซึ่งผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเกิน 10 ปีทำให้เกิดความผูกพันต่อชุมชน จึงเป็นเหตุให้เกิดความรักในชุมชน และต้องการที่จะทำให้ชุมชนปราศจากการเกิดอาชญากรรม นอกจากนี้เพื่อนบ้าน ก็มีผลสำคัญที่จะเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความมีจิตสำนึกและร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการมีเพื่อนบ้านที่ดีที่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชน คนที่อยู่ใกล้บ้านหลังนี้จะดูจับสิ่งดีๆ ไปด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดพลังเครือข่ายที่แข็งแรงที่จะช่วยให้ชุมชนมีความสงบปราศจากอาชญากรรม

4.3 ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม ซึ่งพบว่ามาจากการที่ผู้แทนชุมชนเกิดความรู้สึกกังวลถึงความปลอดภัยในการใช้ชีวิต และการเกิดอาชญากรรมมีผลกระทบต่อความสงบสุขภายในชุมชนของตนเอง ซึ่งจากการให้ข้อมูลจากผู้แทนชุมชนพบว่า ภายในชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มความกลมเกลียวสามัคคีแก่สมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม และบางชุมชนที่มีความพร้อมจะเชิญหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้ในเรื่องที่เป็นปัญหาในชุมชน เช่นปัญหาการแพร่ระบาดของเสพติดในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐควรให้ความสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชนยังไม่มีพลังพอที่จะจัดหรือคิดที่จะทำกิจกรรมใดๆขึ้นมา ซึ่งทางภาครัฐหรือทุกภาคส่วนควรให้ความสนับสนุน ให้ความรู้ในทุกชุมชน เพื่อทุกชุมชนจะได้เป็นชุมชนที่ปราศจากอาชญากรรม

4.4 ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดี

อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ พบว่า การที่เด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นผู้ที่ยังมีความอ่อนแอทางด้านความคิดและการตัดสินใจ ทำให้ก้าวพลาดไปกระทำผิด ด้วยเหตุที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดนี้เอง ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากการเก็บข้อมูลพบว่าผู้แทนชุมชนจะรู้สึก เศร้าใจ เสียหาย หดหู่ เมื่อทราบว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งผู้วิจัยเองก็มีความเห็นไม่ต่างกับผู้แทนชุมชนว่า เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อชาติในอนาคต ควรมีมาตรการที่ป้องกันเพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ใหญ่ หรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่มีความรุนแรง เพื่อจะทำให้เด็กและเยาวชนไม่รู้สึกรู้สึกลับใจและรู้สึกว่าคุณดีตราและหันไปกระทำผิดอีก จากการเก็บข้อมูลพบอีกว่าสาเหตุที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ เกิดจากครอบครัวไม่มีความสมบูรณ์ พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลาน ไม่มีเวลา ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าครอบครัวถือเป็นสถาบันสำคัญที่สามารถสร้างความอบอุ่นรวมทั้งกรอบความคิดที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งการที่เด็กและเยาวชนได้รับความรัก ความอบอุ่น การตอบสนองที่ดี จะทำให้เป็นเด็กและเยาวชนที่เติบโตมีระสิทธิภาพ และเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพของประเทศ

5. มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของชุมชน พบว่า มี 2 มาตรการที่สำคัญคือ มาตรการที่มาจากผู้แทนชุมชนเอง และมาตรการที่ผู้แทนชุมชนร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ในส่วนของมาตรการที่มาจากตัวผู้แทนชุมชนเองนั้น แบ่งออกเป็นขั้นก่อนการที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด คือใช้วิธีการสอดส่องดูแล ว่ากล่าวตักเตือน และแจ้งให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทราบ และขั้นหลังจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกดำเนินคดีแล้วถูกปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน ซึ่งมาตรการในขั้นนี้มีความสำคัญมากเช่นกัน ซึ่งมาตรการที่ผู้แทนชุมชนใช้อยู่ คือ การพูดคุยบโยนจิตใจ และการติดตามดูแลภายหลังเด็กกลับสู่ชุมชน ซึ่งตามมาตรการข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าเป็นมาตรการที่มีความครอบคลุมที่ป้องกันและแก้ไขเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นครอบครัวและภาครัฐก็ยังมีหน่วยงานสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะสามารถป้องกันช่วยเหลือเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำผิดได้

อีกมาตรการหนึ่งที่เยียวยา และแก้ไขเด็กและเยาวชนคือมาตรการของผู้แทนชุมชนร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้แทนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนร่วมกับคณะสห

วิชาชีพ ได้แก่ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ด้วย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่ามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนในคดีที่ปราศจากเหยื่ออันได้แก่ คดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ นั้นผู้แทนชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อยมาก ส่วนใหญ่คณะสหวิชาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรการ หรือข้อตกลง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้แทนชุมชนควรแสดงความเห็นในส่วนของการหาแนวทาง หรือมาตรการในการป้องกันแก้ไขเด็กและเยาวชนในกระบวนการดังกล่าวให้มากกว่าเดิม เช่นในส่วนของระยะเวลาที่กำหนดให้เด็กและเยาวชนกลับบ้าน ผู้แทนชุมชนควรเป็นผู้กำหนดเองร่วมกับตัวเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง และให้ผู้แทนชุมชนสามารถไปพบปะพูดคุย ติดตามเด็กและเยาวชนในเวลาที่ตรงกัน ซึ่งถ้าให้คณะสหวิชาชีพกำหนดเอง เวลาที่เด็กและเยาวชนกลับบ้านกับเวลาที่ผู้แทนชุมชนอาศัยอยู่ในชุมชนอาจจะไม่มีความสอดคล้องกันซึ่งก็จะทำให้ผู้แทนชุมชนไม่สามารถติดตามเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำอีกนั่นเอง

นอกจากนี้ยังพบว่าคดีทั้งสามคดี คือคดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ มาตรการที่แก้ไขปัญหายังขาดเอกภาพ คือ ในคดีที่เหมือนกัน มาตรการในการเยียวยาแก้ไขปัญหายังมีความแตกต่างกัน คือในคดีที่เหมือนกัน คดีแรกให้ทำงานบริการสังคม ส่วนอีกคดีที่มีลักษณะเหมือนคดีแรกกลับไม่ให้ทำงานบริการสังคม ซึ่งจะทำให้อีกคดีที่ไม่ทำงานบริการสังคม ไม่รู้สึกว่าคุณต้องชดใช้ในเรื่องที่ตนกระทำให้แก่สังคม ซึ่งยังเกิดความเลื่อมล้ำในการลงโทษอยู่ ควรจะทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

6. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชน พบว่าเด็กและเยาวชนมีความรู้ในระดับปานกลาง เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่รู้ว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสได้แสดงความรับผิดชอบ และแก้ไขตนเอง แต่มีเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้ได้กับคดีที่เป็นความผิดเพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ก่อนที่จะนำไปเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการข้างต้น เพราะถ้าเด็กและเยาวชนไม่รู้ว่ากระบวนการข้างต้นสามารถใช้กับคดีที่เป็นแบบใดแล้ว เด็กและเยาวชนที่อาจจะไปกระทำผิดอีก เพราะคิดว่ากระบวนการนี้เป็นกระบวนการช่วยตนมากกว่ากระบวนการที่เน้นถึงความสำนึกและให้โอกาส และไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำอีก

7. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้แทนชุมชนมี

ความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะผู้แทนชุมชนเป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ตักเตือน ทำให้เด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดมีกำลังใจในการปรับปรุงตัว แก้ไขให้ตนเป็นคนดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนยังมีส่วนในการติดตามดูแลสมาชิกในชุมชนให้ห่างไกลอบายมุขทั้งปวงด้วยเช่นกัน

8. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน และผู้แทนชุมชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พบว่าทั้งเด็กและเยาวชน รวมถึงผู้แทนชุมชนมีความรู้สึกในเชิงบวกต่อกระบวนการข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัตถุประสงค์ การพิจารณาคดี ข้อตกลง เวลา-สถานที่ การดำเนินการประชุม จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม การตอบ-ถาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรัณยู นวลศรี (2551) แต่ยังมีเด็กและเยาวชนบางคนเห็นว่าควรเปลี่ยนเป็นสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพราะมีปัญหาในเรื่องการเดินทาง และบางรายรู้สึกไม่อยากกลับมาที่เดิม ที่ที่เคยถูกควบคุมตัว ส่วนผู้แทนชุมชนบางรายมีความรู้สึกไม่อยากเปลี่ยนจากโต๊ะสี่เหลี่ยม (รูปแบบการกระชุมเป็นทางการ) เป็นโต๊ะกลม เพื่อให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมจะได้เห็นลักษณะสีหน้าเมื่อมีการพูดจาโต้ตอบกัน ซึ่งผู้วิจัยก็เห็นด้วยกับผู้แทนชุมชนในข้อนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน และปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมาตรการในการเยียวยา แก้ไขปัญหาอันเกิดจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างไร

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary study) โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานวิจัยต่างๆ เป็นต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เด็กและเยาวชนกระทำผิด และผู้แทนชุมชน และการสังเกตการณ์ (observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรม คดีมาแล้วซ้ำ และคดีการพนันในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา) คดีละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน และผู้แทนชุมชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 6 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2553 ถึง มกราคม 2554 และการศึกษารวบรวมข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะ บทบาท และความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

ลักษณะของผู้แทนชุมชน มี 2 ลักษณะได้แก่ ผู้แทนชุมชนที่เป็นทางการ คือเป็นผู้แทนชุมชนที่มีตำแหน่งในชุมชนอยู่แล้ว เช่นเป็นประธานชุมชน และผู้แทนชุมชนที่ไม่เป็นทางการ คือ ผู้แทนชุมชนที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชนอย่างเป็นทางการ แต่สมาชิกให้การยอมรับนับถือ ยกย่อง

ศรัทธา เพราะเป็นผู้อาวุโส นอกจากนี้พบว่าผู้แทนชุมชนบางคนยังเป็นผู้ที่มีความรู้ เช่น มีความรู้ทางด้านกฎหมาย มีความรู้ทางการเป็นแพทย์แผนไทย และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข

บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นพบว่า ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในการพูดตักเตือน ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชน พร้อมทั้งหาข้อตกลง มาตรการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทในการติดตามดูแลและสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหลังจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชนด้วย

ความสำคัญของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนพบว่า ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญอันเนื่องมาจากการมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกคือ ช่วงระหว่างมีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งผู้แทนชุมชนจะทำหน้าที่ ในการตักเตือน ให้กำลังใจ และแนะนำวิธีการเลี้ยงดูบุตรให้แก่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น และหาข้อตกลงในการฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดร่วมกับคณะสหวิชาชีพ และช่วงที่สอง คือ ช่วงหลังจากที่เด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปแล้ว กลับคืนสู่ชุมชน ผู้แทนชุมชนมีหน้าที่ติดตามรายงานผลการปฏิบัติตามข้อตกลงของเด็กและเยาวชนในขณะเด็กและเยาวชนอยู่ในชุมชนให้กับนักสังคมทราบ และเพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่หันไปกระทำซ้ำอีก

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อของเด็กและเยาวชนนั้นประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้แทนชุมชน ซึ่งผู้แทนชุมชนที่มีเข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีความรู้ และเป็นผู้อาวุโสในชุมชน ปัจจัยความมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน อันมาจากความมีจิตสำนึกภายในจิตใจของผู้แทนชุมชน และ มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น การถูกขัดเกลา เพื่อนบ้าน ปัจจัยด้านความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม ซึ่งมาจากความเป็นห่วง วิตก กังวล ถึงความปลอดภัยในการใช้ชีวิตในชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยการมีส่วนร่วมยังมาจาก ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัย

ทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดจากรวมตัวและร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันอาชญากรรมในชุมชน ปัจจัยทางด้านการทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้แทนชุมชน อันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

3. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในชุมชน

มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด สามารถแบ่งออกเป็น มาตรการในการเยียวยา และแก้ไขเด็กและเยาวชนของผู้แทนชุมชนเอง ประกอบด้วย 2 ชั้นคือชั้นก่อนที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด มาตรการนี้เป็นมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนมีโอกาสกระทำผิดซึ่งมีวิธีการคือ สอดส่องดูแลสมาชิกในชุมชน การว่ากล่าวตักเตือนเมื่อเห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีการกระทำผิด และแจ้งให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทราบเพื่อให้ครอบครัวได้รับรู้และหาทางแก้ไขปัญหาตั้งแต่แรกเริ่ม และชั้นหลังจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกดำเนินคดีแล้ว ถูกปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน ซึ่งมาตรการในชั้นนี้มีความสำคัญมากเช่นกัน ซึ่งมาตรการที่ผู้แทนชุมชนใช้อยู่ คือ การพูดคุยบอโยนจิตใจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่รู้สึกลัวตนเองถูกทอดทิ้ง หรือถูกตีตรา การติดตามดูแล ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนมีแนวโน้มจะกลับไปหาสิ่งแวดล้อมเดิม เพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยกระทำผิดร่วมกัน เป็นการปิดกั้นป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำอีก

และมาตรการในการเยียวยา และแก้ไขเด็กและเยาวชนของผู้แทนชุมชนร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งผู้แทนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อจากกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนร่วมกับคณะสหวิชาชีพ ได้แก่ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ด้วย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่ามาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กและเยาวชนในคดีที่ปราศจากเหยื่ออัน ได้แก่ คดียาเสพติด คดีการพนัน และคดีเมาแล้วขับ นั้นมีความแตกต่างกัน

2. ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร พบปัญหาข้อจำกัดในการวิจัยในการเก็บข้อมูลจากเด็กและเยาวชน

เนื่องจากภายหลังเด็กและเยาวชนถูกจับกุมและส่งตัวไปยังสถานพินิจเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนจะทำการประกันตัวไปในทันที ทำให้มีจำนวนเด็กและเยาวชนมีจำนวนน้อย และเนื่องจากเด็กและเยาวชนบางคนกำลังศึกษาอยู่จึงเป็นอุปสรรคต่อการนัดเจอเพื่อสัมภาษณ์ อีกทั้งถ้าจะขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จะพบปัญหาหลังจากนัดแล้ว เมื่อโทรก็จะไม่สามารถติดต่อได้ ซึ่งจะต้องทำการติดต่อไปเรื่อยๆ หรือเปลี่ยนผู้ให้ข้อมูล

ในส่วนของผู้แทนชุมชนนั้นช่วงวันเวลาที่สามารถสัมภาษณ์ตัวต่อตัวได้คือ ในวันที่ผู้แทนชุมชนมาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเท่านั้น ซึ่งภายหลังจากการประชุมจะมีเวลาในการสัมภาษณ์ไม่มากนัก เพราะผู้แทนชุมชนมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ แต่การขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้แทนชุมชนไม่มีปัญหาใดๆ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

เพื่อให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ดังนี้

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบบทบาทที่แน่ชัดของตนเองในการทำหน้าที่ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยพบว่าผู้แทนชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่เพียงแค่การให้คำปรึกษา พูดให้กำลังใจ เท่านั้นยังไม่มีการแสดงบทบาทเชิงลึก เช่น การกำหนดข้อตกลงให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด ได้ปฏิบัติภายหลังจากการประชุมเสร็จสิ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การกำหนดข้อตกลงส่วนใหญ่ที่ผู้แทนชุมชนจะมีบทบาทในส่วนนี้น้อยมาก กล่าวคือจะให้คณะสหวิชาชีพเป็นผู้กำหนด ซึ่งการที่ผู้แทนชุมชนมีส่วนกำหนดข้อตกลงในบางเรื่องก็จะส่งผลดีต่อการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ เช่น การกำหนดช่วงเวลาให้เด็กและเยาวชนกลับบ้าน ถ้าผู้แทนชุมชนเป็นผู้กำหนดเอง ก็จะสอดคล้องกับเวลาที่ผู้แทนชุมชนสามารถไปตรวจตราเยี่ยมเยียนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ ดังนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรกำหนดบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อให้ผู้แทนชุมชนรู้สึกถึงความสำคัญที่ตนเองต้องมีบทบาทในกระบวนการดังกล่าว และเกิดประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดได้เป็นอย่างดี

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้แทนชุมชนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละคดีแต่ละครั้งนั้น พื้นที่อาศัยระหว่างผู้แทนชุมชนกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอยู่คนละ

พื้นที่กัน กล่าวคือ คดีหนึ่งเด็กและเยาวชนกระทำผิดอยู่ในพื้นที่ชุมชนดินแดง แต่ผู้แทนชุมชนที่มาประชุมในคดีนี้กลับมาจากพื้นที่ชุมชนคลองเตย ด้วยเหตุข้างต้นทำให้เป็นผลเสียต่อการติดตาม ภายหลังจากเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชน ทำให้ผู้แทนชุมชนไม่สามารถไปติดตาม สอดส่อง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ อันเนื่องมาจากการอยู่คนละพื้นที่กัน ดังนั้นทาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรเชิญผู้แทนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันกับเด็กและ เยาวชนกระทำผิดมาทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ผู้แทนชุมชนติดตาม สอดส่อง ดูแล ภายหลังเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชนได้

3. ในส่วนของข้อตกลงเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ปฏิบัตินั้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อตกลงในคดีที่มีลักษณะเหมือนกัน เช่น คดีเมาแล้วขับ นั้นมีลักษณะของ ข้อตกลงที่มีความแตกต่างกันทั้งที่เป็นคดีที่มีลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ คดีแรกให้ผู้กระทำผิด ทำงานบริการสังคมเพื่อเป็นการชดใช้การกระทำผิด แต่อีกคดีที่มีลักษณะเหมือนกันกับคดีแรก กลับไม่ต้องทำงานบริการสังคม ดังนั้นควรมีการกำหนดข้อตกลงหรือข้อปฏิบัติเพื่อการปรับตัวเป็น คนดีของเด็กและเยาวชนให้มีความชัดเจน และแน่นอน เช่น คดีที่มีลักษณะเดียวกัน ข้อตกลงหรือ ข้อปฏิบัติต้องเหมือนกัน (ในคดีที่มีลักษณะเหมือนกัน บางคดีทำงานบริการสังคม บางคดีไม่ ทำงานบริการสังคม) ทั้งนี้เพื่อจะทำให้ข้อตกลงมีความชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกัน

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ผู้แทนชุมชนสามารถเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถให้ได้กับคดีอาชญากรรมที่มีเหยื่อและคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ แต่ต้องมีอัตรา โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ดังนั้นควรมีการศึกษาบทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชนในกลุ่มคดีที่มีเหยื่อ เพื่อจะได้ทราบบทบาทของผู้แทนชุมชนในคดีมีเหยื่อ นั้นมีความแตกต่างกับคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาถึงอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้แทนชุมชนใน กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการทำให้ผู้แทนชุมชนสามารถเข้าไป มีบทบาทต่อการทำหน้าที่ในการเป็นผู้แทนชุมชนในกระบวนการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมบูรณ์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลกาญจน์ ทิพพานุญ. **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนศึกษาเฉพาะกรณี: สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี.**วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551

กัลดเพชร บัญชาพัฒน์ศักดิ์ดา. **ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2545

กฤษณะชัย ลิ่มบุญแดง . **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมด้านยาเสพติดและการพนันในจังหวัดชลบุรี.**วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2545

เกียรติศักดิ์ กอไร บุญนำ. **ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจากลมหายใจกับการบาดเจ็บในผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540

เกรียงศักดิ์ คงทับทิม . **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2546

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการยุติธรรมไทย.**วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **ยุติธรรมชุมชน: การเปิดพื้นที่ของชุมชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เด็อนตุลา , 2551

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **สังคมวิทยาอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551

ใจทิพย์ หุยากรณ์. **ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำท่า จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540

ฐิตาภรณ์ อุเทนสุต. **แนวทางในการแก้ไขเด็ก และเยาวชนกระทำผิดในชุมชน**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543

นงนุช ตันติธรรม. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราของผู้ขับขี่ที่เมาสุราแล้วขับรถในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. หน้า176 – 194 . กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2527

นิรุต ประสิทธิ์เมตต์. **การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540

ปวีตร์ นวะมะรัตน์. **บทบาทของผู้นำชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทยกัมพูชา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543

พระมณเฑียร สังข์เงิน. **การควบคุมทางสังคมของชุมชนชาวเขา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544

พัชรภา มนัสปัญญากุล. **การประเมินโครงการโรงเรียนสีขาว ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร, 2545

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. **การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของประชาชนชาวบ้านในการ
สอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สงขลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540

มุ้ยหมัดรอฟีอี มุซอ. **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการจัดการความขัดแย้งในชุมชน
มุสลิม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2549

ยงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี. **นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์
กรุงเทพมหานคร :** มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2547

วราพร นรเศรษฐวิวัฒน์. **ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548**

วินัย มนต์ปัญญากุล. **การมีส่วนร่วมและแนวทางในการป้องกันปัญหาบ้านของผู้นำชุมชน :
ศึกษารณี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา
จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

วิมัย ศรีจันทร์. **คู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน.
กรุงเทพฯ :** กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550

สมนึก ชัชวาล. **ค่านิยมและพฤติกรรมการควบคุมทางสังคมของชุมชนที่อยู่ใกล้และไกลศูนย์กลาง
ความเจริญ: ศึกษารณีเมืองหลักเชียงใหม่.** สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531

สมศักดิ์ วชิรพันธ์. **การถ่ายทอดความรู้หัตถกรรมท้องถิ่น: กรณีการทำกระดาษสาบ้านท่าล้อ
อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537

สุชาติ สุวรรณ. **การพัฒนาเด็กในชนบท : ศึกษารณีการมีส่วนร่วมของผู้เฒ่าท้องถิ่นและประชาชน
ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530

อัญญรัตน์ สุวรรณโณ. **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นกับแนวทางป้องกันยาเสพติด : กรณีศึกษาจังหวัด
สงขลา.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2545

ภาษาอังกฤษ

Alana, M. A. **Bridging the Gap: Exploring the Role of Community in Restorative Justice .**
Simon Fraser University, 2002

Cohen, B., and Orbuch, T. **Introduction to Sociology.** Singapore: McGraw-Hill's College
Review Book Publishing Company, 1988

Mark, S. ,Umbreit, Robert B., Coates, B. V. **The Impact of Restorative Justice Conferencing: A
Review of 63 Emperical Studies in 5 Countries.** Center for Restorative Justice
Peacemaking University of Minisota, May 1, 2002

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษา

จากศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมี 2 กลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชนกระทำผิด จำนวน 6 คน และผู้แทนชุมชน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยแบ่งลำดับในการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

1. กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนกระทำผิด (จำนวน 6 คน) โดยใช้นามสมมติทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 1 นายอรรถพล คดีร่วมกันลักลอบเล่นการพนันไพ่โป๊กเกอร์ – แก้ว พนันเอาทรัพย์สินกันโดยไม่ได้รับอนุญาต

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) สุขภาพและรูปร่างหน้าตา ปัจจุบัน อายุ 17 ปี ขณะกระทำผิดอายุ 16 ปี มีรูปร่างสูงใหญ่ สูงประมาณ 180 เซนติเมตร น้ำหนัก 79 กิโลกรัม ไม่มีรอยสัก และไม่มีโรคประจำตัว

2) การศึกษาและการประกอบอาชีพ อรรถพลเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง ขณะเรียนไม่เคยหนีเรียน และทางโรงเรียนก็ไม่เคยเชิญผู้ปกครองไปพบเรื่องใดๆ ผลการเรียนโดยรวมนั้นอยู่ระดับปานกลาง เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว อรรถพลก็ย้ายมาเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันกำลังเรียนชั้นปีที่ 2 แผนกอิเล็กทรอนิกส์ ขณะเรียนไม่เคยยกพวกทำร้ายกับนักเรียนโรงเรียนอื่น และไม่ประกอบอาชีพใด

3) นิสัยและความประพฤติ อรรถพลมีนิสัยร่าเริง ติดเพื่อน และคล้อยตามเพื่อนได้ง่าย เชื้อฟังกิตามารดาพอสมควร โดยปกติจะตื่นนอนเวลาประมาณ 06.00 นาฬิกา เพื่อเตรียมตัวไปโรงเรียน จะใช้เวลาว่างไปกับการอ่านหนังสือ เล่นเกมคอมพิวเตอร์ตามร้านเกมใต้อาคารที่พัก ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง ใช้จ่ายเงินวันละ 50-70 บาท จะใช้เวลาว่างในวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ ไปเดินชมสินค้าตามศูนย์การค้าย่านรังสิตและไปพบปะพูดคุยกับเพื่อน อรรถพลไม่เคยเที่ยวตามสถานบันเทิงเรีงรมย์ ไม่เคยนอนค้างคืนตามบ้านพักของเพื่อน ไม่เคยลักขโมย ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะชกต่อย ไม่เคยพกพาอาวุธชนิดใด ไม่เคยแข่งขันประลองความเร็ว และไม่เคยสนับสนุนการแข่งขันรถทุกชนิดบนทางสาธารณะ อรรถพลมักจะคบเพื่อนในวัยเดียวกัน ส่วนใหญ่ไม่มีความประพฤติเสียหายด้านใด มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเมื่อมีความคับข้องใจเรื่องอะไรจะปรึกษาแม่และพี่ชาย และเมื่อกระทำผิดบ้างมารดาและพี่ชายจะเป็นผู้คอยตักเตือน แต่ถ้าทำดีครบคราก็จะเฉยๆ ไม่แสดงความยินดีมากเกินไป อรรถพลไม่เคยสูบบุหรี่ แต่จะดื่มสุราหรือเบียร์นานๆ ครั้ง นอกจากนี้ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด

4) **พฤติกรรมการเล่นการพนัน** เคยเล่นการพนันไพ่โป๊กเกอร์แปดเก้า โดยจะพนันครั้งละ 1-2 บาท ในห้องพักกับมารดาและพี่คนที่ 2 นานๆ ครั้ง นอกจากนี้ไม่เคยเล่นการพนันชนิดอื่นอีก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด

อรรถพลเป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนบุตร 5 คน ซึ่งบิดามารดาแยกกันอยู่ โดยบิดาไปอยู่ที่จังหวัดอ่างทอง ส่วนมารดานั้นไปดูแลยายที่จังหวัดปราจีนบุรี และจะมาเยี่ยมบิดาของอรรถพลอยู่เสมอ บิดาเป็นข้าราชการทหารบำนาญ บิดาจบการศึกษาสูงสุดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันบิดาของอรรถพลไม่ได้ประกอบอาชีพใด ซึ่งมีเงินเดือนจากการเป็นข้าราชการบำนาญประมาณ 15,000 บาท ปัจจุบันบิดาแก่ชราและไม่ได้ประกอบอาชีพใด ส่วนมารดา จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และมีปัญหาทางประสาท คือเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาล ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างนวดแผนโบราณตามบ้านพัก คิดค่าบริการชั่วโมงละ 100 บาท ซึ่งมารดาของอรรถพลจะมีรายได้จากการรับจ้างนวดแผนโบราณวันละประมาณ 500 บาท

เดิมอรรถพลจะอยู่ในความปกครองดูแลของบิดามารดาที่จังหวัดอ่างทองมาโดยตลอด จนอรรถพลเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากจังหวัดอ่างทอง จึงย้ายเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพมหานคร นานประมาณ 1 ปีแล้ว โดยมารดาจะเดินทางมาเยี่ยมอรรถพลที่กรุงเทพเป็นครั้งคราว สำหรับพี่น้องของอรรถพลนั้นมีรายละเอียดดังนี้

พี่ชายคนแรก อายุ 27 ปี รับราชการทหารเรือยศจ่าตรี ปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

พี่ชายคนที่ 2 อายุ 24 ปี รับราชการทหารบก ยศสิบเอก อยู่ที่ศูนย์บัญชาการทหารพัฒนา ย่านดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

พี่สาว 1 คน อายุ 20 ปี ย้ายไปประกอบอาชีพอยู่กับสามีที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และน้องสาว 1 คน อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนย่านดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และพักอยู่กับอรรถพลด้วย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

ก่อนถูกจับกุมในคดีนี้ อรรถพลกับพี่คนที่ 2 และน้องสาวคนสุดท้ายพักอาศัยอยู่ด้วยกัน ที่คอนโดเวียงเทพ ถนนช่างอากาศ แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุในคดีนี้ อรรถพลอยู่ที่นั่นมาเป็นเวลาเกือบ 2 ปีแล้ว โดยจะเสียค่าเช่าเดือนละ

2,500 บาท สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งที่พักผ่อน ในภายในที่พักผ่อนซึ่งเป็นคอนโดนั้นมีการเล่นการพนัน และมีเรื่องของยาเสพติดด้วย ในครอบครัวของอรรถพลนั้นไม่มีปัญหาความขัดแย้งใดๆ และสมาชิกในครอบครัวรักใครกลมเกลียวกันดี โดยเฉพาะพี่ชายที่อยู่ด้วยกันจะรักและเป็นห่วงอรรถพลมาก และไม่มีผู้ใดเคยถูกดำเนินคดีมาก่อน

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) **พฤติการณ์แห่งคดี** อรรถพลเล่าว่า ก่อนเกิดเหตุมารดาของตนได้มาเยี่ยมตนกับพี่คนที่ 2 และน้องสาวคนสุดท้ายที่คอนโดเวียงเทพ ถนนช่างอากาศ แขวงดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ต่อมาเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2553 เวลาประมาณ 14.00 นาฬิกา ขณะที่ตนกับมารดาและน้องคนสุดท้ายอยู่ในห้องพักด้วยกันนั้น มารดาตนซึ่งเคยรับจ้างดูวงด้วยไฟป๊อปกมาก่อนได้หยิบไฟมาทดลองดูวงของมารดาเอง ในระหว่างนั้นตนเองได้เดินเข้าไปหามารดาแล้วชักชวนกันเล่นการพนันไฟป๊อกแปดเก้า โดยพนันเอาเงินครั้งละ 1 บาท โดยมีมารดาเป็นเจ้าของอรรถพลเล่นการพนันไฟได้ประมาณ 10 บาท ซึ่งห้องพักของอรรถพลที่ใช้เล่นไฟนั้นไม่ได้ปิดหน้าต่างมิดชิด ทำให้ผู้คนที่อยู่ด้านนอกอาคารสามารถมองเข้ามาแล้วเห็นเหตุการณ์ในการเล่นไฟ ต่อมาเวลาประมาณ 15.10 นาฬิกา ก็ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเปิดประตูห้องพักซึ่งไม่ได้ล็อคไว้ ตำรวจได้พบเห็นตนและมารดาของตนกำลังเล่นการพนันกันอยู่ จึงดำเนินจับกุมมาดำเนินคดีในส่วนมาดาของตนนั้นตำรวจได้แยกไปดำเนินคดีที่ศาลอื่น

2) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด** อรรถพลเล่าว่าตนรู้สึกเสียใจที่ถูกจับดำเนินคดีนี้ เพราะจริงๆ แล้วตนแค่ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินระหว่างที่มารดามาเยี่ยมตนเท่านั้น ซึ่งปกติแล้วตนก็ไม่ได้เล่นการพนันไฟแต่อย่างใด อีกอย่างตนคิดว่าที่ตนและมารดาถูกตำรวจจับในครั้งนี้ เป็นผลมาจากความประมาทของตนเองที่ไม่ยอมปิดหน้าต่างให้มิดชิด และไม่ได้ล็อคประตูด้วย จึงทำให้ตำรวจสามารถเข้ามาจับตนและมารดาได้ อย่างไรก็ตามอรรถพลยังย้ำว่าตนเล่นการพนันในครั้งนี้เพราะเล่นสนุกๆ กับมารดาเท่านั้น ไม่ได้คิดจะเล่นจริงจังอะไร และต่อไปอรรถพลคิดว่าจะไม่เล่นการพนันอีก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของอรรถพล

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของอรรถพล โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า อรรถพลตอบถูก 12 ข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่าอรรถพลมีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอรรถพลไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ว่าข้อตกลงการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะต้องไม่เป็นผลร้ายต่ออนาคตเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด ได้ถูกต้อง

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของอรรถพล

6.1 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมอรรถพลแล้ว ตำรวจจึงได้นำตัวอรรถพลมายังสถานีตำรวจ พร้อมทั้งตั้งข้อหาคือ “ร่วมกันลักลอบเล่นการพนัน (ไพ่ป๊อกแปด – ป๊อกเก้า) พนันเอาทรัพย์สินกันโดยมิได้รับอนุญาต” ช่วงที่ตำรวจจับอรรถพลนั้นเป็นเวลาประมาณ บ่ายสองโมงต่อนั้นตำรวจไม่ได้ส่งตัวอรรถพลมายังสถานพินิจฯ บ้านเมตตาในทันที แต่ตำรวจได้จำคุกอรรถพลไว้หนึ่งคืน เมื่อถึงเช้าอีกวันหนึ่งตำรวจจึงได้นำตัวอรรถพลมาส่งยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (บ้านเมตตา) เมื่ออรรถพลมาถึงที่สถานพินิจฯ บ้านเมตตาพร้อมกับหนังสือแจ้งการจับกุมแล้ว เจ้าหน้าที่ธุรการคดี นำตัวอรรถพลไปลงทะเบียนประจำตัว และลงทะเบียน จากนั้นผู้ปกครองของอรรถพล ก็ได้ประกันตัวอรรถพลออกไป

“ตอนตำรวจจับผมนั้นเป็นเวลาประมาณบ่ายสองโมงเมื่อผมโดนตำรวจจับตัวแล้ว ตำรวจก็ได้พาผมไปขังในคุกอยู่คืนหนึ่ง จนถึงเช้าอีกวัน ตำรวจก็ได้พาผมไปที่บ้านเมตตา ก่อนเข้าบ้านเมตตาเจ้าหน้าที่ที่นั่นค้นตัวผมก่อนเสร็จแล้วถึงจะให้ผมเข้าไปในบ้านเมตตา เจ้าหน้าที่ที่บ้านเมตตาก็พาผมไปทำประวัติ ลงทะเบียน ช่วงนั้นพี่ผมกำลังทำเรื่องประกันตัวผม และเมื่อผมลงทะเบียนเสร็จ พี่ก็ประกันตัวผมออกมา”

อรรถพล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

ก่อนอรรถพลประกันตัวออกไปทางเจ้าหน้าที่ได้แจ้งนัดเพื่อให้อรรถพลมาทำการซักประวัติข้อเท็จจริง และตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต

“หลังจากที่ผมประกันตัวออกมาผมก็มาอยู่ที่บ้านได้ 2 วัน พอวันที่ 20 ตุลาคม 2553 ผมก็เดินทางกลับบ้านเมตตาอีกครั้งตามที่เจ้าหน้าที่ได้นัดผมไว้ พอผมไปถึงบ้านเมตตา ผมก็ไปพบกับคุณ ก. (นามสมมติ) เขาเป็นพนักงานคุมประพฤติ เขาได้ซักถามประวัติของผม และอีกหลายอย่างเกี่ยวกับผม และเขาก็ได้ซักถามแม่ผมด้วย ซึ่งในตอนนั้นคุณ ก. ก็ได้บอกผมว่า เดี่ยวพี่จะช่วยน้องนะ เพราะมันไม่ได้เป็นคดีใหญ่ เดี่ยวจะให้ประชุมกลุ่มครอบครัว

และชุมชน ตอนนั้นคุณ ก. ไม่ได้บอกรายละเอียดมาว่าการประชุมที่ว่าคืออะไร และเมื่อเสร็จจากคุณ ก. แล้ว ผมก็ไปตรวจจิตกับคุณ ข. ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา เข้าให้ผมทำแบบทดสอบ มีเกี่ยวกับรูปภาพ การเติมคำ ใช้เวลาตรงนี้อีกประมาณ 2 ชั่วโมง เมื่อเสร็จแล้วผมก็กลับบ้าน”

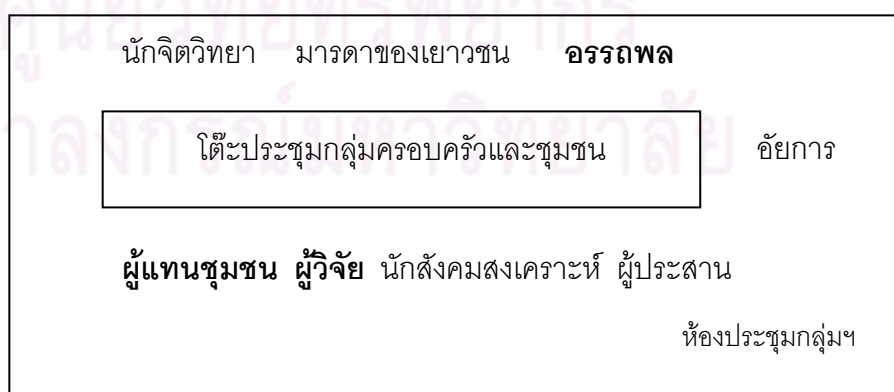
อรรถพล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

หลังจากอรรถพลถูกชักประวัติ สืบเสาะข้อเท็จจริง และตรวจสุขภาพกายและจิตเสร็จแล้ว ก่อนอรรถพลกลับบ้านที่ได้นัดให้อรรถพลมาที่บ้านเมตตาอีกครั้งหนึ่ง คือในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 เพื่อมาทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

เมื่อถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 อรรถพลไปสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับแม่ ได้ไปรอที่ห้องรับรอง ภายในห้องเจ้าหน้าที่ได้อรรถพลและมารดาเซ็นชื่อเพื่อรายงานตัวเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และเจ้าหน้าที่ได้อรรถพลและมารดาทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการให้บริการ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ หลังจากอรรถพลทำแบบสำรวจเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ประสานก็นำตัวอรรถพลไปยังห้องประชุม เพื่อดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของอรรถพล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเองทุกคน

พนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมกลุ่มฯ จะเป็นผู้เริ่มพูดเป็นคนแรก โดยจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อเสร็จแล้วจึงให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แนะนำตัวทีละคน โดยเริ่มจาก อรรถพล จนครบทุกคน ยกเว้นพนักงานอัยการ ผู้ประสานจะเป็นผู้แนะนำตัวท่านให้ทุกคนในที่ประชุมทราบ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้เด็กและเยาวชนเล่าเหตุการณ์กระทำผิด ความรู้สึก ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น ซึ่งอรรถพลได้เล่าเหตุการณ์ในที่ประชุมสั้นๆ ว่า

“วันนั้นเวลาประมาณบ่าย 2 โมงแม่ผมมาเยี่ยมผมที่คอนโด ผมอยู่ที่คอนโด กับแม่และน้อง ตอนนั้นผมเห็นว่าแม่ใช้ไฟนึ่งดูดวงอยู่ ผมจึงเข้าไปหาแม่ แล้วชวนแม่เล่นไพ่ เล่นเอาตั้งก้านเกมละ 1 บาท เล่นไพ่กับแม่ประมาณ 1 ชั่วโมง จนถึงเวลาบ่าย 3 โมง ตำรวจก็เข้ามาจับผมกับแม่ ครับ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นคือตัวผมเองผมเสียประวัติ เสียเวลาเรียนเพราะต้องมาที่นี้บ่อย ทำให้พ่อแม่เสียใจ เดือดร้อน แม่ก็ต้องเสียเงินในการประกัน เสียเวลาทำมาหากิน เพราะต้องมาที่บ้านเมตตากับผมบ่อยๆ และต่อไปผมจะไม่เล่นการพนันอีก”

อรรถพล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานเชิญบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิด พูดถึงความรู้สึก ผลกระทบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ซึ่งมารดาของอรรถพลได้กล่าวว่า

“ดิฉันรู้สึกเสียใจที่ทำให้ถูกตำรวจจับ ดิฉันผิดเองที่ชวนลูกเล่นไพ่ จริงๆที่ชวนนั้นเพราะคิดว่าเล่นเพื่อความสนุกเท่านั้น เพราะปกติดิฉันและลูกก็ไม่เคยเล่นไพ่ที่ไหน ต่อไปดิฉันจะไม่ชักชวนลูกเล่นไพ่ และจะดูแลลูกไม่ให้ไปเล่นไพ่อื่น สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ลูกเสียเวลาเรียนเพราะต้องมารายงานตัว เสียประวัติ ดิฉันเองก็เสียเวลาเพราะต้องมาสะสางคดีกับลูก ต่อไปดิฉันจะดูแลลูกให้ดีกว่าเดิม”

มารดาของเยาวชน, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และบิดามารดา ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ในส่วนของนักจิตวิทยา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการตรวจสุขภาพจิต อรรถพล ซึ่งไม่มีอะไรผิดปกติในด้านการตรวจจิตวิทยา เมื่อประเมินการเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ดี พอสมควร พฤติกรรมก็มีความเรียบร้อยดี ส่วนเรื่องที่ฝากอรรถพลคือ อยากให้ตั้งใจเรียน และอย่า ไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นการพนัน ถ้ามีเวลาว่างก็ให้ทำกิจกรรมที่มีประโยชน์

ด้านผู้แทนชุมชน ได้ตักเตือนคุณแม่อรรถพลเรื่องการชักชวนลูกเล่นการพนัน พร้อมทั้งแนะนำคุณแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก และมีการดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ส่วนอรรถพล ผู้แทนชุมชนได้แนะนำให้หลีกเลี่ยงการพนันและยาเสพติด และตักเตือนเรื่องการเรียน การใช้เวลา ว่างให้เป็นประโยชน์

“ดิฉันจึง อยากบอกคุณแม่ก่อนว่า แม่ไม่ควรชวนลูกเล่นการพนัน หรือถ้าลูก มาขอเล่น เราก็ควรห้ามไม่ให้เขามาเล่น เราควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกนะ คะ และควรเอาใจใส่ลูกให้มากๆ เด็กวัยนี้เป็นวัยรุ่น ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ส่วนอรรถพล ยังเด็กอยู่ อย่าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด เพราะ เป็นสิ่งไม่ดี เราอยู่ในวัยเรียนต้องตั้งใจเรียน มีเวลาว่างก็ดูหนัง ฟังเพลง เล่น กีฬาไป และหลังจากผ่านการประชุมกลุ่มฯ วันนี้แล้ว ก็อย่าไปทำผิดอีก ถ้า ทำอีก เขาจะส่งลูกไปที่อื่นนะ และที่อื่นมันจะมีแต่ความรุนแรง เสียอนาคต ด้วย”

ผู้แทนชุมชน, **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2553

ด้านนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ให้คำแนะนำแม่ของอรรถพล เรื่องการเลี้ยงดูบุตร และสั่งห้ามคุณแม่เรื่องการชักชวนอรรถพลเล่นการพนันและอบายมุขอื่นๆ พร้อมทั้งให้อรรถพลตั้งใจ เรียน และอย่างยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีก

ส่วนพนักงานอัยการ ให้พูดถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ว่าเป็นการให้โอกาสกับอรรถพลในการแก้ไข ปรับตัวเป็นคนดี ดังนั้นอรรถพลควรรับไว้ และปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ประชุมให้ได้ เพราะถ้าอรรถพลไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ ประชุมได้ อัยการก็จะสั่งฟ้องคดี ซึ่งจะทำให้อรรถพลต้องเข้าสู่ศาล และพิจารณาคดีตามปกติ ส่งผลให้อรรถพลมีความเดือดร้อน พร้อมกันนี้พนักงานอัยการได้ตักเตือนแม่ของอรรถพลเรื่องการ ชักชวนลูกเล่นการพนันด้วย

ขั้นตอนที่ 5 ผู้ประสานเชิงคุณละสหวิชาชีพในที่ประชุมร่วมกันหาข้อตกลง เพื่อให้เด็กและเยาวชน รวมถึงบิดามารดา ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ได้ปฏิบัติเพื่อลดใช้การกระทำผิด โดยการหาข้อตกลงใช้เวลาไม่นาน ซึ่งการทำข้อตกลงนี้ จะมีการถามเยาวชนเสมอว่าสามารถทำได้หรือไม่ เช่นเมื่อทางที่ประชุมกำหนดเวลาให้เด็กและเยาวชนกลับบ้านเวลาใด ทางที่ประชุมจะสอบถามความเต็มใจของเด็ก ถ้าสิ่งที่เด็กและเยาวชนบอกตรงกับความเห็นกับในที่ประชุม ข้อกำหนดที่ได้จะก็ทำให้เด็กไม่อดอัด เพราะเด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงด้วย

สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้ อรรถพลต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

- 1.ให้อรรถพลเลือกคบหาเพื่อนที่ดี หลีกเลี่ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด
2. ห้ามอรรถพลสูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
- 3.ห้ามอรรถพลเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุขทุกชนิด
4. ให้อรรถพลใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควร เช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น
5. ให้อรรถพลตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และพำนักอยู่ในภูมิลำเนาของโรงเรียน และนำผลการเรียนมาแสดงด้วยทุกครั้งเมื่อมารายงานตัว
6. ให้อรรถพลเชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
7. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่อรรถพลให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
8. ให้อรรถพลกลับบ้านไม่เกินเวลา 21.00 นาฬิกา
9. ห้ามอรรถพลนอนค้างคืนที่บ้านเพื่อน
10. ให้อรรถพลอยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน ภายหลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

ผู้ประสานการประชุม ได้อ่านบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ฟัง แล้วตรงกับผลซึ่งตกลงกันในการประชุมฯ จึงให้ทุกคนในที่ประชุมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของอรรถพลที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

อรรถพลรู้สึกดีใจมากที่มีกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เนื่องจากกระบวนการนี้ทำให้ตัวของอรรถพลยังมีอิสระในการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งอรรถพลคิดว่าการกระทำคามผิดของเขานั้นเกิดจากความไม่ตั้งใจ เป็นความผิดเล็กน้อย ซึ่งกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ก็เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อย สำหรับข้อตกลงจากการประชุมนั้น อรรถพลก็เห็นว่าไม่หนักมากนัก อรรถพลสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ทำให้ตนเดือดร้อนมากนัก ในส่วนของเวลานั้น อรรถพล เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว คือประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมง สถานที่ประชุมก็สะดวก บรรยากาศไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือกดดันใดๆ ลักษณะการดำเนินการ การซักถามของคณะสหวิชาชีพ เป็นคำถามที่สามารถตอบได้ทันที ไม่ต้องใช้เวลาในการคิดที่นาน ในส่วนของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมนั้น อรรถพลคิดว่าเหมาะสมแล้ว คือไม่มากไปหรือน้อยไป และสุดท้ายอรรถพลเห็นว่าอยากให้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดำเนินต่อไป เพราะมีประโยชน์กับบุคคลที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำความผิด

8. ความคิดเห็นของอรรถพลที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

อรรถพล ให้ความเห็นว่า ผู้แทนชุมชนถือว่ามีค่าเป็นอย่างมาก เพราะจะมีความสนิทสนมรู้จักกับสมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาอะไรในชุมชน ผู้แทนชุมชนจะเป็นผู้ที่ต้องมาแก้ปัญหาเป็นคนแรกๆ เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน และรู้จักสมาชิกในชุมชนแต่ละครอบครัวแต่ละคนเป็นอย่างดี มากกว่าสมาชิกด้วยกัน

แต่สำหรับบทบาทของผู้แทนชุมชนที่มาประชุมให้ตนเองนั้น ตนเห็นว่า ผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทไม่มากเพียงพอ เพราะผู้แทนชุมชนเพียงแต่ถามถึงการเลี้ยงดูตนกับแม่ตนเท่านั้น ซึ่งตนว่ามันยังมีน้อยไปสำหรับบทบาทของผู้แทนชุมชน ตนคิดว่าในกลุ่มการประชุม ควรให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนมากกว่านี้ ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ ไม่มี

กรณีศึกษาที่ 2 นายณัฐวุฒิ คดีขับรถจักรยานยนต์ในขณะที่เมาสุรา ขับรถจักรยานยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับรถ และขับรถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) **สุขภาพและรูปร่าง** ปัจจุบัน อายุ 16 ปี ขณะกระทำผิดอายุ 16 ปี มีรูปร่างสันทัด สูงประมาณ 162 เซนติเมตร น้ำหนัก 58 กิโลกรัม มีรอยสักรูปปลาตัวดำแดงที่หัวไหล่ข้างขวา มีรอยสักกราฟฟิคลายหน้าปีศาจที่ด้านหลัง มีรอยสักคำว่า “นัท” ที่ได้แขนข้างซ้าย มีรอยสักรูปภาพกราฟฟิคที่ข้อเท้าข้างซ้าย และมีรอยสักตัวอักษรภาษาอังกฤษ “T” ที่ข้อเท้าข้างขวา สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ไม่เคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรง

2) **การศึกษาและการประกอบอาชีพ** ณัฐวุฒิเรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนในจังหวัดสุรินทร์ จากนั้นย้ายมาเรียนต่อที่จังหวัดนครราชสีมา โดยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ที่โรงเรียนหนึ่ง และเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 อีกโรงเรียนหนึ่ง ผลการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ได้ ขณะเรียนเคยหนีเรียนไปเล่นเกมบ้าง ทางโรงเรียนเคยเชิญผู้ปกครองไปพบ 2 ครั้ง เรื่องการหนีเรียน ณัฐวุฒิไม่เคยเรียนซ้ำชั้นไม่เคยถูกพักการเรียน หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ณัฐวุฒิไม่ได้เรียนต่อ จึงเดินทางมาประกอบอาชีพรับจ้างที่กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันณัฐวุฒิประกอบอาชีพรับจ้างเป็นช่างติดสติ๊กเกอร์อยู่ที่ร้านเดียวกับนายอำพล ได้รับค่าจ้างเดือนละ 8,000 บาท จะทำงานวันจันทร์ – วันเสาร์ เวลา 09.30 – 18.00 นาฬิกา แต่ในบางครั้งก็จะทำงานล่วงเวลา โดยจะเลิกงานเวลาประมาณ 22.00 นาฬิกา จะได้รับเงินค่าทำงานล่วงเวลา เดือนละ 3,000 – 4,000 บาท ณัฐวุฒิทำงานนี้อยู่ประมาณ 6 เดือน ก็ถูกจับกุมในคดีนี้

3) **นิสัยและความประพฤติ** ณัฐวุฒิมีนิสัยอารมณ์เย็น สนุกสนานร่าเริง เข้ากับคนอื่นได้ง่าย แต่มีความดื้อรั้นและไม่เชื่อฟังผู้ปกครองเป็นครั้งคราว ขณะอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาเวลาว่างณัฐวุฒิจะไปนั่งเล่นพุดคุยกับเพื่อนในระแวกบ้าน และไปเล่นเกมตามร้านเกมบ้างเป็นครั้งคราว ไม่เคยก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น เมื่อณัฐวุฒิมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ณัฐวุฒิไม่ค่อยได้เที่ยวที่ไหน แต่ก็เคยไปเที่ยวตามแหล่งสถานบันเทิงบ้าง และนอนค้างคืนที่บ้านเพื่อนในละแวกบ้านบ้างนานๆ ครั้ง โดยจะไปนอนบ้านเพื่อนตอนที่อาเดินทางกลับบ้าน ณัฐวุฒิไม่เคยทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น เคยเล่นการพนันบ้าง ไม่เคยทำร้ายตัวเอง ไม่เคยพกพาอาวุธไปในที่สาธารณะ และจะคบกาเพื่อนหลายคนทำงาน เพื่อนจะมีอายุ 20 -25 ปี และเคยมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก 2 ครั้ง ซึ่งณัฐวุฒิก็ใช้ถุงยางอนามัยป้องกันทุกครั้ง ไม่เคยลักทรัพย์ของผู้อื่น

4) **พฤติกรรมการใช้สารเสพติด** ฌัฐวุฒิสืบบุหรืมานานประมาณ 8 เดือน โดยจะสูบวันละประมาณ 2 มวน ตุ่มสุรา(เบนท์ 285) เบียร์ลิโธ และยาตอง กับเพื่อนร่วมงานเป็นประจำ สัปดาห์ละประมาณ 2 ครั้ง (วันเสาร์-อาทิตย์) ฌัฐวุฒิสืบไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประเภทอื่นทุกชนิด ไม่เคยเข้าร่วมหรือดูการแข่งชันรถจักรยานยนต์ประลองความเร็วในที่สาธารณะหรือในสนามแข่ง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด

ฌัฐวุฒิสืบเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว ซึ่งบิดามารดาอยู่กินกันโดยไม่ได้จะทะเบียนสมรส บิดามารดาของฌัฐวุฒิสืบเสียชีวิตตั้งแต่ฌัฐวุฒิสืบยังเล็ก ฌัฐวุฒิสืบจึงอยู่ในความดูแลของนางหวาน (นามสมมติ เป็นป่า-พีของบิดาฌัฐวุฒิสืบ) และนายสมควร (นามสมมติ เป็นลุงเขย) ซึ่งฌัฐวุฒิสืบจะเรียกทั้งสองคนนี้ว่า “พ่อและแม่”

ป่าของฌัฐวุฒิสืบ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานทำความสะอาดอยู่ที่โรงงานผลิตยาสระผมแห่งหนึ่ง มีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 บาท ส่วนลุงเขย จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน ประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้างมีรายได้วันละประมาณ 400 บาท เดิมฌัฐวุฒิสืบพักอาศัยอยู่กับป่าและลุงเขยที่จังหวัดนครราชสีมาตลอด ลุงเขยและป่าไม่มีบุตรร่วมกันจึงได้เลี้ยงดูฌัฐวุฒิสืบเหมือนบุตร และหากฌัฐวุฒิสืบตั้งวันก็จะถูกลงโทษด้วยการเขียนตีบ้าง แต่ฌัฐวุฒิสืบก็ไม่เคยถูกลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงหรือทารุณโหดร้ายมาก่อน และบุคคลในครอบครัวไม่มีผู้ใดต้องหาว่ากระทำผิดอาญา

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

ฌัฐวุฒิสืบได้เดินทางมาประกอบอาชีพรับจ้างที่กรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ.2553 โดยพักอาศัยอยู่กับอำพล (นามสมมติ) อายุ 32 ปี มีศักดิ์เป็นอา ที่ห้องเช่าแขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ที่พักมีลักษณะเป็นอพาร์ทเมนต์ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นที่พักอาศัย ไม่เป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติด โดยที่พักแห่งนี้รัฐวุฒิสืบจะพักกับนายอำพลเพียงสองคน ซึ่งนายจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อำพลประกอบอาชีพรับจ้างเป็นหัวหน้าช่างแลป (ช่างทำสติ๊กเกอร์) ที่ร้านหนึ่งหนึ่ง อยู่ที่ถนนเจริญกรุง 57 มีรายได้เดือนละประมาณ 30,000 – 40,000 บาท

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) **พฤติการณ์แห่งคดี** ด้รัฐวุฒิได้ว่า ตนหัดขับขีรถจักรยานยนต์ตั้งแต่อายุ 14 ปี หลังจากนั้นก็จะขับขีรถจักรยานยนต์บ้างเป็นครั้งคราว และด้รัฐวุฒิยังไม่ทำใบอนุญาตขับขีรถจักรยานยนต์ ขณะที่อยู่กรุงเทพฯนั้น ด้รัฐวุฒิจะขี่มรถจักรยานยนต์ยี่ห้อฮอนด้า รุ่นโนวา สีดำ ของนายจ้างซึ่งให้มาไว้ใช้งานที่ร้านออกไปขับขีบ้าง ต่อมาเมื่อประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนถูกจับคดีนี้ นายจ้างได้ให้รถดังกล่าวแก่อาและ ด้รัฐวุฒิไว้ขับขีกลับห้องพักเมื่อเลิกงาน

ต่อมาวันที่ 7 พฤศจิกายน 2553 ด้รัฐวุฒิตื่นนอนเมื่อเวลาประมาณ 09.00 นาฬิกา จากนั้น ด้รัฐวุฒิได้อาบน้ำแต่งตัวและได้ขับขีรถจักรยานยนต์คันที่นายจ้างให้มาไปหานายไ้ค (นามสมมติ) อายุประมาณ 19 ปี เพื่อนร่วมงานซึ่งพักอาศัยอยู่ที่ถนนจันทร เมื่อไปถึงด้รัฐวุฒิพบนายสิทธิ (นามสมมติ) อายุประมาณ 24 ปี นายหยวน (นามสมมติ) อายุ ประมาณ 30 ปี และนายไ้คกำลังนั่งดื่มสุรากัน ด้รัฐวุฒิจึงเข้าไปร่วมดื่มสุราด้วย โดยทั้งหมดได้ดื่มสุรายี่ห้อเบลนด์มอร์ จำนวน 1 กลม ยาดอง 2 ขวดกลม และเบียร์ยี่ห้อลิโอ จำนวน 3 ขวด จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.00 นาฬิกา ทั้งหมดจึงเลิกดื่มสุรา

ด้รัฐวุฒิรู้สึกมีเมมา นายไ้คจึงได้ขับขีรถจักรยานยนต์ยี่ห้อยามาซ่า รุ่นนูโว คันของนายไ้คมาส่งด้รัฐวุฒิที่ห้องพัก โดยด้รัฐวุฒิได้จอดรถจักรยานยนต์คันของนายจ้างทิ้งไว้ที่หน้าที่พักของนายไ้ค ด้รัฐวุฒินอนหลับไปและตื่นขึ้นมาอีกทีเวลาประมาณ 22.00 นาฬิกา จากนั้น ด้รัฐวุฒิได้โทรศัพท์ไปหานายไ้คและบอกให้นายไ้คมารับเพื่อที่ตนจะไปขับขีรถจักรยานยนต์คันของนายจ้างที่ตนเอาไปจอดไว้ที่หน้าที่พักของนายไ้คกลับมา เมื่อนายไ้คมาถึงห้องพักของด้รัฐวุฒิ ด้รัฐวุฒิได้ชวนนายไ้คดื่มเบียร์ลิโออีก 2 ขวด เมื่อดื่มเสร็จแล้วด้รัฐวุฒิก็จ็ขึ้นถ่ายรูปจักรยานยนต์ของนายไ้คไปที่ห้องพักของนายไ้คที่ถนนจันทร แล้วไปนั่งเล่นอยู่ที่ห้องพัก นายไ้คสั้กพัก

ต่อมาเวลาประมาณ 23.00 นาฬิกาเศษ ด้รัฐวุฒิขับขีรถจักรยานยนต์คันของนายจ้างกลับมาที่ห้องพัก โดยไม่ได้สวมหมวกนิรภัย เมื่อด้รัฐวุฒิขับขีมาถึงบริเวณถนนสุดประเสริฐ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้รัฐวุฒิก็จ็ได้พบกับจุดตรวจการจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกให้ด้รัฐวุฒิหยุดรถและขอตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ซึ่งผลการตรวจปรากฏว่าด้รัฐวุฒิมิมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย 138 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และด้รัฐวุฒิขับขีรถจักรยานยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตและไม่สวมหมวกนิรภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุมด้รัฐวุฒินำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไ้ครดำเนินคดีนี้ ซึ่งพนักงาน

สอบสวนได้เปรียบเทียบปรับข้อหาซึ่งรถจักรยานยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับรถ และขับรถโดยไม่สวมหมวกนิรภัย เป็นเงินจำนวน 200 บาท

2) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด** ณ์รัฐภูมิเล่าตนรู้สึกเสียใจที่ได้กระทำความผิดลงไป เพราะการกระทำความผิดครั้งนี้มีผลกระทบทำให้ตนเสียเวลาในการทำงาน เสียประวัติ อีกทั้งทำให้อา พ่อกแม่ เสียใจ ซึ่งต่อไปตนจะไม่ทำผิดอีก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของณ์รัฐภูมิ

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของณ์รัฐภูมิ โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า ณ์รัฐภูมิตอบถูก 12 ข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่า ณ์รัฐภูมิมีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ณ์รัฐภูมิไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้กับผู้ที่กระทำผิดเล็กน้อย ได้ถูกต้อง

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของณ์รัฐภูมิ

6.1 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมณ์รัฐภูมิแล้ว ตำรวจจึงได้นำตัวณ์รัฐภูมิมายังสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร พร้อมทั้งตั้งข้อหา คือ “ขับรถในขณะเมาสุราหรือของมีเมาอย่างอื่น, ขับจักรยานยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับรถ, ขับรถจักรยานยนต์โดยไม่มีสวมหมวกนิรภัย”

หลังจากนั้น ณ์รัฐภูมิได้โทรศัพท์ไปหาอาเพื่อให้มาประกันตัว ซึ่งไม่นานอา ก็มาประกันตัว ณ์รัฐภูมิ โดยใช้เงินประกันจำนวน 20,000 บาท ที่สถานีตำรวจ เมื่อประกันตัวเสร็จแล้ว ตำรวจก็ให้ ณ์รัฐภูมิกลับไป และให้มาที่สถานีตำรวจในวันรุ่งขึ้น เมื่อ ณ์รัฐภูมิมาถึงสถานีตำรวจในตอนเช้า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัว ณ์รัฐภูมิไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งเมื่อมาถึงยังสถานพินิจฯ แห่งนี้ เจ้าหน้าที่ธุรการคดี ได้นำตัว ณ์รัฐภูมิไปลงทะเบียนประจำตัว และลงทะเบียนเสร็จแล้วอาของ ณ์รัฐภูมิก็ทำการประกันตัว ณ์รัฐภูมิอีกครั้งหนึ่งที่สถานพินิจฯ ด้วยเงินจำนวน 2,000 บาท ก่อน ณ์รัฐภูมิกลับไปเจ้าหน้าที่คุมประพฤติได้นัดให้ ณ์รัฐภูมิมาทำการสอบข้อเท็จจริงและตรวจสุขภาพจิตในวันรุ่งขึ้น

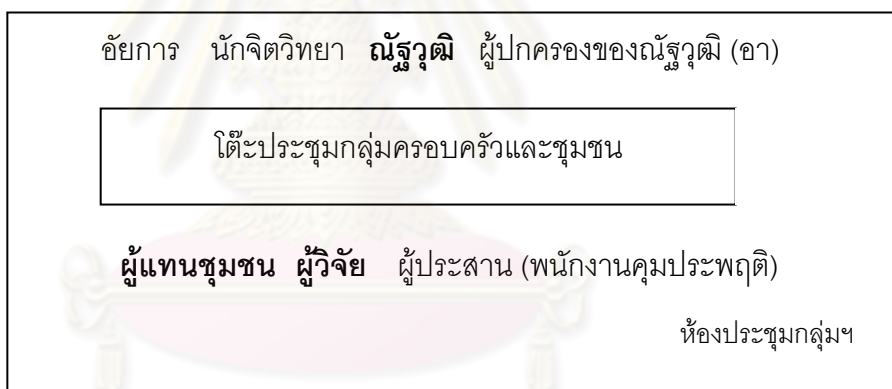
ในวันรุ่งขึ้นเมื่อ ณ์รัฐภูมิมาถึง เจ้าหน้าที่คุมประพฤติก็ทำการสอบข้อเท็จจริงประวัติของ ณ์รัฐภูมิใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงกว่าๆ ซึ่งในการสอบสวนนี้เจ้าหน้าที่คุมประพฤติก็ทำการสอบถามอาของ ณ์รัฐภูมิซึ่งเป็นผู้ปกครองด้วยเช่นกัน เมื่อสอบประวัติข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว

ณัฐวุฒิก็ไปทำการตรวจสอบสภาพจิต ซึ่งมีนักจิตวิทยาเป็นผู้ให้ทำแบบทดสอบต่างๆ เช่นการให้เติมคำ การจับคู่ของแต่ละภาพ เมื่อเสร็จเจ้าหน้าที่ก็ทำการนัดณัฐวุฒิเพื่อมาประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนในอีกประมาณเจ็ดวันถัดไป

ในวันที่ณัฐวุฒิมาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น เมื่อณัฐวุฒิมาถึงสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่ผู้ประสานให้ณัฐวุฒิและอาทำการลงรายชื่อรายงานตัวที่ห้องรับรอง และให้ทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการในสถานพินิจ และรอคณะสหวิชาชีพ เมื่อทุกคนมาพร้อมเพรียงแล้วจึงทำการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของณัฐวุฒิ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่ม และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง

ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนกล่าวเปิดการประชุม พร้อมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการประชุม และให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกคนแนะนำตัว

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้ณัฐวุฒิเล่าเหตุการณ์กระทำผิด ความรู้สึกเมื่อถูกตำรวจจับกุม ผลกระทบที่เกิดขึ้น ความถี่ในการดื่มสุรา โทษของสุรา

ซึ่งณัฐวุฒิได้เล่าถึงเหตุการณ์ในวันที่กระทำผิดให้คณะสหวิชาชีพในที่ประชุมฟังว่า

“ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2553 ตอนตื่นนอนเมื่อเวลาประมาณ 09.00 นาฬิกา จากนั้น ตนได้อาบน้ำแต่งตัวและได้ขับขีรถจักรยานยนต์ไปหาเพื่อนชื่อนายไอ้ค ที่ ถนนจันทร์ เมื่อไปถึงก็พบนายสิทธิ นายหยวน และนายไอ้คกำลังนั่งดื่มสุรากัน ตนจึงเข้าไปร่วมดื่มสุราด้วย ต่อมาตนรู้สึกมึนเมาจึงขอให้นายไอ้คไปส่งที่ที่พักอาศัยของตน ตอนตื่นขึ้นมาอีกที่ตอนประมาณ 4 ทุ่ม จึงโทรศัพท์ไปหานายไอ้ค เพื่อจะไปเอารถจักรยานยนต์ของตนที่หอนายไอ้ค เมื่อนายไอ้คมาถึงหอพักตน ตนก็ชวนนายไอ้คกินเบียร์อีก 2 ขวด จากนั้นจึงไปเอารถจักรยานยนต์ที่หอพักของนายไอ้ค ขากลับเจอจุดตรวจฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียกตรวจ ตนจึงถูกตำรวจจับ และปรับ 200 บาทเรื่องไม่สวมหมวกกันน็อค”

ณัฐวุฒิ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

ณัฐวุฒิเล่าต่อว่า เมื่อถูกจับตนรู้สึกตกใจมาก จึงได้โทรศัพท์ไปหาอาที่ที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน และเล่าต่อว่าโดยปกตินั้นตนก็ดื่มสุร่าเป็นประจำกับเพื่อนร่วมงาน สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ซึ่งจะดื่มที่บ้านเพื่อนแล้วให้เพื่อนมาส่งเพราะก่อนหน้านี้ตนไม่มีรถ แต่พอมีรถตนจึงขับไปกินบ้านเพื่อน จึงทำให้ถูกจับ ตนรู้ว่าสุร่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่ตนก็ทานกับเพื่อนๆ หลังเลิกงานเพื่อสังสรรค์เท่านั้น ต่อไปถ้าตนดื่มเหล้าตนจะไม่ขับอีก เพราะเมื่อตำรวจจับทำให้ตนเดือดร้อน เสียเวลาทำงาน เสียเงิน อาทิมาเดือดร้อนด้วย เพราะเสียเวลามาที่สถานีพินิจฯ กับตนด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานซักถามอาของณัฐวุฒิ ถึงความรู้สึก ผลกระทบ และหลังจากที่ณัฐวุฒิกระทำผิดได้ว่ากล้าตักเตือนอะไรไปบ้าง และมีวิธีการดูแลณัฐวุฒิต่อไปอย่างไร

“ตอนที่เขาโทรหาผมว่าถูกตำรวจจับผมรู้สึกตกใจ และก็รีบไปช่วยเขา สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นก็ทั้งตัวเขาและผม คือเขาก็เสียเวลาทำงาน ต้องมารายงานตัวบ่อยๆ ผมก็เสียเวลาทำงานเหมือนกันเพราะต้องเป็นคนพาเขามา และหลังจากที่เขาทำผิดมา ผมก็ตักเตือนไปแล้วว่า คราวหลังเมาก็อย่าไปขับรถ เพราะเขายังไม่มีใบขับขี่ พอเกิดเรื่องก็เสียทุกอย่าง เสียงาน เสียเวลา ซึ่งเขาก็สัญญากับผมว่าจะไม่เมาแล้วไปขับรถอีก ผมก็เชื่อเพราะเขาอยู่กับผมตลอดเวลา ทำงานกับผม พักกับผม ผมจะดูแลอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น”

อาของณัฐวุฒิ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็นต่อวิธีการแก้ไขการกระทำผิดของณัฐพล

ในส่วนของนักจิตวิทยา แสดงความคิดเห็นว่า เมื่อกระทำผิดแล้วก็ให้จดจำไว้ เป็นบทเรียน พร้อมบอกถึงโทษของการเมาแล้วขับว่า ถ้าเมาแล้วไปขับรถแล้วไปชนคนอื่นเสียชีวิต อาจจะเกิดผลเสียหายมากกว่านี้ ไม่สามารถมาทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ และผู้เป็นพ่อแม่ บุคคลรอบข้างก็ต้องเสียใจ นอกจากนี้ นักจิตวิทยาแนะนำให้ณัฐพลรู้จักดูแลตนเองให้เป็นคนดี พัฒนาฝีมืออาชีพของตนเองให้ก้าวหน้า ถ้ามีโอกาสก็อยากให้นัฐพลไปศึกษาเล่าเรียนต่อ และต้องพิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่าณัฐพลสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้

ในส่วนของผู้แทนชุมชน แสดงความคิดเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน จึงต้องการให้นัฐพลศึกษาต่อ และในเรื่องของการทำงาน เพราะณัฐพลทำงานเกี่ยวกับการออกแบบลายสติกเกอร์ ก็ควรพัฒนาฝีมือตนเองไปเรื่อยๆ เพราะอนาคตข้างหน้าอาจจะมีโอกาสเป็นเจ้าของกิจการได้ ซึ่งตนอยากให้กำลังใจ

“ป่าอยากฝากเรื่องการศึกษา อยากให้ลูกศึกษาต่อ เพราะการศึกษาคือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมปัจจุบันที่แข่งขันกันเยอะ การศึกษาจะช่วยเสริมการทำงาน ของลูกได้ ส่วนการทำงาน ป่าทราบว่าลูกทำงานเกี่ยวกับการออกแบบสติกเกอร์ ก็อยากให้ลูกพัฒนาฝีมือไปเรื่อยๆ ให้ดีขึ้น อนาคตก็อาจจะเป็นเจ้าของกิจการได้ เพราะอาของลูกบอกว่าลูกฝึกไม่นานก็สามารถทำได้ ซึ่งก็ถือว่าดี มีพรสวรรค์ ป่าขอให้กำลังใจลูกนะ”

ผู้แทนชุมชน, **สัมภาษณ์**, 8 ธันวาคม 2553

ในส่วนของอัยการ แสดงความคิดเห็นให้นัฐพลฟังเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนว่ามีประโยชน์อย่างไร และถ้าไม่มีกระบวนการดังกล่าวณัฐพลจะต้องเข้าสู่ศาลและอาจจะถูกจำคุก ซึ่งภายในคุณนั้นมีความน่ากลัวมาก อีกทั้งอัยการได้กล่าวชื่นชม ที่ณัฐพลมีพรสวรรค์ในการออกแบบสติกเกอร์ กล่าวถึงข้อดีที่ณัฐพลมีเงินเดือนจากการทำงาน มีอาชีพรักและเป็นห่วงดูแลอย่างดี และตักเตือนณัฐพลว่าอย่าทำผิดอีก เพราะจะทำให้เสียโอกาสในการที่จะแสดงความสามารถที่มีอยู่ในตัวเอง อีกทั้งอัยการได้ถามถึง

ความมั่นใจในการกลับตัวเป็นคนดีของณัฐวุฒิ ซึ่งณัฐวุฒิก็ได้ให้คำสัญญาว่าจะไม่ทำผิดอีก และสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ พร้อมกันนี้ยังการได้เสนอให้ณัฐวุฒิทำงานบริการสังคมเพื่อชดใช้การกระทำความผิดด้วย

ซึ่งในขณะที่คณะสหวิชาชีพแต่ละท่านเสนอความคิดเห็นจบไปนั้น ผู้ประสานได้ถามณัฐวุฒิซ้ำทุกครั้งว่าสิ่งที่คณะสหวิชาชีพแต่ละท่านให้คำแนะนำ แสดงความคิดเห็นนั้น มีเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งณัฐวุฒิก็สามารถตอบได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าณัฐวุฒิให้ความสนใจในการรับฟังคำแนะนำ การตักเตือน การแสดงความคิดเห็นของคณะสหวิชาชีพหรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี เพราะทำให้ในที่ประชุมทราบว่าณัฐวุฒิเข้าใจ ให้ความสนใจรับฟังหรือไม่

ขั้นตอนที่ 5 ที่ประชุมหาข้อตกลงร่วมกัน

คณะสหวิชาชีพใช้เวลาในการหาข้อตกลงเพื่อให้ณัฐวุฒิได้ปฏิบัติเพียงไม่นาน คือไม่เกิน 10 นาที สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้บรรณพลต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ให้ณัฐวุฒิเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. ห้ามณัฐวุฒิสูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
3. ห้ามณัฐวุฒิขับขีรถจักรยานยนต์หรือขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ และให้ปฏิบัติตามกฎจราจร
4. ให้ณัฐวุฒิหาโอกาสศึกษาต่อ และ/หรือ ศึกษาต่อควบคู่กับการประกอบอาชีพ และให้นำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว
5. ให้ณัฐวุฒิประกอบสัมมาชีพโดยตั้งใจทำงานด้วยวิริยะอุตสาหะ
6. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่ณัฐวุฒิให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
7. ให้ณัฐวุฒิอยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 3 เดือน ภายหลังที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี
8. ให้ณัฐวุฒิทำงานบริการสังคมที่ วันดอน เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 12 ธันวาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 6 ชั่วโมง

ซึ่งการกำหนดข้อตกลงภายในที่ประชุมก็มีการถามความเห็นของณัฐวุฒิด้วยว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ ซึ่งทุกข้อข้างต้น ณัฐวุฒิก็ตอบว่าสามารถกระทำได้อย่างไม่อึดอัดและยากนัก

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

ผู้ประสานการประชุม ได้อ่านบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ฟังแล้ว ตรงกับผลซึ่งตกลงกันในการประชุมฯ จึงให้ทุกคนในที่ประชุมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของณัฐภูมิที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ณัฐภูมิดีใจที่มีกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะว่าการประชุมนี้เป็นโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ที่จะกระทำผิด และณัฐภูมิรู้สึกในระดับที่พอใจในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนครั้งนี้ และอยากให้กระบวนการนี้มีใช้ต่อไป เพื่อคนที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำผิด

“ผมดีใจที่มีกระบวนการประชุมกลุ่มฯ เพราะเป็นกระบวนการที่มากำหนด ช่วยผม ทำให้ผมไม่ต้องขึ้นศาล เพราะผมไม่ได้ตั้งใจจะทำผิด และทำให้ผมคุยกับอาผมมากขึ้น ปกติเราไม่ค่อยได้คุยกัน ไม่ค่อยเข้าใจกัน ผมรู้สึกพอใจในการประชุม คือเวลาไม่นานเกินไป บรรณาคาก็ไม่หนัก แต่มีบ้างที่ผมเกร็งๆ เพราะผมไม่เคยพูดต่อหน้าคนอื่นเยอะๆ คำถามที่ถามผมนั้นผมไม่กดดัน เพราะเป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับตัวผม ข้อตกลงที่ให้ผมทำก็ไม่ยาก ผมทำได้ และผมอยากให้มีการประชุมนี้ต่อไป เพราะจะได้ช่วยคนที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำผิดเหมือนผม”

ณัฐภูมิ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

นอกจากความรู้สึกที่ดีของณัฐภูมิที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้ว ส่วนหนึ่งที่ณัฐภูมียังรู้สึกไม่ดีอยู่บ้างคือณัฐภูมิต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางมาประชุมกลุ่มฯ นาน คือประมาณ 1 ชั่วโมง เนื่องจากที่อยู่อาศัยของณัฐภูมิมีระยะทางไกลกับสถานพินิจฯ และต้องจ่ายเงินในการเดินทางรวมขาไปและขากลับประมาณ 135 บาท แต่ณัฐภูมียังเต็มใจมาเข้าร่วมประชุมเพราะดีกว่าให้คดีขึ้นสู่ศาล

8. ความคิดเห็นของณัฐภูมิที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ณัฐภูมิ ให้ความเห็นว่า การมีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วยเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้แทนชุมชนเป็นผู้ใหญ่ สามารถให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำที่ดีแก่ตน

และอาของตนได้ และถ้ามีผู้แทนชุมชนอยู่ในชุมชน ผู้แทนชุมชนก็จะช่วยตักเตือนไม่ให้คนในชุมชน กระทำผิดได้ ซึ่งตนคิดว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญมาก

กรณีศึกษาที่ 3 นายพงศ์พันธ์ คติขันธ์ภักจรรย์านยนต์ในขณะเมาสุรา

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) **สุขภาพและรูปร่าง** ปัจจุบันอายุ 17 ปี ขณะกระทำความผิดอายุ 17 ปี มีรูปร่างผอมสูง มีผิวดำแดง ส่วนสูงประมาณ 176 เซนติเมตร น้ำหนัก 55 กิโลกรัม ไม่มีรอยสัก มีรอยแผลเป็นบริเวณข้อศอกขวา ไม่มีโรคประจำตัว

2) **การศึกษาและการประกอบอาชีพ** พงศ์พันธ์เรียนจบระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร และปัจจุบันเรียนอยู่ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ หนีเรียนเป็นบางครั้งเพื่อไปเล่นเกมหรือไปเที่ยวเล่นห้องของเพื่อน ทางโรงเรียนเคยเชิญผู้ปกครอง ไปพบจำนวน 1 ครั้ง เรื่องหนีเรียน ไม่เคยเรียนซ้ำชั้น ไม่เคยถูกทัณฑ์บน ได้รับเงินใช้จ่ายวันละ 100 บาท จะเรียนวันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.20 นาฬิกา

3) **นิสัยและความประพฤติ** พงศ์พันธ์เป็นคนเงี้ยบขริ่ม พูดคุยไม่เก่ง ติดเพื่อน อารมณ์ร้อนเป็นบางครั้ง ดื้อรั้นและไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง ได้เถียงเป็นบางครั้ง ช่วยทำงานบ้าน เป็นบางครั้ง หลังเลิกเรียนกลับบ้านมาเปลี่ยนเสื้อผ้าและไปนั่งเล่นพูดคุยกับเพื่อนย่านห้วยขวาง ไปเล่นกีฬาฟุตบอล ไปหาคนรักที่ซอยอินทามระ 14 กลับเข้าบ้านเวลาประมาณ 21.00 – 04.00 นาฬิกา นอนค้างคืนบ้านเพื่อนเป็นบางครั้ง ไม่เคยหนีออกจากบ้าน ไม่เคยลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น เคยเล่นไพ่ป๊อกแปดเก่าประมาณ 4-5 ครั้ง พนันเอาทรัพย์สินครั้งละประมาณครั้งละ 3-4 บาท เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นบางครั้ง ไม่เคยพกพาอาวุธ ไม่เคยทำร้ายตนเอง พงศ์พันธ์คบเพื่อนมาก ส่วนมาอยู่ในช่วงวัยเดียวกัน ซึ่งอยู่ละแวกบ้านและที่โรงเรียน ซึ่งเพื่อนบางคนมีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ พงศ์พันธ์มีคนรักแล้วและมีเพศสัมพันธ์โดยใช้ถุงยางอนามัยป้องกันเป็นบางครั้ง การใช้สารเสพติด พงศ์พันธ์สูบบุหรี่หรืออายุ 14 ปี สูบวันละ 13-14 มวน นอกจากนี้ไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประเภทอื่นทุกชนิด

4) **พฤติกรรมเมาแล้วขับ** พงศ์พันธ์มีใบอนุญาตขับขี่ ขับขี่รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัยเป็นบางครั้ง ขับขี่รถจักรยานยนต์ความเร็วประมาณ 40-100 กิโลเมตร/ชั่วโมง เคยขับรถจักรยานยนต์ขณะเมาสุราเป็นบางครั้ง ดื่มสุราหรือเปียร์เกือบทุก

วัน ส่วนใหญ่จะเป็นดื่มสุราที่บ้านตัวเองหรือบ้านเพื่อน และบางครั้งเมื่อดื่มสุราเสร็จก็จะขับรถจักรยานยนต์กลับบ้าน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้งำเนิด

พงศ์พันธ์ เป็นบุตรคนที่สองในจำนวนบุตรสองคน มีพี่ชาย 1 คน บิดามารดาอยู่กันร่วมกันโดยจดทะเบียนสมรส พี่ชายพงศ์พันธ์ อายุ 24 ปี ทำงานที่ร้านค้าแห่งหนึ่ง ในห้างเซนจูรีมีรายได้วันละ 200 บาท พักอยู่กับบิดามารดา

บิดาของพงศ์พันธ์จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการทหาร มีรายได้เดือนละ 18,000 บาท ส่วนมารดาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทำความสะอาด ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง มีรายได้เดือนละ 4,700 บาท ฐานะทางครอบครัวพอมีพอใช้ บิดาเคยดื่มสุราเป็นบางครั้ง แต่ได้เลิกดื่มมานานประมาณ 5 เดือนแล้ว เนื่องจากป่วยเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง บิดามารดาไม่เล่นการพนัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวราบรื่น ไม่มีปัญหาขัดแย้งใดๆ บิดามารดาของพงศ์พันธ์เลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวด พงศ์พันธ์ไม่เคยถูกทารุณกรรมจากบุคคลภายในครอบครัวและไม่มีบุคคลใดภายในครอบครัวเคยถูกดำเนินคดีมาก่อน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

ครอบครัวของพงศ์พันธ์พักอยู่เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นบ้านพักของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ลักษณะเป็นตึก 6 ชั้น สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งที่พักอาศัย ไม่เป็นแหล่งมั่วสุ่มยาเสพติดให้โทษ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) **พฤติการณ์แห่งคดี** พงศ์พันธ์เล่าว่า เมื่อประมาณวันที่ 4 พฤศจิกายน 2553 ตนได้ไปฝึกงานที่ร้านคอมพิวเตอร์แห่งหนึ่ง ที่ห้างพันธุ์ทิพย์พลาซ่า เพื่อเก็บชั่วโมงฝึกงาน โดยพงศ์พันธ์จะไปฝึกงานในวันจันทร์ - วันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 11.30 – 21.30 นาฬิกา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 พงศ์พันธ์ได้ไปฝึกงานที่ร้านคอมพิวเตอร์ ที่ห้างพันธุ์ทิพย์พลาซ่า ตามปกติ จนกระทั่งเวลาประมาณ 23.00 นาฬิกา หลังจากร้านปิด ได้มีเพื่อนรุ่นพี่ที่ทำงานชื่อ นายเกียรติ (นามสมมติ) ได้ชักชวนพงศ์พันธ์กับเพื่อนๆ ที่ฝึกงานด้วยกันอีก 3 คนไปรับประทานอาหารกันที่ร้านที่ซอยอินทามระ 10 เพื่อเลี้ยงส่งพงศ์พันธ์กับเพื่อนๆ ที่ฝึกงานเสร็จ จากนั้นพงศ์พันธ์กับเพื่อนๆ ที่ทำงานรวมกันประมาณ 6 คน ได้ไปรับประทานอาหารกันและในระหว่างที่รับประทานอาหาร

อาหารก็ได้มีการสั่งเบียร์ยี่ห้อฮีโมาตี้มกันประมาณ 6 ขวด ต่อมาเวลาประมาณ 01.40 นาฬิกา ของวันที่ 20 พฤศจิกายน 2553 พงศ์พันธ์กับเพื่อนได้ดื่มเบียร์หมดไปจำนวน 4 ขวด บิดาได้โทรศัพท์มาบอกพงศพันธ์ว่ามารดาของพงศพันธ์ป่วยเป็นโรคติดเชื้อในปอด และขณะนี้มารดาอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง พงศพันธ์จึงได้ขับขีรถจักรยานยนต์ของตนยี่ห้อยามาฮา รุ่นมีโอ สีขาวดำ ไปหามารดาที่โรงพยาบาลและในระหว่างทางขณะที่พงศพันธ์ขับขีรถจักรยานยนต์มาถึงที่บริเวณหน้าธนาคารออมสิน ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจจับและได้เรียกให้พงศพันธ์หยุดรถ เพื่อขอตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ผลการตรวจวัดพบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดวัดได้ 132 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้จับกุมพงศพันธ์มาดำเนินคดีนี้

2) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด** พงศพันธ์เล่าว่าตนรู้สึกเสียใจที่ได้กระทำความผิดลงไป การกระทำผิดครั้งนี้ทำให้ตนเดือดร้อน เสียใจ และเสียชื่อเสียง เพราะพ่อทำงานรับราชการ ในขณะที่แม่ของตนเมื่อทราบข่าวว่าตนถูกดำเนินคดี แม่รู้สึกเสียใจเช่นกัน ส่วนตนเองนั้นได้รับผลกระทบคือทำให้เสียประวัติ และเกือบจะเสียการเรียน ต่อไปถ้าตนหลีกเลี่ยงการดื่มเหล้าได้ก็จะหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเลี่ยงไม่ได้ ตนก็จะดื่มแต่ไม่ออกไปขับรถขณะมีเมามาก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงศพันธ์

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงศพันธ์ โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า พงศพันธ์ตอบถูก 11 ข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่าพงศพันธ์มีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับต่ำ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพงศพันธ์ไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้ได้กับผู้ที่กระทำผิดเล็กน้อย และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้ ได้ถูกต้อง

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงศพันธ์

6.1 ขั้นก่อนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมพงศพันธ์แล้ว ตำรวจได้นำตัวพงศพันธ์มายังสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ พร้อมตั้งข้อหาคือ “ขับขีรถในขณะเมาสุรา” และเนื่องจากตำรวจจับพงศพันธ์ในเวลากลางคืน ซึ่งไม่สามารถส่งตัวพงศพันธ์ไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (บ้านเมตตา) ได้ในทันทีเนื่องจากเป็นช่วงเวลาวิกาล ทางตำรวจจึงคุมขังพงศพันธ์ที่สถานี

ตำรวจนครบาลบางซื่อเป็นเวลา 1 คืน ในขณะที่พงศ์พันธ์อยู่ถูกควบคุมตัวที่สถานีตำรวจ พงศ์พันธ์ได้โทรศัพท์หาเพื่อน เพื่อให้เพื่อนคนนั้นช่วยโทรหาพ่อของพงศ์พันธ์ พงศ์พันธ์ให้เหตุผลที่ตนไม่โทรหาพ่อตนด้วยตัวเองนั้น เนื่องจากซิมการ์ดโทรศัพท์ที่เพื่อนใช้นั้นเป็นเครือข่ายเดียวกันกับพ่อของพงศ์พันธ์ สามารถพูดคุยได้ฟรีไม่เสียเงิน

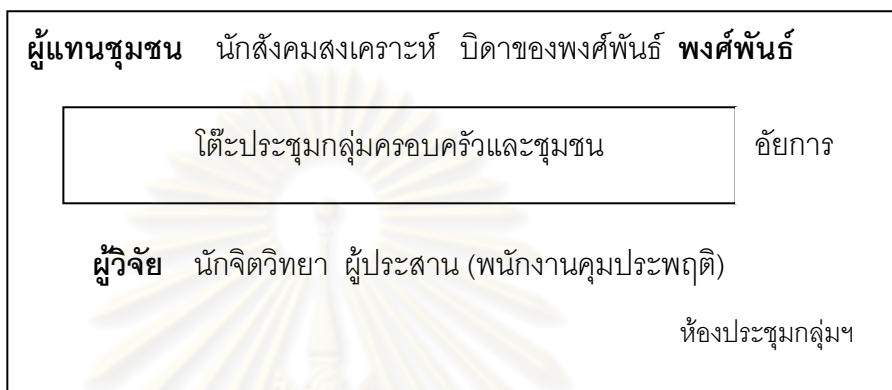
เมื่อถึงเวลาตอนเช้าเจ้าหน้าที่ตำรวจก็พาพงศ์พันธ์ไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา) เมื่อทางเจ้าหน้าที่ตำรวจส่งตัวให้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมตตาแล้ว เจ้าหน้าที่บ้านเมตตาก็พาพงศ์พันธ์ไปรายงานตัว ลงทะเบียน เลขประจำตัว หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่บ้านเมตตาก็ให้พงศ์พันธ์ไปเปลี่ยนชุดเป็นของทางสถานพินิจฯ และตัดผม พงศ์พันธ์อยู่ในสถานพินิจไม่นาน บิดาก็มาทำการประกันตัวออกไป โดยให้เงินในการประกันตัวจำนวน 3,000 บาท ก่อนกลับบ้านเจ้าหน้าที่สถานพินิจฯ ได้นัดให้พงศ์พันธ์มาสอบประวัติ รายงานข้อเท็จจริงในอีก 1 อาทิตย์ถัดไป

เมื่อถึงวันนัดสอบปากคำเพื่อทำประวัติ รายงานข้อเท็จจริง พงศ์พันธ์ได้เดินทางมายังสถานพินิจฯ กับบิดา ทั้งนี้ในการสอบปากคำ พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ทำการสอบปากคำ สืบข้อเท็จจริง ซึ่งสิ่งที่พนักงานคุมประเวติสอบปากค่านั้นจะเกี่ยวกับข้อมูล สภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อม การศึกษา อาชีพ นิสัยและความประพฤติ สุขภาพ ประวัติการถูกดำเนินคดี และพฤติการณ์แห่งคดีของพงศ์พันธ์ ซึ่งพนักงานคุมประเวติทำการสอบปากคำทั้งพงศ์พันธ์และบิดาของพงศ์พันธ์ เมื่อพนักงานคุมประเวติสอบปากคำทำรายงานข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว พนักงานคุมประเวติก็บอกกับพงศ์พันธ์ว่าจะให้พงศ์พันธ์ทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากนั้นพงศ์พันธ์ก็กลับบ้าน และอีก 2 วันต่อมาพงศ์พันธ์ก็ได้มาตรวจสุขภาพจิตที่สถานพินิจฯ อีกครั้ง การตรวจสุขภาพจิตนี้ นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ทำการตรวจ โดยให้พงศ์พันธ์ทำแบบทดสอบ เช่น การหาความสัมพันธ์ของภาพ การเติมคำ เป็นต้น เมื่อตรวจเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ให้พงศ์พันธ์กลับบ้าน และให้พงศ์พันธ์มาอีกครั้งในวันที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในอีก อาทิตย์ถัดไป

เมื่อถึงวันทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งพนักงานคุมประเวติ (ผู้ประสาน) ได้นัดทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในเวลา 13.00 นาฬิกา พงศ์พันธ์ได้มายังสถานที่ประชุมกลุ่มฯ ก่อนเวลาครึ่งชั่วโมง เมื่อพงศ์พันธ์มาถึงยังก็ได้ไปรายงานตัวก่อน จากนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ประสานก็นำตัวพงศ์พันธ์ไปยังห้องรับรอง และให้พงศ์พันธ์และบิดาเซ็นชื่อการเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และให้ทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการของสถานพินิจฯ จากนั้นพงศ์พันธ์และบิดาก็เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเมื่อคณะสหวิชาชีพมาครบทุกคนแล้ว

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของวงศ์พันธ์

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่ม และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้วงศ์พันธ์เล่าเหตุการณ์กระทำผิด ความรู้สึก ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น การปรับปรุงเรื่องการดำเนินชีวิต และเรื่องของการเรียน

“วันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 เป็นวันสุดท้ายในการฝึกงานของตน หลังจากฝึกงานเสร็จพื้ๆ ในร้านได้ชักชวนตนและเพื่อนไปเลี้ยงสังที่ร้านในซอยอินทามระ 10 ซึ่งตนและเพื่อนได้ไปร่วมเลี้ยงฉลองตามคำเชิญชวน และตนก็ได้ดื่มเบียร์กับเพื่อนๆ ที่ไปด้วยกัน 6 ขวด เมื่อถึงเวลาประมาณ เกือบตีสองของอีกวันหนึ่ง พ่อของตนได้โทรศัพท์มาบอกว่าแม่เข้าโรงพยาบาล ตนจึงขับรถจักรยานยนต์เพื่อนจะไปหาแม่ที่โรงพยาบาล ระหว่างทางมีตำรวจตั้งด่านตรวจ ตนถึงถูกจับตรวจแอลกอฮอล์ และถูกตำรวจจับกุมเพราะมีแอลกอฮอล์เกินที่กฎหมายกำหนดไว้”

วงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานซักถามบิดาของพงศ์พันธ์ ว่า ทราบเรื่องได้อย่างไร ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร และความประพฤติภายหลังพงศ์พันธ์ ถูกจับแล้วประกันไปเป็นอย่างไร

บิดาของพงศ์พันธ์ เล่าว่า ตนทราบเรื่องที่พงศ์พันธ์ถูกตำรวจจับนั้นจาก พงศ์พันธ์ได้โทรศัพท์มาบอกตนเอง ตอนนั้นฟังเสียงพงศ์พันธ์ก็มีอาการตกใจมาก ซึ่งตนก็เดินทางไปให้ความช่วยเหลือ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นตนก็รู้สึกเสียใจ เพราะตนเองเป็นทหารรับราชการ และดูแลลูกด้วยดีเสมอมา ลูกไม่น่าจะทำความผิด อีกทั้งทำให้ตนเองเสียเวลาในการมา ดำเนินคดีตามนัด มีผลต่อการทำงานและการดูแลภรรยาที่ป่วย ส่วนลูกก็เสียเวลาในการเรียน หนังสือ เพราะต้องมารายงานตัว ส่วนการแก้ปัญหาที่ตนได้กล่าวต่อก็คือเดือนพงศ์พันธ์ไปแล้ว และภายหลังการ และหลังจากที่พงศ์พันธ์ถูกจับตัวแล้วประกันตัวออกไป พงศ์พันธ์ก็ทำตัวดีขึ้น เกเรน้อยลง ซึ่งต่อไปตนจะดูแลอย่างใกล้ชิดต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็น วิธีการแก้ไข ปัญหาการกระทำผิดของพงศ์พันธ์

นักจิตวิทยา เสนอความเห็น ว่า ให้พงศ์พันธ์เอาใจใส่ด้านการเรียนให้มากขึ้น ผู้ปกครองควรใช้เวลาแก่พงศ์พันธ์ให้มากกว่าเดิม ตัวพงศ์พันธ์เองควรเลือกคบเพื่อนที่ดี ควรรู้จัก ปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดีที่จะเข้ามาในชีวิต พงศ์พันธ์ต้องหาแรงจูงใจในการเรียน ว่าเรียนไปเพื่ออะไร จะได้ตั้งใจเรียนและไปให้ถึงสิ่งที่หวัง และควรใช้เวลาว่างให้เหมาะสม

ผู้แทนชุมชน เสนอความเห็น ว่า ครอบครัวของพงศ์พันธ์เป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นมีพ่อที่คอยรัก และดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี พ่อทำงานเพื่อให้ทุกคนในครอบครัว พ่อยอมเหนื่อยเพื่อทุกคนในบ้านจะได้สบาย คนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เราเลือกที่จะเป็นได้ และอยากให้พงศ์พันธ์งดการดื่มสุรา เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดี และถ้าพงศ์พันธ์อยากเก่งคอมพิวเตอร์ก็สามารถไป บ้านตนได้ เพราะบ้านตนมีลูกที่เรียนด้านคอมพิวเตอร์ สามารถสอนพงศ์พันธ์ได้

“ครอบครัวของลูกมีทุกอย่างครบถ้วนแล้ว ลูกมีทุนชีวิตที่ดี มีพ่อแม่ที่คอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี พ่อก็ทำงานหนัก ยอมเหน็ดเหนื่อยเพื่ออยากให้ทุกคนในครอบครัวสบาย คนเราเกิดมาเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่จะเป็นคนดีได้ ดังนั้นบ่อยากให้ลูกพงศ์พันธ์งดการดื่มเหล้า อบายมุขทั้งหมด เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดี และถ้าลูกอยากเก่งคอมพิวเตอร์ ลูกมาที่บ้านบ่านะ ลูกบ่าเขาเรียนด้านคอมพิวเตอร์ อาจจะสอนลูกได้”

ผู้แทนชุมชน, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

ในคดีนี้ผู้แทนชุมชนมีความประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือพงศ์พันธ์อย่างเต็มที่ คือมีการเชิญชวนให้พงศ์พันธ์ไปที่บ้านเพื่อให้พงศ์พันธ์มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ โดยจะให้ลูกของผู้แทนชุมชน ซึ่งเรียนมาทางด้านคอมพิวเตอร์สอนให้กับพงศ์พันธ์โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ผู้แทนชุมชนท่านนี้เคยอุ้มชูเลี้ยงดูเด็กหญิงคนหนึ่ง ชื่อนางสาวพลอย (นามสมมติ) ซึ่งเป็นเพื่อนกับลูกของตน ซึ่งตอนนั้นเธอเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้แทนชุมชนท่านนี้เห็นว่าครอบครัวของนางสาวพลอยประสบปัญหา พ่อแม่ของนางสาวพลอยปล่อยให้พลอยไม่ได้ให้เงินค่าเลี้ยงดูใดๆ ทั้งสิ้น จนสุดท้ายนางสาวพลอยสามารถสอบเอ็นทรานซ์ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จากการอบรม ให้เงินค่าเรียนพิเศษของผู้แทนชุมชน จากนั้นพ่อแม่ของนางสาวพลอยก็มารับตัวไป โดยไม่กล่าวคำขอบคุณที่ผู้แทนชุมชนท่านนี้ที่ดูแลบุตรของตนเองใดๆ ทั้งสิ้น แต่ผู้แทนชุมชนท่านนี้ก็ไม่ได้ใส่ใจอะไร เพราะทำทุกอย่างด้วยใจ

นักสังคมสงเคราะห์ เสนอความเห็นเห็นว่า เนื่องจากพงศ์พันธ์ยังเป็นเยาวชน ตนจึงขอฝากเรื่องการคบเพื่อนผู้หญิง ว่าอย่ามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร คบกันก็ควรชักรวนกัน ศึกษาล่าเรียน อีกทั้งเรื่องของการสูบบุหรี่ให้ลด และถ้าเลิกได้ก็ควรจะเลิก เพราะขณะนี้แม่ของพงศ์พันธ์กำลังไม่สบายเป็นโรคปอดติดเชื้อ สุดท้ายนักสังคมสงเคราะห์ก็กล่าวถึงข้อตกลงที่จะให้พงศ์พันธ์ปฏิบัติ

พนักงานอัยการ เสนอความเห็นให้พงศ์พันธ์ฟังว่า กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการให้โอกาสผู้ที่กระทำผิดพลาดไป ที่เป็นคดีเล็กน้อย ดังนั้นพงศ์พันธ์ควรรับโอกาสนี้ไว้ไปปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดี อย่ากระทำผิดซ้ำอีก เพราะถ้ากระทำผิดซ้ำอีกโอกาสที่พงศ์พันธ์จะสามารถประชุมกลุ่มนั้นจะไม่มีให้อีก พงศ์พันธ์ควรหาเป้าหมายในชีวิต และควรจะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งควรสำนึกในบุญคุณของพ่อแม่ การที่พ่อแม่ให้อภัยลูกเมื่อลูกกระทำความผิด พ่อแม่สามารถหาทุกอย่างมาให้พงศ์พันธ์ได้ แล้วพงศ์พันธ์ควรจะให้อะไรแก่พ่อแม่ และสุดท้ายพนักงานอัยการถามถึงความมั่นใจของพงศ์พันธ์ว่าสามารถทำตามข้อตกลงในที่ประชุม แล้วกลับตัวเป็นคนดีได้หรือไม่ ซึ่งพงศ์พันธ์ก็รับปากว่าจะปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดี จะปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัด

ขั้นตอนที่ 5 ผู้ประสานเชิญที่ประชุมหาข้อตกลงวิธีการแก้ไขการกระทำผิดของพหุพันธ์ร่วมกัน ซึ่งการร่วมทำข้อตกลงของคณะสหวิชาชีพใช้เวลาไม่นาน สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้พหุพันธ์ต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ให้พหุพันธ์เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. ห้ามพหุพันธ์สูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
3. ห้ามพหุพันธ์ขับขีรถจักรยานยนต์หรือขีรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ และให้ปฏิบัติตามกฎจราจร
4. ให้พหุพันธ์นำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว
5. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่พหุพันธ์ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
6. ให้พหุพันธ์อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 3 เดือน ภายหลังที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

ซึ่งในขณะที่คณะสหวิชาชีพร่วมหาข้อตกลงนั้น จะมีการถามพหุพันธ์ว่าสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งพหุพันธ์ก็ตอบว่าได้ ไม่มีปัญหาขัดแย้งในข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่งแต่อย่างใด

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

ผู้ประสานการประชุม ได้อ่านบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ฟังแล้วตรงกับผลซึ่งตกลงกันในการประชุมฯ จึงให้ทุกคนในที่ประชุมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของพหุพันธ์ที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พหุพันธ์ค่อนข้างพอใจในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการที่มีรูปแบบลำดับเป็นขั้นตอน คำถามที่ผู้ประสานไม่มีความกดดัน จำนวนบุคคลที่ไม่มาก เวลาที่ไม่นานเกินไป แต่พหุพันธ์ไม่ค่อยพอใจในเรื่องของสถานที่ที่ใช้ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยพหุพันธ์ให้ความเห็นว่า สถานที่ควรเปลี่ยนเป็นที่เฉพาะที่ไหนก็ได้ ที่ไม่ใช่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เพราะทำให้พหุพันธ์รู้สึกเป็นตราบาว คือตำราจเคยส่งพหุพันธ์มาที่สถานพินิจฯ ในวันที่ตนทำผิด ทำให้ตนไม่อยากนึกถึงวันนั้น

การมาที่สถานพินิจอีก สำหรับตนนั้นมีความรู้ถึงเหมือนการตกย่ำสิ่งๆ ที่ตนทำผิดพลาดมา ตนจึงอยากให้เป็นสถานที่ใช้ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และอยากให้มีกระบวนการประชุมกลุ่มฯ ต่อไป เพื่อช่วยเหลือคนที่ไม่ตั้งใจกระทำผิด

“ทุกอย่างผมพอใจหมดครับ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการ เป็นรูปแบบ ขั้นตอน เรียงลำดับว่าใครพูดก่อนหลังดีแล้ว จำนวนคนไม่มาก คำถามผมก็ไม่รู้สึกกดดัน ใช้เวลาไม่นานเกินไป แต่เรื่องสถานที่ผมอยากให้เป็นที่ยื่น ที่เฉพาะ สำหรับการทำการประชุมกลุ่มฯ ผมไม่อยากประชุมกลุ่มฯ ที่สถานพินิจฯ เพราะทำให้ผมคิดถึงวันที่ตำรวจพาผมมาที่นี่ ผมรู้สึกกดดัน และคิดถึงวันที่ผมทำผิดพลาด ผมอยากให้การประชุมกลุ่มมีต่อไป เพื่อช่วยคนที่ไม่ได้ตั้งใจทำผิด”

พงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

8. ความคิดเห็นของพงศ์พันธ์ที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พงศ์พันธ์ ให้ความเห็นว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน คือผู้แทนชุมชนเป็นผู้อาวุโส มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ สามารถให้คำแนะนำสั่งสอนตนและบิดาตนในวันที่ตนและบิดาเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ ได้เป็นอย่างดี และผู้แทนชุมชนก็สามารถตรวจดูแลความเรียบร้อยสมาชิกในชุมชนให้ห่างไกลการกระทำ ความผิด โดยการเขาไปตักเตือนเยาวชนในชุมชนได้ ซึ่งตนก็คิดว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญมาก

กรณีศึกษาที่ 4 นายพงษ์พัฒน์ คติมียาเสพติดประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) **สุขภาพและรูปร่าง** ปัจจุบันพงษ์พัฒน์ มีอายุ 17 ปี ขณะกระทำ ความผิดอายุ 17 ปี มีรูปร่างอ้วน มีผิวดำแดง ส่วนสูงประมาณ 170 เซนติเมตร น้ำหนัก 89 กิโลกรัม ไม่มีรอยสัก มีแผลเป็นที่หัวเข่าทั้งสองข้าง สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว

2) **การศึกษาและการประกอบอาชีพ** พงษ์พัฒน์เรียนจบระดับประถมศึกษา ที่เรียนเขตดุสิต เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนเขตบางซื่อ และเรียนต่อระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกออกแบบ ที่โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ โดยเรียนวันจันทร์ – ถึง วันศุกร์ เวลา 08.30 – 15.00 นาฬิกา ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง โดยพงษ์พัฒน์สอบตก

แทบทุกวิชาเนื่องจากไม่สนใจเรียน เกียจคร้าน หยุดเรียนนอนอยู่ที่บ้าน เคยทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนเรื่องพกพาอาวุธมีดไปโรงเรียน ทางโรงเรียนได้ลงโทษโดยการตัดคะแนนความประพฤติ ช่วงปิดภาคเรียนเคยทำงานรับจ้างซ่อมเครื่องปริ้นเตอร์ ได้ค่าจ้างวันละ 200 บาท ทำงานนานประมาณ 2 สัปดาห์ ขณะถูกดำเนินคดีนี้ พงพัฒน์กำลังเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น

3) **นิสัยและความประพฤติ** พงพัฒน์มีอารมณ์ร้อนเป็นบางครั้ง ค่อนข้างเงี้ยวขี้มึน ถามคำตอบคำ คบเพื่อนนักเรียนซึ่งเพื่อนบางคนชอบเสพกัญชา พงพัฒน์ติดเพื่อนและคล้อยตามเพื่อนได้ง่าย ดื้อรั้นกับบิดาเรื่องเที่ยวเตร่รอกบ้านในเวลากลางคืน เพราะพงพัฒน์ชอบไปนั่งสนทนากับเพื่อนที่ชุมชนตึกแดง บิดาเคยใช้ได้เรียวเขียนตีพงพัฒน์แต่ไม่รุนแรง พงพัฒน์ตื่นนอนเวลาประมาณ 19.00 นาฬิกา และจะไปสนทนากับเพื่อนที่ละแวกโรงเรียนสามเสน 2 กลับเข้าบ้านเวลา 22.00 นาฬิกา ไม่เคยนอนค้างคืนบ้านเพื่อน บิดาให้เงินจ่ายวันละ 120 บาท ไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่เคยเล่นการพนันทุกชนิด เล่นสนุกเกอร์เพื่อความสนุกสนาน เล่นเกมออนไลน์ที่บ้านแทบทุกวัน มีคูรักแล้ว เคยมีเพศสัมพันธ์กับคูรักโดยพงพัฒน์สวมถุงยางอนามัย ป้องกันการติดเชื้อทุกครั้ง ไม่เคยเที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืน เวลาว่างชอบเล่นฟุตบอลและอ่านหนังสือการ์ตูน เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจจะพูดให้เพื่อนฟัง บางเรื่องเคยไปพูดให้บิดาฟังแล้วบิดาชอบบ่นว่าพงพัฒน์จึงไม่กล้าไปพูดให้บิดาฟังอีก ไม่เคยไปดูการแข่งขันรถประลองความเร็ว และไม่เคยถูกจับดำเนินคดีใดๆ มาก่อน

4) **พฤติกรรมการใช้สารเสพติด** พงพัฒน์สูบบุหรี่เป็นบางวัน (เห็นเพื่อนสูบบุหรี่ก็จะแย่งมาสูบ) สูบมานานประมาณ 1 ปี ดิ่มสุราสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ทุกวันเสาร์) ไม่เคยสูดดมสารระเหย ไม่เคยเสพยาบ้า เมื่อเดือนธันวาคม 2552 พงพัฒน์คบเพื่อนซึ่งชอบเสพกัญชา ด้วยความอยากรู้อยากลองพงพัฒน์จึงเสพกัญชาตามคำชักชวนของเพื่อน เสพโดยวิธีผสมใส่ในมวนบุหรี่ ซึ่งเพื่อจะเป็นคนไปซื้อกัญชามาจากที่ใดนั้น พงพัฒน์ไม่ทราบ ครั้งละ 50 บาท นำมาผสมใส่ในมวนบุหรี่แล้วจึงนำมาแบ่งให้พงพัฒน์เสพครั้งละ 1 มวนบุหรี่ โดยพงพัฒน์เสพกัญชาสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ซึ่งจะนำกัญชาไปเสพที่ป่าหญ้าละแวกโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย 2 ช่วงเวลากลางคืน พงพัฒน์เสพกัญชามาประมาณ 11 เดือน ยังไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด นอกจากนั้นพงพัฒน์ไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษชนิดอื่น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้งำเนิด

พงพัฒน์เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนบุตร 2 คน บิดามารดาอยู่กินกันโดยจดทะเบียนสมรส พงพัฒน์มีพี่ชาย 1 คน อายุ 19 ปี กำลังเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย ทำงานประจำที่จังหวัดนครสวรรค์ มีรายได้เดือนละ 49,530 บาท บิดาอาศัยอยู่ที่บ้านพักพนักงานการรถไฟสถานีรถไฟนครสวรรค์ บิดาไม่สูบบุหรี่ ดื่มสุราเป็นบางครั้ง มีอารมณ์เย็น พุดจาโผงผาง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

พงพัฒน์กับพี่ชายอยู่กับมารดาที่บ้านพักพนักงานรถไฟ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานครมานานกว่า 15 ปี ต่อมากลางปี พ.ศ. 2552 ครอบครัวของพงพัฒน์ได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ลักษณะบ้านเป็นทาวน์เฮาส์ชั้นเดียว สภาพกลางเก่ากลางใหม่ สภาพแวดล้อมเป็นชุมชนที่พักอาศัย เพื่อนบ้านส่วนใหญ่จะรู้จักกัน ไม่เคยมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ต่อมาเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2553 มารดาได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการเส้นเลือดหัวใจตีบฉับพลัน หลังจากมารดาถึงแก่กรรม พงพัฒน์อยู่กับพี่ชายที่บ้านหลังเดิม บิดายังไม่มีคู่ครองใหม่ และจะกลับมาหาพงพัฒน์เดือนละ 2 วัน แต่พี่ระพีวงศ์ได้เดินทางมายังชุมชนเขตบางซื่อที่เคยอยู่เป็นประจำ ในฐานะครอบครัวพอมีพอใช้ บุคคลในครอบครัวไม่มีผู้ใดเคยต้องหาคดีอาญามาก่อน

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) **พฤติการณ์แห่งคดี** พงพัฒน์เล่าว่า ตนคบเพื่อนซึ่งชอบเสพกัญชา ตนจึงได้เสพกัญชาตามคำชักชวนของเพื่อนมานานประมาณ 11 เดือน ในวันเกิดเหตุคดีนี้ คือวันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 ช่วงกลางวัน เขาชวนไปซื้อหนังสือที่โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ และได้พบกับเพื่อนชื่อนายปัส (นามสมมติ) อายุประมาณ 17 ปี ซึ่งเคยเสพกัญชาด้วยกันมาก่อน พงพัฒน์จึงขอกัญชาจากนายปัส จำนวน 1 มวนบุหรี่ยานมาเก็บไว้ในความครอบครองเพื่อเสพ หลังเลิกเรียน พงพัฒน์ได้กลับไปรับประทานอาหารที่บ้าน แล้วเวลาประมาณ 20.00 นาฬิกา พงพัฒน์ได้ขับที่รถจักรยานยนต์ออกจากบ้านมาสนทนากับเพื่อนชื่อนายเมย์ และนายป๊อก ทั้งสองอายุประมาณ 19 ปี ที่บริเวณคลองประปา เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งเวลาประมาณ 23.35 นาฬิกา ขณะที่พงพัฒน์กำลังจะเสพกัญชาที่พกมาด้วย ระหว่างนั้นได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านมาพบ นายเมย์และนายป๊อกจึงหนี แต่พงพัฒน์หลบหนีไม่ทัน จึงได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมพร้อมกัญชาของ

กลางจำนวน 1 มวนบุรี ระหว่างนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกจำนวนหนึ่งได้ไล่ติดตามจับกุมตัวนายเมย์ และนายป๊อกมาได้ และพบกัญชาไม่ทราบจำนวนอยู่ในความครอบครองของนายเมย์และนายป๊อก เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุมตัวพงพัฒน์กับนายเมย์และนายป๊อก มาดำเนินคดีนี้ แต่นายเมย์และนายป๊อกอายุพ้นเกณฑ์เยาวชนแล้ว จึงถูกควบคุมตัวไปดำเนินคดียังศาลอื่น

2) ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด พงพัฒน์รู้สึกเสียใจกับสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป เพราะการกระทำผิดครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อตัวของตัวเอง ทำให้เสียเวลาในการเรียน เสียประวัติ อีกทั้งทำให้พ่อเดือดร้อน เพราะพ่อทำงานอยู่ที่นครสวรรค์ต้องเดินทางมาดำเนินการช่วยเหลือตนที่อยู่ กรุงเทพมหานคร ทำให้พ่อเสียเวลาและเสียใจ ตนอยากกลับตัว ไม่อยากไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงพัฒน์

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงพัฒน์ โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า พงพัฒน์ตอบถูกทุกข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่าพงพัฒน์มีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับดี

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงพัฒน์

6.1 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมพงพัฒน์แล้ว ตำรวจจึงได้นำตัวพงพัฒน์มายังสถานีตำรวจนครบาลประชาชื่น พร้อมตั้งข้อหาคือ “มียาเสพติดประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในความครอบครองโดยผิดกฎหมาย” และเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมพงพัฒน์ได้ในเวลา 23.35 นาฬิกา ซึ่งในเวลาดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถนำตัวพงพัฒน์ไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครได้ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้คุมขังพงพัฒน์ที่สถานีตำรวจนครบาลประชาชื่น 1 คืน ในขณะที่พงพัฒน์อยู่สถานีตำรวจนครบาลประชาชื่น พงพัฒน์ได้โทรศัพท์แจ้งบิดาทราบเรื่องที่ตนถูกจับกุม เมื่อถึงเช้าอีกวันหนึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงพาพงพัฒน์ไปยังสถานพินิจฯ เมื่อไปถึงสถานพินิจฯ เจ้าหน้าที่ในสถานพินิจฯ ได้ทำการลงทะเบียน ลงเลขประจำตัว และนำตัวพงพัฒน์ไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดที่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ ใช้สวมใส่ และมีการตัดผมพงพัฒน์ด้วยเช่นกัน

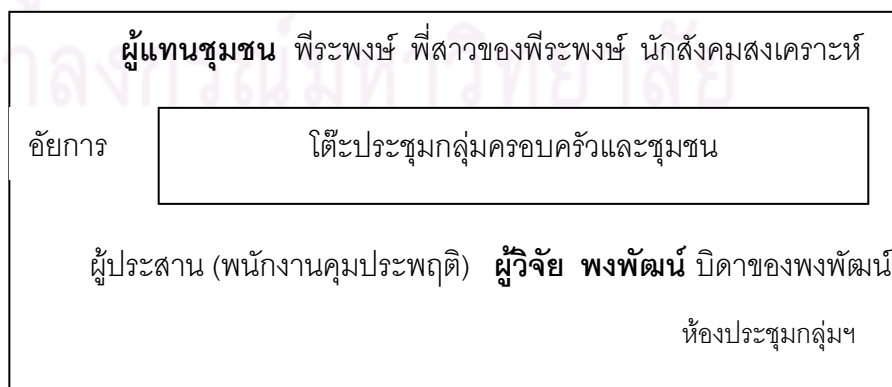
พงพัฒน์ใช้เวลาอยู่ในสถานพินิจไม่ถึงครึ่งวัน บิดาของพงพัฒน์ก็มาประกันตัวพงพัฒน์ออกไป โดยใช้เงินประกันตัว 3,000 บาท ก่อนพงพัฒน์และบิดาจะกลับบ้านเจ้าหน้าที่

สถานพินิจ ได้นำให้พงพัฒน์และบิดามาสอบปากคำเพื่อทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในอีก 5 วันถัดไป เมื่อถึงวันนัดพงพัฒน์ได้มายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครกับบิดา เจ้าหน้าที่คุมประพฤติเป็นผู้สอบปากคำทั้งพงพัฒน์และบิดาของพงพัฒน์ โดยใช้เวลาในการสอบปากคำประมาณเกือบ 1 ชั่วโมง และพนักงานคุมประพฤติบอกกับพงพัฒน์และบิดาว่า คดีของพงพัฒน์นั้นเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย สามารถใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้พงพัฒน์และบิดา ฟังอย่างคร่าวๆ หลังจากนั้นพงพัฒน์ได้ไปตรวจสุขภาพจิตกับนักจิตวิทยา ซึ่งวิธีการตรวจสุขภาพจิตนั้นจะให้พงพัฒน์ทำแบบทดสอบประมาณ 50 ข้อ ในข้อสอบมีการให้เติมคำ มีการหาความสัมพันธ์ของภาพ หลังจากพงพัฒน์ตรวจจิตเสร็จแล้ว พงพัฒน์และบิดาก็ได้เดินทางกลับก่อนเดินทางกลับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติได้นำให้พงพัฒน์มาทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในอีก 7 วันถัดไป

เมื่อถึงวันนัดทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พงพัฒน์และบิดาได้มายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ในการประชุมก่อนเวลาประชุมประมาณ 35 นาที ซึ่งเมื่อพงพัฒน์มาถึงสถานพินิจ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานให้พงพัฒน์ลงชื่อรายงานตัว และให้พงพัฒน์และบิดาลงลายมือชื่อเพื่อตกลงเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พร้อมทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการสถานพินิจฯ และเมื่อคณะสหวิชาชีพพร้อมทุกคนแล้ว การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงเริ่มขึ้นในเวลา 13.00 นาฬิกา

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 7 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพงพัฒน์

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง (คดีนี้ผู้ประสานเปิดการประชุมโดยที่คณะสหวิชาชีพยังไม่ครบทุกคน คือพนักงานอัยการยังเดินทางมาไม่ถึงในตอนแรก แต่พนักงานอัยการเข้ามาช่วงที่ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพเสนอความคิดเห็น โดยผู้ประสานอ้างว่าเพื่อไม่เป็นการเสียเวลา)

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้พงษ์พัฒน์เล่าเหตุการณ์กระทำผิด ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดนั้น และเหตุผลของการเสพัญญา ซึ่งพงษ์พัฒน์เล่าว่า

“วันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 ตนไปเรียนหนังสือแล้วได้พบกับเพื่อนซึ่งเคยเสพัญญาด้วยกันชื่อนายปัส ตนจึงขอกัญญาจากนายปัสไว้ 1 มวนบุหรีมาเก็บไว้เพื่อเสพ หล็กเล็กเรียนตนก็กลับบ้านไปทานข้าว เมื่อเวลาประมาณ 2 ทุ่ม ตนก็ขี่รถจักรยานยนต์ออกจากบ้านไปหานายเมย์ และนายป๊อก ที่เขตบางซื่อ เพื่อจะเสพยาด้วยกัน เวลา 5 ทุ่ม ตำรวจผ่านมาจึงจับตนมาดำเนินคดี และเหตุผลที่ตนได้กระทำผิดคือตนอยากรู้ อยากเห็น เสพตามเพื่อน”

พงษ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานการประชุมให้บิดาของพงษ์พัฒน์ถึงความรู้สึกผลกระทบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับครอบครัว

โดยบิดาของพงษ์พัฒน์เล่าว่า ภายหลังจากที่มารดาของพงษ์พัฒน์เสียชีวิตไป ตนก็ดูแลลูกๆ ด้วยตัวเองเพียงคนเดียวมาโดยตลอด ตนตั้งใจทำงานเพื่อครอบครัว เพื่อลูกทั้งสองคน ตอนที่ตนได้รับข่าวจากพี่ชายของพงษ์พัฒน์ว่า พงษ์พัฒน์ถูกตำรวจจับในคดีกัญญา ตนรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก เพราะตนคิดว่าตนก็สั่งสอนอบรมลูกด้วยดีมาตลอด แต่ทำไมลูกถึงได้กระทำผิดอีก การกระทำผิดครั้งนี้ของพงษ์พัฒน์นั้นส่งผลกระทบคือทำให้ตนเองเสียเวลามาสถานพินิจ เพื่อมาดำเนินการทางกฎหมาย เพราะตนทำงานที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งการเดินทางไปมาทำให้เสียเวลาในการทำงาน มีผลกระทบต่อการทำงาน ส่วนลูกนั้นก็ส่งผลกระทบต่อการเรียน เสียประวัติด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็น แนวทางในการแก้ไขการกระทำผิดของพงษ์พัฒน์

นักจิตวิทยา ได้เสนอความคิดเห็นว่า พงพัฒน์ควรมีความรับผิดชอบ มีหน้าที่ในการเรียนก็ควรที่จะตั้งใจเรียน ไม่ควรทำให้พ่อผิดหวัง เพราะพ่อทำงานหนักเพื่อพงพัฒน์ พงพัฒน์ก็ควรที่จะตอบแทนในสิ่งดีๆ ให้กับพ่อ และระยะทางระหว่างพงพัฒน์กับพ่อที่มีความห่างไกลกันนั้นเป็นปัญหาในการดูแลพงพัฒน์อย่างใกล้ชิด ดังนั้นนักจิตวิทยาได้เสนอให้พ่อของพงพัฒน์ใช้วิธีการโทรศัพท์มากำกับดูแลพฤติกรรมของพงพัฒน์ หรือมอบหมายให้พี่ชายของพงพัฒน์ช่วยติดตามดูแลพฤติกรรมของพงพัฒน์อย่างใกล้ชิด และพ่อควรปรับปรุงคำพูดให้อ่อนโยน ให้คำพูดเป็นเชิงบวกมากยิ่งขึ้น

ผู้แทนชุมชน ได้เสนอความคิดเห็นว่า ทูทางด้านการเรียนของพงพัฒน์ดีอยู่แล้ว คือพ่อให้การสนับสนุน และฐานะทางบ้านที่จะคอยสนับสนุนนั้นค่อนข้างดี ดังนั้นเมื่อครอบครัวดีแล้ว ผู้แทนชุมชนจึงได้เน้นพงพัฒน์ในเรื่องของการคบเพื่อนที่ดี และให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และพัฒนาทางวิชาชีพให้ดีมากยิ่งขึ้น

“เมื่ออ่านรายงานประวัติของลูกแล้ว เห็นว่าลูกมีทุนชีวิตที่ดี คือพ่อดี มีเงิน มีฐานะ ที่จะสนับสนุนลูก ดังนั้นเมื่อเรามีทุนชีวิตที่ดีเราก็ได้เปรียบกว่าคนอื่น เราจะต้องใช้ทุนที่มีให้เกิดประโยชน์ อย่าไปคบเพื่อนที่ไม่ดี เพราะการคบเพื่อนที่ไม่ดีจะทำให้เราไม่ดีตามเพื่อนไปด้วย อีกอย่างคืออยากให้ลูกตั้งใจเรียนหนังสือ เพราะการศึกษาก็คือทำให้อนาคตดีไปด้วย นอกจากนี้ลูกควรพัฒนาทางวิชาชีพ หาความรู้เพิ่มเติมด้วย”

ผู้แทนชุมชน, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

นักสังคมสงเคราะห์ ได้เสนอความคิดเห็นว่า การคบแฟนสาว คือไม่ควรที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เพราะจะทำให้เกิดปัญหาท้อง หรือฝ่ายพ่อแม่ฝ่ายหญิงฟ้องร้องได้ ถ้าเขาคิดจะเอาเรื่อง เพราะแฟนสาวอายุยังไม่เกิน 18 ปี นอกจากนี้นักสังคมสงเคราะห์ได้พูดถึงเงื่อนไขในที่ประชุมเพื่อให้พงพัฒน์ปฏิบัติด้วย

ซึ่งจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขข้อตกลงด้วยตัวเอง นอกจากประเด็นเวลาที่จะให้เยาวชนกลับบ้าน ระยะเวลาในการติดตามผลเท่านั้นที่คณะสหวิชาชีพท่านอื่นๆ จะมีส่วนร่วมในการกำหนด และในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์กำหนดข้อตกลงนั้น ผู้ประสานจะคอย Check List ในแบบฟอร์ม “บันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” แล้วจะอ่านให้คณะสหวิชาชีพฟังภายหลัง

พนักงานอัยการ ได้เสนอความคิดว่า ตนเข้าใจในพฤติกรรมความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็นของเด็กวัยรุ่น แต่ก็เสนอแนะให้พนักงานอัยการอยากรู้อยากเห็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ พนักงานอัยการเน้นให้พนักงานอัยการตั้งใจศึกษาหาความรู้ เรื่องการคบเพื่อน ควรคบเพื่อนที่ดี และเตือนว่าอย่ากระทำความผิดใดๆ อีก และให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ประชุมให้ครบถ้วน ถ้าไม่เช่นนั้นพนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้อง และตัวพนักงานอัยการจะต้องขึ้นศาลดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งมีความยุ่งยาก ลำบากมาก

เมื่อคณะสหวิชาชีพทุกท่านพูดเสนอความคิดเห็นให้กับพนักงานอัยการแล้ว ผู้ประสานได้ทำการสอบถามกับพนักงานอัยการว่า คณะสหวิชาชีพได้พูดอะไรบ้าง ซึ่งพนักงานอัยการก็จดจำสิ่งที่คณะสหวิชาชีพพูดได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความสนใจของพนักงานอัยการนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 5 ผู้ประสานเชิญคณะสหวิชาชีพที่ประชุมหาข้อตกลงในการแก้ไข ปัญหาการกระทำผิดของพนักงานอัยการร่วมกัน การร่วมทำข้อตกลงใช้เวลาไม่นานมากนัก สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้พนักงานอัยการต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ให้พนักงานอัยการเลือกคบเพื่อนที่ดี หลีกเลี่ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย
2. ห้ามพนักงานอัยการสูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
3. ห้ามพนักงานอัยการเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุขทุกชนิด
4. ให้พนักงานอัยการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควร เช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น
5. ให้พนักงานอัยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน และนำผลการเรียนมาแสดงด้วยทุกครั้งเมื่อมารายงานตัว
6. ให้พนักงานอัยการเชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลักปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
7. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่พนักงานอัยการให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
8. ให้พนักงานอัยการกลับบ้านไม่เกินเวลา 21.00 นาฬิกา
9. ห้ามพนักงานอัยการนอกคังคีนบ้านเพื่อน

10. ให้พนักงานอยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน ภายหลังจากที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี

11. ให้พนักงานเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ณ ศูนย์สาธารณสุข 3 บางซื่อ

ซึ่งพนักงานก็ไม่ตั้งใจข้อตกลงใดๆ และบอกในที่ประชุมว่าตนสามารถปฏิบัติได้โดยไม่เดือดร้อน หรืออึดอัดแต่อย่างใด

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

ผู้ประสานการประชุม ได้อ่านบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ฟังแล้วตรงกับผลซึ่งตกลงกันในการประชุมฯ จึงให้ทุกคนในที่ประชุมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พนักงานให้ความเห็นว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อตัวของพนักงานมาก เพราะเป็นกระบวนการที่เน้นให้ความช่วยเหลือ พนักงานมีความพอใจในสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมกลุ่มฯ เนื่องจากมีระเบียบ มีระบบการดำเนินการที่ดี จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวนพอดีไม่เกิดความเขินอายในการเล่าเรื่อง คำถามที่ผู้ประสานและคณะสหวิชาชีพถามนั้น หลายคำถามพนักงานไม่รู้สึกกดดันและไม่ต้องคิดนานก็สามารถตอบได้ แต่บางคำถามคือคำถามเกี่ยวกับอนาคตว่าพนักงานอยากเป็นอะไร อยากทำอะไร ซึ่งเป็นคำถามที่พนักงานรู้สึกว่ายาก และต้องใช้เวลาคิดนาน ส่วนเวลาในการประชุมนั้นพนักงานเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้วคือไม่เกิน 1 ชั่วโมง สำหรับข้อตกลงมีผลกระทบบ้าง เพราะต้องมารายงานตัวในวันที่มีชั่วโมงเรียน และเนื่องจากในวันที่พนักงานประชุมนั้นได้มี ผู้เข้าร่วมประชุมอีกหนึ่งคดีซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับการพนัน แต่คดีของพนักงานคือคดียาเสพติด ในส่วนนี้พนักงานได้ให้ความเห็นว่า ตนไม่รู้สึกกดดันหรือละอายแต่อย่างใด ที่มีผู้กระทำผิดอีกคดีหนึ่งเข้าร่วมด้วย แต่เป็นการดีที่ผู้กระทำผิดอีกคนจะได้จะจดจำคดีของตนไว้ไม่เอาเป็นแบบอย่าง ส่วนตนก็จะจดจำคดีของผู้กระทำผิดไว้เป็นแบบอย่างที่ไม่ควรกระทำตามเช่นกัน พนักงานคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีกระบวนการที่ เพราะช่วยให้โอกาสแก่คนที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำผิด และอยากให้มีกระบวนการนี้ใช้ต่อไป

8. ความคิดเห็นของพวงพัฒนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน

ในส่วนของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น พวงพัฒนเห็นว่ามีความสำคัญ เนื่องจากสามารถให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาได้ แต่ถ้าผู้แทนชุมชนอยู่ในชุมชน พวงพัฒนให้ความเห็นว่ามีส่วนสำคัญที่ผู้แทนชุมชนสามารถดูแลความเรียบร้อยในชุมชน ช่วยตักเตือนเด็กที่จะกระทำผิด ได้ ซึ่งพวงพัฒนก็อยากให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทในชุมชนให้มากกว่าเดิม

กรณีศึกษาที่ 5 นายธีรชาติ คดีร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท 5 (กัญชา) ไว้ใน ครอบครอง โดยผิดกฎหมาย

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) สุขภาพและรูปร่าง ปัจจุบันอายุ 16 ปี ขณะกระทำความผิดอายุ 15 ปี มีรูปร่างสันทัด มีผิวขาวเหลือง ส่วนสูงประมาณ 172 เซนติเมตร น้ำหนัก 60 กิโลกรัม ไม่มีรอยสัก ไม่มีโรคประจำตัว

2) การศึกษาและการประกอบอาชีพ ธีรชาติเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่โรงเรียนในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ระหว่างเรียน ธีรชาติเคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น เคยหนีเรียน ไปนั่งเล่นพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนภายนอกโรงเรียน 5 ครั้ง แต่งกายผิดระเบียบ และอาจารย์ได้ว่ากล่าวตักเตือน ธีรชาติเคยทะเลาะวิวาทกับเพื่อนในห้องเดียวกัน 1 ครั้ง มีสาเหตุมาจากมองหน้ากันแล้วไม่พอใจ แต่ทางโรงเรียนไม่ได้เชิญผู้ปกครองไปพบ ธีรชาติไม่เคยเรียนซ้ำชั้น ขณะที่เรียนอยู่มารดาให้เงินไปใช้จ่ายที่โรงเรียนวันละ 60 บาท อ่านออกและเขียนหนังสือได้ ผลการเรียนของธีรชาติค่อนข้างอ่อน และได้ออกจากโรงเรียนโรงเรียนในขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เนื่องจากสอบไม่ผ่านหลายวิชา แล้วไม่ได้ไปติดตามแก้ไข ทางโรงเรียนให้กลับไปเรียนใหม่แต่ธีรชาติไม่ได้ไปอีก

ภายหลังออกจากโรงเรียนแล้วธีรชาติได้ไปประกอบอาชีพรับจ้างเต็มแก๊สอยู่ที่บริเวณถนนนางลิ้นจี่ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้รับค่าจ้างวันละ 300 บาท ทำงานระหว่างเวลา 06.00 – 17.00 นาฬิกา ทำอยู่นานประมาณ 2 เดือน จึงลาออกเนื่องจากเกียจคร้าน แล้วไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ อีก จนกระทั่งถูกจับดำเนินคดีนี้

3) นิสัยและความประพฤติ ธีรชาติมีนิสัยใจร้อน ตีรันเป็นบางครั้ง เชื้อพังบิดามารดาเป็นบางเรื่อง ธีรชาติจะช่วยทำงานบ้าน เช่นกวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน เวลาว่างส่วน

ใหญ่ธีรชาติใช้ไปกับการชมนายการโทรทัศน์ นอนพักผ่อน เที่ยวเตร่ จับกลุ่มสนทนากับเพื่อนในละแวกใกล้ที่พัก เล่นเกมตามร้านเกมบางวันๆละ 3 ชั่วโมง เสียค่าชั่วโมงละ 15 บาท และกลับเข้าบ้านเวลาประมาณ 02.00 – 05.00 นาฬิกา ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยลักขโมยทรัพย์สินของบุคคลภายในครอบครัวหรือผู้อื่นมาก่อน นอนค้างบ้านเพื่อนเป็นบางครั้งเนื่องจากเที่ยวดึก เคยหนีออกจากบ้าน 2 ครั้ง เนื่องจากมีปากเสียงทะเลาะกับบิดา แต่ไม่เคยทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ไม่เคยพกพาอาวุธใด ไม่เคยไปชมและจับขีรวัดจักรยานยนต์ประลองความเร็วบนที่สาธารณะ มีเพื่อนสนิทประมาณ 3-4 คนเพื่อนที่คบหาสนิทมาจะมีพฤติกรรมเสี่ยง ชอบเที่ยวเตร่และชักชวนกันเสพกัญชา

4) พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ธีรชาติสูบบุหรี่วันละ 10 มวน สูบครั้งแรกตอนอายุ 13 ปี ดิ่มสุราหรือเบียร์เป็นบางครั้ง เริ่มเสพกัญชาครั้งแรกอายุ 13 ปี เนื่องจากเพื่อนชื่อนายมาร์ค (นามสมมติ) อายุ 16 ปี ชักชวน โดยการนำเงินมารวมกันแล้วนายมาร์คจะเป็นผู้ออกไปซื้อกัญชามาจากซอยสวนพลู แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โดยซื้อมาครั้งละ 50-100 บาท วิธีการเสพจะนำกัญชามาผสมกับบุหรี่ยุบบ้าง และใช้บ้องกัญชาบ้าง โดยเสพมานานประมาณ 1 ปี จึงหยุดเสพ จากนั้นเริ่มมาเสพอีกครั้งเมื่อตอนอายุ 15 ปี กับเพื่อนชื่อนายชานนท์ และนายพิจิตร (เพื่อนซึ่งถูกดำเนินคดีนี้ด้วยกัน) เป็นผู้ชักชวนให้เสพ โดยทั้งสามจะรวมเงินกันแล้วให้นายชานนท์ซึ่งเป็นผู้ชักชวนเป็นผู้ไปซื้อมาจากบริเวณซอยสาธุประดิษฐ์ 49 แขวงบางโพธิ์ เขตยานนาวา โดยจะซื้อมาครั้งละ 50 บาท และจะนำมาเสพร่วมกันที่สถานบริการน้ำมันเชลล์ ซึ่งทั้งหมดจะเสพสัปดาห์ละ 3 ครั้ง นอกจากนี้แล้ว ธีรชาติไม่เสพและไม่เกี่ยวข้องกับบยาเสพติดให้โทษชนิดอื่นๆอีก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด

ธีรชาติ เป็นบุตรคนที่ 1 ในจำนวนบุตร 2 คน มีน้องชาย 1 คน บิดามารดาอยู่กินร่วมกันโดยจดทะเบียนสมรส มีน้องชาย อายุ 5 ขวบ เรียนหนังสือชั้นอนุบาล ที่โรงเรียนในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ธีรชาติและน้องชายพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา

บิดาของธีรชาติจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปัจจุบันประกอบอาชีพขับรถสิบล้อรับจ้าง (รถแก๊ส) อยู่ที่บริษัทแห่งหนึ่ง แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้รับค่าจ้างเดือนละ 15,000 บาท ทำงานระหว่าง 05.00 – 17.00 นาฬิกา บิดามีอุปนิสัยค่อนข้างใจร้อน ไม่สูบบุหรี่ ดิ่มสุราหรือเบียร์เป็นบางวัน บิดารับผิดชอบต่อครอบครัวเป็นอย่างดี ส่วนมารดาของธีรชาติจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้างตำแหน่งพนักงานทำความสะอาด ที่โรงแรมแห่งหนึ่ง เขตช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร ได้รับค่าจ้างเดือนละ 13,000

บาท โดยจะทำงานระหว่างเวลา 06.00 – 15.00 นาฬิกา มารดามีอุปนิสัยใจเย็น ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราหรือเบียร์ บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูธีรชาติด้วยดีมาตลอด ให้อิสระในการดำเนินชีวิตมาก และให้การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ เนื่องจากต้องประกอบอาชีพจึงไม่ค่อยมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูธีรชาติมากนัก ภายในครอบครัวไม่มีการใช้ความรุนแรง นอกจากธีรชาติแล้วไม่มีสมาชิกในครอบครัวคนใดเคยต้องหาคดีอาญามาก่อน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

ขณะเกิดเหตุธีรชาติพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่บ้านพัก เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่พักมีลักษณะเป็นอาคาร 5 ชั้น เช่าอยู่ชั้น 5 ขนาดห้องปานกลาง โดยเสียค่าเช่าเดือนละ 2,000 บาท (รวมค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า) มีสมาชิกพักอาศัยอยู่ร่วมกัน 4 คน คือบิดา มารดา ธีรชาติ และน้องชาย สภาพแวดล้อมที่พักอาศัยเป็นเขตที่พัก ไม่หนาแน่น ในละแวกที่พักอาศัยไม่เป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นและยาเสพติดให้โทษ ไม่เป็นแหล่งสถานบันเทิงเรีงรมย์ใดๆ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) **พฤติกรรมแห่งคดี** ธีรชาติเล่าว่า ตนเริ่มเสพกัญชาครั้งแรกอายุ 13 ปี จากนั้นเสพเรื่อยมาประมาณ 1 ปี จึงหยุดเสพ แล้วจึงมาเริ่มเสพกัญชาอีกครั้งเมื่ออายุ 15 ปี กับนายชานนท์และนายพิจิตร (เพื่อนซึ่งถูกดำเนินคดีนี้ด้วยกัน) จะเสพสัปดาห์ละ 3 ครั้ง เรื่อยมา

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2553 เวลาประมาณ 18.00 นาฬิกา ธีรชาติและชานนท์ ได้ไปเที่ยวบ้านนายพิจิตร นำสนทนากันพักหนึ่ง จากนั้นเวลาประมาณ 19.00 นาฬิกา นายพิจิตรจึงชักชวนนายชานนท์และธีรชาติออกเที่ยวเตร่เหมือนเช่นเคย โดยนายพิจิตรได้โทรศัพท์ไปชักชวนนาย สรพงษ์ อายุ 18 ปี (กระทำผิดร่วมกันในคดีนี้) นัดเจอกันที่หน้าผับชื่อ “เพื่อเพื่อน” ที่บริเวณถนนจันทน์ 28 แขวงยานนาวา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ทั้งสี่คนได้ร่วมกันดื่มสุรา ฟังเพลง และเต้นรำ จนกระทั่งดับเลิกเวลาประมาณ 05.00 นาฬิกาของวันที่ 8 พฤศจิกายน 2553 นายสรพงษ์จึงชักชวนธีรชาติและเพื่อนๆ อีกสองคนไปนอนพักที่โรงแรมชื่อวนิดาแมนชั่น ถนนอำนาจสงคราม แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต เนื่องจากสรพงษ์เช่าอยู่ เพื่อจ้างให้คนมาสัปดาห์ที่ตัวนายสรพงษ์

เมื่อไปถึงโรงแรมดังกล่าวก็พบนางสาวพลอย (นามสมมติ) อายุ 16 ปี คนรักของนายสรพงษ์ พักอยู่ด้วย จากนั้นทั้งหมดจึงนอนพักในโรงแรมจนถึงเวลาประมาณ 12.00 นาฬิกา นายชานนท์ตื่นนอนแล้วนำกัญชาที่ซุกซ่อนไว้ นำมาสับจนละเอียดแล้วนำกัญชาที่สับแล้ว

มาผสมรวมกับบุหรี จากนั้นนายชานนท์จึงได้ชักชวน ธีรชาติ นายพิจิตร และนายสรพงษ์ ร่วมกันเสพกัญชาภายในห้อง แล้วมีกัญชาเหลืออีกเพียงเล็กน้อย บางส่วนก็วางอยู่บนโต๊ะวางโทรทัศน์ที่ยังไม่ได้ผสมกับบุหรี ทั้งนี้นางสาวพลอยไม่ได้ร่วมเสพด้วย เมื่อเสพเสร็จแล้วทั้งหมดจึงได้นอนพักผ่อนต่อ จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 22.00 นาฬิกา ก็ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายนายได้เข้ามาตรวจค้นที่ห้องพักที่ธีรชาติและเพื่อนๆ นอนพักอยู่ ตำรวจพบกัญชาของกลางวางอยู่บนตู้วางโทรทัศน์จำนวนหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุม ธีรชาติ ชานนท์ นายพิจิตร ส่งตัวให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสามเสนดำเนินคดีนี้ ส่วนนางสาวพลอยเจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยตัวไปเนื่องจากไม่ได้ร่วมเสพกัญชาด้วย และนายสรพงษ์ มีอายุพ้นเกณฑ์เยาวชนจึงส่งตัวไปดำเนินคดียังศาลอื่น

2) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด** ธีรชาติ เล่าว่าตนรู้สึกเสียใจได้ได้กระทำความผิดลงไป ความผิดครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อตนเอง ทำให้ตนเองเสียประวัติ เสียเวลาในการทำงาน ทำให้คนอื่นมองตนเป็นคนไม่ดี ส่วนพ่อแม่ก็เดือดร้อน เสียชื่อเสียงของครอบครัว เสียเงิน เสียเวลาในการมาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต่อไปตนจะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอบายมุขอีก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของธีรชาติ

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของธีรชาติ โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า ธีรชาติตอบถูก 12 ข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่า ธีรชาติมีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าธีรชาติไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้ ได้ถูกต้อง

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของธีรชาติ

6.1 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมธีรชาติแล้ว ตำรวจจึงได้นำตัวธีรชาติมายังสถานีตำรวจนครบาลสามเสน พร้อมตั้งข้อหาคือ “ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย” ซึ่งตำรวจได้จับตัวธีรชาติพร้อมกับเพื่อนชื่อชานนท์ (นามสมมติ) ได้ในเวลา 22.00 นาฬิกา จึงไม่สามารถส่งธีรชาติและชานนท์ไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครได้ในเวลากลางคืน ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้คุมขังธีรชาติและชานนท์

เป็นเวลา 1 คืน ในขณะที่ธีรชาติอยู่ที่สถานี่ตำรวจนครบาลสามเสนนั้น ธีรชาติไม่ได้โทรหาผู้ปกครองแต่อย่างใด เพราะธีรชาติจำเบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครองไม่ได้ จนเช้าอีกวัน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ส่งตัวธีรชาติไปยังสถานพินิจ กรุงเทพมหานคร เมื่อไปถึงเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ได้ทำการลงทะเบียน ระบุหมายเลขประจำตัว ทำสำนวน หลังจากนั้นธีรชาติก็ถูกนำตัวไปตัดผม เปลี่ยนเสื้อผ้าให้อยู่ในชุดที่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจสวมใส่ ทั้งนี้ธีรชาติเล่าว่าตนต้องอยู่ในสถานพินิจเป็นเวลา 6 วัน และมารดาได้บอกกับธีรชาติว่าทราบข่าวว่าตนถูกตำรวจจับและมาอยู่ที่สถานพินิจจากมารดาของชานนที่ซึ่งถูกจับในคดีเดียวกันหลังจากนั้นมารดาของตนก็มาทำการประกันตัวโดยใช้เงิน 3,000 บาท ซึ่งก่อนประกันตัวทางเจ้าหน้าที่คุมประพฤติก็ทำการสอบปากคำเพื่อทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งในตอนนี้องค์ที่ทางพนักงานคุมประพฤติได้อธิบายลักษณะของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้กับธีรชาติและมารดาได้ฟังอย่างคร่าวๆ เมื่อพนักงานคุมประเวติสอบปากคำเสร็จแล้ว ก็ทำการนัดให้มาตรวจสุขภาพจิตในวันถัดไป

เมื่อถึงวันนัดตรวจสุขภาพจิต ธีรชาติก็มาที่สถานพินิจ กับมารดาในการตรวจสุขภาพจิตจะมีนักจิตวิทยาเป็นผู้ทำการตรวจ โดยใช้เครื่องมือแบบทดสอบ เกี่ยวกับความดูแลสุขภาพสัมพันธภาพ การเติมคำ ซึ่งธีรชาติใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นก่อนธีรชาติและมารดากลับบ้านพนักงานคุมประเวติก็นัดให้ธีรชาติและมารดามาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในอีก 8 วันถัดไป เมื่อถึงวันนัดประชุมกลุ่มฯ ทางเจ้าหน้าที่ผู้ประสานให้ธีรชาติลงชื่อรายงานตัว และให้ธีรชาติกับมารดาลงลายมือชื่อเพื่อตกลงเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนพร้อมทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการสถานพินิจ และเมื่อคณะสหวิชาชีพมาพร้อมทุกคนแล้ว การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงเริ่มขึ้นในเวลา 13.00 นาฬิกา

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ผู้แทนชุมชน มารดาธีรชาติ ธีรชาติ มารดาชานนท์ ชานนท์ ตำรวจ	
โต๊ะประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	อัยการ
ผู้วิจัย นักจิตวิทยา ผู้ประสาน (พนักงานคุมประพฤติ)	
ห้องประชุมกลุ่มฯ	

ภาพที่ 8 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของธีรชาติ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุม และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้เด็กและเยาวชนเล่าเหตุการณ์กระทำผิด ความรู้สึก ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น โดยธีรชาติเล่าเหตุการณ์ให้กับคณะสหวิชาชีพใน ที่ประชุมฟังว่า

“วันที่ 7 พฤศจิกายน 2553 เวลาประมาณ 6 โมงตอนเย็น ตนและนายชานนท์ไปหานายพิจิตรที่บ้าน นั่งคุยกันจนถึงเวลาหนึ่งทุ่ม นายพิจิตรจึงชวนตนและนายชานนท์ ออกไปเที่ยว และนายพิจิตรก็โทรชวนนายสรพงษ์เพื่อนอีกคนมาด้วย โคนันต์เจอยู่ที่หน้าฝับ เขตยานนาวา ตนและเพื่อนทั้งสามได้นั่งดื่มสุรากัน จนฝับเลิกเวลาตีห้าของอีกวัน นายสรพงษ์ก็ชวนไปนอนพักที่นายสรพงษ์เช่าไว้เพื่อจ้างให้คนมาสักรายที่ตัว บึงก็พบนางสาวพลอยแฟนนายสรพงษ์นอนอยู่ ตนตื่นมาตอนเที่ยง แล้วมาเสพกัญชา ซึ่งเพื่อนทั้งหมดก็เสพด้วยกัน เสริจแล้วก็นอนพักกันต่อ ตอนเวลา สี่ทุ่มก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เข้ามาจับกุมพาตนมาดำเนินคดี ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น ธีรชาติบอกว่าทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม พ่อแม่เสียใจ เสียเงินในการประกันตัวตน เสียเวลาทำมาหากิน”

ธีรชาติ, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานซักถามมารดาของธีรชาติ ว่ารู้เหตุการณ์ได้อย่างไร ผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นกับครอบครัว และวางแผนจะดูแลลูกต่อไปอย่างไร

มารดาของธีรชาติเล่าให้ฟังว่า ตนออกตามหาลูกตั้งแต่ตอนเช้าของวันที่ 8 พฤศจิกายน 2553 แต่ก็ไม่พบ มาทราบเรื่องจากเพื่อนของธีรชาติว่าลูกถูกตำรวจจับตัวไปในข้อหา เสพกัญชา ตนรู้สึกตกใจมาก แต่ก็ยังมีมารดาของเพื่อนลูกอีกคนคือมารดานายชานนท์ ก็ปรึกษากันว่าจะทำอย่างไร เพราะนายชานนท์ก็ถูกตำรวจจับไปด้วยกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นในครอบครัวคือ แม่ต้องหยุดงานในวันที่ธีรชาติมารายงานตัว ทำให้ขาดรายได้ ครอบครัวเสียชื่อเสียง ส่วนการวางแผนดูแลลูกนั้น ตอนนี้อยากให้ธีรชาติไปทำงานกับพ่อ จะได้ดูแลกันอย่างใกล้ชิด

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็น วิธีการแก้ไข ปัญหาการกระทำผิดของธีรชาติ

นักจิตวิทยา เสนอความคิดเห็นว่า จากผลตรวจสุขภาพจิตพบว่า ธีรชาติไม่มีความผิดปกติทางสุขภาพจิต แต่เป็นคนที่เชื่อเพื่อนง่าย ไม่มีการปฏิเสธเพื่อน ซึ่งนักจิตวิทยาอยากให้ผู้ปกครองดูแลธีรชาติอย่างใกล้ชิด และถ้ามีโอกาสก็ให้ธีรชาติศึกษาต่อ

ตำรวจ เสนอความคิดเห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญ จะต้องควบคุมดูแลบุตรให้ได้ อีกทั้งไม่ควรปล่อยให้ธีรชาติมีเวลาว่างมากเกินไป ควรมอบหมายความรับผิดชอบให้ธีรชาติ และผลของการไม่ทำตามสิ่งที่ได้รับมอบหมายจะเป็นอย่างไร เช่น มอบหมายธีรชาติให้ล้างจาน และถ้าธีรชาติไม่ทำตามสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ผลคือคนในบ้านจะไม่มีงานทำ เป็นต้น

ผู้แทนชุมชน เสนอความคิดเห็นว่า ธีรชาติเกิดมาในครอบครัวที่สมบูรณ์คือมีครบทั้งพ่อและแม่ อีกทั้งฐานะทางบ้านก็ถือว่าพอใช้ไม่ลำบากมาก โดยผู้แทนชุมชนท่านนี้พูดโดยการ ใช้ตัวท่านเองเปรียบเทียบกับตัวธีรชาติว่า ผู้แทนชุมชนต้องพยายามดิ้นรนทุกอย่าง เพื่อให้ได้เรียนให้ได้สิ่งของ แต่ธีรชาติโชคดีที่มีพ่อแม่คอยสนับสนุน ซึ่งอยากให้ธีรชาติสำนึกในบุญคุณพ่อแม่และกระทำในสิ่งที่ดี

“ลูกโชคดีที่เกิดมาในครอบครัวที่สมบูรณ์ คือมีทั้งพ่อและแม่ ท่านทั้งสองสนับสนุน สรรหาสิ่งทีลูกต้องการมาให้ได้ทุกอย่าง ซึ่งต่างจากผม สมัยเด็กๆ ผมอยากได้อะไรก็ต้องทำงานหาเงินด้วยตัวเอง ลูกโชคดีแล้ว ดังนั้นอยากให้ลูกสำนึกในบุญคุณพ่อแม่ กระทำแต่สิ่งที่ดีๆ และถ้าลูกมีปัญหาเรื่องการเรียนหรือเรื่องใดๆ ก็ตาม ก็ให้ลูกติดต่อมูลนิธิ Mercy เพื่อขอความช่วยเหลือได้ ทางเรายินดีให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่”

ผู้แทนชุมชน, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

พนักงานอัยการ ได้เสนอความคิด เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ว่า ตอนแรกก็เป็นเพียงผู้เสพต่อไปก็กลายเป็นผู้ค้า ซึ่งโทษของการค้ายาเสพติดสูงสุดคือประหารชีวิต ซึ่งตนหวังว่าธีรชาติคงยังไม่ถึงขั้นนั้น การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นการให้โอกาสผู้ก้าวพลาด ดังนั้นธีรชาติควรจะรับโอกาสนี้ ปฏิบัติตามข้อตกลงให้ครอบครัว และคบเพื่อนที่ดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เป็นคนดีของสังคมให้ได้

เมื่อคณะสหวิชาชีพพูดครบทุกคนแล้ว ผู้ประสานถามถึงความมั่นใจว่าสามารถทำตามข้อตกลงในที่ประชุมได้หรือไม่ ซึ่งธีรชาติก็ตอบว่าสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้

ขั้นตอนที่ 5 ผู้ประสานเชิญคณะสหวิชาชีพที่ประชุมหาข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของธีรชาติร่วมกัน การร่วมทำข้อตกลงใช้เวลาไม่นานมากนัก สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้ธีรชาติต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ให้ธีรชาติเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. ให้ธีรชาติเลือกคบหาเพื่อนที่ดี หลีกเลี่ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดกฎหมาย
3. ห้ามธีรชาติสูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด
4. ให้ธีรชาติให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่นอ่านหนังสือ เล่นกีฬา ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควร เช่นเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ก่อเหตุทะเลาะวิวาทหรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น
5. ให้ธีรชาติหาโอกาสศึกษาต่อ และ/หรือ ศึกษาต่อควบคู่กับการประกอบอาชีพ และนำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อมารายงานตัว
6. ให้ธีรชาติเชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
7. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่ธีรชาติให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น
8. ให้ธีรชาติกลับบ้านไม่เกินเวลา 22.00 นาฬิกา
9. ห้ามธีรชาตินอนค้างบ้านเพื่อน
10. ให้ธีรชาติอยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน ภายหลังที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี
11. ให้ธีรชาติและผู้ปกครองเข้ารับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยาทุกครั้งที่ธีรชาติมารายงานตัวกับนักสังคมสงเคราะห์

12. ให้ธีรชาติเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ณ ศูนย์บริการสาธารณสุข 55
จนครบขั้นตอนการบำบัด

13. ให้ธีรชาติทำงานบริการสังคมที่ ศูนย์บริการสาธารณสุข 7 ในวันที่ 21
ธันวาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 8 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

ผู้ประสานการประชุม ได้อ่านบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้
ฟังแล้วตรงกับผลซึ่งตกลงกันในการประชุมฯ จึงให้ทุกคนในที่ประชุมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลัง
ฐาน จากนั้นผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของธีรชาติที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชน

ธีรชาติให้ความเห็นว่า เป็นกระบวนการที่ดีเพราะกระบวนการนี้เน้นในเรื่องการให้
ความช่วยเหลือและให้โอกาสแต่ธีรชาติในการปรับตัวเป็นคนดี สถานที่ที่ใช้ในการประชุมมีความ
สะดวกสบายแต่ระยะไกลจากบ้านของตนมาก ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ตน
ใช้แท็กซี่เป็นพาหนะในการเดินทาง และใช้จ่ายเงินไปเป็นจำนวน 500 บาทรวมขาไปและกลับ ใน
ส่วนของการดำเนินงานของผู้ประสานนั้น มีความรวดเร็ว เป็นขั้นตอนดี ทุกคนสามารถพูดได้อย่าง
เต็มที่ คำถามที่สหวิชาชีพถามนั้น ตนไม่มีความรู้สึกกดดันแต่อย่างใด ไม่ต้องคิดนาน จำนวนคนก็
ไม่มาก ตนไม่รู้สึกกดดันแต่อย่างใด ซึ่งธีรชาติอยากให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและ
ชุมชนต่อไป เพราะเป็นกระบวนการที่คนที่ช่วยเหลือผู้ที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำผิด โทษก็ไม่ร้ายแรง

8. ความคิดเห็นของธีรชาติที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน

ธีรชาติให้ความเห็นว่า ผู้แทนชุมชนมีความสำคัญตั้งแต่ที่อยู่ในชุมชนคือ ช่วย
ตักเตือนสมาชิกในชุมชน ดูแลความเรียบร้อยในชุมชน ทำให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเมื่อผู้แทน
ชุมชนมาอยู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผู้แทนชุมชนก็สามารถช่วยธีรชาติใน
เรื่องของการให้คำแนะนำ สั่งสอน ตักเตือนตนเองเสมือนว่าตนเป็นลูก ทำให้ธีรชาติมีกำลังใจใน
การปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดี แต่ธีรชาติเห็นว่าผู้แทนชุมชนยังมีบทบาทน้อยอยู่ จึงอยากให้ผู้แทน
ชุมชนมีบทบาทให้มากขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่

กรณีศึกษาที่ 6 นายพีระพงษ์ คดีร่วมกับพวกที่หลบหนีลักลอบเล่นการพนันทนายภาพสัตว์
พนันเอาทรัพย์สินกันโดยไม่ได้รับอนุญาต

1. ข้อมูลส่วนตัว

1) **สุขภาพและรูปร่าง** ปัจจุบันพีระพงษ์ อายุ 14 ปี ขณะกระทำความผิด อายุ 14 ปี มีรูปร่างผอม มีผิวดำแดง ส่วนสูงประมาณ 160 เซนติเมตร น้ำหนัก 40 กิโลกรัม มีรอยสักรูปมังกรที่บริเวณขาขวา มีรอยสักตัว X ที่ต้นขาข้างขวา สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว

2) **การศึกษาและการประกอบอาชีพ** พีระพงษ์เรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่โรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น จากนั้นได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ที่โรงเรียนในจังหวัดขอนแก่นเช่นเดียวกัน ระหว่างเรียนพีระพงษ์เคยหนีเรียนไปเล่นอินเทอร์เน็ตและเกมที่ร้านคอมพิวเตอร์หลายครั้ง ประกอบกับครอบครัวมีปัญหาทางการเงิน พีระพงษ์จึงออกจากโรงเรียนขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 พีระพงษ์ออกจากโรงเรียนมานานประมาณ 6 เดือน หลังจากนั้นพีระพงษ์ได้เดินทางมาประกอบอาชีพรับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์ของบริษัทแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นบริษัทรับเหมาติดตั้งติดตั้งเฟอร์นิเจอร์ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งนี้พีระพงษ์และเพื่อนร่วมงานต้องย้ายสถานที่ทำงานตามที่นายจ้างกำหนด ได้ค่าจ้างวันละ 250 บาท โดยทำงานทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 – 17.00 นาฬิกา

3) **นิสัยและความประพฤติ** พีระพงษ์มีนิสัยร่าเริง พูดคุยพอสมควร ดื้อรั้น และไม่เชื่อฟังผู้ปกครองบ้าง ขณะที่อยู่จังหวัดขอนแก่น เวลารว่างพีระพงษ์มักจะไปนั่งเล่นพูดคุยกับเพื่อนในละแวกบ้าน ไปเล่นเกมและอินเทอร์เน็ตที่ร้านคอมพิวเตอร์หลายครั้ง แต่เมื่อมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร พีระพงษ์ไม่ค่อยได้เที่ยวที่ไหน แต่ไปเดินเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี สาขาติวานนท์บ่อยครั้ง ไม่เคยค้างคืนบ้านเพื่อน ไม่เคยดูการแข่งขันรถประลองความเร็ว เคยมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนบ้างเป็นครั้งคราว เคยใช้มีดตัดเตอร์กรีดข้อมือตัวเอง 1 ครั้ง เนื่องจากน้อยใจที่ถูกมารดาต่อว่า ไม่เคยพกพาอาวุธ พีระพงษ์มีเพื่อนมากในละแวกบ้านที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อนจะมีอายุใกล้เคียงกันและมากกว่าบางคน ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ใด การใช้สารเสพติด พีระพงษ์นั้นสูบบุหรี่มานานประมาณ 2 เดือน โดยสูบบุหรี่วันละ 3 มวน เคยดื่มเบียร์เป็นบางโอกาส เมื่อประมาณ 10 วันก่อนเกิดเหตุคดีนี้ พีระพงษ์ได้เสพยาบ้าโดยวิธีสูดไฟแล้วสูดดมควันกับนายแจ้ (นามสมมติ) อายุประมาณ 50 ปี ซึ่งเป็นคนรู้จัก จำนวน 1 ครั้ง นอกจากนั้นพีระพงษ์อ้างว่าไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดชนิดอื่นอีก

4) พฤติกรรมการเล่นการพนัน พี่ระพงษ์เคยเล่นบั้นแปะโดยหากผู้ใดแพ้ จะถูกตีตื้นหลายครั้ง เคยเล่นการพนันทายภาพสัตว์ (น้ำเต้า ปู ปลา) หากผู้ใดแพ้จะต้องให้ลูกอม 2 ครั้ง นอกจากนั้นไม่เคยเล่นการพนันรูปแบบใดๆ อีก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด

พี่ระพงษ์ เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว บิดามารดาอยู่กินด้วยกันโดยมีการจดทะเบียนสมรส นอกจากนี้พี่ระพงษ์ยังมีพี่สาวต่างบิดา 1 คน อายุ 32 ปี สมรสและมีบุตรแล้ว ปัจจุบันพี่สาวประกอบอาชีพรับจ้างเย็บผ้า พักอาศัยอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี และมีพี่ชายต่างบิดา 1 คน อายุ 25 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์ มีภรรยาและบุตรแล้ว พี่ชายพักอาศัยกับพี่ระพงษ์ด้วย

ปัจจุบันบิดามารดา ยังคงอยู่กินร่วมกัน และพักอาศัยที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นชุมชนชนบท ไม่เป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติด โดยบิดาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทำนา มีรายได้ไม่แน่นอน ครั้งละประมาณ 1,000 บาท ส่วนมารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน ปัจจุบันมารดาประกอบอาชีพรับจ้างเย็บผ้าไหม มีรายได้เดือนละประมาณ 5,000 บาท พี่ระพงษ์อยู่ในความปกครองของบิดามารดาที่จังหวัดขอนแก่นตลอดมา โดยบิดาและมารดาให้การดูแลเป็นอย่างดี

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย

เดือนเมษายน 2553 พี่ระพงษ์ได้เดินทางมาพักอาศัยและประกอบอาชีพรับจ้างกับนาย ปัญญา (พี่ต่างบิดา) โดยพักอาศัยอยู่ที่บ้านเช่าซึ่งนายจ้างเช่าให้พนักงานพักอาศัย ที่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นที่พักอาศัย ใกล้แหล่งมั่วสุมยาเสพติดให้โทษ บุคคลในครอบครัวไม่มีบุคคลใดถูกดำเนินคดีอาญามาก่อน นอกจากนี้พี่ระพงษ์ยังมีโอกาสไปพักกับเพื่อน ซึ่งมีที่พักอยู่ในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานครอยู่บ่อยครั้งด้วย

4. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1) พฤติการณ์แห่งคดี วันที่ 21 พฤศจิกายน 2553 พี่ระพงษ์ได้ไปทำงานตามปกติ โดยเดินทางโดยรถยนต์โดยสารไปที่ย่านสีลม (ปกตินายจ้างเป็นผู้ขับรถรับส่ง) พี่ระพงษ์กับเพื่อนร่วมงานรวมทั้งพี่ชาย ทำงานจนถึงเวลาประมาณ 16.00 นาฬิกา จากนั้นจึงพา

กันเดินทางกลับที่พัก โดยถึงที่พักในเวลาประมาณ 18.00 นาฬิกา จากนั้นพี่ระพงษ์ได้อาบน้ำ แต่งตัว แล้วนายวุธ (นามสมมติ) เพื่อนร่วมงาน อายุประมาณ 24 ปี ได้ชักชวนพี่ระพงษ์ไปเที่ยว งานวันลอยกระทงที่ทำน้ำ จังหวัดนนทบุรี พี่ระพงษ์และนายวุธเดินเล่นในงานกันจนถึงเวลา ประมาณ 20.30 นาฬิกา จากนั้นทั้งสองพากันไปหานายแจ๊ค (นามสมมติ) อายุประมาณ 30 ปี ซึ่งเป็นคนรู้จัก ที่บริเวณตลาดเขมา เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เมื่อไปถึง พี่ระพงษ์และนายวุธได้ เข้าไปนั่งภายในบ้านของนายแจ๊ค โดยมีนายสุธน (นามสมมติ) อายุประมาณ 40 ปี และนายบัล อายุประมาณ 24 ปี ได้มานั่งพูดคุยด้วย จากนั้นทั้งหมดจึงชักชวนกันเล่นการพนันทางภาพสัตว์ พี่ระพงษ์เห็นว่าภายในห้องมีอุปกรณ์การเล่นพนันคือ กล้องกระดาษภาพสัตว์ จำนวน 2 ลูก และ ชั้นพลาสติก ในตอนแรกนี้พี่ระพงษ์ไม่ได้ร่วมเล่นด้วย โดยพี่ระพงษ์เดินไปดูรายการโทรทัศน์ห้องข้างๆ แต่ภายหลังพี่ระพงษ์ก็ได้เข้ามาร่วมเล่นการพนันด้วย ต่อมาเวลาประมาณ 23.10 นาฬิกา ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาจับกุมพี่ระพงษ์ นายสุธน และนายบัล รวม 3 คน แล้วนำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลเตาปูนมาดำเนินคดีนี้ แต่เนื่องจากนายสุธนและนายบัลอายุเกินเกณฑ์เยาวชนจึงถูกแยกดำเนินคดีไปยังศาลอื่น ส่วนนายวุธ หลบหนีไปได้

2) **ความรู้สึเกี่ยวกับกรกระทำผิด** พี่ระพงษ์รู้สึกเสียใจในการกระทำผิดครั้งนี้ เพราะทำให้พ่อแม่เดือดร้อน รวมทั้งพี่สาวที่ต้องเสียเวลาในการมาดำเนินการเรื่องที่ตนได้กระทำความผิด ต่อไปตนเองจะไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีก หรืออบายมุขใดๆ อีก

5. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพี่ระพงษ์

จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพี่ระพงษ์ โดยใช้แบบวัดความรู้จำนวน 13 ข้อ ปรากฏว่า พี่ระพงษ์ตอบถูก 11 ข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่าพี่ระพงษ์มีความรู้ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับต่ำ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพี่ระพงษ์ไม่สามารถตอบคำถามข้อที่ว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้ได้กับผู้ที่กระทำผิดเล็กน้อย และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้ ได้ถูกต้อง

6. การเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพี่ระพงษ์

6.1 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภายหลังจากที่ตำรวจจับกุมพี่ระพงษ์แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำตัวพี่ระพงษ์มายังสถานีตำรวจนครบาลเตาปูน พร้อมตั้งข้อหาคือ “ร่วมกับพวกที่หลบหนีลักลอบเล่น

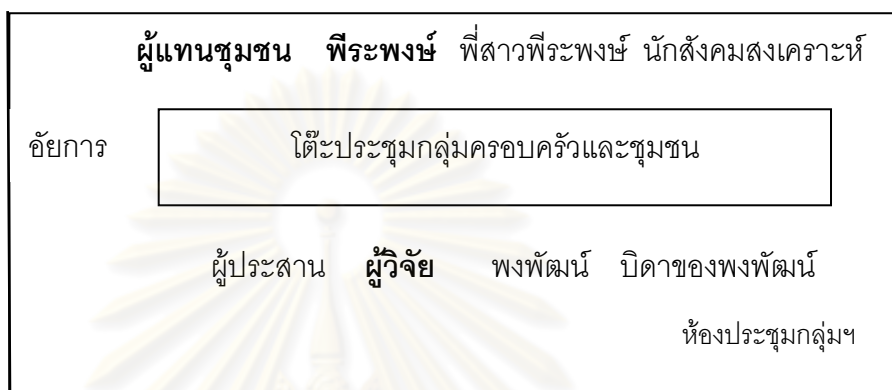
การพ่นทายภาพสัตว์ พ่นเอาทรัพย์สินกันโดยไม่ได้รับอนุญาต” หลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับ พระพงษ์แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจก็นำตัวพระพงษ์มาคุมขังที่สถานีตำรวจนครบาลเตาปูนเป็นเวลา 1 คืน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจับพระพงษ์ได้ในเวลา 23.10 นาฬิกาเป็นยามวิกาล ไม่สามารถส่ง พระพงษ์ไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครได้ ในขณะที่พระพงษ์ถูก คุมขังที่สถานีตำรวจนครบาลเตาปูน พระพงษ์ไม่ได้โทรศัพท์ติดต่อผู้ปกครองแต่อย่างใด เนื่องจาก พระพงษ์ไม่มีโทรศัพท์มือถือ เมื่อถึงตอนเช้าของอีกวัน ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงนำตัวพระพงษ์ไปยัง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ในตอนนี้เองที่พระพงษ์ได้ขอยืมโทรศัพท์ จากหน้าที่คนหนึ่งเฝ้าสถานพินิจฯ เพื่อโทรศัพท์ติดต่อพี่สาว เนื่องจากบิดามารดาของพระพงษ์พัก อาศัยอยู่ต่างจังหวัด ส่วนพี่สาวอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี

เมื่อพระพงษ์มาถึงยังสถานพินิจฯ ทางเจ้าหน้าที่สถานพินิจทำการรับตัวพร้อม ลงทะเบียนประวัติ ระบุหมายเลขประจำตัว จากนั้นนำตัวพระพงษ์ไปเปลี่ยนชุดเป็นของสถานพินิจฯ และตัดผม พระพงษ์อยู่ที่สถานพินิจฯ ไม่นานพี่สาวก็ทำเงินมาประกันตัวเป็นเงินจำนวน 3,000 บาท ก่อนกลับบ้านเจ้าหน้าที่คุมประพฤติได้นัดให้ทั้งพระพงษ์และพี่สาวของพระพงษ์มาทำการ สอบปากคำเพื่อทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน สำหรับการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ในอีกวันถัดไป เมื่อถึงกำหนดวันของการนัดสอบปากคำ พระพงษ์และพี่สาวก็มา สอบปากคำ โดยพนักงานคุมประพฤติสอบถามเกี่ยวกับ สภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ นิสัย ความประพฤติ การใช้สารเสพติด สุขภาพ และพฤติการณ์แห่งคดี พร้อมกับพนักงานคุมประพฤติ ได้บอกกับพระพงษ์ว่า คดีของพระพงษ์เป็นคดีเล็กน้อย สามารถใช้การประชุมกลุ่มฯ ช่วยเหลือได้ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติก็ได้อธิบายถึงกระบวนการประชุมกลุ่มฯ ให้ทั้งพระพงษ์และพี่สาวฟังอย่าง คร่าวๆ เมื่อเสร็จจากการสอบปากคำ พระพงษ์จึงได้ไปตรวจสุขภาพจิตกับนักจิตวิทยา โดยการให้ ทำแบบทดสอบ ซึ่งประกอบด้วย การหาความสัมพันธ์ของรูปภาพ การให้เติมคำ เป็นต้น พระพงษ์ ใช้เวลาในการทำประมาณเกือบ 2 ชั่วโมง เสร็จแล้ว พนักงานคุมประพฤติได้ทำการนัดทั้งพระพงษ์ และพี่สาวมาทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในอีก 9 วันถัดไป

เมื่อถึงวันนัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พระพงษ์และพี่สาวมาถึงสถานที่ที่ ใช้ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนก่อนเวลาทำการประชุม 45 นาที เมื่อมาถึงทางเจ้าหน้าที่ ประสานก็ให้พระพงษ์ลงชื่อรายงานตัว และให้พระพงษ์กับพี่สาวลงลายมือชื่อเพื่อตกลงเข้าร่วม การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน พร้อมทั้งทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการสถาน พินิจฯ และเมื่อคณะสหวิชาชีพมาพร้อมทุกคนแล้ว การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจึงเริ่มขึ้นใน เวลา 13.15 นาฬิกา

6.2 ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

สำหรับลำดับเหตุการณ์ระหว่างการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 9 แสดงกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของพี่ระพงษ์

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประสานกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุม และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ประสานให้พี่ระพงษ์เล่าเหตุการณ์กระทำผิด ความรู้สึก ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น ซึ่งพี่ระพงษ์ได้เล่าเหตุการณ์ให้กับคณะสหวิชาชีพในที่ประชุมฟังว่า

“วันที่ 21 พฤศจิกายน 2553 ตนไปทำงานตามปกติ หลังจากเลิกงานนาย วุฒเพื่อนร่วมงานได้ชักชวนตนไปเที่ยวงานลอยกระทง จนถึงเวลาประมาณ สองทุ่มครึ่ง ตนและนายวุฒก็เดินทางไปหานายแจ๊ค ที่เขตบางซื่อ เมื่อไปถึง ตนและนายวุฒเห็นนายสุธนและนายบ๊องนั่งอยู่ในบ้านของนายแจ๊ค ทั้งหมด จึงชักชวนกันเล่นการพนันทายภาพสัตว์ ซึ่งตนก็ร่วมเล่นด้วย เมื่อถึงเวลา ประมาณ ห้าทุ่ม ตำรวจก็เข้ามาจับกุมตัวตนมาดำเนินคดี ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือตนเดือดร้อน เสียเวลาทำงาน ทำให้พ่อแม่เสียใจ พี่สาวเสียเวลาทำงาน อับอาย”

พี่ระพงษ์, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ประสานถามพี่สาวพี่ระพงษ์ถึงความรู้สึก ผลกระทบ และรับรู้ ว่าพี่ระพงษ์ถูกจับกุมได้อย่างไร

พี่สาวพี่ระพงษ์เล่าว่าตนรับรู้เหตุการณ์ว่าน้องถูกจับจากการที่น้องชายยิ้ม โทรศัพท์เจ้าหน้าที่ตำรวจ โทรหาตน สำหรับผลกระทบนั้นคือตนต้องเสียเวลาทำงาน เพราะต้องมาตามวันเวลาที่ทางสถานพินิจฯ นัดให้น้องมารายงานตัว ซึ่งทำให้เสียรายได้ด้วย ซึ่งตนรู้สึกเสียใจที่น้องยังเด็กแต่ต้องมาเสียประวัติดำเนินเรื่องที่ไม่ดี ซึ่งหลังจากเกิดเรื่องตนก็ได้กล่าวตักเตือนไปแล้ว พร้อมทั้งขอให้พี่ระพงษ์ไม่กระทำความผิดอีก และพี่ระพงษ์ก็ได้ให้คำสัญญาแล้ว ตนก็จะดูแลอย่างใกล้ชิดให้มากขึ้นอีก

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ประสานให้คณะสหวิชาชีพแสดงความคิดเห็น เสนอแนะวิธีแก้ไขการกระทำความผิดของพี่ระพงษ์

นักจิตวิทยา ได้ฝากให้พี่ระพงษ์ตั้งใจเรียนเพราะยังเด็กมาก นอกจากนี้ต้องการให้พี่ระพงษ์เพิ่มทักษะในการทำงาน และรู้จักควบคุมตนเองไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง

ผู้แทนชุมชน ได้ฝากให้พี่สาว ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่พี่ระพงษ์ให้มาก เพราะพี่ระพงษ์ยังเด็ก ยังไม่มีทักษะในการคิดมากเท่าที่ควร ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ

“พี่ระพงษ์ยังเด็กอยู่เลย พี่สาวควรให้ความสนใจดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะด้วยความเด็กพี่ระพงษ์จึงขาดทักษะในการคิดว่าสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ เด็กวัยนี้เชื่อเพื่อน เลียนแบบ ซึ่งฝากพี่สาวว่าต้องจริงจังในการดูแลให้มากๆ”

ผู้แทนชุมชน, **สัมภาษณ์**, 21 ธันวาคม 2553

นักสังคมสงเคราะห์ แนะนำพี่สาวให้ดูแลพี่ระพงษ์อย่างใกล้ชิดเช่นกัน และให้พี่ระพงษ์กลับไปเรียนหนังสือ เพื่อส่งผลดีถึงอนาคต

พนักงานอัยการ แนะนำพี่ระพงษ์ให้พี่ระพงษ์กลับเป็นตั้งใจเรียนหนังสือ และเลือกคบเพื่อนที่ดี อยากรู้ อยากเห็นในสิ่งที่ดี และอย่ากระทำความผิดทุกประเภทอีก อย่างยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในที่ประชุมอย่างเคร่งครัด ครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 5 ผู้ประสานเชิญคณะสหวิชาชีพที่ประชุมหาข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของพี่ระพงษ์ร่วมกัน การร่วมทำข้อตกลงใช้เวลาไม่นานมากนัก สำหรับบันทึกข้อตกลงในที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กำหนดให้พี่ระพงษ์ต้องปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ให้พี่ระพงษ์เลือกคบหาเพื่อนที่ดี หลีกเลี้ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด

2. ห้ามพีระพงษ์สูบบุหรี่ ห้ามดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท และห้ามเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด

3. ห้ามพีระพงษ์เกี่ยวข้องกับกาพนันและอบายมุขทุกชนิด

4. ให้พีระพงษ์ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควร เช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

5. ให้พีระพงษ์หาโอกาสศึกษาต่อ และ/หรือ ศึกษาต่อควบคู่กับการประกอบอาชีพ และให้นำหลักฐานการสมัครเรียนมาแสดงเมื่อรายงานตัว

6. ให้พีระพงษ์เชื่อฟังผู้ปกครองและยึดหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

7. ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลเอาใจใส่พีระพงษ์ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

8. ให้พีระพงษ์กลับบ้านไม่เกินเวลา 21.00 นาฬิกา

9. ห้ามพีระพงษ์นอนค้างคืนบ้านเพื่อน

10. ให้พีระพงษ์อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามผลทุก 4 เดือน ภายหลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

ซึ่งพีระพงษ์ก็บอกในที่ประชุมว่าสามารถทำตามข้อตกลงได้โดยไม่อึดอัดใจ และไม่ยากเกินไปสำหรับเขา

ขั้นตอนที่ 6 ปิดการประชุม

เมื่อได้ข้อตกลงที่คณะสหวิชาชีพเห็นพ้องต้องกันแล้ว ทุกคนในที่ประชุมก็จะทำการลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานการประชุม และผู้ประสานกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และทำการปิดประชุม

7. ความคิดเห็นของพีระพงษ์ที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พีระพงษ์คิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสตนในการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนดี ตนได้กำลังใจจากผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นอย่างมาก ทุกคนในที่ประชุมดีกับตน ทำให้ตนอยากเปลี่ยนเป็นคนดี บรรยากาศในการประชุมดีเป็นกันเอง แต่ตนรู้สึกประหม่า ตื่นเต้น เพราะไม่เคยพูดในลักษณะของการประชุม ส่วนคำถามนั้นก็

ตอบไม่ยาก เพราะเป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับตัวของพี่ระพงษ์เอง เวลาที่ใช้ในการประชุมก็ไม่มากนัก คือไม่เกิน 1 ชั่วโมง และสำหรับข้อตกลงในที่ประชุม พี่ระพงษ์บอกว่า ไม่ร้ายแรง ตนสามารถทำได้ แต่อาจจะมีผลกระทบต่อการทำงานบ้าง เนื่องจากต้องมารายงานตัว โดยสรุปแล้ว พี่ระพงษ์ต้องการให้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวมีต่อไป เพราะเป็นประโยชน์กับคนที่ไม่ตั้งใจกระทำผิด

8. ความคิดเห็นของพี่ระพงษ์ที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

พี่ระพงษ์ให้ความเห็นว่าผู้แทนชุมชนมีส่วนสำคัญในเรื่องของการให้คำแนะนำ การตักเตือน การพูดจาให้กำลังใจ ในระหว่างที่มีการประชุมกลุ่มครอบครัว ซึ่งพี่ระพงษ์รู้สึกดีที่ผู้แทนชุมชนและคณะสหวิชาชีพทุกคนให้ความช่วยเหลือ ให้ความเมตตา ทำให้ตนมีกำลังใจในการปรับเปลี่ยนตนเองเป็นคนดี พี่ระพงษ์ต้องการให้ผู้แทนชุมชนมีบทบาทมากกว่านี้คือเมื่ออยู่ในชุมชน ผู้แทนชุมชนควรติดตาม ตรวจสอบ สิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนสงบ ปราศจากอบายมุขต่างๆ

2. กรณีศึกษาผู้แทนชุมชน (จำนวน 6 คน) ใช้นามสมมติทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 1 นางสาวศรีสกุล ผู้แทนชุมชนเขตบางเขน

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นางสาวศรีสกุล อายุ 64 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตบางเขน นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กินกับสามี โดยมีบุตรจำนวน 3 คน เป็น ชาย 2 คน และหญิง 1 คน นางสาวศรีสกุลจบการศึกษาระดับสูงสุดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีอาชีพเป็นแม่บ้านและช่วยเหลือสังคมโดยทั่วไป มีรายได้เดือนละประมาณ 15,000 บาท นางสาวศรีสกุลเป็นคนในชุมชนเขตบางเขน และอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 22 ปี มีตำแหน่งในชุมชนคือ เคยเป็นประธานชุมชน 2 สมัยๆ ละ 2 ปี นอกจากนี้ยังเป็น เลขานุการเหรียญกษัตริย์ของชุมชน ปัจจุบันอายุมากแล้ว จึงลาออกจากตำแหน่ง จึงเป็นแค่ลูกบ้าน และดำรงตำแหน่งเป็นประธานต่อต้านยาเสพติดของชุมชน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม นางสาวศรีสกุลเล่าว่า

“ป่าเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง คือโดนกระชากสร้อยประมาณ 2 บาท เมื่อประมาณ 5-6 ปีที่แล้ว ตอนนั้นป่าอายุ 57 ปี ส่วนใจที่มากกระชากสร้อย

ป้า อายุคงจะไม่ถึง 30 ปี ตอนนั้นเป็นเวลาประมาณ 9 โมงครึ่ง ป้าไปรอเพื่อนอยู่ที่ป่ารถเมล์ เพื่อจะไปกินเลี้ยงตอนเที่ยงที่สโมสรปักษีใต้ แถวตลิ่งชัน ไอ้โจรมันก็วิ่งเข้ามากระซอกสร้อยป้า ป้าก็เยอสร้อยกับมัน มันคว้าข้างหลัง เราคว่าข้างหน้า สร้อยจึงขาดเป็นสองท่อน ได้กันไปคนละบาท ตอนนั้นป้าใส่ส้นสูง ก็วิ่งกวดตามมันไป พอมีเด็กหนุ่มอีกคนที่ป่ารถเมล์เห็น ก็เข้ามาวิ่งกวดไล่จับกัน มันวิ่งเข้าไปในซอย ส่วนเด็กหนุ่มคนนั้นก็วิ่งไปอีกซอยเพื่อไปตักโจร ผลปรากฏว่าตามมันไม่ทัน เพราะพอไอ้โจรมันเข้าไปในซอยแล้ว มันมีเพื่อนในซอยนั้น มันก็เลยซ่อนมอเตอร์ไซด์ซ้อนออกไปเลย ตอนนั้นจะเรียกตำรวจ ก็ไม่มีตำรวจแถวนั้น ป้าจึงไปแจ้งความกับตำรวจที่ป้อมไมยราพ สุดท้ายก็ไม่ได้คืน แจ้งไปก็เท่านั้น”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางศรีสกุลเล่าว่า ตนเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมา 3 ปีแล้ว ซึ่งตนก็ไม่เคยนับว่าเข้ากี่ครั้ง แต่ถ้าให้ประมาณก็น่าจะไม่ต่ำกว่า 20 ครั้งแล้ว คิดที่ตนมีโอกาสเข้าร่วมประชุมฯ ส่วนใหญ่เป็นคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย ได้แก่ ขับรถด้วยความเร็วเกินที่กฎหมายกำหนด (ขับรถซิ่ง) ยาเสพติด และกัญชา โดยเฉพาะกัญชามีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมเยอะกว่าคดีอื่นๆ และผลแต่ละคดีนั้นมีความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรง และเด็กก็ได้กระทำผิดเป็นครั้งแรก จึงจับได้ไม่ยาก

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จะเป็นที่อยู่อาศัย มีจำนวน 4 ซอย ภายในซอยจะเป็นบ้านเดี่ยวมีบริเวณ และทาวเฮาส์ 1 ชั้นเดี่ยวหรือสองชั้น แต่ละหลังมีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางวา มี 230 คราวเรือน จำนวนคนในชุมชนมีประมาณ 600 กว่าคน ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนจะสนิทสนมกันเป็นกลุ่มๆ คือจะสนิทกันเฉพาะบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน แต่เนื่องจากนางศรีสกุล เป็นประธานชุมชน และเป็นอาสาสมัคร จึงรู้จักคนเกือบทุกครอบครัว ที่ผ่านมาในชุมชนที่นางศรีสกุลอาศัยอยู่นั้น มีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนน้อยมาก หรือเกือบจะไม่มีเลย แต่ก็เคยเกิดขึ้นกรณีหนึ่ง โดยนางศรีสกุลเล่าว่า

“เด็กคนนี้โดนคดียาเสพติดตอนมันอายุ 15 คือตอนแรกมันโดนคดีหนึ่งก่อน พอมันออกมา มันก็มาอยู่บ้านได้เดือนหนึ่ง มันไม่เรียนแม่มันขายของเลยไม่มีเวลาดูแล พอได้เดือนครึ่งพ่อมันซื้อมอเตอร์ไซด์ มันจึงขี่มอเตอร์ไซด์ไปบ้านเพื่อนมัน

อีกหมู่บ้านหนึ่ง ในตอนนั้น ตำรวจกำลังตรวจค้นยาเสพติดอยู่ พอมันไปถึงบ้านเพื่อนมัน มันก็โดนตำรวจค้นตัวไปด้วย เพราะมันมียาเสพติด จะไปเสพยากันที่บ้านเพื่อน แล้วตำรวจก็ตรวจค้นมันพบว่าเด็กคนนี้มียาเสพติด มันจึงโดนจับกุมทั้งมันและเพื่อนมัน ใจเด็กคนนี้มีมันเคยโดนคดีหนึ่งแล้ว มันก็ถูกส่งตัวไปอยู่ที่บ้านเมตตา แม่มันจะประกัน แต่ป้าบอกว่าอย่าเลย ให้ตัดสันดาลมันไปก่อน แม่มันจึงไม่ประกัน พอศาลตัดสินมันก็เลยถูกส่งตัวไปบ้านกรุณา นี่มันก็ออกมาแล้วนะ ป้าก็ไปพูดคุยกับมันอยู่ว่าอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับยาอีก ป้ารู้จักกะแม่มัน นี่ก็เพิ่งไปคุยมา ถ้ามถึงพฤติกรรมมัน ได้ข่าวว่าตอนนี้เด็กมันไปทำงานเดินสายไฟอะไรสักอย่างนี้แหละ”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นางศรีสกุลเล่าว่า ตนมีวิธีในการรับรู้ข่าวอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน จากเด็กที่อยู่ชุมชนเสียเป็นส่วนมาก และเมื่อตนรู้แล้วตนก็จะนำเรื่องไปบอกกับคนในชุมชน เพื่อช่วยกันหาทางออก ถ้าตนรู้ว่าเป็นเด็กของครอบครัวไหน ตนก็จะไปถึงครอบครัวนั้นด้วยตัวเอง เพราะตนเป็นประธานชุมชน จะต้อง ไปสอบถาม ไปพูดคุย เพื่อช่วยกันหาทางออก ไปเป็นที่ปรึกษาให้เขา

นอกจากนี้ภายในชุมชนก็มีการจัดกิจกรรมบ้างเช่น กิจกรรมป้องกันยาเสพติด โดยจะเชิญตำรวจมาเป็นวิทยากรมาบรรยาย แล้วให้คนในชุมชนมาร่วมฟังการบรรยาย เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ในการป้องกันบุตรตนเอง ไม่ให้กระทำผิดในคดีๆ ใดๆ

“ป้าจะรับรู้ข่าวอาชญากรรมการกระทำผิดของคนในชุมชน มาจากเด็กที่เป็นเพื่อนกับเด็กที่กระทำผิด เพราะป้าก็สนิทกับเด็กเกือบทุกคนในหมู่บ้าน แต่ส่วนมากแล้วที่ป้าได้รู้มานั้นมาจากการที่ป้าเดินผ่าน แล้วไปแอบได้ยินเด็กพูดกัน เพราะเด็กมักจะรวมตัวกันพูดคุยที่เซเว่นบ้าง โดยส่วนมากเด็กนี่แหละตัวดี มีอะไรก็จะมาเล่ามาบอกกัน เราก็จะสังเกต และแอบฟังจากพวกเด็กๆ เมื่อเกิดเหตุในชุมชนของบ้านนะ ป้าก็ตกใจ และในฐานะที่เคยเป็นประธานชุมชน และคนก็เห็นว่าเราทำงานเพื่อชุมชนมาตลอด เราก็ต้องหา ก่อนว่าใครเป็นคนทำผิด และสามารถพูดคุยทำความเข้าใจกับคนนั้นได้หรือไม่ คนหลายคนก็พยายามหาแนวทางในการป้องกัน เช่นบอกกันปากต่อปากว่าให้ระวังบุตรหลานของตนเองอะไรแบบนี้ แต่ส่วนมากแล้ว คนในชุมชนจะดูแลครอบครัวตัวเองมากกว่า”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

“ในชุมชนของบ้านะ ไม่ได้มีเครื่องเสียงหรือเสียงตามสายอะไร แต่เราจะใช้การบอกต่อปากต่อปาก ว่าเกิดเหตุในชุมชนเราอย่างนี้เราจะต้องระวังตัวอย่างไร แล้วก็ในชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดบ้าง โดยจะเชิญตำรวจมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับคนในชุมชน แต่ก็มีอุปสรรคที่ว่า คนในชุมชนมันไม่ค่อยให้ความร่วมมือ พอไปบอกให้ไปฟังวิทยากร มันก็บอกว่ารู้อยู่แล้ว และคนที่มา มันก็มานั่งหน้าแข็งกันบ้าง แต่ก็ให้ความร่วมมือดี”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน
สำหรับแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงเหตุผลที่ นางศรีสกุล ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนนั้น นางศรีสกุลเล่าว่า

“เหตุผลที่ป่าต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เป็นเพราะว่า หนึ่งคือเราเป็นประธานชุมชน เราเป็นผู้นำ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ในเมื่อเราอาสาที่จะมาดูแลคนชุมชน คนในชุมชนก็เลือกให้เราเป็นประธานเราก็ต้องทำหน้าที่ตรงนี้ อีกอย่างเราอยู่ในชุมชนนี้มานานมาก 20 กว่าปีแล้ว ความผูกพันของป่ากับชุมชนมันก็มีมาก และยิ่งตอนนี้ป่ามีหลาน ป่าก็กลัวว่าถ้าชุมชนนี้ไม่ดี มันก็ส่งผลถึงหลานของป่าได้ จริงมั๊ย นี่เนะเวลาป่าเห็นเด็กๆ วิ่งเล่นกัน จับกลุ่มกันตอนกลางคืนนะ ป่าก็เดินเข้าไปบอกนะว่า หนูกลับบ้านได้แล้ว อยู่ข้างนอกเดี๋ยวเกิดอันตรายนะ ป่าก็บอกไปเรื่อยๆ เจอเด็กคนไหนที่มีอะไรแปลกๆ ป่าก็เดินเข้าไปบอกนะ สุดท้ายเด็กจะเป็นยังไงป่าไม่รู้หรอก แต่ป่าก็ต้องทำหน้าที่ตรงนี้ของป่าไป และในส่วนของกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นแต่ละครั้ง ป่าจะเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างวิทยากรกับคนในชุมชน รวมๆ แล้วก็เหมือนจะทำทุกอย่างเลย”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหตุ

สำหรับความรู้สึกรู้สึกของนางศรีสกุลเมื่อรู้ว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดในชุมชนนั้น นางศรีสกุลเล่าว่า

“ป้ารู้สึกเศร้าใจนะ เพราะเด็กก็คือเด็ก เราต้องโทษผู้ใหญ่เนาะ ที่เป็นพ่อแม่เด็ก เด็กสมัยนี้โดนเลี้ยงด้วยเงิน พ่อแม่มีไม่เวลา มัวแต่ทำมาหากิน ไม่มีเวลาสั่งสอน ลูก หลายครั้งที่ป้าไปเตือนพ่อแม่เด็กนะ แต่เค้าบอกว่าช่างเหอะ ปล่อยให้มันไป แต่ป้าว่าสุดท้ายเค้ามันแหละที่เดือดร้อนเพราะลูกเค้าไปทำผิด แต่อย่างที่บอกว่าเป็นเด็กก็คือเด็กถ้าเราเลี้ยงเค้าดีมันก็ดี แต่ถ้าไม่สนใจมันก็กลายเป็นปัญหาของคนอื่น ไปทำให้คนอื่นเดือดร้อน”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

เมื่อถามว่าในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ เช่นการพนัน เมาแล้วขับ และคดี ยาเสพติด ท่านให้ความสำคัญแค่ไหน อย่างไร นางศรีสกุลก็ให้ความเห็นว่า

“ป้าว่าคดีการพนันนะมันสามารถกลายเป็นคดีมีเหยื่อได้ เพราะอะไร ก็เพราะว่าเด็กถ้ามันเสียพนันมันก็ไปจี้ ปล้น ขโมยนะ เพื่อเอามาเล่นการพนัน ใช้นี้พนัน ส่วนคดีเมาแล้วขับนะ ถ้าเมาแล้วไปชนคนอื่น ก็ทำให้คนอื่นเดือดร้อนอีก และคดี ยาเสพติดนั้น ป้าว่าตรงนี้สำคัญ มันร้ายแรงนะ เพราะเด็กติดยาแล้วเสียคนไปเลย กลับมายากละ ป้าคิดว่าถึงจะเป็นคดีที่ดูเหมือนไม่ใหญ่ แต่มันก็มีโทษมากนะ มันทำให้คนอื่นเดือดร้อนไปทั่ว ทั้งในชุมชน สังคม เราต้องรีบแก้ไขอย่างจริงจัง”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

เมื่อถามว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร นางศรีสกุลก็ให้ความเห็นว่า

“ป้าคิดว่าการใช้มาตรา 63 นะ เพราะเป็นการช่วยเหลือเด็กไม่ให้เด็กไปติดคุก เพราะมันเป็นคดีเล็กน้อยเอง มีความผิดไม่เยอะ ป้าว่ามาตรานี้คงจะช่วยให้ได้ แต่ยังไงก็ตามครอบครัวก็ควรดูแลเด็กให้เป็นคนดี จะได้ไม่ต้องมาเข้ามาตรา 63”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางศรีสกุลเล่าว่าตนได้เริ่มมาทำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวมา 3 ปีแล้ว โดยเริ่มจากตนได้ไปฟังการอบรมอะไรสักอย่างกับเพื่อนซึ่ง นางศรีสกุลก็จำไม่ได้ว่าอบรมเรื่องอะไร

ที่เมืองทองธานี ในตอนนั้นเพื่อนของนางศรีสกุลได้สมัครเป็นกรรมการสงเคราะห์ของสถานพินิจเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา) แล้ว ขากลับเพื่อนของนางศรีสกุลมีธุระต้องแวะทำที่สถานพินิจเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา) ซึ่งในตอนนั้นมีงานบางอย่าง แล้วคนที่อยู่ในส่วนการประสานทราบเชื่อเล่นว่าคุณแฉ่ เข้ามาพูดคุยด้วย แล้วบอกว่าเห็นนางศรีสกุลอยู่บ่อยๆ ไม่ทราบว่าเขียนใบสมัคร เพื่อสมัครเป็นกรรมการสงเคราะห์แล้วหรือยัง นางศรีสกุลตอบว่า ยัง ทางฝ่ายประสานก็ให้นางศรีสกุลสมัครทันที ซึ่งนางศรีสกุลก็สมัครด้วยความเต็มใจ

นางศรีสกุลเล่าต่อก่อนที่จะเป็นกรรมการสงเคราะห์ได้นั้นต้องมีการอบรมทำความเข้าใจในส่วนของมาตรา 63 ก่อน โดยผู้อำนวยการสถานพินิจมาเป็นผู้ฝึกอบรม รวมถึงต้องเข้ารับการฝึกอบรมว่าจะต้องทำหน้าที่อะไรบ้างในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อรับการฝึกอบรมซึ่งใช้เวลาไม่นานประมาณ 1 วัน

นางศรีสกุลเล่าต่อว่า บทบาทโดยส่วนใหญ่ของกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมแต่ละครั้งนั้น คือคอยเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตรแก่พ่อแม่ รวมไปถึงประสานทำความเข้าใจระหว่างเด็กที่กระทำผิดกับผู้ปกครอง ซึ่งในบางกรณีนั้นผู้ปกครองกับเด็กไม่มีความเข้าใจกัน ในส่วนของผลการประชุมกลุ่มนั้นน้อยมากที่ทางกรรมการสงเคราะห์หรือผู้แทนชุมชนจะได้เสนอความเห็นไป เพราะทางฝ่ายนักสังคมสงเคราะห์และอัยการ จะเป็นคนกำหนดว่าจะให้เด็กชดใช้ความผิดอย่างไร

นอกจากนี้นางศรีสกุลให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้แทนชุมชนอีกประการที่สำคัญคือในการติดตามดูแล สอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกลับสู่ชุมชนแล้วว่า

“การติดตามเด็กภายหลังจากที่ได้ประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้วมีความจำเป็น เพราะว่าเด็กจะอยู่ในชุมชนของเรา เราจะต้องสอดส่องพฤติกรรมของเขาว่าเขาประพฤติตามข้อตกลงของการประชุมหรือไม่ ตรงนี้จะต้องเข้มงวด เพราะจะต้องทำให้เด็กนั้นรู้ว่าเขายังอยู่ในความดูแล และยังชดใช้ความผิดอยู่ ซึ่งป่าในฐานะผู้แทนชุมชนก็มีการไปซักถามถึงพฤติกรรมของเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กอยู่เป็นประจำ ถือว่าบทบาทนี้เป็นบทบาทที่สำคัญของผู้แทนชุมชน”

นางศรีสกุล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2553

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางศรีสกุลเล่าว่า จะมีแบบฟอร์มบันทึกการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ อยู่แล้ว ซึ่งข้อตกลงในการแก้ไขเฝ้ายามนั้นส่วนมากทางอัยการและทางนักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ นักจิตวิทยาเป็นผู้เสนอแนะเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็แล้วแต่กรณีแต่ละคดีไป

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางศรีสกุลให้ความเห็นว่า กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ เป็นกระบวนการที่เป็นเสมือนทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในครั้งแรกและพร้อมจะแก้ไขตนให้เป็นคนดี ซึ่งกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กไม่เกิดตราบาป เพราะเด็กไม่ต้องติดคุก ดังนั้น ตนจึงคิดว่าควรมีต่อไป

ในเรื่องของการดำเนินการประชุมนั้น ตนคิดว่าทุกอย่างครบองค์ประกอบ ไม่ว่าจะ เป็นเจ้าหน้าที่ มีทุกฝ่ายที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นั้นมีความเหมาะสมเพียงพอแล้ว

ด้านเวลา-สถานที่นั้น ตอนพอใจ เพราะปกติแล้วตนก็ไม่ได้ทำงานอะไร เพียงแค่เป็นแม่บ้านเท่านั้น จึงสามารถมาประชุมได้บ่อยครั้ง ไม่มีปัญหา แต่ตนอยากเสนอว่า การใช้ห้องที่ไม่กว้างเกินไปในการประชุมจะทำให้ตนสามารถเข้าถึงเด็กและเยาวชนชน รวมถึงผู้ปกครอง ได้ดีกว่า ซึ่งทางสถานพินิจเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (บ้านเมตตา) จะมีด้วยกัน 2 ห้อง ซึ่งห้องชั้นบนนั้นจะเป็นห้องใช้สำหรับการประชุมของหน่วยงาน แต่ห้องชั้นล่างซึ่งมีขนาดเล็กกว่าจะใช้ทำการประชุมกลุ่มครอบครัวฯ ห้องชั้นล่างนั้นตนคิดว่า มีความเหมาะสมที่สุด

ด้านผลการประชุม บทลงโทษ ตนเห็นว่ามีเหมาะสมที่จะให้นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ ตำรวจ นักจิตวิทยา ลงความเห็นว่าจะมีการลงโทษ ให้เด็กชดใช้ความผิดอย่างไร เพราะพื้นฐานของทุกคนคือเพื่อช่วยเหลือเด็กอยู่แล้ว ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ ไม่มี

กรณีศึกษาที่ 2 นางกุหลาบ ผู้แทนชุมชนเขตบางเขน

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นางกุหลาบ ปัจจุบันอายุ 71 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตบางเขน นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กินกับสามี ซึ่งเป็นทหารยศพันเอก โดยมีบุตรชายจำนวน 2 คน นางกุหลาบ จบการศึกษาระดับสูงสุดปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา และได้การศึกษที่

วิทยาลัยเพาะช่าง สาขาจิตรศิลป์ ด้วย ปัจจุบันมีอาชีพหลักคือเป็นข้าราชการบำนาญ มีรายได้เดือนละประมาณ 26,000 บาท และทำงานเพื่อสังคมทั่วไป นางกุลลาบ เดิมพักที่บ้านพักข้าราชการทหาร แต่ต่อมาเมื่อเกษียณอายุทางราชการแล้วจึงมาซื้อที่พักอาศัย มีลักษณะเป็นทาวน์เฮ้าส์ที่หมู่บ้านเสนาวิลล่า และอยู่ในชุมชนเสนาวิลล่ามาเป็นระยะเวลา 10 กว่าปี มีตำแหน่งในชุมชนคือ เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุเสนา 3 ร่วมใจ และเป็นประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี ประจำกลุ่มเขตที่ 3

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

นางกุลลาบ ให้ข้อมูลว่า ตนและบุคคลใกล้ชิดติดตนนั้นไม่เคยมีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใดๆ มาก่อน เพราะตนพักอยู่ในบ้านพักข้าราชการในกรมทหาร จึงไม่เคยมีเหตุการณ์อาชญากรรม และเมื่อย้ายมาพักอาศัยที่หมู่บ้านเสนาวิลล่า ก็ไม่เคยมีเหตุการณ์อาชญากรรมใดๆ เกิดขึ้นอีกเช่นกัน

“ป่าไม่เคยประสบการณเหตุการณแนวอาชญากรรมมาก่อน เพราะป่าพักอาศัยในบ้านพักราชการ ซึ่งอยู่ในกรมทหาร จึงไม่มีเหตุการณ์เช่นนั้น พอป่าเกษียณราชการออกมา ป่าก็ไปซื้อบ้านที่หมู่บ้านเสนาวิลล่า รามอินทรา ป่าอยู่มาประมาณ 10 กว่าปี ก็ยังไม่เคยเจอเหตุการณ์อาชญากรรมอีกเช่นกัน เพราะในหมู่บ้านจะมียามคอยดูแล และคนในหมู่บ้านช่วยกันดูแลอีกทางหนึ่งด้วย”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางกุลลาบ เล่าว่า ตนเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนครั้งนี้เป็นครั้งแรก แต่ที่ผ่านมามาก่อนได้มีโอกาสปรึกษาคำปรึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจบ้านเมตตาอยู่เป็นประจำ นอกจากสิ่งของ อาหารแล้ว ตนยังมีโอกาสนำดนตรีมาเล่น และเป็นผู้ขับร้องเพลงบ้างตามโอกาสต่าง ให้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจได้รับชมกันอยู่บ่อยครั้ง และการเข้ามาเป็นกรรมการสงเคราะห์ (ผู้แทนชุมชน) นั้น มาจากคำเชิญชวนของนางมนตรา ซึ่งเป็นคนสนิทสนมรู้จักกัน และเป็นกรรมการสงเคราะห์ด้วย เชิญชวนให้มาเป็นกรรมการสงเคราะห์ ซึ่งเมื่อได้รับคำเชิญชวนตนก็ตอบตกลงทันที

“วันนี้ที่ป่ามาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น ถือเป็นครั้งแรกของป่าที่ป่ามาประชุม แต่ไม่ใช่ครั้งแรกที่บ้านเมตตานะ เพราะปกติป่าก็จะเอาขนม สิ่งของต่างๆ มาบริจาคให้กับเด็กที่นี่เป็นประจำเกือบทุกวันสำคัญ เคยมีโอกาสเอาดนตรีมาเล่นให้เด็กๆ ได้ดูกัน และป่าก็มีโอกาสได้ร้องเพลงด้วย เด็กๆ ชอบกันมาก ดูเขามีความสุข และที่ป่ามาประชุมกลุ่มวันนี้มันมาจากการชักชวนของคุณมนตรี เขาเป็นเพื่อนกับป่า และเขาเป็นกรรมการสงเคราะห์มาก่อนป่าด้วย ป่าก็ตอบตกลงทันที เพราะใจเราชอบอยู่แล้ว ชีวิตป่ามีความสุขแล้ว จึงอยากมอบความสุข และอยากช่วยเหลือคนอื่นบ้าง”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนที่นางกุลลาบ อาศัยอยู่นั้นมีลักษณะเป็นทาว์นเฮาส์ มีจำนวนประมาณ 450 หลังคาเรือน มีสมาชิกประมาณ 1,000 กว่าคน ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนนั้นทุกคนมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี รักใครกลมเกลียวกันดี ปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชนจึงไม่เคยปรากฏ เพราะหมู่บ้านมีลักษณะเป็นทาว์นเฮาส์ จะมียามคอยสอดส่องดูแล และมีตู้สีแดงให้สมาชิกในหมู่บ้านเขียนแจ้งเหตุ และมีกล้องวงจรปิด ตรวจสอบสิ่งผิดปกติอีกทางหนึ่ง

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นางกุลลาบเล่าว่า ส่วนมาอาชญากรรมในชุมชนของตนนั้นไม่ค่อยจะเกิดขึ้นเนื่องจากชุมชนเป็นลักษณะหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งจะมีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี แต่เมื่อเกิดสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้น ทุกคนจะรับทราบจากยามรักษาความปลอดภัย รวมถึงรับทราบปัญหาจากสมาชิกในหมู่บ้านด้วยตนเอง ทุกคนในหมู่บ้านจะคอยสอดส่องดูแลกันเอง และเมื่อมีปัญหาจะมีการประชุมเพื่อรับทราบและหาทางออกกัน

“จากที่ป่าพักอาศัยในหมู่บ้านนี้มานั้น ปัญหาอาชญากรรมไม่ค่อยพบ ถ้าพบก็จะน้อยมาก เพราะที่พักเป็นหมู่บ้านจัดสรร การรักษาความปลอดภัยค่อนข้างดี จะมียามขับรถตรวจ และมีป้อมยามคอยตรวจคนเข้าออกตลอด แต่ถ้ามีปัญหาอะไรป่าก็ต้องเข้าไปร่วม เพราะป่าเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ ต้องทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน นอกจากป่าแล้วคนในหมู่บ้านเขามีความกระตือรือร้นนะ คือจะมีการมาบอกยาม มาเขียนข่าวสารหย่อนลงในตู้แดง มีการบอกกันปากต่อปาก และเมื่อมีการนัดมาเพื่อประชุมหาทางแก้ไขปัญหา ทุกคนก็จะมาพร้อมกัน

เพียงกันดี ซึ่งป่าดีใจมาก เพราะทุกคนเขาช่วยกันดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน เป็นอย่างดี จึงทำให้หมู่บ้านที่ป่าอยู่นั้นไม่ค่อยพบปัญหาอาชญากรรม”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

นางกุลลาบ เล่าว่า เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมนั้นส่งผลเสียหายต่อ การดำรงชีวิต เมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมนั้นหมายความว่า การดำเนินชีวิตย่อมไม่มีความปลอดภัย ดังนั้นสมาชิกในชุมชนทุกคนไม่เฉพาะคนใดคนหนึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการหาทางออก เพื่อแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไป

“ปัญหาอาชญากรรมนั้น ปัจจุบันป่าว่ามีความรุนแรงและน่ากลัว และส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันด้วย มันทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ในหมู่บ้านป่านะ ป่าอาศัยในชุมชนนี้มา 10 ก็มีความผูกพันในสมาชิกในชุมชน อีกอย่างป่าเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านให้ความเคารพ ป่าก็ต้องทำหน้าที่ของป่าที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ในหมู่บ้านที่ป่าอยู่ทุกครอบครัวที่อยู่ร่วมกันควรจะมีการช่วยกันสอดส่องดูแลเหตุการณ์ภายในหมู่บ้านว่ามีอะไรผิดปกติ ถ้ามีก็จะบอกกันปากต่อปาก มีการแจ้งยาม มีการติดกล้องวงจรปิดทุกซอก มีการเขียนแล้วหย่อนลงในตู้แดง เพื่อให้ยามรับทราบแล้วนำมาแจ้งคนในชุมชนให้ทราบ และในหมู่บ้านป่า จะมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญๆ ทุกกิจกรรม เช่น วันลอยกระทง วันพ่อ ที่ผ่านมา ที่เราจัดเพราะอยากให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมและมาพบปะพูดคุยกัน มันส่งผลต่อความสนิทสนมกัน เพราะถ้าทุกคนสนิทกัน มันก็จะช่วยเหลือ คอยห่วงใย มีอะไรจะบอกกล่าวกันได้ ป่าว่าจะช่วยป้องกันแก้ไขอาชญากรรมได้”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

นางกุลลาบ ได้บอกว่า ปัจจัยการกระทำผิดของเด็กนั้นมีสาเหตุมาจากครอบครัวสำคัญที่สุด รองลงมาคือสิ่งแวดล้อม ครอบครัวถือเป็นสถาบันสำคัญ เพราะใกล้ชิดกับเด็กที่สุด ดังนั้นเด็กจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับคนในครอบครัว นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมก็มีส่วน เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดี ก็จะทำให้เด็กซึมซับสิ่งไม่ดีรอบตัวไปด้วยเช่นกัน เด็กก็เหมือนผ้าขาวที่เขาว่าไว้

สามารถซึมซับอะไรได้ง่าย ตนรู้สึกเศร้าใจทุกครั้ง ที่เห็นเด็กและเยาวชนกระทำผิดแล้วโดนตำรวจจับ เพราะนั่นหมายถึงอนาคตของชาติ ชาติได้สูญเสียอีกหนึ่งทรัพยากรที่สำคัญไป

เมื่อถามในส่วนของ การให้ความสำคัญกับคดีอาชญากรรมเช่น คดีการพนัน เมาแล้วขับ และคดียาเสพติด ว่าควรให้ความสำคัญหรือไม่อย่างไร เพราะเป็นคดีที่ไม่มีผู้เสียหายแต่อย่างใดนั้น นางกุหลาบ ให้ความเห็นว่า

“ความรู้สึกคือเศร้าใจ ถึงแม้ว่าคดีดังกล่าวข้างต้นอาจจะดูไม่มีความร้ายแรง เพราะไม่มีผู้เสียหาย แต่จริงๆ แล้วควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทุกคดีข้างต้นนั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดคดีที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดคดีที่มีผู้เสียหาย คือ ถ้าเมาแล้วขับแล้วมีการชน ก็จะทำให้เสียชีวิตและทรัพย์สิน คดียาเสพติดก็ทำลายชาติ ส่วนคดีการพนันถ้าแพ้พนันมาก ก็จะไปปล้น จี้ ฆ่า คนอื่นได้อีก ทุกคดีก็ส่งผลทำให้คนอื่นและตัวเด็กและเยาวชนกระทำผิดเดือดร้อนด้วย จึงต้องให้ความสนใจ”

นางกุหลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

เมื่อถามว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร นางกุหลาบ ให้ความเห็นว่า

“ป่าคิดว่าการประชุมกลุ่มเมื่อก็สามารถช่วยได้นะ เพราะเขากำหนดว่าเด็กและเยาวชนต้องกระทำผิดเป็นครั้งแรกเท่านั้นถึงจะสามารถใช้กระบวนการนี้ได้ ซึ่งป่าคิดว่าเด็กทำผิดครั้งแรก เราควรให้โอกาสเขาได้กลับตัว เพราะเขาอาจจะทำผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีคนคอยดูแล ป่าคิดว่าถ้าเราให้โอกาสเด็กและเน้นย้ำกับผู้ปกครอง ป่าว่าถ้าเราชี้ให้เด็กเห็นว่าเป็นโอกาสที่สำคัญ และอย่าทำผิดอีก เพราะต่อไปจะไม่ได้โอกาสนี้ เด็กก็จะนำปรับปรุงตัวแก้ไข เป็นคนดีได้”

นางกุหลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางกุหลาบ เล่าว่า หลังจากที่ดินเข้ามาทำหน้าที่เป็นกรรมการสงเคราะห์ โดยคำชักชวนของเพื่อน คือนางมนตรา ซึ่งเป็นกรรมการสงเคราะห์ด้วยเช่นกันแล้ว ตนมองว่า บทบาทที่ตนได้ปฏิบัติในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น คือบทบาทการให้คำแนะนำ ตักเตือนสั่งสอนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมถึงให้คำแนะนำให้กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของ

เด็กและเยาวชนกระทำผิดในเรื่องของการให้เวลา กับบุตร การเลี้ยงดูบุตร เข้าใจบุตร และการที่จะให้คำแนะนำได้นั้น ตนต้องได้อ่านข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของเด็กก่อน เพื่อรับทราบข้อมูล และสามารถให้คำแนะนำได้ถูกต้อง

“บทบาทในกระบวนการประชุมกลุ่มๆ ของป่าที่ทำอยู่นั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการตักเตือนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งให้เขาได้เห็นโทษที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบที่บุคคลใกล้ชิดเขาได้รับ นอกจากนี้ป่าก็จะให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูบุตรแก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กไป ในฐานะที่ป่าก็เป็นผู้ใหญ่กว่า พ่อแม่เด็กที่มา แต่ก่อนที่เราจะให้คำแนะนำเขาได้ เราต้องการอ่านประวัติเด็กก่อนว่าเขาเป็นอย่างไร มีอะไรที่บกพร่อง เมื่อเราอ่านประวัติเราก็จะสามารถให้คำแนะนำเขาได้อย่างถูกต้อง แต่ละคดี เด็กแต่ละคนจะมีความต้องการไม่เหมือนกัน เราต้องดูเป็นรายๆ ไป ”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

และนอกจากนี้นางกุลลาบคิดว่า บทบาทของกรรมการสงเคราะห์อีกที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การติดตามพฤติกรรมของเด็กที่กระทำผิด ภายหลังการประชุมกลุ่มเสร็จสิ้น คือ เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับสู่ชุมชน กรรมการสงเคราะห์ควรมีการตรวจตรา ติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพื่อประเมินถึงแนวโน้มที่เด็กและเยาวชนจะไปกระทำผิดซ้ำหรือไม่ ปฏิบัติตามข้อตกลง

“ป่าคิดว่า ถ้าป่ามีอายุไม่มากและเด็กและเยาวชนในชุมชนของป่ากระทำผิด ป่าจะต้องออกไปติดตามดูพฤติกรรมของเด็กด้วยตัวเอง เพราะจะได้เห็นว่าเด็กมีโอกาสไปกระทำผิดซ้ำหรือไม่ อย่างไร ป่าคิดว่าถ้าเราไม่ได้ติดตาม การประชุมกลุ่มๆ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีนั้นคงไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะเด็ยเด็กที่ทำผิดก็จะหนีไปกระทำผิดอีก ป่าคิดว่าบทบาทนี้สำคัญมาก”

นางกุลลาบ, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2553

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหตุอื่นในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางกุลลาบ ให้ความเห็นว่า โดยปกติแล้วเมื่อประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเสร็จแล้วก็จะได้ออกข้อตกลงเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้นำไปปฏิบัติ แล้วถ้าเด็กและเยาวชน

ผู้นั้นสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ครบทุกประการ พนักงานอัยการก็จะสั่งไม่ฟ้อง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กและเยาวชนผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของที่ประชุมกลุ่มได้ครบถ้วนสมบูรณ์ พนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้อง ซึ่งมันก็เป็นมาตรการหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติตาม ไม่เช่นนั้นก็จะถูกดำเนินคดี ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความกลัว

อีกมาตรการหนึ่งที่สำคัญที่สามารถแก้ไขเด็กที่กระทำผิดคือ ครอบครัว อันเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด พ่อแม่ควรให้ความใกล้ชิดสนิทสนม เลี้ยงดูในแบบเพื่อน เพราะเมื่อเด็กมีปัญหาอะไรก็จะกล้าที่จะมาปรึกษาครอบครัว ซึ่งถ้าครอบครัวมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง ก็จะทำให้กรอบความคิดในการดำเนินชีวิตของเด็กมีภูมิคุ้มกันไปด้วย เด็กก็จะไม่ไปกระทำผิด อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางกุลลาบ ให้ความเห็นว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน นั้นเป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ปรับปรุง แก้ไขตนเอง เพื่อกลับตัวเป็นคนดี ทำให้เด็กไม่มีตราบาป เพราะเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มนั้น ยังสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ เพียงแต่มีข้อตกลงจากที่ประชุมให้ปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งข้อตกลงที่ให้ปฏิบัตินั้นก็ไม่ได้มีความยากมากนัก จนเด็กและเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติได้

ในส่วนของการการดำเนินการประชุม นั้น ตนคิดว่า มีความเหมาะสมในทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ เวลา สถานที่ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม บทสนทนาระหว่างพูดคุย

ในเรื่องของข้อตกลงนั้นตนคิดว่าเด็กและเยาวชนนั้นสามารถทำได้ ไม่ได้ยากจนเด็กและเยาวชนเกิดความอึดอัด ตนมองว่าข้อตกลงนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ มากกว่าโทษ เพราะข้อตกลงนั้นได้มาจากคณะสหวิชาชีพที่มีอุดมการณ์เดียวกันคือให้อภัย และช่วยเหลือเยียวยาเด็กและเยาวชนผู้หลงผิดเป็นสำคัญ

สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญที่นางกุลลาบเสนอ คือเรื่องของการติดตามพฤติกรรมเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะถ้าไม่ติดตามเด็กและเยาวชน การใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อนำมาแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเด็กและเยาวชนอาจจะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก จึงควรให้ความสำคัญกับการติดตามด้วย

กรณีศึกษาที่ 3 นางมารศรี ผู้แทนชุมชนเขตดินแดง

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นางมารศรี ปัจจุบันอายุ 56 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตดินแดง นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กับสามี โดยมีบุตรสาวจำนวน 2 คน นางมารศรี จบการศึกษาระดับสูงสุดปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาการบัญชี นอกจากนี้มีความรู้ในเรื่องของการฝังเข็มรักษาโรคด้วย ปัจจุบันมีอาชีพหลักคือเป็นที่ปรึกษาและวางระบบบัญชี มีรายได้เดือนละประมาณ 40,000-50,000 บาท และทำงานการกุศล นางมารศรีพักอาศัยอยู่ในชุมชนเขตดินแดง มาประมาณ 26 ปี ตำแหน่งในชุมชนนั้นไม่ชัดเจน แต่คนในชุมชนส่วนมากจะรับรู้ว่างามารศรีเป็นหมอ สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องของการรักษาพยาบาลได้ และเป็นคนที่คนในชุมชนให้การเคารพนับถือเป็นอย่างมาก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

นางมารศรีเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง 2 ครั้ง ครั้งแรกคือในขณะที่เป็นนักศึกษา เหตุการณ์ตอนนั้นคือสร้อยคอทองคำหายจากห้องพัก นางมารศรีจึงได้ไปแจ้งเรื่องราวกับเจ้าของหอ แต่เจ้าของหอไม่ได้แสดงความรับผิดชอบใดๆ ตนจึงไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ตำรวจเห็นว่าตนเป็นนักเรียน อายุแค่ 15-16 ปี จึงไม่ได้ให้ความสนใจแต่อย่างใด

“ป่าเคยประสบเหตุการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม 2 ครั้ง ครั้งแรกคือตอนสมัยเป็นนักเรียน ตอนนั้นอายุประมาณ 15-16 ปี ป้าโดนขโมยสร้อยคอทองคำในห้องพัก ตอนนั้นเป็นนักเรียนมีสร้อย แต่ก็ไม่สามารถใส่ได้ ผิดกฎระเบียบ ป้าจึงเก็บสร้อยให้ห้อง พอเรียนเสร็จจะนำมาใช้ ปรากฏว่าสร้อยคอหายไป ป้าไปก็ไปแจ้งเจ้าของหอพัก แต่เขาไม่รับผิดชอบใดๆ ป้าจึงไปโรงพัก เพื่อแจ้งความ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ให้ความสนใจใดๆ เลย เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าตนเป็นนักเรียน ตำรวจกลับไปให้ความสนใจเรื่องผัวเมียทะเลาะกันมากกว่า เรื่องของป่า ตอนนั้นป่าไม่เข้าใจว่าทำไมตำรวจไม่สนใจความเดือดร้อนของป่าเลย ”

“ส่วนครั้งที่สองตอนที่ป่าเข้ามาทำงานและพักแถวซอยอารีย์ ตอนนั้นทำงานไปเข้าเย็นกลับ พอกลับมาถึงบ้านพบว่าประตูบ้านเปิดหมดเลยของมีค่าเฟอร์นิเจอร์ทุกอย่างไม่ไปหมดเลยแต่ตอนนั้นป่าโทษตัวเองที่วางของมีค่า เช่นเครื่อง

เสียงราคาแพงไว้บริเวณริมหน้าต่าง คนภายนอกสามารถเห็นได้ง่าย แต่ตอนมาอยู่ที่ดินแดงไม่เคยเจอประสบการณ์ข้างต้นอีกเลย”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางมารศรีเล่าว่า ตนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประมาณ 30 ครั้ง โดยคดีที่มีโอกาสเข้าร่วมนั้นมีทั้งคดีที่มีผู้เสียหายเช่น ลักขโมย ทะเลาะวิวาท และคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย เช่นคดีเมาแล้วขับ ยาเสพติด และผลของการประชุมประสบผลสำเร็จทุกคดี

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนที่นางมารศรี อาศัยอยู่นั้นมีลักษณะที่อยู่อาศัยค่อนข้างแออัด สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งเสื่อมโทรม มีอบายมุข เช่นยาเสพติดแพร่ระบาดพอสมควร มีจำนวนประมาณ 1,000 กว่าหลังคาเรือน มีสมาชิกประมาณ 2,000 กว่าคน ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนนั้นจะมีการแบ่งกลุ่มกัน คือคนในชุมชนเดิมจะรู้จักกันเป็นอย่างดี แต่กลุ่มคนที่อพยพมาอยู่ใหม่ที่ย้ายมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาทำงานนั้น จะต่างคนต่างอยู่กัน ปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชนมีบ้าง เช่น จะมีโจรปีนหลังคาบ้านหลังหนึ่งแล้วไปขโมยของจากบ้านอีกหลังหนึ่ง เนื่องจากหลังคาบ้านติดกัน เหตุการณ์แบบนี้ทำให้เพื่อนบ้านที่มีหลังคาติดกันไม่พอใจกัน เพราะคิดว่าอีกบ้านปล่อยให้โจรขึ้นหลังคาบ้านตนเองแล้วไปปีนไปขโมยอีกบ้านได้อย่างไร ส่วนกรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดนั้นมีจำนวนไม่มากนัก

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นางมารศรีเล่าว่า ส่วนมาอาชญากรรมในชุมชนของตนนั้น เกิดจากบุคคลที่เข้ามาอยู่ในชุมชนชั่วคราวเพื่อมาทำงาน เมื่อเกิดอาชญากรรมใดๆ ในชุมชนนั้น คนในชุมชนจะรับรู้มาจากการบอกเล่าของวินมอเตอร์ไซด์ที่อยู่บริเวณหน้าปากซอย สมาชิกในชุมชนยังไม่มีความรู้ดีกร่วม คือเมื่อรับทราบว่าปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้น สมาชิกในชุมชนจะขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้เข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จะเป็นการผลักภาระไปให้รัฐเข้ามาจัดการโดยตรง

“อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยใหญ่เป็นคนนอกชุมชนเป็นผู้กระทำ กลุ่มคนพวกนี้เขาเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพ ก็มาเช่าบ้านในชุมชน และเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้น พวกเราจะรับรู้ข่าวสารมาจากวินมอเตอร์ไซด์หน้าหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างหลวมๆ ไม่สนิทสนมกลมเกลียวกัน เพราะมีสมาชิกที่เป็นคนดั้งเดิมในชุมชน กับสมาชิกที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาสมาชิกในชุมชนจะหันหน้าไปพึ่งพาตำรวจทันที ให้ตำรวจเป็นคนจัดการ สมาชิกในชุมชนยังไม่มีความรู้สึกร่วมต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่มีความต้องการที่จะจัดการกับปัญหาด้วยตัวเอง คนในชุมชนจะอยู่แบบตัวใครตัวมัน ปล่อยปัญหาให้เป็นหน้าที่ของรัฐ”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

นางมารศรี เล่าว่า เนื่องจากสมาชิกในชุมชนนั้นแบ่งเป็นกลุ่มๆ คือกลุ่มคนที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานหรือกลุ่มดั้งเดิม และกลุ่มคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่คือมาเช่าบ้านเพื่อประกอบอาชีพ ดังนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นแบบหลวมๆ ไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากนัก อีกทั้งชุมชนไม่เคยมีการจัดกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงทำให้ยังเป็นการส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนนั้น ไม่มีสิ่งที่เป็นศูนย์กลางในการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน ยิ่งทำให้เกิดช่องว่างให้สิ่งที่เป็นปัญหาสังคม เข้ามาทำลายความสงบของชุมชน

“ป่าอยู่ในชุมชนดินแดงมา 26 ปี ฐานะของป่าก็พอมีพอใช้ ป่ารู้สึกผูกพันกับคนในชุมชน อยากให้ชุมชนน่าอยู่ แต่ป่าไม่สามารถทำได้คนเดียว ยิ่งคนในชุมชนเป็นคนสองกลุ่ม มีคนที่อยู่มานาน และคนที่มาตั้งรกรากที่ในชุมชน มันก็ยากที่เราจะสามารถสนิทกัน ทำให้ความสัมพันธ์เราเป็นไปในแบบหลวมๆ กิจกรรมที่จะจัดขึ้นมาในชุมชนนั้นก็ไม่มี มีบ้างก็การจัดงานให้กับผู้สูงอายุ การให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการ ซึ่งก็ไม่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การไม่มีกิจกรรมให้สมาชิกในชุมชนได้รวมตัวกันทำกิจกรรม ก็ทำให้คนไม่สนิทกัน จึงทำให้เกิดเป็นช่องว่าง อาชญากรรมก็เกิดได้ ป่ารู้สึกว่าป่าไม่ได้เป็นผู้แทนชุมชนที่แท้จริง แต่ป่าคิดว่าชีวิตป่าสบายแล้ว จึงอยากทำงานให้ชุมชนบ้าง ป่าจึงมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิด

จากเด็กและเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง อีกอย่างป่าก็ทำกิจกรรมสมัยเป็นนักเรียนมาตลอด การทำงานกับส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับป่า”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

นอกจากนี้นางมารศรีเล่าว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นรูปแบบที่ตายตัว ที่ไม่ใช่มาจากความต้องการ ความคิดริเริ่มของคนในชุมชน แต่จะสร้างกิจกรรมขึ้นมาเพื่อทำไปตามทำเนียมปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งนางมารศรีมองว่ากิจกรรมที่สร้างขึ้นมามีต้นตอมาจากความคิดริเริ่มของสมาชิกในชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นนั้นก็ควรมีความแตกต่างกัน และควรสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ตรงกับความต้องการของสมาชิกในชุมชนแต่ละชุมชนไป เพราะถ้าทำกิจกรรมที่มาจากความต้องการ ความคิดของคนในชุมชน ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนก็จะเกิดขึ้นได้

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

นางมารศรีเล่าว่าปัจจุบันนี้มีเด็กกระทำผิดมากมายมีทั้งคดีที่รุนแรงและไม่รุนแรง เราควรให้ความสำคัญกับทุกคดี เพราะถ้าเราให้ความสำคัญเฉพาะคดีที่รุนแรงเพียงอย่างเดียวโดยไม่สนใจคดีที่ไม่รุนแรง ต่อไปคดีที่ไม่รุนแรงก็สามารถพัฒนาเป็นคดีที่มีความรุนแรงได้ และไม่ว่าคดีที่รุนแรงหรือไม่รุนแรงนั้นก็ส่งผลกระทบต่อสังคมทุกคดี

เมื่อตนได้รับข่าวสารตามสื่อต่างๆ และได้มาเห็นเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั้งบ้านเมตตาและบ้านกรูณา สิ่งแรกที่ตนรู้สึกคือเกิดความรู้สึกเสียตาย เพราะเยาวชนเป็นพลังที่สำคัญของชาติ ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้น นางมารศรีมองว่าสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญที่สุด นอกจากนี้การที่ผู้ใหญ่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ก็ส่งผลกระทบต่อการเล่นแบบของเด็กและเยาวชน ซึ่งถ้าเป็นในครอบครัว พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ควรสร้างกรอบความคิดที่แข็งแรงให้กับลูกด้วย เพราะการสร้างกรอบที่แข็งแรงจะช่วยทำให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตในสังคมยุคปัจจุบันที่มีแต่การแข่งขัน และมีอบายมุขรอบตัวได้เป็นอย่างดี

“เมื่อป่าเห็นเด็กและเยาวชนในบ้านเมตตา และบ้านกรูณา ป่ารู้สึกเสียตาย เพราะเขาเป็นพลังสำคัญของชาติ เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เขามีเลือดที่มีพลังเสียตายที่เขาต้องมาหยุดอนาคตไว้ที่บ้านเมตตา ป่ามองว่าถ้าเราอยากให้

เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนที่สำคัญของชาติ เราต้องช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง คือ ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความอบอุ่น สร้างกรอบความคิดให้บุตร เพื่อให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้”

นางมารศรี, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

เมื่อถามว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร นางมารศรี ความเห็นว่

“ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมที่มีเหยื่อหรือไม่ เราก็ควรร่วมมือกันแก้ไข เพราะต่อไป อาจจะพัฒนาเป็นอาชญากรรมที่มีเหยื่อมีผู้เสียหายได้ อย่างไรก็ตามใครก็ตามครอบครัวยังเป็นสถาบันสำคัญที่ใกล้ชิดกับเด็ก ก็ควรใส่ใจดูแล การลงโทษเด็กด้วยวิธีการรุนแรงนั้นป่าเถื่อนว่าไม่ใช่วิธีการที่ช่วยให้เด็กกลายเป็นคนดีได้ แต่อาจจะทำให้เด็กเกิดความโกรธแค้น จะทำผิดมากขึ้นไปอีก ดังนั้นการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้แก้ปัญหาเด็กที่ทำผิดเล็กๆน้อยๆป่าคิดว่าจะมีความเหมาะสมแล้ว”

นางมารศรี, **สัมภาษณ์**, 14 ธันวาคม 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางมารศรีเล่าว่าตนเป็นกรรมการมูลนิธิหนึ่ง ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ให้การสนับสนุนเรื่องการฝึกอาชีพและทุนทรัพย์ โดยมีการจัดทำเป็นโครงการชื่อ เด็กดีสำนึกดี ซึ่งเป็นโครงการเกี่ยวกับการมอบทุนทรัพย์ให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งโครงการนี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมพินิจฯ เพื่อมอบทุนให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงเข้ามาฝึกอบรมอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งทำให้ตนมีการเข้ามาทำงานในสถานพินิจบ้านเมตตาอยู่เป็นประจำ และประกอบกับนางมารศรีมีนิสัยชอบทำงานด้วยเหลือผู้อื่น มีใจรักในการทำงานด้านการช่วยเหลือ ทำให้คุณเพชรินทร์ ซึ่งเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ในสถานพินิจบ้านเมตตาเห็นถึงความมีใจรัก และความสามารถในการปฏิบัติงานด้านนี้ จึงเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นกรรมการสงเคราะห์ โดยไม่มีการอบรมแต่อย่างใด ซึ่งนางมารศรีเริ่มทำงานเป็นกรรมการสงเคราะห์ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา

นางมารศรีเล่าว่ากรรมการสงเคราะห์นั้นไม่จำเป็นต้องมีความรู้มากนัก แต่ทุกอย่างควรทำด้วยความรักและความต้องการเห็นเด็กเป็นคนดี ดังนั้นการทำหน้าที่กรรมการสงเคราะห์นั้นจะไม่มีกำหนดขอบเขต

“บทบาทหน้าที่ของกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นไม่มีขอบเขตที่แน่นอนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง แต่เราจะรู้ได้ด้วยตัวของเราเองว่า เราต้องทำอะไรทุกอย่างให้ดีขึ้น นั่นคือการพูด พูดให้แง่คิด พูดให้คำแนะนำ หรือให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เด็กและเยาวชนยังขาด ในส่วนตัวของป้า บ้านป้ามีคอมพิวเตอร์หลายเครื่อง ปอยครั้งที่บ้านอ่านประวัติข้อเท็จจริงของเด็กแล้วพบว่าเด็กอยากได้คอมพิวเตอร์ ป้าก็จะชักชวนเด็กมาเล่นคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ซึ่งป้าก็จะมีโอกาสปลูกฝัง สอนคอมพิวเตอร์ไปในทางที่ดี ดังนั้นบทบาทของกรรมการสงเคราะห์ที่ป้าทำอยู่จะเป็นเรื่องของการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือสิ่งที่เราช่วยได้ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว”

นางมารศรี, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553

นางมารศรีให้เหตุผลที่ตนเข้ามาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวว่า คนเราเกิดมาจึงต้องสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง โดยการช่วยเหลือผู้อื่นตามสมควร และการเข้ามาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น ก็เป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาด ทำให้ตนเองมีค่าขึ้นมา ตนเลยมาเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าว

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นางมารศรีเล่าว่า มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กและเยาวชนนั้นและคดีจะมีความแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ความเห็นในที่ประชุมว่าจะมีการกำหนดออกมาอย่างไร โดนโดยมากแล้วข้อตกลงที่ให้ปฏิบัตินั้นจะเป็นเรื่องของการแก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดทำผิดไป ซึ่งข้อตกลงที่ผ่านในที่ประชุมกลุ่มจะมีความเหมาะสม เด็กและเยาวชนสามารถปฏิบัติได้

แต่มาตรการที่สำคัญคือควรจะต้องป้องกันมากกว่ามาแก้ไข คือการเลี้ยงดูบุตรอย่างเข้าใจ อย่าเลี้ยงด้วยเงิน ให้เวลาบุตร พูดคุยกันด้วยเหตุผล ก็สามารถป้องกันการที่บุตรจะไปกระทำผิดได้

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

ในส่วนของรูปแบบการดำเนินการประชุมนั้นดูเป็นทางการเกินไป ดูเครียดไม่มีความผ่อนคลาย แต่การจัดรูปแบบการประชุมอย่างเป็นทางการนั้นจะทำให้เกิดความรวดเร็วไม่มีการนอกประเด็น

ในส่วนของเวลานั้นค่อนข้างมีความเหมาะสมคือประมาณ ไม่เกิน 1 ชั่วโมงในแต่ละคดี จะทำให้ไม่เหนื่อยล้า ยึดเยื้อจนเกินไป

ในส่วนของคณะสหวิชาชีพนั้น แต่ละคนทำงานหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี แต่จะมีส่วนของนักจิตวิทยาที่ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ควรใช้ศัพท์ทางจิตวิทยา เพราะเด็กและเยาวชนจะไม่เข้าใจ

ทั้งนี้นางมารศรีให้คำแนะนำว่าถ้าอยากให้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว ประสบผลสำเร็จจริงๆ ควรมีการติดตามพฤติกรรมเด็กและเยาวชนหลังจากผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว ว่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบคือ ทำการนัดให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน และตัวเยาวชนเอง มาทำการสอบถาม แต่จะต้องแยกสอบถามผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน และตัวเยาวชนเองคนละที่ เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ ซึ่งการใช้วิธีการนี้ก็อาจจะสามารถตรวจสอบ ติดตามพฤติกรรมภายหลังการปล่อยเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นว่าควรมีอะไรติดเตือน แก๊วเด็กให้กลับตัวเป็นคนดี ได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

กรณีศึกษาที่ 4 นายนพ ผู้แทนชุมชนเขตคลองเตย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายนพ ปัจจุบันอายุ 47 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตคลองเตย นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กินกับภริยา โดยมีบุตรจำนวน 2 คน นายนพ จบการศึกษาระดับสูงสุดปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาพลศึกษา ปัจจุบันมีอาชีพหลักคือเป็นผู้จัดการฝ่ายกฎหมายมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลในพระบรมราชูปถัมภ์ (MERCY) และวางระบบบัญชี มีรายได้เดือนละประมาณ 20,000 บาท คนเป็นในพื้นที่คลองเตย และพักอาศัยอยู่ในชุมชนเขตคลองเตย มาประมาณ 40 ปี ตำแหน่งในชุมชนนั้นไม่ชัดเจน แต่นายนพคุ้นเคยและรู้จักกับคนในชุมชนเป็นอย่างดี เพราะทำงานเพื่อสังคมเสมอมา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

นายนพไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใดๆ แต่เคยกระทำความผิดมาครั้งหนึ่งในสมัยที่ยังเป็นเด็ก ตอนอายุประมาณ 11 ปี คดีขโมยรถจักรยานยนต์ร่วมกับเพื่อนรุ่นพี่ ซึ่งนายนพก็ถูกจับกุมและมาอยู่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านเมตตา

“ผมเคยเป็นเด็กบ้านเมตตามาก่อน ตอนนั้นทำผิดเรื่องไปขโมยรถกับเพื่อนรุ่นพี่คนหนึ่ง เขาให้ผมเป็นคนดูต้นทางให้ และผมก็ถูกตำรวจจับ ตอนนั้นผมอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผมยังไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร เพราะยังเป็นเด็ก หลังจากเหตุการณ์นี้ ผมก็ไม่เคยเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมอะไรอีก”

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายนพเล่าว่า ตนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประมาณ 10 ครั้ง โดยคดีที่มีโอกาสเข้าร่วมนั้นมีทั้งคดีที่มีผู้เสียหาย เช่นลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท และคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย เช่น ักฎษา เมาแล้วขับ และผลของการประชุมประสบผลสำเร็จทุกคดี

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนที่นายนพ อาศัยอยู่นั้นมีลักษณะที่อยู่อาศัยค่อนข้างแออัด สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งเสื่อมโทรม มีอบายมุข เป็นแหล่งรวมของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ภายในชุมชนจะมีทั้งคนในพื้นที่เดิมและคนต่างจังหวัดที่เข้ามาเช่าที่อยู่อาศัย เพื่อมาทำงาน ภายในคลองเตยจะมีการแบ่งย่อยเป็นชุมชนเล็กๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะกลุ่ม เช่น ชุมชนคนอีสาน เป็นต้น โดยชุมชนในเขตคลองเตยมีทั้งหมด 27 ชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความเหนียวแน่นดี มีการดูแลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นายนพเล่าว่า ภายในชุมชนคลองเตยนั้น อาชญากรรมส่วนใหญ่เป็นจะเกี่ยวกับคดียาเสพติด มีลักวิ่งชิงปล้นบ้าง แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

“เมื่อนึกถึงชุมชนคลองเตย หลายคนจะมีภาพในใจว่าเป็นคนซุนที่เกี่ยวกับยาเสพติด มีลักวิ่งชิงปล้น แต่ผมอยากให้มองภาพของชุมชนในคลองเตยเสียใหม่

เพราะภายในชุมชนคลองเตยในปัจจุบันนี้ มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น โรงเรียน วัดเก่าแก่ มีพระตำหนัก มีการเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผมอยากให้เปลี่ยนมุมมองภาพลักษณ์ของชุมชนคลองเตยในมุมมองที่สร้างสรรค์ มองในภาพที่ดี อย่าตีตราชุมชน”

นายนพ, **สัมภาษณ์**, 15 ธันวาคม 2553

นายนพเล่าว่าภายในชุมชนเคยเกิดเหตุบ่อยครั้งในเรื่อง โจรปล้น ไฟไหม้ และเมื่อเกิดเหตุดังกล่าว คนในชุมชนจะมีการรวมตัวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาข้างต้น โดยการเลือกหัวหน้าชุมชนขึ้นมาเป็นผู้นำ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวมพลังที่จะแก้ปัญหาในทุกๆปัญหา โดยผู้นำที่เลือกขึ้นมาจะอยู่ในวาระคราวละ 2 ปี แล้วจะมีการเลือกตั้งใหม่เมื่อครบวาระ ซึ่งทำให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งการรวมพลังกันทำให้ชุมชนมีพลังในการเรียกร้องความชอบธรรมจากส่วนกลางได้เป็นอย่างมาก และเมื่อเกิดเหตุปัญหามาหาอาชญากรรม สมาชิกในชุมชนจะมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาเป็นอันดี มีระบบ ในการทำงานเป็นขั้นตอน

ในส่วนของตนนั้นตนเป็นเจ้าของที่ในมูลนิธิ Mercy อยู่แล้ว มีหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กำพร้าหรือยังไม่มีความพร้อม อีกทั้งตนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ตนจึงเอาความรู้ที่มีด้านกฎหมายไปอบรมให้สมาชิกในชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับ การประกันตัวบุตรเมื่อบุตรถูกจับ การดำเนินการทางคดี เป็นต้น ซึ่งตนอยากทำเพราะตนอยู่ในชุมชนมานาน รักชุมชน อยากช่วยเหลือชุมชน ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ดี สมาชิกในชุมชนอยู่กันอย่างมีความสุข ไม่เกิดปัญหาใดๆ

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

นายนพ เล่าว่า เนื่องจากชุมชนคลองเตยเป็นชุมชนใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวาง มี 27 ชุมชนย่อย ซึ่งแต่ละชุมชนย่อยนั้นจะมีการเลือกผู้นำชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทน เป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรม อีกทั้งภายในชุมชนคลองเตยเป็นที่ทราบดีว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมมากมาย ดังนั้นคนในชุมชนเองก็ได้รับผลกระทบ ทุกคนจึงให้ความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลระดับความสมัครเล่น ทั้งนี้ก็เพื่อนให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน เพื่อเป็นเกราะป้องกันอาชญากรรมที่มีขึ้นในชุมชน

“ในชุมชนคลองเตยนั้นมีพื้นที่มาก ประกอบด้วย 27 ชุมชนย่อย มีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างแต่ละชุมชนไป ซึ่งสมาชิกแต่ละชุมชนจะเลือกผู้นำขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวมพลังเพื่อจัดทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรม ซึ่งผมเองอยู่ในชุมชนคลองเตยมาเป็นระยะเวลา 40 ปี มีความผูกพันชุมชนคลองเตยเป็นอย่างมาก อีกทั้งผมทำงานในมูลนิธิ Mercy ซึ่งเป็นมูลนิธิที่มีความเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ผมจึงมีโอกาสดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนเป็นประจำทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพื่อจะเป็นเกราะป้องกันอาชญากรรมที่จะเข้ามาได้ ซึ่งสมาชิกในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือทุกครั้งเป็นอย่างดี”

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

นายนพเล่าว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น มีจำนวนมากพอสมควร ถ้ารู้ว่าเป็นเด็กก็หดหูใจ ทั้งนี้ปัจจัยการกระทำผิดของเด็กในทุกคดี ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่มีผู้เสียหาย จำเป็นจะต้องมองในลึกถึงเนื้อแท้ ซึ่งตนมองว่าบางครั้งเกิดจากผู้ใหญ่ที่ไม่มีความพร้อม เช่น พ่อแม่ที่ยังเป็นเด็กและเยาวชนที่มีการก้าวพลาด ซึ่งเราจะต้องหาทางร่วมมือช่วยกันแก้ไข อย่าปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว

“เด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดไปกระทำความผิดในชุมชนคลองเตยนั้นมีมากพอสมควร ถ้าถามความรู้สึกนะ คือเราหดหูใจ แต่ผมคิดว่าสาระสำคัญคือเราต้องมองให้ลึกถึงเนื้อแท้ว่าเด็กที่ก้าวพลาดกระทำความผิดไปนั้น สาเหตุมาจากอะไร บางทีอาจจะมีสาเหตุมาจากความไม่พร้อมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรในชุมชนคลองเตยจะมีท่าเรือ ซึ่งจะมีแรงงานที่เป็นเด็กอยู่จำนวนมาก ซึ่งถ้าพ่อแม่มีความสามารถในการส่งเสียเรื่องการศึกษา เด็กก็คงจะไม่มาทำงานในสถานที่เช่นนี้ ปัจจุบันมีการให้เรียนฟรี 15 ปี แต่ผมมองว่า ฟรีที่ว่่านั้นมีแค่ 5 อย่าง คือ ฟรีค่าเทอม ฟรีค่าชุด ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์ ค่ากิจกรรม นอกนั้นเสียหมด ซึ่งก็ทำให้เป็นปัญหาสำหรับผู้ปกครองที่ไม่มีความพร้อม เด็กก็ต้องออกจาก

ระบบการศึกษา จึงทำให้ไม่มีพื้นฐานทางความคิด ที่มาจากการศึกษา ทั้งหมดนี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กหันไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมได้”

นายนพ, **สัมภาษณ์**, 15 ธันวาคม 2553

นายนพ ให้ความเห็นว่า ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายๆ สามารถที่จะแก้ไข ปัญหาการทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ แต่ตนให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก เพราะ ถ้าครอบครัวมีความพร้อมในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนบุตร เยาวชนก็จะมีเกราะป้องกันในการที่จะ ไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

เมื่อถามว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดี อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร นายนพ ให้ความเห็นว่า

“ปัจจุบันนี้เมื่อเด็กกระทำความผิด จะมีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่ง เป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดไปกระทำความผิด ทำให้เด็กและ เยาวชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ แต่การป้องกันเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น มากกว่าการแก้ไข ซึ่งทุกคนควรมีส่วนร่วม ทั้งคนในชุมชน ภาครัฐ ทุกฝ่าย ก็ จะ ลดปัญหาการทำผิดของเด็กและเยาวชนได้”

นายนพ, **สัมภาษณ์**, 15 ธันวาคม 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน

นายนพเล่าว่า การเข้ามาเป็นผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนของตนเองนั้นเกิดจาก การที่ตนเป็นครูข้างถนน เจอเด็กเร่ร่อนอยู่บ่อยครั้ง ตนมีโอกาส ไปเดินดูตามสถานที่ต่างๆ ที่มีเด็กข้างถนน ซึ่งหลายครั้งก็ไม่พบเจอเด็กเร่ร่อน มีการถามแม่ค้า ประชาชนที่พักอาศัยในย่านที่เด็กเร่ร่อนเคยอาศัยอยู่ ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่า เด็กถูกตำรวจจับตัวไป ซึ่งตนก็ได้ติดตามค้นหาเด็กไปเรื่อยๆ จนได้เป็นผู้แทนชุมชน

“การเข้ามาในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผมมาจาก ตอนที่ ผมเป็นครูข้างถนน ผมมีโอกาสได้พบเจอกับเด็กเร่ร่อนตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามหลวง มากมาย และเมื่อผมมีโอกาสเข้าไปทักทายก็ทำให้รู้ถึงปัญหาของ เด็กแต่ละคนที่ต้องกลายมาเป็นเด็กเร่ร่อน ผมจึงอยากให้ความช่วยเหลือ แต่เมื่อ ไปพบเด็กคนเดิมอีกวัน ไม่เจอ ผมจึงสอบถามแม่ค้าแถวนั้น แม่ค้าบอกว่าเด็กถูก ตำรวจจับตัวไป ผมจึงไปรายงานให้กับหัวหน้าผม หัวหน้าผมก็ให้ผมไปตามหา

เด็กที่สถานีตำรวจ เมื่อผมไปสถานีตำรวจก็ไม่เจอเด็ก เพราะเด็กได้ถูกส่งตัวไปยังบ้านเมตตา ผมจึงตามเด็กต่อมายังที่บ้านเมตตา ซึ่งที่นี่เองผมต้องประสานกับเจ้าหน้าที่ และบอกวัตถุประสงค์ของผมและรายละเอียดของมูลนิธิ Mercy ที่ผมทำงานอยู่ เรียกว่าผมแนะนำตัวเองให้กับที่นี่ และช่องกฎหมายก็เปิด ผมก็เลยได้มาเป็นผู้แทนชุมชนในที่สุด”

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

สำหรับบทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชนนั้น นายนพเล่าว่า ในชุมชนทุกชุมชนนั้นมีปัญหาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดอยู่แล้ว แต่ละชุมชนจะมีปัญหาไม่เหมือนกัน ผู้แทนชุมชนจึงมีหน้าที่ในการติดตามดูแล สอดส่องพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนในชุมชนนั้นได้กระทำผิดความผิด

“ผมเชื่อผู้แทนชุมชนแต่ละชุมชนจะรู้อยู่แล้วว่าในชุมชนของตัวเองนั้นมีปัญหาเด็กกระทำผิดอยู่ซึ่งแต่ละชุมชนจะไม่เหมือนกัน แต่ปัญหาหลักๆ ก็จะเป็นเรื่อง ยาเสพติด พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด การมีผู้แทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์จะทำให้งานอำนวยความสะดวกในส่วนของการติดตามช่วยเหลือเด็กนั้นดำเนินได้ง่ายยิ่งขึ้น และผมก็ได้มีโอกาสติดตามดูแลเด็ก หลังจากออกจากบ้านเมตตาด้วย ไปพูดคุยกับผู้ปกครอง ถ้ามถึงพฤติกรรมเด็กว่าเป็นอย่างไร และผมเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาเด็กกระทำผิด โดยที่ทางกระทรวงยุติธรรมเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นดำเนินมาถูกทางแล้ว แต่จำเป็นสิ่งสำคัญคือจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนาในข้อกฎหมายบางเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาคประชาชน ตำรวจ กรรมการสงเคราะห์ สถานพินิจ เพื่อการทำงานจะได้สอดคล้องกัน เพราะบางคนมีความรู้ความสามารถในบางเรื่อง ก็จะมานำมาเชื่อมโยงแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันนี้ผู้แทนชุมชนยังไม่เข้าใจบทบาทของตัวเอง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการกำหนดให้มีความชัดเจนเช่นกัน

นายนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายพนพให้ความเห็นถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนกระทำผิดไว้ว่า

“เราควรจะทำความรู้จักเด็กให้ลึก จะได้เจาะประเด็นไปเลยว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดคนนี้กระทำผิดเพราะอะไร ซึ่งจะทำให้เราแก้ปัญหาได้ถูกทางจริงๆ แบบเน้นๆ ไม่จำเป็นต้องมารายยาวเป็นรูปแบบการประชุม เราต้องขมวดปัญหาแล้วแก้ที่ละประเด็นไป ต้องทำให้การประชุมศักดิ์สิทธิ์ ให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของโอกาสที่ทางการประชุมกลุ่มให้เขาไป ซึ่งถ้าไม่ทำให้เด็กเห็นความสำคัญของโอกาส มันก็สูญเปล่า อีกประการทางกระทรวงยุติธรรมจะต้องดึงมูลนิธิอื่นๆ เข้ามาด้วย เพื่อรับเด็กไปการดูแล แก้ไข บำบัดฟื้นฟู อยากให้มีการทำงานแบบบ้านกาญจนา เพราะมีการดูแลด้วยใจจริงๆ วิธีการทำงานก็ลงลึกด้วยใจเด็ก มัดใจเด็ก เด็กก็จะอยู่กับเรา รั้วก็ไม่จำเป็นต้องมี ดังนั้นต้องทำงานด้วยใจ”

นายพนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภาพรวมของการประชุมกลุ่มครอบครัวในทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ จำนวนคน ระยะเวลา นายพนพมีความพอใจ

“ทุกอย่างดีแล้ว ผมมีความพอใจ แต่ผมอยากให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนของกรรมการสงเคราะห์ตรงที่ไม่อยากให้แค่ทฤษฎี อยากให้ลงมาปฏิบัติ อยากให้มาตรา 63 มีการพัฒนารูปแบบไปเรื่อยๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่ก้าวพลาดอย่างแท้จริง คือแก้ไขปัญหาลูกได้จริง”

นายพนพ, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2553

กรณีศึกษาที่ 5 นายอาษา ผู้แทนชุมชนเขตดอนเมือง

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายอาษา ปัจจุบันอายุ 45 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตดอนเมือง นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กับภริยา โดยมีบุตรสาว 1 คน อายุ 15 ปี นายอาษา จบการศึกษาระดับสูงสุดปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และกำลังศึกษาระดับปริญญาโท คณะ

บริหาร ปัจจุบันมีอาชีพหลักคือเป็นวิศวกรที่ปรึกษา มีอาชีพเสริมเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รายได้เดือนละประมาณ 20,000 บาท เดิมเป็นคนจังหวัดพะเยา แต่ได้ย้ายมาศึกษาที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530 และได้พักอาศัยที่กรุงเทพมหานครเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนายอาชญาพัทธอาศัยอยู่ในชุมชนรัตนาวลัย เขตดอนเมือง มา 16 ปีแล้ว สำหรับตำแหน่งในชุมชนปัจจุบันดำรงตำแหน่งคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ อดีตประธานชุมชน 2 สมัยๆ ละ 2 ปี นอกจากนี้นายอาชญาพัทธยังดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

นายอาชญาพัทธไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใดๆ ไม่ว่าจะเป็นที่จังหวัดพะเยาซึ่งเป็นบ้านเกิดหรือที่จังหวัดกรุงเทพมหานครที่นายอาชญาพัทธมาทำงานและมาพักอาศัย ซึ่งนายอาชญาพัทธว่าเป็นโชคดีของตน

“ผมไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใดๆ ไม่ว่าจะเป็นขโมย จี้ ปล้น ตอนอยู่ที่จังหวัดพะเยาก็ไม่เคย ผมมาทำงานและพักอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานครก็ไม่เคยเช่นกัน ผมคิดว่าคงเป็นโชคดีของผม”

นายอาชญาพัทธ, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายอาชญาพัทธเล่าว่า ตนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประมาณ 18 ครั้ง โดยคดีที่มีโอกาสเข้าร่วมนั้นจะเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย เช่นคดีทำร้ายร่างกาย ทะเถาะวิวาท ลักทรัพย์ แต่บางครั้งผู้เสียหายไม่ได้มาเข้าร่วมการประชุม แต่จะมีหนังสือยินยอมให้จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และผลของการประชุมประสบผลสำเร็จทุกคดี

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนรัตนาวลัยที่นายอาชญาพัทธอาศัยอยู่นั้นมีลักษณะเป็นชุมชนจัดสรร มีครัวเรือนทั้งหมด 490 ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในชุมชนประมาณ 2,000 กว่าคน สมาชิกในชุมชนเป็นคนระดับชนชั้นกลาง ความสัมพันธ์ในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสนิทกันมากนัก

นอกจากเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกันเท่านั้นจึงจะมีความสนิทกัน สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและเอกชน

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นายอาชาเล่าว่า ภายในชุมชนนั้นไม่ค่อยมีปัญหาอาชญากรรมมากนัก โดยในหนึ่งปีจะมีเหตุเกิดประมาณ 1-2 ครั้ง เป็นคดีเกี่ยวกับการฉ้อโกงทรัพย์ ซึ่งผู้กระทำผิดนั้นจะเป็นบุคคลภายนอก การรับรู้ของคนภายในชุมชนเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ผิดปกติเช่นอาชญากรรมลักษณะใดๆ นั้น จะมาจากบ้านที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุเป็นผู้กระจายข่าวให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้รับทราบ และมีการโทรแจ้งให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านเป็นผู้เข้ามาระงับเหตุ เช่นจับตัวคนร้ายแล้วส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการ นอกจากนี้ผู้เป็นเหตุการณ์การกระทำผิดซึ่งหน้าและถ้ามีจำนวนสมาชิกมากพอที่จะจับตัวคนร้ายได้ สมาชิกในชุมชนจะรวมตัวกันเพื่อช่วยกันจับตัวคนร้ายด้วยตัวเองแล้วนำส่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน แล้วให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยส่งตัวคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการต่อไป

“ภายในชุมชนที่ผมอาศัยอยู่นั้นไม่ค่อยมีเกิดอาชญากรรม ถ้ามีก็เฉลี่ยแล้วประมาณ 1-2 ครั้ง จะเป็นคดีการฉ้อโกงทรัพย์ ซึ่งคนทำผิดก็คือคนนอกหมู่บ้าน ในการรับรู้ของสมาชิกในชุมชนนั้น จะรู้จากบ้านที่อยู่ใกล้กับที่เกิดเหตุจะเป็นผู้แจ้งให้ทุกคนทราบและแจ้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านเข้ามาจัดการกับปัญหา ซึ่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทด้านการรักษาความปลอดภัย หรือถ้าเป็นเหตุซึ่งหน้า สมาชิกในชุมชนก็จะรวมตัวกันจับกุมผู้กระทำผิด แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย นำตัวส่งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินคดี สมาชิกในชุมชนให้ความช่วยเหลือกันดี เพราะมันเป็นความสงบสุขภายในชุมชน ทุกคนอยากมีความปลอดภัย ทุกคนในชุมชนจึงร่วมมือกันดี”

นายอาชา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

นายอาชา เล่าว่า ลักษณะชุมชนที่ตนอาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนจัดสรร มีทางเข้าเพียงทางเดียว และทางออกทางเดียว นอกจากนี้ด้านหน้าของทางเข้าจะมีป้อมของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย สำหรับรถยนต์จะมีการแลกบัตรก่อนเข้า และจะมีท่อนเหล็กปิดกั้นทางเข้า

ตลอดเวลา จนกว่าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะอนุญาตจึงจะสามารถเข้าได้ ซึ่งถือเป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมได้ นอกจากนี้ถ้าเกิดเหตุการณ์อาชญากรรม คนในชุมชนจะร่วมกันจับตัวผู้กระทำผิดด้วย อีกทั้งในชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในชุมชน

“ชุมชนที่ผมอาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนจัดสรร จะมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว ตรงทางเข้าจะมีป้อมของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเป็นผู้ตรวจตรารถที่จะเข้าออก โดยมีเหล็กกั้นไว้ และมีการแลกบัตรก่อนเข้าด้วย เป็นการป้องกันอาชญากรรมได้อีกวิธีหนึ่ง และถ้ามีเหตุการณ์อาชญากรรมเกิดขึ้นนั้น คนในชุมชนจะช่วยกันจับกุมตัวผู้ร้ายด้วย นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้เพื่อนกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เหนียวแน่น ซึ่งผมจะเข้าร่วมทุกกิจกรรมเพราะผมจะเป็นกรรมการผู้สูงอายุ ส่วนระดับความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชนนั้น คะแนนเต็ม 10 ผมให้ 4 คะแนน ซึ่งยังน้อยอยู่ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงต่อไป”

นายอาษา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

นอกจากนี้นายอาษาให้ความเห็นว่า ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นชุมชนจัดสรร มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ซึ่งแตกต่างกับชุมชนบท การให้ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนเมืองนั้นจะน้อยกว่าชนบท เพราะสมาชิกในชุมชนเมืองนั้น จะออกไปทำงานข้างนอก แล้วกลับมาพักที่พักตอนเย็นหรือค่ำ เพื่อกลับมาพักผ่อนเท่านั้น การปฏิสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือเพื่อปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหาในชุมชนเมืองนั้นจึงมีน้อยมาก วิธีแก้ไขจึงเป็นการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญให้ตรงกับวันว่างของกลุ่มคนทำงาน มีกิจกรรมใส่บาตรทุกเดือน ทุกวันเสาร์ที่ 3 ของเดือน เพื่อให้คนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการป้องกันอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

นายอาษาเล่าว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น มีจำนวนไม่มาก แต่เมื่อตนรับรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิดในทุกคดีไม่ว่าจะมีผู้เสียหายหรือไม่มีผู้เสียหายนั้น ตนรู้สึกเศร้าใจสาเหตุก็มาจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู ไม่ให้ความเอาใจใส่ เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ ปัจจุบันนี้เด็กและเยาวชนได้เป็นผู้กระทำความผิดเยอะมากขึ้น คดีส่วนใหญ่เป็นคดีเล็กน้อย ไม่มีเสียหายแต่เรา

ควรให้ความสำคัญเพราะต่อไปมันอาจจะเป็นเป็นคดีที่มีผู้เสียและมีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข ในปัจจุบันมีวิธีการหลายวิธีที่จะช่วยเหลือเด็กที่ก้าวพลาด ตัวอย่างเช่นการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ก็เป็นวิธีการที่สามารถช่วยเหลือเด็กที่ก้าวพลาดได้ดี

“ถึงแม้ว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในชุมชนของเรามีจำนวนไม่มาก แต่เมื่อผมได้ยินข่าวรับรู้ว่าเด็กเป็นผู้กระทำผิด ผมก็รู้สึกเศร้าใจ เพราะเขายังเด็กอยู่สาเหตุก็มากจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน เด็กไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ตามเพื่อน อยากได้อะไรก็มี อยากลอง ปัจจุบันเด็กทำผิดมากขึ้น โดยเฉพาะคดียาเสพติด ถึงแม้มีผู้เสียหายแต่เราควรให้ความสำคัญ เพราะเป็นปัญหาระดับชาติ ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม ชุมชนเป็นอย่างมาก เราควรร่วมมือกันแก้ไข ปัจจุบันเมื่อเด็กทำผิดก็จะมีการประชุมกลุ่มครอบครัวในคดีที่เข้าเกณฑ์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็กที่ก้าวพลาด”

นายอาษา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายอาษาเล่าว่า การเข้ามาเป็นผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของตนเองนั้นเกิดจากการชักชวนของเพื่อนตน ซึ่งเพื่อนตนนั้นเป็นกรรมการสงเคราะห์เขตดอนเมืองเช่นกัน ซึ่งตนก็ตอบรับในทันที เพราะตนมองว่างานสาธารณะนั้นเป็นหน้าที่หนึ่ง และเป็นการสร้างบุญบารมีให้กับตัวเอง ปัจจุบันนี้ตนได้เป็นกรรมการสงเคราะห์มา 2 ปีแล้ว พร้อมทั้งดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครด้วย

“ผมทำงานเป็นกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประมาณ 2 ปีแล้ว ครั้งแรกที่มาทำนั้นมาจากการชักชวนของเพื่อน ซึ่งเขาเป็นกรรมการสงเคราะห์เขตดอนเมือง ผมมองว่าถ้าเรามั่นคงแล้ว เราก็ควรทำงานเพื่อสาธารณะบ้าง หลังๆ มาผมทำงานสาธารณะมาตลอด มันเป็นเรื่องที่อยู่ในใจผม เป็นเป็นหน้าที่หนึ่งของผม อีกอย่างการทำงานสาธารณะนั้นถือเป็นการสร้างบุญบารมีให้กับตัวเอง ครอบครัว และพ่อแม่พี่น้อง”

นายอาษา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

และก่อนการทำหน้าที่เป็นกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวนายอาษาเล่าว่ามีการอบรม 1 วัน โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนร่วมกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนส่งวิทยากรมาเป็นผู้จัดการฝึกอบรมให้กับผู้แทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ในเรื่องของระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเรื่องของกรรมการสงเคราะห์และการทำหน้าที่ของกรรมการสงเคราะห์

สำหรับบทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชนนั้น นายอาษาเล่าว่า ส่วนใหญ่จะพูดในแง่ของการให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชน

“บทบาทในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของผมนั้น ส่วนใหญ่ผมจะพูดในแง่ของการให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กในกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่พ่อแม่มีเงิน เท่าที่สัมผัสมาครอบครัวหนึ่งจะมีรายได้เข้าวันละ 250 บาท แต่ส่วนที่เด็กขาดนั้นคือความอบอุ่น พ่อไม่มีเวลาให้ นอกจากนี้จะพูดเชิงยกตัวอย่างโดยเอาตัวผมเองเป็นตัวอย่างให้ดู เปรียบเทียบความโชคดีที่เด็กมีทุนชีวิตที่ดีกว่าผม ให้เขารู้ว่าเขามีดีเยอะมาก ดีกว่าใครหลายคน ส่วนการจะให้ทุนแก่เด็กนั้นขณะนี้ทางคณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ยังไม่ทุนมากนัก แต่เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้ยากจน แต่จะมีปัญหาที่ใจเท่านั้น ซึ่งครอบครัวจะต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิด”

นายอาษา, **สัมภาษณ์**, 17 ธันวาคม 2553

นอกจากการให้กำลังใจเด็กและเยาวชนแล้ว คุณอาษาเล่าว่าตนได้มีการติดตามเด็กที่กระทำผิดบ้าง แต่มีจำนวนไม่เยอะมาก ซึ่งถือเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ตนได้มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชุมชนเพื่อหันเหความสนใจของเด็กและเยาวชนให้มาทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในสมัยที่ตนเป็นประธานชุมชนด้วย ส่วนชุมชนอื่นจะมีนักคุมประพฤติเป็นผู้ติดตามดูแลอยู่แล้ว

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายอาษาให้ความเห็นว่า ถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดไว้ว่า

“ครอบครัวควรให้ความรัก และที่สำคัญควรใช้เวลาแต่บุตร อย่าเห็นเงินสำคัญมากนัก เพราะเด็กในกรุงเทพมหานครที่ก้าวพลาด ครอบครัวของเขาไม่ได้ยากจน

แต่เขาขาดความอบอุ่น พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ส่วนมาตรการจากการประชุมนั้นจะเป็นการให้กำลังใจเด็ก และให้เด็กทำตามข้อตกลง เป็นการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นคนดี เป็นการให้โอกาสแก่เด็กนั่นเอง ซึ่งภายในที่ประชุมจะช่วยกำหนดมาตรการกัน”

นายอาษา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ภาพรวมของการประชุมกลุ่มครอบครัวในทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเวลา จำนวนบุคคล การพูด มีความพอใจ แต่รูปแบบการประชุมนั้นควรใช้ตะกอมเพื่อให้แต่ละคนได้เห็นหน้าเห็นเจตนาทางสีหน้า สายตา

“ทุกอย่างดีแล้ว ผมมีความพอใจ แต่ผมอยากให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนของรูปแบบการประชุมคือควรใช้ตะกอม เพื่อให้ทุกคนจะได้เห็นสายตา สีหน้า ท่าทาง เด็กจะต้องได้เห็นสัมผัสทั้งหน้า เพราะถ้าเด็กได้เห็นหน้าตา สายตา ลักษณะการคุยที่เป็นมิตร เด็กก็อาจจะเห็นความตั้งใจนั้น ก็อาจจะเปลี่ยนพฤติกรรมได้”

นายอาษา, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2553

กรณีศึกษาที่ 6 นายสมนึก ผู้แทนชุมชนเขตแจ้งวัฒนะ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายสมนึก ปัจจุบันอายุ 71 ปี เป็นผู้แทนชุมชนเขตแจ้งวัฒนะ นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรสแล้ว ปัจจุบันยังอยู่กินกับภริยา โดยมีบุตรหมด 4 คน บุตรสาว 1 คน บุตรชาย 3 คน นายอาษา จบการศึกษาระดับสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดหลักสี่ ปัจจุบันเป็นลูกจ้างประจำปลดเกษียณ ของกรมสรรพาวุธทหารอากาศ รายได้เดือนละประมาณ 10,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้จากบุตรมอบให้ในแต่ละเดือน ปัจจุบันนายสมนึกพักอาศัยอยู่ในชุมชนแจ้งวัฒนะผาสุก เขตแจ้งวัฒนะ มาตั้งแต่กำเนิดคือ 71 ปีแล้ว สำหรับตำแหน่งในชุมชนคือ เป็นประธานชุมชนแจ้งวัฒนะผาสุก นอกจากนี้นายสมนึกยังทำงานที่เป็นงานสาธารณะอีก เช่น เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร เป็นสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง เป็นสมาชิกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย และเป็นสมาชิกชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข 53

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

นายสมนึกไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใดๆ รวมถึงบุคคลใกล้ชิดด้วยเช่นกัน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายสมนึกเล่าว่า ตนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาประมาณ 20 กว่าครั้ง โดยคดีที่มีโอกาสเข้าร่วมนั้นจะเป็นคดียาเสพติด ลักขโมย กัญชา ผลการประชุมสำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกคดี

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

ลักษณะชุมชนวัฒนธรรมที่นายสมนึก อาศัยอยู่นั้นมีลักษณะเป็นชุมชนพื้นที่จัดสรร มีการขายเพื่อให้ปลูกสร้างบ้านเรือน บ้านส่วนใหญ่จะมีบริเวณ มีครัวเรือนทั้งหมด 500 กว่าครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในชุมชนเป็นชาย 2,500 คน และเป็นหญิง 2,000 กว่าคน และเยาวชนประมาณ 1,000 คน ความสัมพันธ์ในชุมชนส่วนใหญ่จะรู้จักกันเป็นอย่างดี ภายในชุมชนมีอาชญากรรมจำนวนไม่มากนัก ส่วนเด็กและเยาวชนไม่ค่อยมีการกระทำผิด

5. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

นายสมนึกเล่าว่า ภายในชุมชนนั้นไม่ค่อยมีปัญหาอาชญากรรมมากนัก แต่ถ้าปรากฏว่ามีปัญหาอาชญากรรมหรือสิ่งผิดปกติใดๆเกิดขึ้นในชุมชน สมาชิกในชุมชนจะแจ้งการโทรศัพท์ในการแจ้งเหตุกับนายสมนึก เพราะนายสมนึกได้ให้เบอร์ติดต่อกับทุกครอบครัว นอกจากนี้ถ้ามีเหตุสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย สมาชิกในชุมชนจะมายังบ้านของนายสมนึกเพื่อมารักษา เพราะนายสมนึกเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขด้วย ที่ผ่านมาสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือ และร่วมกันดูแล ช่วยสังเกต ตรวจตราสิ่งผิดปกติในชุมชน แล้วแจ้งมายังนายสมนึกด้วยดีมาโดยตลอด

“ภายในชุมชนของผมไม่ค่อยมีอาชญากรรมใดๆ นะ ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่กระทำ เพราะเราอยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยกันดูแลชุมชน แต่ถ้ามีเหตุขึ้นมาจริงๆ สมาชิกที่รู้เหตุการณ์ จะแจ้งเหตุมายังบ้านผมเพราะผมเป็นประธานชุมชน โดยผมจะแจกเบอร์โทรศัพท์ให้กับสมาชิกทุกคนผม และเวลาที่เขาไม่สบายเขาก็มาที่บ้านผม เพราะบ้านผมมียา ผมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ที่ผ่านมาสมาชิก

ในชุมชนช่วยกันดูแล รับผิดชอบครอบครัวเขา และตรวจตราความเรียบร้อยในชุมชนด้วยดีเสมอมา”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

6. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

นายสมนึก เล่าว่าเมื่อเกิดเหตุในชุมชน สมาชิกจะมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไข ปัญหา โดยการโทรศัพท์แจ้งมายังนายสมนึกโดยตรง เพราะนายสมนึกได้ให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อไว้หมดแล้ว นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด โดยนายสมนึกเป็นผู้ประสานงานระหว่างสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้ ในฐานะที่เป็นประธานชุมชน

“เมื่อเกิดเหตุในชุมชน สมาชิกในชุมชนก็มีส่วนร่วมในการโทรมาเพื่อแจ้งเหตุร้ายกับผม เพราะผมเป็นประธานชุมชน ผมได้ให้เบอร์โทรศัพท์ของผมแก่ทุกคนๆ นอกจากนี้ภายในชุมชนผมยังมีการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด โดยผมในฐานะที่เป็นประธานชุมชนมาทั้งหมด 3 สมัยๆ ละ 2 ปี ผมก็จะทำหน้าที่คอยเป็นผู้ประสานระหว่างชาวบ้านกับวิทยากรที่มาให้ความรู้ ซึ่งชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่แต่ละครั้งจะมากันมากกว่า 100 คน ก็จะเป็นสมาชิกแต่ละครอบครัว เขากลับไปเขาก็จะไปดูแลครอบครัวของเขาได้”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

7. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

นายสมนึกเล่าว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดนั้นไม่มากนัก เพราะตนเองได้มีการเข้าตักเตือนเด็กอยู่เป็นประจำ แต่เมื่อทราบว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดรู้สึกไม่ดี และควรให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะกรณีของการทำผิดที่มีผู้เสียหายหรือไม่ เพราะอย่างไรก็ตาม ทั้งกรณีของการทำผิดมีผู้เสียหายและไม่มีผู้เสียหายก็ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชนทั้งสิ้น แต่เด็กยังเล็กเราก็สามารถแก้ไขได้ ไม่เหมือนผู้ใหญ่ที่แก้ไขได้ยากกว่าเด็ก ทั้งนี้เมื่อถามว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร นายสมนึก ให้ความเห็นว่า

“ที่ผ่านมามาอาชญากรรมที่เกิดในชุมชนผมที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดไม่ค่อยมี เนื่องจากผมเป็นคนสอดส่องดูแล ถ้าเห็นความเด็กคนไหนมีแนวโน้มจะกระทำผิด ผมก็จะ

เข้าไปตักเตือนทันที และถ้ารู้ว่าเด็กเป็นผู้ทำผิด เราจะรู้สึกไม่ดี เราควรให้ความสำคัญกับเด็ก เพราะไม่ว่าเด็กจะทำผิดคิดใด มีผู้เสียหายหรือไม่มี เราก็ควรรีบแก้ไขทันที เพราะเด็กสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับเด็กนั้นไม่ควรรุนแรง เดี่ยวเด็กจะเตลิด การกระชุกกลุ่มครอบครัว และชุมชน ก็ไม่ได้เน้นลงโทษ แต่จะเน้นการแก้ไขพฤติกรรมเด็ก ซึ่งก็สามารถนำไปใช้กับการดำเนินการกับเด็กได้”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

8. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายสมนึกเล่าว่า การเข้ามาเป็นผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของตนเองนั้นเกิดจากสถานีนิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทำเรื่องส่งไปยังสำนักงานเขต สำนักงานเขตก็จะแจ้งไปยังชุมชน เพื่อสรรหาคณะบุคคลในแต่ละชุมชนมาเป็นกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

“ผมทำงานเป็นกรรมการสงเคราะห์มาตั้งแต่ปี 2550 ผมเข้ามาจากการที่สถานพินิจฯ เขาสรรหาคณะที่จะเข้ามาเป็นกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยผมได้รับจดหมาย เมื่อได้รับผมก็สมัครเป็นกรรมการสงเคราะห์ทันที เนื่องจากตอนนั้นผมก็ไม่มีอะไรทำ ผมปลดเกษียณแล้วอยากทำงานอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมบ้าง อีกอย่างทำเป็นประธานชุมชนมา 6 ปี มีโอกาสใกล้ชิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่นคนในชุมชนทะเลาะกัน ผมว่าประสบการณ์ของผมจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้”

นายสมนึก , สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

และก่อนการทำหน้าที่เป็นกรรมการสงเคราะห์ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวนายอาษาเล่าว่ามีการอบรม 1 วัน โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนร่วมกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนส่งวิทยากรมาเป็นผู้จัดการฝึกอบรมให้กับผู้แทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน วิธีการปฏิบัติงานในการเป็นกรรมการสงเคราะห์

สำหรับบทบาทหน้าที่ของผู้แทนชุมชนนั้น นายสมนึกเล่าว่า ส่วนใหญ่จะพูดในแง่ของการให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชน ให้คำแนะนำ

“บทบาทของคนที่ผมทำในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนคือผมจะพูดให้คำแนะนำทุกอย่าง เช่นโทษของการทำผิด ผลกระทบที่ได้รับ แนะนำด้านการดำเนินชีวิต และด้านการเรียน ผมจะบอกเขาเหมือนสอนลูกหลานตัวเอง ให้เขาได้กลับตัวเป็นคนดี นอกจากนี้ผมได้แนะนำวิธีการเลี้ยงลูกให้แก่บิดามารดาผู้ปกครองของเด็กด้วย เพื่อให้เขาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ถูกวิธี”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

ทั้งนี้ นายสมนึกเล่าว่า โดยส่วนใหญ่ที่ตนมาประชุมกลุ่มครอบครัวนั้น เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ใช่เด็กที่อยู่ในชุมชนตนเอง แต่ถ้าเป็นเด็กที่อยู่ในชุมชนของตัวเองนั้น ตนเองจะใช้วิธีการตักเตือน เสียก่อนที่เด็กจะกระทำความผิด แล้วเข้ามาสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

9. มาตรการในการเยียวยาและแก้ไขเด็กที่กระทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

นายสมนึกให้ความเห็นว่า ถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดไว้ว่า

“ครอบครัวควรใช้เวลาแก่บุตร ให้ความรักและการเอาใจใส่ดูแลบุตรเป็นอย่างดี การดูแลควรดูแลบุตรให้เหมือนเพื่อน ที่สามารถคุยกันได้ทุกเรื่อง จริงๆ ถ้าพ่อแม่ทำความเข้าใจกับลูก รู้วิธีการเลี้ยงดูบุตร บุตรอาจจะไม่เป็นเด็กที่ก้าวพลาด ซึ่งการแก้ไขบุตรให้ดีขึ้น ครอบครัวสำคัญที่สุด ส่วนมาตรการแก้ไขและเยาวชนเด็กและเยาวชนนกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นมาตรการที่ไม่หนักมากนัก นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา อัยการ จะเป็นผู้กำหนด หรืออาจจะมีคำถามที่ถามในที่ประชุม ซึ่งมาตรการก็จะมีเหมาะสมกับความผิดเด็กและเยาวชน เป็นมาตรการที่ให้เด็กได้กลับตัวเป็นคนดี ซึ่งมาตรการที่ใช้ก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละคดี”

นายสมนึก, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2553

10. ความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

ภาพรวมของการประชุมกลุ่มครอบครัวในทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเวลา จำนวน
บุคคล การพูด สถานที่ มีความพอใจ

“ทุกอย่างดีแล้ว ผมมีความพอใจ แต่ผมอยากให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใน
ส่วนของรูปแบบการประชุมคือไม่อยากให้ดูเป็นทางการมากนัก อยากจะให้
บรรยากาศเป็นการคุยแบบสบายๆ เราจึงจะสามารถรู้ในสิ่งที่เด็กต้องการให้เรา
ช่วยเหลือได้ เพราะเด็กจะเปิดใจ”

นายสมนึก, **สัมภาษณ์**, 21 ธันวาคม 2553

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน

เรื่อง

บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณี
คดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

1. ปัจจัยภูมิหลัง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชน

1. เพศ
2. อายุ
3. รายได้
4. ระดับการศึกษา สาขาที่ศึกษา
5. อาชีพก่อนถูกดำเนินคดี
6. ก่อนถูกควบคุมตัวท่านพักอาศัยอยู่กับใคร
7. ท่านกระทำความผิดในข้อหาใด สาเหตุในการกระทำความผิด โทษที่ได้รับเป็นอย่างไร

1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวที่ให้กำเนิด

1. ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ผู้ปกครอง
2. อาชีพของบิดา มารดา ผู้ปกครอง
3. สถานภาพบิดา มารดา ผู้ปกครอง
4. รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง
5. สภาพครอบครัว
6. มีพี่น้องกี่คน
7. ท่านสนิทสนมกับใครมากที่สุดในครอบครัว
8. เมื่อเกิดปัญหาท่านปรึกษาใคร
9. เมื่อท่านกระทำดี หรือจะทำผิด ครอบครัวจะปฏิบัติต่อท่านอย่างไร เช่นมีการ

ชมเชย มีการให้รางวัล หรือมีบทลงโทษ เป็นอย่างไร

1.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่

1. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลากี่ปี

2. ลักษณะสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร
3. ความสัมพันธ์ของท่านกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างไร

1.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิด

1. วัน เวลา
2. สถานที่
3. เหตุการณ์
4. ความรู้สึกเมื่อถูกจับดำเนินคดี
5. ใครเข้ามาให้ความช่วยเหลือบ้าง
6. ถูกดำเนินคดีอย่างไรบ้าง

2. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะทำให้ท่านกระทำผิดซ้ำอีก
2. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเปิดโอกาสให้ท่านรับผิดชอบ ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น
3. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่สามารถสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้
4. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับผู้กระทำผิดซ้ำได้
5. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใช้กับผู้กระทำผิดเพียงเล็กน้อย
6. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 5 ปีได้
7. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ท่านกลับตัวเป็นคนดี
8. ถ้าท่านปฏิบัติตามข้อตกลงของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างครบถ้วน ท่านจะไม่ถูกดำเนินคดีและถือว่าท่านไม่เคยกระทำผิดมาก่อน
9. การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะต้องเกิดจากความสมัครใจของทุกฝ่าย
10. ข้อตกลงจากผลการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ต้องไม่เป็นผลร้ายต่ออนาคตเด็กและเยาวชนกระทำผิด
11. ผู้กระทำผิดสามารถชดใช้ความเสียหายโดยการทำงานบริการสังคมได้

12. ผู้กระทำผิดไม่จำเป็นต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามที่กำหนด
13. ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขการกระทำผิดได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในที่ประชุม

3. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

3.1 ด้านวัตถุประสงค์

1. ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้ท่าน ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง และชุมชน มีความเข้าใจและ ผสานรอยร้าวได้หรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ท่านชดใช้และรับผิดชอบความเสียหายที่ท่านได้กระทำหรือไม่ อย่างไร

3.2 ด้านเกณฑ์ในการพิจารณาคดี

1. ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมหรือไม่กับคดีเล็กน้อย เช่น คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด
2. ท่านคิดว่ามีคดีอะไรที่สามารถนำกระบวนการนี้ไปใช้ได้อีก
3. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด ที่ก่อนมีการใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว ควรให้ผู้กระทำผิดรู้สึก รับสารภาพ และพร้อมที่จะกลับตัวเป็นคนดี

3.3 ด้านแนวคิด

- ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท่านสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้หรือไม่ อย่างไร

3.4 ด้านโทษ / ข้อปฏิบัติ / การแก้ไขการกระทำผิดจากการประชุมกลุ่ม

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เมื่อครอบครัวท่าน เป็นผู้กำหนดโทษให้แก่ท่าน
2. ข้อปฏิบัติตามวิธีของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีความเหมาะสมกับความผิด ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดชุมชน มีความสำคัญในการแก้ไขการทำความผิดของท่านหรือไม่ อย่างไร

3.5 ด้านเวลา – สถานที่ประชุม

1. ท่านคิดว่าสถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความสะดวกต่อท่านหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าสถานที่ในการประชุมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสร้างความกดดันให้ท่านบ้างหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าเวลาในการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ส่งผลกระทบต่อท่านบ้างหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าเวลาที่เหมาะสมในการประชุมควรใช้เวลาเท่าใด

3.6 ด้านการดำเนินการ

1. ในระหว่างที่ท่านอยู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ท่านได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเต็มที่หรือไม่ อย่างไร
2. ท่านพอใจกับการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.7 ด้านจำนวนคน

- ท่านคิดว่าผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย บิดา มารดา ผู้ปกครอง พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ มีจำนวนเหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือมีความเห็นอย่างไร

3.8 ด้านการ ถาม – ตอบ คำถาม

1. เจ้าหน้าที่ ใช้คำพูดในการถามท่าน เป็นอย่างไร
 2. ท่านสบายใจที่จะตอบคำถามหรือไม่ อย่างไร
 3. ท่านพูดความจริงในการตอบคำถามหรือไม่ เพราะอะไร
4. **ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน**
1. ท่านคิดว่าผู้แทนชุมชนมีความสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนหรือไม่ อย่างไร
 2. ผู้แทนชุมชนช่วยเหลือท่านอย่างไรบ้างในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

แบบสัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน

เรื่อง

บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณี
คดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

1. ปัจจัยภูมิหลัง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้แทนชุมชน

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ / อายุ
2. ศาสนา
3. สถานภาพ และ จำนวนบุตร
4. ระดับการศึกษาสูงสุด และ สาขาที่จบ
5. อาชีพหลัก หรือ อาชีพเสริม
6. รายได้ต่อเดือน
7. เดิมเป็นคนในหรือนอกชุมชน และ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนกี่ปี
8. ตำแหน่งในชุมชน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

1. เคยตกเป็นหรืออาชญากรรมหรือไม่ อย่างไร
2. เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงหรือโดยอ้อม และคดีอะไร เหตุการณ์เป็นอย่างไร และผลเป็นเช่นไร
3. ได้รับการช่วยเหลือจากใคร อย่างไรบ้าง

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

- มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจำนวนกี่ครั้ง
คดีอะไรบ้าง และผลของแต่ละคดีเป็นเช่นไร

1.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชุมชน

1. ลักษณะของชุมชนเป็นอย่างไร
2. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างไร

3.ภายในชุมชนเกิดปัญหาอาชญากรรมที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนมาก
น้อยเพียงใด

2. ปัจจัยด้านความมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อชุมชน

2.1 การรับรู้

- ท่านรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์การก่ออาชญากรรมในชุมชนของท่านจากแหล่งใด
วิธีการเป็นอย่างไร

2.2 ความตระหนัก

1. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมกับสมาชิกในชุมชนของท่าน
2. ท่านคิดว่าปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ส่งผลกระทบต่อท่านและคน
ในชุมชนอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าตัวท่านเองและสมาชิกในชุมชนของท่านสามารถร่วมกันแก้ไข
ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร

2.3 การปฏิบัติตน

- ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน เมื่อท่านทราบว่าปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชน
ของท่าน ท่านมีวิธีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง
- สมาชิกในชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมรับผิดชอบ
อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในระดับใด มาก ปานกลาง น้อย

3. ปัจจัยด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน

3.1 ชุมชนของท่านมีแนวทาง หรือวิธีการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมใน
ชุมชนอย่างไรบ้าง

3.2 ท่านมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม การประชุม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
อาชญากรรม บ่อยครั้งแค่ไหน และท่านทำหน้าที่อะไรในการทำกิจกรรม การประชุมแต่ละครั้ง

3.3 ท่านได้ตักเตือนสมาชิกในชุมชน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะกระทำผิดบ้างหรือไม่ อย่างไร

3.4 เพราะเหตุใดทำให้ท่านต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมใน
ชุมชน

4. ปัจจัยด้านการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ

4.1 ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อรู้ว่ามียุวชนและเยาวชนในชุมชนของท่านกระทำผิด

4.2 ท่านคิดว่าคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ เช่นคดีการพนัน เมาแล้วขับ และคดี ยาเสพติด ควรให้ความสำคัญหรือไม่ เพราะอะไร

4.3 ท่านคิดว่าท่านและสมาชิกในชุมชนได้รับผลกระทบได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด อย่างไร ในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ที่เด็กและเยาวชนของท่านเป็นผู้กระทำผิด เช่น คดี การพนัน เมาแล้วขับ และคดียาเสพติด

4.4 ท่านคิดว่ามาตรการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดี อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ควรเป็นอย่างไร

5. บทบาทในการปฏิบัติงานของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชน

- ท่านมีบทบาทใดในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และบทบาทนั้นเป็น อย่างไร

6. มาตรการในการเยียวยา และแก้ไข เด็กที่จะทำผิดในคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

6.1 ยาเสพติด

1. วิธีการลดใช้ความผิดในคดียาเสพติดเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ไข ฟันฟู เป็นอย่างไร
3. วิธีการเยียวยาเป็นอย่างไร

6.2 เมาแล้วขับ

1. การลดใช้ความผิดในคดีเมาแล้วขับเป็นอย่างไร
2. มีการแก้ไข ฟันฟู พฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างไร
3. มีมาตรการในการป้องกันอย่างไร

6.3 การพนัน

1. การลดใช้ความผิดในคดีการพนันเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ไข ฟันฟู พฤติกรรมการเล่นการพนันเป็นอย่างไร
3. มาตรการในการป้องกันการเล่นการพนันในเด็กและเยาวชนควรเป็นอย่างไร

7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1. ด้านวัตถุประสงค์ของการประชุม

1.1 ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถทำให้ทุกฝ่ายคือ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชน มีความเข้าใจและสามารถผลานรอยร้าวได้หรือไม่ เพราะอะไร

1.2 กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้ท่านได้มีโอกาสเข้ามาดูแล แก้ไข และรับผิดชอบ ผลการกระทำของสมาชิกในชุมชนของท่านมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

2. ด้านเกณฑ์การพิจารณาคดี

2.1 ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมหรือไม่กับคดีเล็กน้อย เช่น คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด เพราะอะไร

2.2 ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถใช้กับคดีอื่นๆ ได้อีกหรือไม่ คดีที่มีลักษณะเป็นอย่างไร

3. ด้านแนวคิดการประชุม

3.1 ท่านรู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เช่น รู้สึกหนักใจ หรือ สบายใจและมีความประสงค์จะเข้าร่วมอยู่แล้ว

3.2 กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้โอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในครั้งแรกได้กลับตัวเป็นคนดี ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

4. ด้านเวลา – สถานที่

4.1 ท่านคิดว่าควรใช้เวลาเท่าใด จึงจะเหมาะสมกับกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้ง

4.2 ท่านคิดว่าสถานที่ในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ อย่างไร

4.3 นอกจากการจัดการประชุมกลุ่มลักษณะเป็นโต๊ะวงกลมแล้ว ท่านคิดว่ามีรูปแบบอื่นใด ที่มีความเหมาะสมในการจัดประชุมอีกหรือไม่

5. ด้านจำนวนคน

- ท่านคิดว่าผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย บิดา มารดา ผู้ปกครอง พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ มีจำนวนเหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือมีความเห็นอย่างไร

6. ด้านการดำเนินการประชุม

6.1 ในระหว่างที่ท่านอยู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ท่านได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ หรือไม่ อย่างไร

6.2 เมื่อท่านแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุม มีปฏิกิริยาเช่นไร เช่นยอมรับหรือปฏิเสธ

6.3 การดำเนินการประชุมมีลักษณะของการเอนเอียง หรือมีการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น ผู้ปกครองเข้าข้างเด็กและเยาวชนกระทำผิดบ้างหรือไม่ อย่างไร

7. ด้านโทษหรือข้อปฏิบัติจากการประชุม

7.1 ท่านคิดว่าโทษที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดได้รับจากผลการประชุม มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ อย่างไร

7.2 โทษที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดได้รับจากการประชุม มีผลกระทบต่อเขาหรือไม่ อย่างไร

7.3 โทษที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดได้รับจากการประชุม ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสถาพร พันธมิตร เกิดวันที่ 26 พฤษภาคม 2528 ที่จังหวัดสงขลา สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เมื่อปีการศึกษา 2550 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม) ภาควิชาสังคม วิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย